

Prof. Dr. Veli Özer ÖZBEK
Yrd. Doç. Dr. Kerem DOĞAN
Yrd. Doç. Dr. Pinar BACAĞSIZ
Dr. Serkan MERAKU
Arş. Gör. İlker TEPE
Arş. Gör. İsa BAŞBÜYÜK

AÇIKLAMALI-ŞEMATİK PRATİK ÇALIŞMA KİTABI - I - CEZA HUKUKU GENEL HÜKÜMLER

Güncellenmiş ve Geliştirilmiş
15. Baskı

- > Konulara İlişkin Özet Açıklamalar
- > Çözümlü ve Çözümlememiş Pratik Çalışmalar
- > Yargı Kararları
- > Önceki Yıllara Ait Çıkmış Sınav Soruları ve Çözümleri
- > Test Soruları ve Yanıtları

SEÇKİN | Hukuk

seçkin

Açıklamalı - Şematik - Pratik Çalışma Kitabı - I - Ceza Hukuku Genel Hükümler
Veli Özer ÖZBEK - Pınar BACAĞSIZ - Koray DOĞAN - Serkan MERAKLI - İlker TEPE -
İsa BAŞBÜYÜK

SEÇKİN | Hukuk
No: 734

ISBN 978-975-02-4214-4

Onbeşinci Baskı: Mart 2017 (Ankara)

Sayfa Tasarımı:
Ömer Candan

Kapak Tasarımı:
Musa Gündoğan

279 Sayfa, 16x23,5 cm.

1. Ceza Hukuku Kavramı
2. Ceza Hukukunun Kaynakları
3. Ceza Hukuku Kurallarının Uygulama Alanı
4. Ceza Hukukunun Temel Kavramları
5. Tıpe Uygunluk
6. Hukuka Aykırılık
7. Kusurluluk
8. Suçun Özel Görünüş Biçimleri
9. Cezanın Belirlenmesi ve Bireyselleştirilmesi
10. Ceza İlişkisini Düşüren Sebepler

© Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.

Bu kitabın her türlü yayın hakkı Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.'ye aittir. Yayınevinin yazılı izni olmadan, tanıtım amaçlı toplam bir sayfayı geçmeyecek alıntılar hariç olmak üzere, hiçbir şekilde kitabın tümü veya bir kısmı herhangi bir ortamda yayımlanamaz ve çoğaltılamaz.

Satış ve Dağıtım:

Merkez

Mustafa Kemal Mah.
2158. Sokak No: 13
Çankaya / ANKARA
Tel: (312) 435 30 30
Faks: (312) 435 24 72
satıs@seckin.com.tr

Web Sitesi: www.seckin.com.tr

Sube

Strasbourg Cad. No: 23/B
Sıhhiye / ANKARA
Tel: (312) 240 52 62
ankarasube@seckin.com.tr

Sube

Adıyaman Hürriyet Cad.
No: 183/A Şişli / İSTANBUL
Tel: (212) 234 34 77
Faks: (212) 234 24 69
sistisube@seckin.com.tr

Sube

ANKARA Adıyaman Sıhhiye
C Blok Zemin Kat No: 29
Kartal / İSTANBUL
Tel: (216) 303 11 23
Faks: (216) 303 11 23
kartalsube@seckin.com.tr

Sube

İSTANBUL Adıyaman Sıhhiye
D Blok 2. Bodrum Kat
Cağlayan / İSTANBUL
Tel-Faks: (212) 240 00 13
caglayan@seckin.com.tr

Seçkin Yayıncılık Sertifika No: 12416

Baskı:

Sozkesen Matbaacılık Tic. Ltd. Şti. – Sertifika No: 13268

İVOĞSAN 1518 Sok. Mat-Sit İşmerkezi No: 2/40 Yenimahalle / ANKARA - Tel: (0-312) 395 21 10

Onbeşinci Baskı İçin Önsöz

"Açıklamalı Şematik Pratik Çalışma Kitapları" serimizin birinci kitabı olan "Ceza Hukuku Genel Hükümler" in ondördüncü baskısı, sizlerden gelen yoğun talep karşısında kısa sayılabilecek bir sürede tükenmiş ve bu onbeşinci baskının yapılması zorunluluğu doğmuştur. İlginize çok teşekkür ediyoruz. Bu basıda eserimiz bir bütün olarak gözden geçirilmiş ve yeni çözümlü çözümlenmemiş pratik çalışmalar eklenmiştir. Ayrıca **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler** ders kitabımızda yaptığımız bir takım sistematik değişiklikleri, her iki kitap arasında paralelliği sağlamak adına pratik çalışma kitabımıza da işledik. Eserimizin çok daha etkili bir şekilde gelişmesi, siz değerli okurlarımızın görüş, öneri ve eleştirileriyle mümkün olacaktır. Bu bağlamda kitabımızı geliştirmeye yönelik her türlü görüş, öneri ve eleştirileri ozerozbekmeister@gmail.com mail adresine yazabilirsiniz. Bizlerle yapacağınız her paylaşımın bir sonraki basıda muhakkak bir karşılık bulacağını şimdiden ifade etmek isteriz.

Her basıda olduğu gibi yeniden hatırlatmak isteriz: Bu kitap bir pratik çalışma kitabı olup, incelenen konuların tüm teorik boyutlarını şüphesiz ki ihtiva etmemektedir. Bu bakımdan bu kitabımızın bir yardımcı ders materyali olarak kabul edilip, teorik bilgilerin başta aynı yazarlarca çıkarılan "Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler" ders kitabımız olmak üzere bu alandaki diğer ders kitaplarından edinilmesini önemle tavsiye ederiz.

Umutuyoruz ki: bu bası da önceki basılar gibi ceza hukuku genel hükümlere ilişkin teorik açıklamaların, pratik çalışmalar ile pekiştirilmesi ve böylece ceza hukuku öğreniminin etkin hale getirilmesi amacını gerçekleştirmek bakımından önemli bir araç olma özelliği taşıyacaktır.

Son olarak bundan önce olduğu gibi bu kitabımızı da süratle ve özenle baskıya hazırlayan sayın Ömer CANDAN'a ve kapak tasarımını yapan Musa GÜNDOĞAN başta olmak üzere tüm Seçkin Yayıncılık ailesine teşekkür ederiz.

Kitabın yararlı olması dileği ile...

Buca, Şubat 2017

Prof. Dr. Veli Özer ÖZBEK
Yrd. Doç. Dr. Koray DOĞAN
Yrd. Doç. Dr. Pınar BACAKSIZ
Dr. Serkan MERAKLI
Arş. Gör. İlker TEPE
Arş. Gör. İsa BAŞBÜYÜK

İçindekiler

Onbeşinci Baskı İçin Önsöz	5
Kısaltmalar	13

Ş1. PRATİK ÇALIŞMA TÜRLERİ VE YÖNTEM SORUNU

I. OLAY ÇÖZÜMÜ	15
II. KARAR TAHLİLİ	16
III. ÖRNEK KARAR TAHLİLLERİ	17
Karar - 1	17
Karar - 2	20

Ş2. CEZA GENEL HUKUKUNA İLİŞKİN ŞEMALAR – TARTIŞMA SORULARI – PRATİK ÇALIŞMALAR VE İLGİLİ YARGI KARARLARI

I. TEMEL KAVRAMLAR	23
Ceza Hukukunun Kaynakları	23
Kanunilik İlkesi (Ceza Kanunlarının Güvence İşlevi)	24
Ceza Hukukunda Yorum	24
ÇÖZÜMLÜ PRATİKLER	25
ÇÖZÜMLENMEMİŞ PRATİKLER	32
TEST SORULARI	36
YARGITAY KARARLARI	38
II. CEZA HUKUKU KURALLARININ UYGULAMA ALANI	39
A. Yer Bakımından Uygulama	39
1. Mülkiyet İlkesi	40
2. Şehircilik İlkesi	40
3. Koruma İlkesi	41
4. Evrensellik İlkesi	41
B. Zaman Bakımından Uygulama	43
C. Kişi Bakımından Uygulama	44
ÇÖZÜMLÜ OLAYLAR	45
OLAY 1	45
OLAY 2	47
OLAY 3	49
OLAY 4	50
OLAY 5	51
OLAY 6	52
OLAY 7	53
ÇÖZÜMLENMEMİŞ OLAYLAR	55
OLAY 1	55
OLAY 2	56
OLAY 3	56
OLAY 4	56
OLAY 5	56
OLAY 6	57
TEST SORULARI	58
YARGITAY KARARLARI	61

III. SUÇ GENEL TEORİSİ.....	63
A. Suçun Unsurları.....	63
1. Tıpe Uygunluk.....	64
a. Objektif Nitelikteki Unsurlar.....	64
ÇÖZÜMLÜ OLAYLAR.....	65
OLAY 1.....	65
OLAY 2.....	65
OLAY 3.....	66
OLAY 4.....	66
OLAY 5.....	66
OLAY 6.....	67
OLAY 7.....	67
OLAYLARIN CEVAPLARI.....	67
OLAY 1.....	67
OLAY 2.....	69
OLAY 3.....	69
OLAY 4.....	70
OLAY 5.....	71
OLAY 6.....	72
OLAY 7.....	72
TARTIŞMA SORUSU.....	73
ÇÖZÜMLENMEMİŞ OLAYLAR.....	74
OLAY 1.....	74
OLAY 2.....	74
OLAY 3.....	75
OLAY 4.....	75
YARGITAY KARARLARI.....	75
b. Sübjektif Nitelikteki Unsurlar.....	76
ÇÖZÜMLÜ OLAYLAR.....	76
OLAY 1.....	79
OLAY 2.....	80
OLAY 3.....	81
OLAY 4.....	82
ÇÖZÜMLENMEMİŞ OLAYLAR.....	82
OLAY 1.....	82
OLAY 2.....	82
OLAY 3.....	83
YARGITAY KARARLARI.....	83
2. Hukuka Aykırılık Unsuru.....	86
ÇÖZÜMLÜ OLAYLAR.....	87
OLAY 1.....	87
OLAY 2.....	87
OLAY 3.....	87
OLAY 4.....	88
OLAY 5.....	88
OLAY 6.....	88
OLAY 7.....	89
OLAYLARIN CEVAPLARI.....	89
OLAY 1.....	89
OLAY 2.....	90
OLAY 3.....	91
OLAY 4.....	92
OLAY 5.....	93
OLAY 6.....	93
OLAY 7.....	94

ÇÖZÜMLENMEMİŞ OLAYLAR	94
OLAY 1	94
OLAY 2	95
OLAY 3	95
OLAY 4	95
OLAY 5	95
OLAY 6	95
OLAY 7	95
OLAY 8	95
OLAY 9	95
OLAY 10	95
3. Kusurluluk	98
ÇÖZÜMLÜ OLAYLAR	100
OLAY 1	100
OLAY 2	100
OLAY 3	100
OLAY 4	101
OLAY 5	101
OLAY 6	101
OLAY 7	102
OLAY 8	103
OLAYLARIN CEVAPLARI	103
OLAY 1	103
OLAY 2	104
OLAY 3	105
OLAY 4	107
OLAY 5	109
OLAY 6	109
OLAY 7	110
OLAY 8	113
ÇÖZÜMLENMEMİŞ OLAYLAR	116
OLAY 1	116
OLAY 2	116
TEST SORULARI	117
YARGITAY KARARLARI	121
B. Suçun Özel Görünüş Biçimleri	123
ÇÖZÜMLÜ OLAYLAR	125
OLAY 1	125
OLAY 2	125
OLAY 3	129
OLAY 4	130
OLAY 5	132
OLAY 6	133
OLAY 7	133
ÇÖZÜMLENMEMİŞ OLAYLAR	134
OLAY 1	134
OLAY 2	134
OLAY 3	134
OLAY 4	134
OLAY 5	135
OLAY 6	135
OLAY 7	135
OLAY 8	135
OLAY 9	135
YARGITAY KARARLARI	136
IV. YAPTIRIM TEORİSİ	140

1. Ceza Hukukunun Yaptırımları.....	140
2. Cezaların Belirlenmesi ve Bireyselleştirilmesi.....	141
3. Ceza İlişkisini Düşüren Sebepler.....	142
ÇÖZÜMLÜ OLAYLAR.....	143
OLAY 1.....	143
OLAY 2.....	147
OLAY 3.....	149
OLAY 4.....	151
OLAY 5.....	152
ÇÖZÜMLENMEMİŞ OLAYLAR.....	153
OLAY 1.....	153
YARGITAY KARARLARI.....	153

§3. DEĞİŞİK KONULARA İLİŞKİN MEDYAYA YANSIYAN OLAYLAR, PRATİK ÇALIŞMALAR VE TEST SORULARI

MEDYAYA YANSIYAN ÇÖZÜMLÜ OLAYLAR.....	159
HABER 1.....	159
HABER 2.....	160
HABER 3.....	160
HABER 4.....	161
HABER 5.....	162
HABER 6.....	162
HABER 7.....	163
HABER 8.....	163
HABER 9.....	164
HABER 10.....	164
HABER 11.....	165
HABER 12.....	165
ÇÖZÜMLÜ PRATİKLER.....	167
OLAY 1.....	167
OLAY 2.....	169
OLAY 3.....	173
OLAY 4.....	174
OLAY 5.....	179
PRATİK ÇALIŞMA ÖRNEKLERİ- I.....	185
PRATİK ÇALIŞMA ÖRNEKLERİ- II.....	190
PRATİK ÇALIŞMA ÖRNEKLERİ - III.....	201
I. GEÇMİŞ YILLARDA MESLEK SINAVLARINDA ÇIKMIŞ BAZI SORULAR VE AÇIKLAMALI YANITLARI.....	211
II. ÖZGÜN ÇOKTAN SEÇMELİ SORULAR.....	225
2009 – 2010 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA GENEL HUKUKU DERSİ SINAV SORULARI VE YANITLARI.....	241
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA GENEL HUKUKU I. ARA SINAV SORULARI.....	241
PARAGRAF SORUSU.....	241
OLAY SORULARI.....	242
OLAY - 1.....	242
OLAY - 2.....	244
METİN SORULARI.....	247
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA GENEL HUKUKU II. ARA SINAV SORULARI.....	249
TEST SORULARI.....	251

OLAY SORULARI	254
YORUM SORUSU	256
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA GENEL HUKUKU FİNAL SINAVI SORULARI	257
TEST SORULARI (30 Puan)	259
METİN SORULARI	262
OLAY SORULARI	262
OLAY - A	262
OLAY - B	265
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA GENEL HUKUKU BÜTÜNLEME SINAVI SORULARI	269
TEST SORULARI (40 Puan)	271
OLAY SORULARI	273
METİN SORULARI	277

Kısaltmalar

AD	: Adalet Dergisi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
CD	: Ceza Dairesi
CGK	: Ceza Genel Kurulu
CGTİHK	: Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
E	: Esas
K	: Karar
m	: Madde
s	: Sayfa
S	: Sayı
T	: Tarih
TCK	: Türk Ceza Kanunu
Y	: Yargıtay
YKD	: Yargıtay Kararları dergisi

Şİ. PRATİK ÇALIŞMA TÜRLEİ VE YÖNTEM SORUNU

Ceza Genel Hukuku pratik çalışmaları, genel olarak, iki şekilde yapılır:

1. Olay çözümü:
2. Karar tahlili

I. OLAY ÇÖZÜMÜ

- ✓ Olay çözümünde amaç, kuramsal bilgilerin somutlaştırılmasıdır. Bunu yaparken özellikle yargı kararlarına konu olmuş ve gerçek hayatta karşılaşılan olayları tercih etmekteyiz.
- ✓ Olay çözümünde esas alınacak yöntem ister tımdengelim ister tüme varım şeklinde olsun izlenmesi gereken yol üç aşağı beş yukarı aynıdır. Ceza hukuku pratik çalışmalarında varılması gereken sonuç, olaydaki kişilerin cezai sorumluluklarının tespiti yönünde olmalıdır. Bunu yaparken de her bir olayda farklı ceza hukuku kurumları irdelenir. Bu nedenle öncelikle yapılması gereken olayda özellikle tartışılması gereken hukuki sorunun (hukuki kurumun) tespitidir.
- ✓ Olay: baştan sona, anlaşılana dek okunmalıdır. Olayı tam olarak anlayıp, kavramadan çözümüne geçmeyiniz. Olaydaki her cümle önemlidir; gereksiz bilgi verilmez. Olay tüm yönleriyle ele alınmalı, hangi konularla ilgili olduğu saptanmalı ve sonuca sonuçlara ulaşılmalıdır. Bu yapılırken olayla ilgili sorular size yardımcı olabilir. Bu nedenle olayın sorularla birlikte değerlendirilmesi faydalı olacaktır.
- ✓ Amacın sanık sanıklar hakkında somut ceza tayini olmadığı unutulmamalıdır.
- ✓ Ceza genel hukuku pratik çalışmalarından özellikle suç genel teorisine ilişkin olanlarda suçun unsurlarından o konu bakımından önem taşıyanı üzerinde durulmalıdır. Örneğin olayda bir hukuka uygunluk sebebinin varlığı incelenmekteyse bunun koşulları teker teker incelenmelidir.
- ✓ Nedensellik bağında sorun varsa, kesilme-sapma gibi, açıklanmalıdır.
- ✓ Olayda iştirak söz konusu ise iştirakin türü açıkça saptanmalıdır.
- ✓ Suçların içtimaı durumu varsa (bileşik suç, fikri içtima, zincirleme suç) sadece ismen belirtmek yetmez, nedeni de belirtilmelidir.

- ✓ Teşebbüs saptanmalı, gönüllü vazgeçme, etkin pişmanlık, işlenemez suç, mefruz (sözde) suç, neticesi harekete bitişik suç varsa gerekçeleriyle birlikte belirtilmelidir.
- ✓ Suça etki eden nedenler saptanmalıdır.
- ✓ Verilen bilgiler çerçevesinde sorumluluk (kusur yeteneği: yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sağırlık-dilsizlik, arızı sebep), erteleme, tekerrür, özel tehlikeli suçluluk, koşullu salıverilme, zamanaşımı, şikayet, af gibi durumlar değerlendirilmelidir.
- ✓ Görüldüğü üzere, olay sorusu size suç genel teorisi çerçevesinde verilen tüm bilgileri kapsadığından her konuyla ilgili soruları içerir.

II. KARAR TAHLİLİ

Yargı kararları, hukukun önemli kaynaklarından birisini oluşturur. Kanunlarda yer alan normlar, yargı kararları ile dinamik hale gelir. Yargı kararları, deyim yerindeyse, yaşayan hukuku oluşturur. Yargı kararları hukuk öğreniminde de önemli yer tutar. Zira kuramsal olarak öğretilen esaslar ve yasa hükümleri yargı kararları ile somutlaşır. Böylece öğrenci bir yandan her zaman başvuracağı ve kullanacağı yargı kararları ile ilk defa temasa geçmiş ve uygulama ile bağlantı kurmuş, diğer yandan öğrendiği kuramsal bilgileri daha iyi kavrayabilme olanağına kavuşmuş olacaktır.

Karar tahlili şu sistematik içinde yapılmalıdır:

1. Olayın özeti:

Bu bölümde kısaca olay özetlenir. Yani gerçekleşmiş olay hukuki bilgi vermeksizin anlatılır. Bu kısımda kararın incelenmesinde argüman olarak kullanılacak olayın özellikleri belirtilir. Örneğin, olayın nerede, ne zaman, kimler arasında, ne şekilde gerçekleşmiş olduğu gibi.

2. Mercilerin çözümü:

Bu bölümde somut olaya ilişkin mahkeme kararları gerekçeleri ve karşı oy yazıları birlikte belirtilir. Örneğin Yerel Mahkemenin Kararı, Yargıtay Ceza Dairesinin Kararı, Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun kararı gibi. Bu bölümde özellikle gerekçelerin vurgulanmasında büyük önem vardır¹.

¹ Farklı kaynaklarda çözülmesi gereken hukuki sorunun, mercii çözümlerinden daha önce belirlenmesi gerektiği şekilde görüşlere de rastlanmaktadır. Ancak hukuki sorunun belirlenmesinin mercilerin kararlarının incelenmesinden sonra daha doğru olacağına düşündüğümüz için kitabımızda bu şekilde bir sıralama uygun görülmüştür.

3. Çözümü gereken hukuki problem:

Bu bölümde çözümlenmesi gereken hukuki problem ve hukuki problemler tespit edilir. Bu bölümde açıklama yapılmaksızın hukuki problem ve problemler birer cümleyle sıralanır. Örneğin, töre saikiyle işlenen suçlarda haksız tahrik hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı sorunu veya hırsızlık suçunda suçun tamamlanma anı sorunu gibi.

4. Görüşümüz:

Bu bölümde ise, kendi görüşümüz gerekçelendirilerek yazılır. Dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta, bu bölüm haricinde kesinlikle kendi görüşümüzün yazılmamasıdır. Burada öncelikle olaydaki hukuki soruna ilişkin olarak genel bilgi verilmelidir. Genel bilgiler verirken atıf yapmak suretiyle konuyla ilgili olarak öğretilerde yer alan görüşlere yer verilmeli, mevzuatta yer alan düzenlemeler ve önceki benzer içtihatlar birlikte değerlendirilmelidir. Çözümlenmesi gereken hukuki soruna ilişkin olarak varmış olduğumuz sonuç mercilerin çözüm şekillerinden bir tanesine uygun olabileceği gibi, tamamen farklı bir sonuç da olabilir.

III. ÖRNEK KARAR TAHLİLLERİ

Karar • 1

"Temyiz aşamasında sanık müdafii tarafından ibraz edilen Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliğinin 29.07.2007 günlü yazısından, sanığın hüküm tarihinden sonra 22 Temmuz 2007 tarihinde yapılan 23. dönem milletvekili genel seçiminde Diyarbakır ilinden milletvekili seçildiği anlaşılmış ise de, sübutu kabul edilen ve aşağıda açıklanan suçun niteliği itibarıyla Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 14. maddesinde öngörülen Devletin Ülkesi ve Milletiyle Bölünmez Bütünlüğünü Bozmaya yönelik olduğu, seçimden önce soruşturmaya başlanarak hüküm kurulduğu, bu nedenle Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 83. maddesinin 2. fıkrası 2. cümlesi kapsamında ve yasama dokunulmazlığı dışında kaldığı anlaşıldığından sanık müdafinin yargılamanın durdurulması talebinin reddine, ancak:

Olay tarihinde yurtdışından R... TV adıyla uydu üzerinden yayın yapan televizyon kuruluşunun canlı yayınına telefonla katılan sanığın silahlı terör örgütünün amacı ve kurucusu A.Ö.'nün görüş ve düşüncelerinin toplum içinde benimsenmesi, yayılması ve kökleşmesini telkin ve teşvik edecek şekilde yaptığı konuşmanın içeriği, sanığın konumu, hitap edilen kitle, yayımlanma amacı ile hitap edilen kitle tarafından algılanma biçimi de nazara alındığında, düşünce ve ifade özgürlüğü kapsamında kabul edilemeyeceği, kullanılması kişiye görev ve sorumluluk yükleyen bu özgürlüklerin demokratik bir toplumda zorunlu tedbirler niteliğinde ulusal güvenliği, toprak bütünlüğünün sağlanması bakımından sınırlandırılabilmesi ve eylemin 3713 sayılı Yasa'nın 7 2. maddesinde belirlenen silahlı terör örgütünün propagandasını yapma suçunu oluşturacağı, sanığın hukuki durumunun buna göre takdir ve tayini gerektiği gözetilmeden, suç vasfında yanlışlıkla düşülerek yazılı şekilde hüküm tesisi,

Kanuna aykırı olup, hükmün BOZULMASINA, 04.02.2008 gününde oybirliğiyle karar verildi.” (Yargıtay 9. Ceza Dairesi 2007/9370 E., 2008/617 K.)

Soru: Yargıtay’ın kararı hukuka uygun mudur? Değil midir? Neden?

CÖZÜM

1. Olayın Özeti

Olayda sanık R... TV adıyla uydu üzerinden yayın yapan televizyon kuruluşunun canlı yayınına telefonla katılarak terör örgütü PKK ve onun kurucusu A.Ö. lehine görüş ve düşüncelerini belirtmiştir. Daha sonra yapılan yargılama neticesinde mahkum olan sanık, hüküm tarihinden sonra yapılan genel seçimlerde milletvekili seçilmiştir.

2. Mercilerin çözümü

Yerel mahkeme sanığı yapmış olduğu açıklamalar nedeniyle mahkum etmiştir.

Yargıtay 9. Ceza Dairesi öncelikle sanık müdafinin yapmış olduğu yargılamanın durdurulması talebini değerlendirmiş, işlenen suç Anayasa’nın 14. maddesinde sayılan suçlardan olduğu için ve seçimden önce soruşturmasına da başlanarak hüküm verilmiş olduğu için sanığın yasama dokunulmazlığından yararlanamayacağına karar vererek bu talebi reddetmiştir.

Yargıtay yerel mahkemenin suç vasfında hataya düştüğünü belirterek, sanığın davranışının 3713 sayılı Yasa’nın 72. maddesinde belirlenen silahlı terör örgütünün propagandasını yapma suçunu oluşturacağını belirtmiştir.

3. Çözümü gereken hukuki problem

Sanığın düşüncesi açıklama hürriyetinden yararlanılıp davranışının hukuka uygun kabul edilip edilemeyeceği,

Sanığın yasama dokunulmazlığından yararlanıp yararlanamayacağıdır.

4. Görüşümü:

Öncelikle düşüncesi açıklama özgürlüğü kavramı üzerinde durmak gerekir. Düşüncesi açıklama hürriyeti kişinin sahip olması gereken en temel haklardan birisi olarak Anayasa m.26’da güvence altına alınmıştır. Buna göre “Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.”

Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise bu hürriyetin sınırları çizilmiştir. (Değişik: 3.10.2001-4709 9 md.) Bu hürriyetlerin kullanılması, milli güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek surlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.

Konuyla ilgili olarak AİHM, Türkiye aleyhine açılan fakat Türkiye'yi haklı bulduğu *Sürek Türkiye* davasında, başvuru Haberde Yorumda Gerçek adlı bir derginin sahibidir. Bu dergide yayımlanan "Silahlar Özgürlüğü Engelleyemez" ve "Suç Bızım" adlı iki mektupta Türkiye toprakları içerisindeki belli bir coğrafyanın Kürdistan olarak nitelendirilmesi, bu bölgenin silahlı mücadele ile Türkiye'den kopararak yeni bir devlet yapılanmasında kullanılacağı ve bu süreçte tüm Kürt halkının bu silahlı mücadeleye destek vermesi gerektiği ifade edilmiş, başvuru bu beyanlardan ötürü Türkiye'de dönem itibarıyla Terörle Mücadele Kanunu m. 8 ve 765 sayılı TCK m. 312 çerçevesinde yargılanıp mahkum edilmiştir. AİHM, bu mahkumiyetle düşünceyi açıklama özgürlüğü sınırlarının Devlet tarafından ihlal edildiği gerekçesiyle açılan davada, mektupların içerikleri ve gösterdikleri hedefler bakımından bir şiddete teşvik durumunun söz konusu olduğunu, bu mektuplarda belirtilen düşüncelerin doğrudan başvurucuya ait olmamasına rağmen, mektupların yayımlandığı derginin sahibi olarak mektup yazarlarına şiddet ve nefreti egemen kılmak için araç temin etme sorumluluğuna gidilebileceğini, böylece kendisinin de ceza takibatına tabi tutulmasında herhangi bir sözleşmeye aykırılığın söz konusu olmadığını ortaya koymuştur.

Bu düzenlemeler ve karardan da anlaşılacağı üzere düşünceyi açıklama hürriyeti diğer hürriyetler gibi sınırsız değildir. Mümkün olduğunca geniş yorumlanması gereken ifade özgürlüğü veya düşünceyi açıklama hürriyeti, özellikle konusu suç teşkil eden ifadeler bakımından sınırlı bir şekilde yorumlanmaktadır. Olayımızda da sanığın ifade ettiği hususlar eğer Terörle Mücadele Kanunu'nda düzenlenen terör örgütünün propagandasını yapmak suçunu oluşturabilecek ifadeler içeriyorsa düşünceyi açıklama hürriyetinden yararlanamayacak ve fiili hakkın kullanılması anlamında hukuka uygun kabul edilemeyecektir.

Diğer çözümlenmesi gereken husus yasama dokunulmazlığına ilişkindir. Anayasa madde 83'te düzenlenen dokunulmazlık bir yönüyle mutlak bir yönü ile ise nispidir. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Meclis'te ileri sürdükleri düşüncelerden, o oturumdaki Başkanlık Divanı'nın teklifi üzerine Meclisçe başka bir karar alınmadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar. Bu dokunulmazlık türü mutlaktır, kaldırılamaz, milletvekilliği sona erse dahi devam eder. Seçimden önce veya sonra bir suç işlediği ileri sürülen bir milletvekili, meclisin kararı olmadıkça tutulamaz, sorguya çekilemez, tutuklanamaz ve yargılanamaz. Bu dokunulmazlık türü ise nispidir. Meclis kararı ile kaldırılabilir ve sadece milletvekilliği süresince bir dokunulmazlık sağlar. Karar bakımından da varlığı tartışılması gereken dokunulmazlık türü nispi dokunulmazlıktır çünkü söz konusu fiil milletvekilliği seçilmeden önce işlenmiştir. Seçimden önce işlenen bu fiil hakkında bir soruşturma başlamış hatta yargılamada hüküm dahi verilmiştir ancak henüz kesinleşmemiştir. Kural olarak bu durumda olan kişi dokunulmazlıktan yararlanabilir ve yargılanamaz dolayısıyla durma kararı verilmesi gerekir.

Ancak Any. m.83'te bu dokunulmazlık türü bakımından bazı istisnalar getirilmiştir. Buna göre ağır ceza gerektiren suçüstü hali ve seçimden önce soruşturmasına başlanılmış olmak kaydıyla Anayasanın 14'üncü maddesindeki durumlar bu hükmün dışındadır. Ancak, bu halde yetkili makam, durumu hemen ve doğrudan doğruya Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne bildirmek zorundadır. Olaydaki terör örgütünün propagandasını yapma suçu Anayasa

m.14 sayılan Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı ve insan haklarına dayanan demokratik ve lâik Cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetlerden sayılacağı için ve fiile ilişkin soruşturma kişi milletvekili seçilmeden önce başlamış olduğundan sanık yasama dokunulmazlığından yararlanmaz. Ancak eğer hakkında bir mahkumiyet kararı verilirse, hükmünün yerine getirilmesi yani cezanın infazı üyelik sıfatının sona ermesine bırakılır; üyelik süresince zamanaşımı işlemez.

Bu çerçevede Yargıtay'ın kararı hukuka uygundur.

Karar • 2

"20.09.1985 günü suların kesik olması nedeniyle sevk ve idaresindeki traktör ile su getirmeye giden sanık, römorka bindirip götürdüğü çocukları saat 21.00 sıralarında geri getirerek römorktan indirmiş evine doğru giderken biraz önce indirdiği çocuklardan 8-9 yaşlarında olan H.B. arkadaşı ile birlikte römorka arkadan asılmak isterken düşüp ölmüş, sanık olayı evine gittikten sonra öğrenmiştir. ... olayda, sanığın "tedbirsizlik" olarak nitelendirilebilecek bir davranışı bulunmadığı gibi traktör kullanması eylemiyle H.B'nin arkadan gelip bu traktörün römorkuna asılmak istemesi *(ve bunun sonucunda düşmesi)* arasında doğrudan illiyet bağı yoktur." (YCGK 21.09.1987; 9/206-359). Verilen Yargıtay kararını, karar inceleme kuralları çerçevesinde failin kusurluluğu ve nedensellik bağı hususlarında inceleyerek, verilen kararın hukuka uygun olup olmadığını gerekçeli bir şekilde değerlendiriniz.

1. Olayın Özeti

Olayda traktör sürücüsü olan fail traktörüne birden fazla çocuğu alarak su getirmeye gitmiştir. Saat 21.00 civarında dönen fail, çocukları traktörden indirdikten sonra evine gitmiştir. Ancak bu sırada çocuklardan bir tanesi hareket etmekte olan traktörün römorkuna asılmak isterken yere düşmüş ve ölmüştür.

2. Mercilerin çözümü

Olayla ilgili olarak Yargıtay Ceza Genel Kurulu traktör sürücüsünün hareketinde tedbirsizlik olarak nitelendirilebilecek bir durumun olmadığını belirterek failin hareketiyle meydana gelen ölüm olayı arasında nedensellik bağlantısı bulunmadığına dolayısıyla sürücünün cezai sorumluluğunun olmadığına karar vermiştir.

3. Çözümü gereken hukuki problem

Olayda traktör sürücüsünün küçük çocuğun ölümünden sorumlu olup olmadığı değerlendirilecektir.

4. Görüşümü:

Bir fiilin suç olarak nitelendirilebilmesi için tıpkılığın maddi ve manevi unsurları ile suçun hukuka aykırılık unsuruna sahip olması ve failin kusurlu olması gerekmektedir. Hareket, netice ve nedensellik bağlantısı tipe uygunluğun objektif unsurları, kast ise subjektif unsurları arasında yer alır.

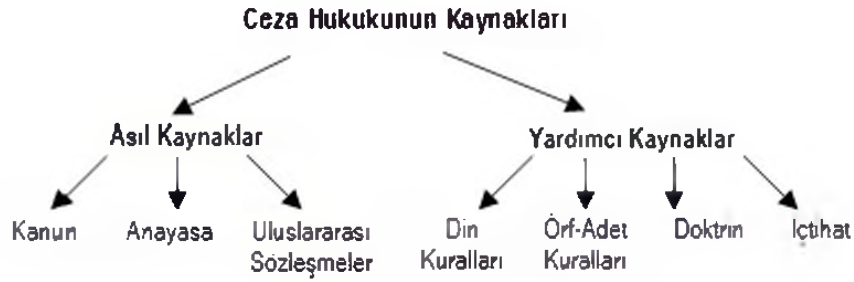
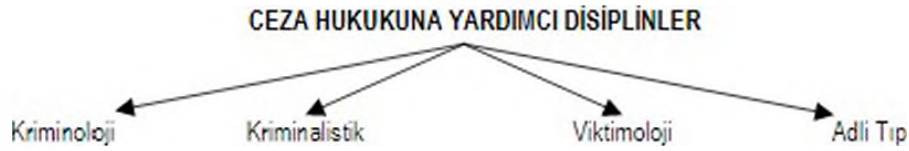
Bir neticenin meydana gelen bir hareketten ortaya çıkmış olması için hareketle netice arasında nedensellik bağlantısının bulunması gerekir. Nedensellik bağı hareket ile

gerçekleşmiştir. Olayda gerçekleşen netice atipik nedensel bir gelişme değildir çünkü römorkta çocuk taşınması halinde çocukların yaralanmaları veya ölmeleri objektif olarak öngörülebilirdir. Mağdurun hareketinin kusurlu olduğu kesindir ancak mağdurun çocuk olması ve sanığın olay öncesinde mağdura römorkta binme izni vermiş olması neticenin objektif olarak isnad edilebilirliğini sağlamaktadır.

Yargıtay'ın *'sanığın tedbirsiz bir davranışının bulunmadığını belirtmesi ve sanığın traktör kullanması eylemiyle, H.B.nin traktör römorkuna asılmak istemesi ve bunun sonucunda düşüp ölmesi arasında doğrudan illiyet bağı yoktur.'* şeklindeki kararı hatalıdır. Çünkü Yargıtay burada failin hareketi ile meydana gelen ölüm neticesi arasında nedensellik bağının olmadığını belirtmektedir. Oysa yukarıda da belirttiğimiz üzere burada şart teorisi çerçevesinde nedensellik bağının var olduğunu rahatlıkla görebiliriz. Ancak burada asıl tartışılması gereken bu neticeyi faile isnat edip edemeyeceğimizdir. Yani bu kısımda failin bu neticeden sorumlu olup olmadığı araştırılmalıdır. Eğer somut olayın özellikleri çerçevesinde, hayatın olağan akışına göre failin riske hükmedebilirliği varsa ve meydana gelen neticenin onun eseri olduğunu söyleyebiliyorsak bu durumda failin taksirle öldürmeden sorumluluğu vardır diyebiliriz. Fakat aynı kıstaslarla çocuğun römorka asılmasını failin bir eseri olarak kabul edemiyorsak, neticeyi de objektif olarak ona isnat etmemiz mümkün olamayacaktır. Sonuç olarak Yargıtay'ın, olayda nedensellik bağı bulunmaması ve failin hareketinde tedbirsizlik oluşturan bir durum olmaması düşüncesiyle verdiği karar yerinde değildir. Olayda failin hareketi ile netice arasında nedensellik bağlantısı doğal olarak vardır; ancak ölüm neticesinin faile yüklenebilmesi için objektif isnadiyet kıstasları çerçevesinde somut olayın tüm özelliklerine göre yeniden ve ayrıca değerlendirme yapılmalıdır.

§2. CEZA GENEL HUKUKUNA İLİŞKİN ŞEMALAR – TARTIŞMA SORULARI – PRATİK ÇALIŞMALAR VE İLGİLİ YARGI KARARLARI

I. TEMEL KAVRAMLAR

Ceza Hukukuna Hakim Olan İlkeler

- Kanunilik İlkesi
- Kusursuz suç ve ceza olmaz ilkesi
- İnsan onurunun dokunulmazlığı ilkesi
- Eşitlik ilkesi
- Orantılılık ve ikincillik ilkesi

ÇÖZÜMLÜ PRATİKLER

1. 555 sayılı *Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname*'nin 24. maddesinin (a) ve (c) bentleri ile 24/A maddesinin (c) bendinin iptali istemiyle açılan davada Anayasa Mahkemesi, davanın kabulüne ve dava konusu madde bentlerinin iptaline karar vermiştir (*Anayasa Mah.*, 12/03/2009, E. 2009/16, K. 2009/46). Söz konusu madde hükümleri şöyledir:

MADDE 24- Tescil edilmiş coğrafi işaretler, bunların kullanım hakkına sahip olmayan üçüncü kişiler tarafından aşağıda yazılı biçimde kullanımları coğrafi işaret hakkına tecavüz sayılır:

a) Tescilli adın ününden herhangi bir biçimde yarar sağlayacak kullanımlar veya tescil kapsamındaki ürünleri andıran yada çağrıştırabilen ürünlerle ilgili olarak tescilli adın dolaylı veya dolaysız olarak ticari amaçlı kullanımı,

...

c) Ürünün iç veya dış ambalajında, tanıtım ve reklamında veya ürünle ilgili herhangi bir yazılı belgede doğal veya esas nitelik ve özellikleri ile menşei konusunda yanlış veya yanıltıcı herhangi bir açıklama veya belirtişe yer verilmesi,

...

Coğrafi işaret başvurusu bu Kanun Hükmünde Kararnamenin 9 uncu maddesine göre yayımlandığı takdirde, başvuru sahibi, coğrafi işarete vaki tecavüzlardan dolayı hukuk ve ceza davası açmaya yetkilidir."

"MADDE 24/A- ...

(c) 24 üncü maddede yazılı fiillerden birini işleyenler hakkında, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasına veya yirmiyedimilyar liradan kırkaltımilyar liraya kadar ağır para cezasına veya her ikisine, ayrıca işyerlerinin bir yıldan az olmamak üzere kapatılmasına ve aynı süre ticaretten men edilmelerine hükmolunur."

A. Anayasa Mahkemesi, dava konusu edilen 555 sayılı KHK m. 24/1'in (a) ve (c) bentleri ile m. 24/A'nın (c) bendine ilişkin iptal kararı verirken ceza hukukunun hangi temel ilkesini esas almıştır?

Cevap: Anayasa Mahkemesi 555 sayılı KHK m. 24/1'in (a) ve (c) bentleri ile m. 24/A'nın (c) bendine ilişkin iptal kararı verirken kanunilik ilkesini esas almıştır. Anayasa'nın 38. maddesinin 3. fıkrasına göre suç ve cezalar ancak kanunla belirlenebilir. Diğer taraftan 1982 Anayasası

ne karşı bir ihlal neticesi doğurmadığından bu durumda konut dokunulmazlığının ihlali suçu oluşmaz."

Ceza hukukunda kullanılan yorum yöntemlerini sayarak, yukarıdaki sonuca hangi yorum yöntemiyle ulaşıldığını açıklayınız.

Cevap: Kanunilik ilkesi bir fiilin mutlaka kanunda düzenlenmesini zorunlu kılmakla birlikte, her durumun kanunda yer alması mümkün olmayacağından yasa koyucunun bu şekilde birden fazla anlama gelebilen kavramlar kullanması normaldir. Bu da ceza hukukunda yorumun kaçınılmazlığını ortaya koyar. Ceza hukukunda yorum yöntemleri **gramatik, tarihsel, sistematik ve amaçsal yöntem** olmak üzere dört grupta toplanabilir. Soruda yapılan açıklamanın içeriği göz önünde bulundurulduğunda, burada **sistematik yorumun** yapıldığını söylemek mümkündür.

Sistematik yorum yöntemine göre maddenin anlamı kanundaki yerine göre belirlenir. Soruda verilen açıklama dikkatle incelenecek olursa: TCK m. 116'da düzenlenen konut dokunulmazlığının ihlal suçunun düzenlendiği yer esas alınarak, bu suç tipi için "konut" kavramının hangi anlamda kullanılması gerektiği ve boş, metruk bir evin TCK m. 116 anlamında kişi hürriyetinin ihlalini mümkün kılan bir konut olmayacağı ifade edilmiştir.

3. 05.05.2009 günlü, 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 13. maddesinin dördüncü bendi, Anayasa Mahkemesinin 06.01.2011 tarih ve 2010/19 Esas ve 2011/6 Karar Sayılı kararı ile iptal edilmiştir. İtiraz konusu olan 13. maddenin dördüncü bendi şöyledir:

"MADDE 13- (...)

(4) Futbol müsabakası yayınlarının, TFF tarafından belirlenen usul ve esaslar dışında haksız ve yetkisiz olarak radyo, televizyon, internet veya herhangi bir yayın veya iletişim aracıyla canlı veya banttan yayınlanması, çoğaltılması, dağıtılması, satılması, izlenmesi veya izlenilmesi halinde, TFF'nin veya yayıncı kuruluşun şikayeti üzerine 5/12/1951 tarihli ve 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 71 inci maddesindeki cezai hükümler uygulanır."

Sizce Anayasa Mahkemesi, itiraza konu hükmü hangi gerekçeyle dayanarak iptal etmiştir? Tartışınız.

Cevap: Anayasa Mahkemesi 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 13. maddesinin dördüncü bendini iptal ederken kanunilik ilkesinin hükmü kaynağı olan Anayasanın 2. ve 38. maddeleri ile 5237 sayılı TCK'nın 2. maddesine dayanmıştır.

Anayasa'nın suça ve cezada kanunilik ilkesini benimseyen 38. maddesi dikkate alındığında, idarenin kanun hükmünde kararname, tüzük, yönetmelik gibi düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza yaratması mümkün gözükmemektedir.

Nitekim bu husus, idarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza yaratılamayacağı düzenleyen 5237 sayılı TCK'nın 2. maddesinin ikinci fıkrası ile de açıkça hükme bağlanmıştır.

Anayasa Mahkemesi ne itiraz konusu olan yasa hükmü, bir ceza hükmüdür. Bu hükme göre, söz konusu suç ve ceza yasada gösterilmiş, fakat suçun unsurlarına yönelik çerçevenin çizilmesi Türkiye Futbol Federasyonu tarafından çıkarılacak yönetmeliğe bırakılmıştır. Nitekim, 5894 sayılı Kanunun verdiği yetkilerle dayanarak Türkiye Futbol Federasyonu futbol karşılaşmalarının yayınlanmasına ilişkin usul ve esasları belirleyecek, bu usul ve esaslara aykırı olarak hareket edilmesi halinde ise suç oluşacaktır. Şu halde, suça konu filler kanun hükmü ile değil, idarenin düzenleyici işlemiyle belirlenmekte; bu da kanunilik ilkesinin uzantısı olan "idarenin düzenleyici işlemleriyle suç ceza yaratılmayacağı" kuralına ters düşmektedir. Bu nedenle, Anayasa Mahkemesi suçun unsurlarının tespiti için Türkiye Futbol Federasyonu'nun kararına bağlandığı gerekçesiyle ilgili hükmü iptal etmiştir.

4. "5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 23. maddesi netice sebebiyle ağırlaştırılmış suç ile ilgili düzenlemeler içermektedir. Belli bir suçun oluşması için yeterli olan neticenin dışında daha ağır veya başka bir neticenin gerçekleşmesi durumunda, faile verilecek cezanın artırılmasını gerektiren suçlara netice sebebiyle ağırlaştırılmış suçlar denilmektedir. ... Ceza hukukçularının büyük bir çoğunluğuna göre, bir insan davranışı olmadan suç olmaz, ancak onun bu davranışı nedeniyle ortaya çıkan sonuçtan sorumlu tutulabilmesi için de, o davranışın en azından kusurlu bulunması gerekir... 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda da bu doğrultuda düzenleme yapılarak 23. maddede kusurun en hafif şekli olan taksire yer verilmiştir. Buna göre, fail ağır neticeden, bu ağır netice öngörülebilir olmasına rağmen özen yükümlülüğüne aykırı davranması nedeniyle meydana gelmesi durumunda sorumlu tutulabilecektir. Hiç kimse tarafından öngörülmesi mümkün olmayan veya öngörülebilir olmakla birlikte önlenmesi mümkün olmayan bir neticeden dolayı bir kimse sorumlu tutulamayacaktır. Failin istemiş bulunduğu neticenin dışında ya da daha ağır neticelerin meydana gelmesi durumunda, failin bu neticelere yönelik kastı veya en azından taksiri aranmaksızın, sadece hareket ile sonuç arasındaki nedensellik bağı yeterli görülerek sorumlu tutulması mümkün olmayacaktır (Anayasa Mah., 19/02/2009, E: 2006/2 - K: 2009/24)."

Anayasa Mahkemesi'nin yukarıdaki tespiti hangi ceza hukuku ilkesine yöneliktir? Tartışınız.

CEVAP: Anayasa Mahkemesi'nin yukarıdaki kararda işaret ettiği husus ceza hukuku ilkelerinden "kusursuz suç ve ceza olmaz" ilkesine yöneliktir. Bilindiği üzere modern ceza hukuku kişiyi ancak kusurlu neticeden sorumlu tutar.

Bu ilkenin iki yönü bulunur:

- Kusursuz kişiye ceza verilmez. Bu *cezalandırabilmenin nedenini* oluşturur.
- Ceza kusurun oranını geçemez. Ceza kusurun derecesinden ne az ne de çok olabilir. Bu da *cezalandırabilmenin sınırıdır*.

Bu ilke somut sonucunu suçun unsurları arasına girmekle göstermiştir: Her hareket değil, ancak kusurlu hareket sorumluluk doğurur.

TCK m.21 suçun oluşmasını kastın varlığına bağlamak suretiyle ilkeye yer vermiştir. TCK m.22'ye göre ise, taksirle işlenen fiiller ancak kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır. Öte yandan, yasa netice sebebiyle ağırlaştırılmış suçlarla ilgili olarak *"Bir fiilin, kastedilenden daha ağır veya başka bir neticenin oluşumuna sebebiyet vermesi halinde, kişinin bundan dolayı sorumlu tutulabilmesi için bu netice bakımından en azından taksirle hareket etmesi gerekir."* (TCK m.23) düzenlemesini getirmek suretiyle objektif sorumluluğa son vermiş bulunmaktadır. İşte Anayasa Mahkemesi de neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış suça ilişkin genel hüküm niteliğindeki TCK m.23'e ilişkin yaptığı değerlendirmede, failin gerçekleştirmeyi istediği netice dışında ortaya çıkan bir başka veya ağır neticeden sorumlu tutulabilmesi için söz konusu netice bakımından en azından taksir seviyesinde bir kusurunun bulunması gerektiğine işaret etmiştir. Bu da "kusursuz suç ve ceza olmaz" ilkesine bir yollama olarak kabul edilmelidir.

5. *"Madde metninde, sadece konut veya işyerinden bahsedilip, bunların eklentilerine yer verilmemiş olması nedeniyle, eklentilerde işlenen yağma suçları bu nitelikli hal kapsamında değerlendirilebilecek mi, bu sorunun çözümünde sağlıklı bir sonuca ulaşabilmek için, konut ve eklenti kavramlarının açıklanması ve yasa koyucunun bu kavramlara yer verdiği suç tiplerinin incelenmesinde zorunluluk bulunmaktadır."*

Yargıtay CGK'nun 11.03.1991 gün 25-67 sayılı kararında da vurgulandığı üzere: *"konut, devamlı veya geçici olarak kişilerin yerleşmek ve barınmak amacıyla oturmalarına elverişli yerleri, eklenti ise, konut veya benzeri yapıların kullanım amaçlarından herhangi birini tamamlayan diğer yapılar veya yerleri, diğer bir anlatımla girilmesi konutta oturma hakkına sahip kimselerin huzur ve güvenliğini bozabilecek ek yapılar veya yerleri ifade eder. Gerek yargısal kararlarda, gerekse öğretide bu tanımlarda bir birliktelik mevcut olup, yine konut ve eklenti kavramlarının birbirinden tamamen farklı oldukları yönünde de görüş birliği mevcuttur. Yasa koyucu da bu farklılığa işaretle: 5237 sayılı TCY'nin birçok maddelerinde "bina", "konut", "bina ve eklentileri", "konut ve eklentileri" kavramlarına yer vermiştir."*

Örneğin: Eğitim ve öğretimin engellemesi suçunu düzenleyen 112. maddenin 1. fıkrasının (b) bendi ile nitelikli hırsızlık suçunu düzenleyen 142. maddenin 1. fıkrasının (b) bendinde "bina ve eklenti" konut dokunulmazlığının ihlali suçunu düzenleyen 116. maddesinde ise "konut ve eklenti" kavramlarına yer vermiş, aynı şekilde 153 ve 154. maddelerde de eklenti, 149, 167, 232 ve 245. maddelerde ise yalnızca "konut" ibaresini kullanmıştır. Görüldüğü gibi, Yasa Koyucu, 5237 sayılı TCY'nin farklı maddelerinde, suçla korunan hukuki değeri dikkate almak suretiyle anılan kavramların bazen birisine, bazen de ikisine birlikte yer vermiş, eklentide işlenen suçları da yaptırıma bağlamayı düşündüğü ahvalde kanunilik ilkesinin gereği olarak açıkça eklenti ibaresine de yer vermiştir.

Nitelikli yağma suçunu yaptırıma bağlayan, 5237 sayılı TCY'nin 149. maddesinin 1.fıkrasının (d) bendinde "Yol kesmek suretiyle ya da konut veya işyerinde" ibaresine yer verilip ayrıca "eklentiden" bahsedilmemesi nedeniyle, suçta ve cezada kanunilik ilkesini düzenleyen 5237 sayılı TCY'nin 2. maddesinin 3. fıkrasındaki: "Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz." hükmü uyarınca, konut eklentisi sayılan, apartman merdiveninde gerçekleştirilen yağma suçunun, 5237 sayılı Yasanın 149.1-d bendi kapsamında kabulü olanaklı değildir. Konut ve eklentisinin farklı kavramlar olduğu göz ardı edilerek, eklentide gerçekleştirilen yağma suçlarının da, nitelikli yağma olarak kabulü, Yasa Koyucunun amacını aşan ve kıyasa yol açacak bir yorum olacaktır (YCGK, 27.01.2009, E: 2008/6-203 – K: 2009/3).

A. Apartman merdivenlerinde gerçekleştirilen yağma fiilinin, konutta gerçekleştirilen nitelikli yağma suçunu oluşturup oluşturmayacağı konusunda açıklama getiren yukarıdaki kararı kanunilik ilkesi ve onun zorunlu sonuçları çerçevesinde tartışınız.

CEVAP: Yargıtay bina eklentilerinde gerçekleştirilen yağma fiillerinin konutta yağma sayılamayacağına ilişkin olarak vermiş olduğu kararında: özellikle konut ve eklenti kavramları arasındaki ilişkiye değinmiş, bu ilişki çerçevesinde kanun koyucunun açıkça "konutta yağma"dan bahsettiğini, eklentiyi bu kapsamda değerlendirmedeğini, eğer buna ihtiyaç duysaydı "konut ve eklentisinde yağma" şeklinde bir düzenleme yapabileceğini, bu anlamda eklentide yağmayı konutta yağma içerisine almanın kıyasa varan bir genişletici yorum olacağını vurgulamıştır. Yargıtay bu sonuca ulaşırken kanunilik ilkesinin zorunlu sonuçlarından "kıyas yasağı"nı esas almıştır.

Kıyas, yasada açıkça yazılı hüküm bulunmayan, yani suç haline getirilmemiş bir fiil hakkında yasada suç olarak gösterilen benzer fiile ilişkin hükmün uygulanmasıdır. TCK m. 2/3'e göre; suç ve ceza içeren hükümler

kıyasıya yol açacak şekilde geniş yorumlanamaz. Bu düzenlemeden iki sonuca ulaşılabilir:

- 1) Kıyas yasağı sadece kanunların suç ve ceza içeren hükümleri bakımından söz konusu olabilir. TCK'nın birinci kitabı genel hükümler, ikinci kitabı özel hükümler başlığını taşımaktadır. TCK'nın suç ve ceza içeren hükümleri özel hükümleridir. O halde kıyas yasağı TCK'nın özel hükümleri bakımından geçerli olup, genel hükümleri bakımından kıyas serbesttir. Bu durumda örneğin, kusura, teşebbüse, iştirake, suçların içtimasına ilişkin hükümler bakımından kıyas mümkündür. Ancak kanımızca kıyas yasağının amacına uygun olarak bu halde ALEYHE KİYAS YAPILMAMALIDIR.
- 2) Madde hükümde “kıyas yapılamaz” dendiğine göre artık kıyasın lehe ya da aleyhe olması önem taşımaz. Zira yasa genel bir yasak getirmiş, kıyasın lehe ya da aleyhe olması arasında bir fark gözetmemiştir. O halde LEHE KİYAS DA YASAKTIR. Bu durum karşısında İSTER LEHE, İSTER ALEYHE OLSUN KİYAS YASAKTIR. TCK bu hükümle lehe kıyasın mümkün olabileceği yönündeki düşüncüyü tümüyle ortadan kaldırmış olmaktadır.

B. Yargıtay Ceza Genel Kurulu (YCGK), yukarıdaki değerlendirmeyi yaparken herhangi bir yorum yöntemine başvurmuş mudur? Ceza hukukunda kullanılan yorum yöntemlerinin genel özelliklerini de belirterek açıklayınız.

CEVAP: Burada Yargıtay iki temel yorum yöntemine başvurmuştur. Bunlar sözel ve amaçsal yorumdur. Öncelikle her iki yorum yönteminin genel özellikleri vurgulanacak olursa; Sözel yorum, hukuk kuralının amacına bakılmaksızın sadece kuralda kullanılan kelimeleri, yani kuralın sözünü göz önünde bulundurarak yapılan en basit yorum yöntemidir. Bu yorum yönteminde sorun bir kelimenin hukuk dilinde başka, günlük dilde başka anlama gelmesi durumunda yaşanır. Bu durumda hukuk dilindeki anlamının esas alınacağı söylenir. O halde yorumda ceza hukukunda o kelimeye ne anlam verildiği esas alınmalıdır. Amaçsal yorum ise bir hükmün amacı ve temel düşüncesine göre yorumlanması anlamına gelir. Gerçekten bir normun ne anlama geldiğinin ortaya konulması sadece bir mantık faaliyeti değil; toplumsal, ekonomik ve politik durum ve koşulların sosyal-etik bir değerlendirmesidir. Hakim ulaşacağı hükmün toplumsal sonuçlarını ve diğer etkilerini göz önünde bulundurmalıdır.

Bu çerçevede Yargıtay'ın vermiş olduğu karara bakılacak olursa, öncelikle konut ve eklenti kavramlarının kelime anlamları üzerinde durulmuş ve her iki kavram arasındaki farklılık vurgulanmıştır. Bu vurgulama TCK'da düzenlenen diğer suçlardaki benzer düzenlemeler de ortaya konulmak suretiyle pekiştiril-

miştir. Bu anlamda öncelikle sözel bir değerlendirme yapılmıştır. Akabinde kanun koyucunun yağma suçunda sadece konutu tercih etmesinin bin anlamının olduğu ve temel amacın yağma suçu açısından konutun esas alınması olduğunu, eğer eklentiye de aynı derecede önemli görseydi onu da konutla birlikte koruma kapsamına alacağını ifade etmiştir. Burada da Yargıtay'ın kanun koyucunun amacı üzerinden hareket ettiği görülmektedir.

ÇÖZÜMLENMEMİŞ PRATİKLER

1. Üniversitenin şenlikleri kapsamında düzenlenen konser alanında bulunan Hayri, önünde bulunan Ahmet'in arka cebindeki 50 TL'yi çalar. Konser alanındaki sivil güvenlik görevlisi tarafından olayın fark edilmesi üzerine, Hayri derhal yakalanır ve hakkında cezai takibat yapılması için adliyeye sevk edilir. Üniversite öğrencisi olan Hayri'nin çok tembel ve kötü yaşam tarzına sahip biri olduğunu anlayan hakim, yargılama sonunda Hayri'yi 142'2-b'de düzenlenen "*Elde veya üstte taşınan eşyayı çekip almak suretiyle ya da özel beceriyle*" işlenen nitelikli hırsızlık suçu için öngörülen cezanın üst sınırından yedi yıl hapis cezasına mahkum eder.

Hâkimin vermiş olduğu yedi yıllık hapis cezası, ceza hukukuna hakim olan ilkelerle bağdaşmakta mıdır? Tartışınız.

2. Aşağıdaki olayları dikkatlice okuyunuz ve bu olayların ceza hukukuna yardımcı disiplinlerden hangisine başvurulmak suretiyle çözümlenebileceğini açıklayınız.
 - Bir iş yerinde silahlı çatışma yaşandığı ihbarını alan polis ekipleri verilen adrese giderler. Söz konusu iş yerinin patronu ile bir çalışanın ateşli silahla ve darp edilmek suretiyle öldürüldüğü anlaşılır. Olay yeri inceleme ekipleri yaptıkları araştırmalar sonucunda farklı tip silahlardan çıktığı tahmin edilen boş mermi kovanları, demir borular ve bir adet sopa tespit ederler. İş yerinde güvenlik kamerası bulunmadığı için suç faillerine ulaşmak ve ölümünün tespit edilebilmesi bakımından sadece ele geçirilen bu bulguların incelenmesi gerekecektir.
 - X ilinde beş yıl boyunca kayıt altına alınan asayiş olayları üzerinden bir istatistik çalışması yapan X Emniyet Müdürlüğü, son yıllarda cinsel dokunulmazlığa karşı suçların sıklıkla işlendiği sonucuna ulaşır. Bu eğilimin nedenlerini araştırmak ve cinsel dokunulmazlığa karşı suçların önüne geçmek için bu suçların failleri ve mağdurlarını kapsayan bir araştırma yapılır. Bu araştırma kapsamında: cinsel dokunulmazlığa karşı suçların fail ve mağdurlarının yaş aralıkları, sosyal statüleri, eğitim durumları, ekonomik durumları vb. bilgileri içeren kategoriler hazırlanır, bununla birlikte söz konusu suçlara karşı fail ve mağdur odaklı çözüm önerilerinin geliştirilip geliştirilemeyeceği araştırılır.

3. Aşağıdaki yargı kararlarını okuyunuz ve bu kararlarda hangi yorum yönteminin kullanıldığını belirtiniz.

- a. *““Kredi Kurumu” deyiminden bu bendin gerekçesinde de açıklandığı üzere banka olmamasına rağmen faiz karşılığında olsun veya olmasın kanunen borç “para” vermeye yetkili kılınan kurumlar anlaşılmalıdır. A. Ş. nin, yönetmelik gereği tüketicilerin satın almış oldukları mal ve hizmet bedellerini kredilendirmeye yetkili olup, bankalarda uygulandığı gibi tüketicilere doğrudan nakit kredi tahsis edemediğinin bildirilmesi karşısında, “kredi kurumu” niteliğinde olmadığı gözetilmeden, sanığın nitelikli dolandırıcılık suçundan mahkumiyetine hükmolunması, yasaya aykırıdır (Y. 11. CD., 09.02.2011, E: 2009/9304 – K: 2011/658).”*
- b. *5237 sayılı TCK’nın 220. maddesinde düzenlenen “Suç işlemek için örgüt kurmak” suçunun işlendiğinin ve örgütün varlığını kabul edilebilmesi için: üye sayısının en az üç kişi olması, üyeler arasında soyut bir birleşme değil gevşek de olsa hiyerarşik bir ilişkinin bulunması, suç işlenmesi bile suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşmenin olması, niteliği itibarıyla devamlılık göstermesi gereklidir. Soyut olarak sanık sayısının üç kişiden fazla olması örgütün varlığını kabulü için yeterli olmayıp bu durumda iştirak ilişkisinden söz edilebilir. Somut olaya bakıldığında: sanıkların örgüt oluşturmak için sayısal yeterlikte olduğu anlaşılmakta ise de, suç işleme amacı etrafında somut hiyerarşik bir yapılanma ve bu yapılanma içerisinde suç işleme iradelerinde devamlılık saptanmamıştır (Y. 10. CD., 03.02.2011, E: 2010/ 41378 – K: 2011/1746).”*
- c. *“Konut dokunulmazlığı Anayasanın 21. maddesinde teminat altına alınmıştır. TCY’nın 193. maddesinde düzenlenen konut dokunulmazlığını bozma suçu, özgürlük aleyhine işlenen suçlardandır. Suç, konuta girmekle oluşmaktadır. Konut dokunulmazlığının bozulması halinde, sövme, hakaret, kaçırma, sarkıntılık, tasaddi, ırza geçme suçlarında olduğu gibi mağdurun şeref ve haysiyetinin çiğnendiği hemen kabul edilemez. Sanık, karakolda alınan ifadesinde ilk beyanını değiştirip cinsel dürtüler sonucu gittiğini söylemiş, ilk beyanında ve aşamalarda, bir tıkrıtı duyması üzerine yardım için balkondan girdiğini belirtmiştir. Sanık hakkında sarkıntılık suçundan açılmış bir dava ve verilmiş bir mahkumiyet hükmü bulunmamaktadır. Bu nedenle, konuta girmekle katılanın onurunun incindiği söylenemez. Sanığın bu suçu neden işlediğinin araştırılması yanı sıra suç saikinin tespiti ile katılanın onur ve haysiyetinin ihlal edilip edilmediğinin saptanarak ödenmeye karar verilmesi halinde ise genel kastla işlenen konut dokunulmazlığını bozma suçunun özel kastla işlenmesi gerektiği kabul edilecek ve yasaya aykırı davranılmış olacaktır. Bu itibarla, ceza mahkemelerinde genel hüküm olan BK’nın 49. maddesi uygulanmayıp bu hükme göre özel bir hüküm niteliğinde olan TCY’nın 38. maddesinin uygulanması gerektiğinden ve kişi veya ailelerin şeref ve haysiyetlerinin ihlali halinde uygulanması gereken*

TCY'nın 38. maddesine dayanılarak da özgürlük aleyhine işlenen suçlardan olan, konut dokunulmazlığını bozma suçundan manevi ödenceye hükmedilemeyeceğinden itirazın reddine karar verilmelidir (YCGK, 08.06.1999, E: 1999/4-146 – K: 1999/153).

4. Aşağıdaki Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı'nı okuyunuz. Sizce bu kararda Yargıtay genişletici yoruma mı başvurmuştur yoksa kıyas yasasını mı ihlal etmiştir?

"Türk Ceza Kanunu'nun 491. maddesinin 1. fıkrasında hırsızlık şöyle tarif edilmiştir: 'Her kim, diğerinin taşınabilir malını rızası olmaksızın faydalanmak için bulunduğu yerden alırsa, altı aydan üç seneye kadar hapsedilir'. Bu tanım açısından içtihadı birleştirmenin konusu (taşınabilir mal), ve (bulunduğu yerden alma) kavramları yönünden özellik kazanmaktadır. Bu sözler değerlendirilirken kuşkusuz (zihyetlik) ve (mamelek) kavramlarının dikkate alınmaları zorunludur. İçtihadı birleştirmeye esas tutulan kararlarda sözü edilen olayların ortak özelliği herhangi bir kişiye ait telefon hattından saplama yapmak suretiyle hat alıp sanığın kendisine ait telefon makinesi ile rıza olmaksızın konuşma sağlaması keyfîyettir. Ceza Genel Kurulu'na intikal eden diğer bir olayda ise sanıkların kendi evlerinde kurdukları özel telefon santralleri ile Tarabya santrallerini kullanarak kaçak milletlerarası konuşmalar yapılmasını sağlamaları söz konusu edilmiştir. Bu olayların Türk toplumunun değer yargılarına tamamen ters düştüğü, ahlaka ve hukuka aykırı sonuçlar doğurduğu tartışmasızdır. Türk Ceza Kanununun 491. maddesinin ilk fıkrasındaki unsurlar genişletici yoruma tabi tutulduğunda yukarıda özetlenen eylemleri kapsamına aldığı kabulü gerekli görülmüştür. Zira yorunda toplumun değer yargıları ve teknolojinin gerisinde kalınamaz. Görüşmeler sırasında Ceza Hukukunda kıyasın caiz olmadığı, toplumun değer yargılarına göre, yasada açıklık olmadığı halde bir eylemin suç sayılamayacağı ileri sürülmüşse de, çoğunluk olayda kıyas yoluna başvurulmadığı, yukarıda da açıklandığı üzere genişletici yorum yapıldığı; buna da cezada cezası bulunduğu; genişletici yorum yoluna başvurulurken toplumun değer yargılarından yararlanılabileceği gerekçeleriyle bu görüşlere katılmamıştır. Buradaki genişletici yorum TCK'nın 491. maddesinin kapsamı dışında kalan bir eylemi madde kapsamına dahil etmek anlamında değil; esasen maddenin içinde mündemiç bulunan ve zamanın teknolojik gelişmeleri ile ekonomik değeri olan her türlü şeyin sahibinin rızası dışında kullanılması eylemlerinin de TCK'nın 491. maddesinin kapsamında olduğunu açıklığa kavuşturmak-tan ibarettir. Yukarıda açıklanan nedenlerle telefon hizmetinden çeşitli usul ve yöntemlerle saplama yapmak suretiyle bedelsiz ve kaçak yararlanmayı, Türk Ceza Kanunu açısından hırsızlık fiilini oluşturacağına, 6.4.1990 gününde ilk görüşmede üçte ikiyi geçen çoğunlukla karar verildi" (YTBGK, 06.04.1990, E: 1989-2/K: 1990-3, RG: 29.06.1990, sy: 20563)."

5. Ceza hukukuna hakim ilkelere ilişkin olarak aşağıda verilen bilgilerin doğru veya yanlış olup olmadığını belirleyiniz.

AÇIKLAMALAR	(D)	(Y)
1- Ceza hukukunun en temel ilkelerinin başında gelen “suçta ve cezada kanunilik” ilkesi maddi anlamda kanunu esas almaktadır.		
2- Suçta ve cezada kanunilik ilkesine anlamını kazandıran zorunlu sonuçları şunlardır: Belirlilik, örf-âdet hukuku yasağı, kıyas yasağı, idarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza yaratılması yasağı ve geçmişe uygulama yasağıdır.		
3- Kanunilik ilkesi sadece suçları kapsadığı için kabahatler açısından bu ilkenin uygulama alanı yoktur. Aynı şekilde cezalar açısından da kanunilik ilkesi sadece adli para cezası ve hürriyeti bağlayıcı cezaları kapsarken güvenlik tedbirleri bu kapsam dışında kalmaktadır.		
4- Kanunilik ilkesinin zorunlu sonuçlarından biri olan “belirlilik”, kanun koyucuyu, suç tiplerinin kapsamının ve uygulama alanının normların muhatapları açısından bizzat kanundan anlaşılacak veya yorum yoluyla ulaşılabilecek ve somutlaştırılacak şekilde cezalandırılabilirliğin koşullarını tam olarak tanımlamakla yükümlü kılmalıdır. Bu anlamda söz konusu tanımlamanın yapıldığı ve öngörülen cezanın alt ve üst hadlerinin belirlendiği her durumda belirlilik sağlanmış kabul edilmelidir.		
5- Hukukun birçok alanında örf-âdet hukuku yazılı hukukun yanında bağımsız bir hukuk kaynağı olarak kabul edilmektedir. Buna karşılık ceza hukukunun özel hükümleri bakımından örf-âdet hukukuna dayanılması yasaktır. Buna göre, örf-âdet hukuku ile suç yaratılamayacağı gibi, ceza konulamaz ve mevcut ceza da ağırlaştırılmaz. Çünkü suç ve cezanın sadece kanun tarafından belirlenmesi zorunludur.		
6- TCK’nın genel hükümleri kapsamında yer alan suça teşebbüs ve iştirak hükümleri ceza sorumluluğunu genişletici hükümler olduklarından, bu hükümler bakımından kıyas yasağı geçerlidir. Ancak hukuka uygunluk nedenlerinin kıyas yoluyla genişletilerek uygulanması mümkündür.		
7- AY m. 13, temel hak ve özgürlüklerin sadece kanunla sınırlandırılabilirliğini belirtmektedir. Bu nedenle idareye suç ve ceza ihdas etme yetkisinin tanınması, idareye yasama yetkisinin devri anlamına gelecek, bu da AY md. 7’ye aykırı olacaktır. Keza KHK ile suç yaratılmayacağı ve veya ceza ihdas edilemeyeceği AY md. 91 açıkça belirtmiştir.		
8- Kanunilik ilkesi, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı hiç kimsenin cezalandırılmayacağı ve hiç kimsene de suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan başka bir ceza verilemeyeceği sonucuna ulaşılmasını da gerektirmektedir.		

TEST SORULARI

1. Aşağıdakilerden hangisi TCK m. 1 çerçevesinde ceza kanununun amaçları arasında sayılamaz?
 - A) Kişi hak ve özgürlüklerinin korunması.
 - B) Kamu düzen ve güvenliğinin korunması.
 - C) Türk milli menfaatlerinin öncelenerek korunması.
 - D) Hukuk devleti ilkesinin gereklerinin yerine getirilmesi.
 - E) Toplumsal barışın tesis edilmesi.

2. Ceza hukukunda amaçsal (teleolojik) yorum yöntemi ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
 - A) Amaçsal yorum normun konuluş amacının araştırılmasına hizmet eder.
 - B) Karma (birleştirici) amaçsal yorum yönteminde, yasa koyucu tarafından norm tesis ederken ortaya konulan iradenin de göz önünde bulundurulması gerektiği kabul edilmektedir.
 - C) Bir ceza normunun amaçsal yorumu bakımından, o normla korunması amaçlanan hukuksal değer ne olduğu büyük önem taşır.
 - D) Amaçsal yorum yöntemi sadece daraltıcı nitelikte kullanılabilirken, genişletici amaçsal yorum kıyas yasağının ihlal ettiği için ceza hukukunda kabul edilemez.
 - E) Sübjektif amaçsal yorum yönteminde bir ceza normunun amacının kanunun değil, yasa koyucunun iradesi esas alınarak belirlenebileceği kabul edilmektedir.

3. Ceza hukukunda kanunilik ilkesi ile ilgili olarak aşağıda yapılan açıklamalardan hangisi yanlıştır?
 - A) Kanunilik ilkesi sadece suç ve cezaları kapsarken, nitelikleri itibarıyla güvenlik tedbirleri için kanunilik ilkesi söz konusu değildir. Burada hakimın, failin tehlikeliliği oranında kullanacağı takdir yetkisi esastır.
 - B) Bir eylemin suç olduğuna ilişkin herhangi bir kanuni düzenleme yoksa, bu eyleme benzeyen başka bir eylem için düzenlenen ceza normu uygulanamaz.
 - C) Idarenin düzenleyici işlemleri arasında kabul edildiği için KHK'ler ile suç ve ceza tesis edilmez.
 - D) Suç ve ceza tesis etme yetkisi sadece TBMM'dir.
 - E) Kanunda yer almasına rağmen, bir suça ilişkin cezaların alt ve üst sınırları arasında makul görülemeyecek bir açıklığın söz konusu olması da kanunilik ilkesinin ihlali neticesini doğurmaktadır.

SONUÇ: Bozmayı gerektirmiş sanığın temyiz itirazları bu itibarla yerinde görül-müş olduğundan hükmün bu sebeplerden dolayı istem gibi **BOZULMASINA**, 23.11.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi (2.CD., 23.11.2006, 5374/19003; www.kazanci.com.tr).

No. 3

• KANUNİLİK İLKESİ

5237 sayılı TCK'nın "Hapis Cezasının Ertelenmesi" kenar başlıklı 51. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde, "İşlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkum edilen kişinin cezası ertelenebilir." hükmü ile aynı maddenin üçüncü fıkrasında, "Cezası ertelenen hükümlü hakkında, bir yıldan az, üç yıldan fazla olmamak üzere, bir denetim süresi belirlenir. Bu sürenin alt sınırı, mahkum olunan ceza süresinden az olamaz." hükmü ve dördüncü fıkrasında ise, "Denetim süresi içinde: a) Bir meslek veya sanat sahibi olmayan hükümlünün, bu amaçla bir eğ

Geri Verme (Suçluların İadesi)**6706 sayılı Cezai Konularda Uluslararası Adli İş Birliği Kanunu m. 10 vd.****GERİ VERMENİN KOŞULLARI****Faile İlişkin Koşullar****Faile İlişkin Koşul**

-Suç belli ağırlıkta olmalıdır.

*Mahkumiyet kararı yoksa: eylem geri vermeyi talep eden devletin hukuku ile Türk hukukuna göre en az bir yıl özgürlüğü bağlayıcı ceza gerektiren bir suç olmalıdır.

*Mahkumiyet kararı varsa: verilmiş olan ceza: en az 4 ay özgürlüğü bağlayıcı ceza olmalıdır.

-Suç zamanlaşımına veya affa uğramamış olmalıdır.

-Geri vermeye konu olan talep eden ülke yasasına göre ölüm cezası

fiilin ağırlığı ile orantısız şekilde mağdur edecek olması durumunda iade talebi kabul edilmeyebilir.

İade Yasası: İadesi talep edilen kişinin ırkı, etnik kökeni, dini, vatandaşlığı, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi görüşleri nedeniyle bir soruşturma veya kovuşturmayaya maruz bırakılacağına veya cezalandırılacağına ya da işkence veya kötü muameleye maruz kalacağına dair kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması halinde iade talebi kabul edilmez.

Ek Bilgi: Aynı kişi hakkında birden fazla devlet tarafından iade talebinde bulunulması hâlinde, suçların ağırlığı ve işlendiği yer, taleplerin geliş sırası, kişinin vatandaşlığı ve yeniden iade edilme ihtimali gibi şartlar dikkate alınarak, iade taleplerinden hangisinin öncelikli olarak işleme alınacağı Merkezi Makam tarafından belirlenir.

İade hâlinde, kişi ancak iade kararına dayanak teşkil eden suçlardan dolayı yargılanabilir veya kişinin mahkûm olduğu ceza infaz edilebilir.

Önemli Not: 23.04.2016 tarih ve 6706 sayılı Kanun'un 36'nı maddesiyle; geri verme hükümlerini düzenlenekte olan TCK m. 18 ilga edilmiştir.

B. Zaman Bakımından Uygulama

CEZA HUKUKU KURALLARININ ZAMAN BAKIMINDAN UYGULAMASINA İLİŞKİN İLKELER

Hemen Uygulama

Yürürlüğe giren bir yasanın yürürlükte bulunduğu süre içinde gerçekleşen tüm eylem ve olaylar hakkında uygulanmasını ifade eder.

Bu ilke

- Ceza Muhakemesi
- infaz Kuralları
- Güvenlik Tedbirleri hakkında uygulanır.

Geriye Yürüme

Bir suç işlendikten sonra yürürlüğe giren kanunun bu suça uygulanması na geriye yürüme denir.

Fakat lehine olan kanun kuralı geriye yürür. Geriye yürümenin sonuçları şunlardır.

- Eylem işlendiği sırada suç değilse, fakat sonraki yasaya göre cezalandırılmaz
- Suç olan eylem suç olmaktan çıkmışsa, fail yine cezalandırılmaz
- Hüküm kesinleşmiş olsa bile, infaza son verir ve hukukun ceza hukukuna ilişkin sonuçları ortadan kalkar. Diğer hukuk dallarına ilişkin sonuçları kendiliğinden kalkmaz.
- Fail önceki ve sonraki kanunlar bakımından suç olmak niteliğini koruyor ise her iki kanundan ilene olanı uygulanır ve infaz olunur.

İleriye Yürüme

Bir Kanunun yürürlükten kalktıktan sonraki fiillere uygulanmasıdır.

Ceza hukukunda ileriye yürüme kabul edilmez.

LEHE KANUNUN BELİRLENMESİ

Lehe kanun belirlenirken soyut ceza esas alınır; ancak, ağırlatıcı ve hafifletici sebepler de göz önünde bulundurulmalıdır.

ÇÖZÜMLÜ OLAYLAR

OLAY 1

19.01.2004 tarihinde, Almanya'nın Köln şehrinde dönercilik yaparak geçimini sağlayan Türk vatandaşı Ahmet, gece su içmek için uyandığında komşusu ve arkadaşı olan Mehmet'in evini Alman vatandaşı Hans'ın benzin dökmek suretiyle yakmaya çalıştığını görür. Hans, evi yakmak üzere iken Ahmet ruhsatlı av tüfeği ile Hans'ı vurarak yaralar.

Olay yerine gelen polis, Ahmet'i gözaltına almak istese de Ahmet, kaçmayı başarır. Ahmet, olaydan bir ay sonra Türkiye'ye kaçar. Ancak Türkiye'de yakalanır ve yargılanmaya başlanır.

SORULAR

1. Ahmet'in Türkiye'de yargılanabilmesi mümkün müdür; değil midir? Neden?
2. Almanya Ahmet'in iadesini talep etmiş olsa Türkiye, Ahmet'i Almanya'ya iade etmek zorunda mıdır?
3. Ahmet'e uygulanması gereken ceza kanunu hangisidir? Alman Ceza Kanunu, Eski ve Yeni TCK açısından tartışınız.
4. Hans'ın Türkiye'de yargılanabilmesi mümkün müdür? Mümkünse hangi şartların gerçekleşmesi gerekir?

CEVAPLAR

1. Olayımız bakımından suç Türkiye'de işlenmediği için mülkiyet ilkesi gereği Türkiye'de yargılanamaz. Ancak Ahmet, Türk vatandaşı olduğu için faile göre şahsiliyet ilkesi gereğince Türkiye'de yargılanabilir. Bunun için de olayda faile göre şahsiliyet ilkesinin koşullarının gerçekleşmiş olması gerekmektedir.

Öncelikle Ahmet bir Türk vatandaşıdır. Ahmet'in yargılanacağı suç kasten yaralamadır (TCK m. 86) ve bu suç, TCK m.13'te sayılan suçlardan değildir. Kasten yaralama suçunun basit şeklinin cezası bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıdır, böylece Türk kanunlarına göre aşağı sınırı bir yıldan az olmayan hapis cezasını gerektirme koşulu da gerçekleşmiştir. Fail Türkiye'dedir ve bu suçtan dolayı yabancı ülkede hüküm verilmemiştir. Son olarak bu fiil Türkiye'de kovuşturulabilir olduğundan (eğer zamanaşımı veya affa uğramamışsa) Ahmet Türkiye'de faile göre şahsiliyet ilkesince yargılanabilir.

2. Suç işledikten sonra yabancı bir ülkeye ya da ülkemize kaçan failin cezasız kalmaması devletlerin birbirine yardım edip, iade yoluyla teslimi ile mümkündür. Oysa, olayımızdaki geri verme talebini değerlendirecek olursak; Ahmet'in Türk vatandaşı olması, geri verme engeli olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu nedenle Ahmet, Türk vatandaşı olduğu için Almanya'ya iade edilemez. Bu kuralın istisnası olarak, Anayasa m. 38/9 ve 6706 sayılı Cezai Konularda Uluslararası Adli İş Birliği Kanunu m. 11/1- (a)'da *Uluslararası Ceza Divanına taraf olmanın gerektirdiği yükümlülükler* gösterilmiştir. Olayımızda bu tür bir yükümlülük de söz konusu olmadığından, Türk vatandaşı olan Ahmet'in Almanya'ya iade edilmemesi gerekir.

3. Olayımızda suçun işlenme tarihi 01.06.2005'ten daha eski olduğundan öncelikle ceza kanunlarının zaman bakımından uygulanmasına ilişkin bir değerlendirme yapılır. Ceza kanunları aleyhe sonuç doğuracak şekilde geçmişe etkili olmaz. Ceza kanunlarının geriye yürümesi yasağının istisnası olarak lehte yasanın geriye yürümesi kabul edilmiştir. O halde lehe kanun geçmişe yürür. Çünkü yasa koyucu yeni kanunu kabul etmekle o eylemin cezalandırılmasında ya da daha ağır cezalandırılmasında artık sosyal yarar görmemektedir. Nitekim TCK m.72 gereği *"Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur."*

765 s. TCK ve 5237 s. TCK'dan hangisinin daha lehe olduğu, 5252 s. Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun m. 9/3'e göre "... önceki ve sonraki kanunların ilgili bütün hükümleri olaya uygulanarak, ortaya çıkan sonuçların birbirleriyle karşılaştırılması suretiyle belirlenir". O halde 765 s. TCK ve 5237 s. TCK hükümleri olaya ayrı ayrı ve bir bütün olarak uygulanacak; lehe sonuç veren kanunun uygulanması kabul edilecektir.

Olayda çözümlenmesi gereken ikinci sorun ise, suç Türkiye dışında Almanya'da işlenmiş olduğundan yapılacak yargılamada Alman Ceza Kanunu'nun mu yoksa Türk Ceza Kanunu'nun mu uygulanacak olduğudur. TCK m.19'a göre; *"Türkiye'nin egemenlik alanı dışında işlenen suçlar dolayısıyla Türkiye'de yargılama yapılırken, Türk kanununa göre verilecek olan ceza, suçun işlendiği ülke kanununda öngörülen cezanın üst sınırından fazla olamaz."*

Ayrıca suçun:

- a. Türkiye'nin güvenliğine karşı veya zararına olarak,
- b. Türk vatandaşına karşı ya da Türk kanunlarına göre kurulmuş özel hukuk tüzel kişisi zararına olarak işlenmesi durumunda, bu hüküm uygulanmayacaktır.

Bu açıklamalar ışığında TCK'nın olaydaki suç (kasten yaralama) bakımından lehe olduğunu kabul edersek, olaya TCK'nın uygulanması gerekir. TCK m.19 gereği ise Ahmet hakkında Türk kanununa göre verilecek olan ceza, suçun işlendiği ülke olan Alman Ceza Kanununda öngörülen cezanın üst sınırından fazla olamayacaktır. Olayımızda Türkiye'nin güvenliğine karşı veya zararına

veya Türk vatandaşına karşı ya da Türk kanunlarına göre kurulmuş özel hukuk tüzel kişisi zararına işlenmiş bir suç olmadığından m.19/2'de yer alan istisna da uygulanamaz.

4. Olayımızda bir Türk vatandaşı olan Mehmet'in zararına işlenmiş bir suç olduğundan, Alman vatandaşı Hans'ın Türkiye'de yargılanabilmesi için mağdura göre şahsılık ilkesinin koşullarının olayda gerçekleşmiş olması gerekmektedir.

Mağdura göre şahsılık TCK m.12'de düzenlenmektedir. Maddenin ilk fıkrasında Türkiye'nin zararına olarak işlenen suçlara, ikinci fıkrasında ise bir Türk veya Türk kanunlarına göre kurulmuş özel hukuk tüzel kişisinin zararına işlenmiş olan suçlara ilişkin düzenleme yer almaktadır. Olayımızda da bir Türk vatandaşının zararına işlenmiş bir suç söz konusu olduğundan ikinci fıkranın uygulanması gerekir.

Olayımızda ise, fail yabancıdır, mağdur bir Türk vatandaşıdır. Ancak olayımızda Hans'ın işlemeye teşebbüs ettiği suçun mala zarar verme mi yoksa kasten yaralama veya öldürme mi olduğu belli değildir. Bu durumda öncelikle bunun tespit edilmesi gerekir. Hans, evi sadece mala zarar verme kastı ile yakmaya kalkışmışsa bu suç, TCK m.13'te sayılı suçlardan olmamasına rağmen; alt sınırı bir yıldan az olduğundan Hans Türkiye'de yargılanamaz. Ancak kastının evde yaşayanları yaralama veya öldürmeye yönelik olduğu ispat edilebilirse, bu suçların cezalarının alt sınırı bir yıl hapis cezasından az olmadığından bu koşul gerçekleşmiş kabul edilebilir.

Hans'ın Türkiye'de yargılanabilmesi için, Türkiye'de bulunmalı, suçtan dolayı yabancı ülkede hüküm verilmemiş olmalı ve suçtan zarar görenin şikâyeti bulunmalıdır.

OLAY 2

Almanya'da bir Türk Lokalinde içki içmekte olan Türk uyruklu (B), yine aynı lokalde içki içen ve hesap istemek üzere bara yönelen (A)'nın sigarasını yakması talebine olumsuz yanıt verir. Buna sinirlenen (A) yanında bulundurduğu tabancayla (B)'ye üç el ateş ederek öldürür. (A), bir süre sonra Avusturya üzerinden Türkiye'ye kaçarak, İzmir'de Türk kovuşturma makamlarına teslim

Mala zarar verme

MADDE 151.- (1) Başkasının taşınır veya taşınmaz malını kısmen veya tamamen yıkan, tahrip eden, yok eden, bozan, kullanılmaz hâle getiren veya kirlüten kişi, mağdurun şikâyeti üzerine, dört aydan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

Mala zarar vermenin nitelikli hâlleri

MADDE 152.- (2) Mala zarar verme suçunun;

- a) Yakarak, yakıcı veya patlayıcı madde kullanarak,
- b) Toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına neden olmak suretiyle,
- c) Radyasyona maruz bırakarak, nükleer, biyolojik veya kimyasal silâh kullanarak,

İşlenmesi hâlinde, verilecek ceza üç katına kadar artırılır.

olur. Türkiye'de yargılama devam ederken, Almanya sanığın iadesi talebinde bulunur. Türkiye'den olumsuz yanıt gelmesi üzerine, Alman makamları tanık ifadelerini ihtiva eden tutanağı Türkiye'ye gönderir.

SORULAR

1. Ceza kanunlarının yer bakımından uygulanmasında genel ilke nedir? TCK hangi ilkeyi kabul etmiştir? Bu çerçevede bir değerlendirme yapıldığında olayda hangi ülke yetkili gözükmektedir?
2. Türkiye'nin (A)'yı iade etmemesinin gerekçesi ne olabilir? Neden?
3. Tanık ifadelerinin Türkiye'ye gönderilmesinin nedeni ne olabilir? Neden?
4. Olayda Türk makamlarının yetkili olduğu kabul edildiğinde, uygulanacak kanun hangisi olacaktır? Neden?
5. (A) cezasını Almanya'da çekmiş ve daha sonra Türkiye'ye gelmiş olsaydı, Türkiye'de yeniden yargulanabilmesi mümkün olacak mıydı? Neden?

CEVAPLAR

1. Genel ilke mülkiyet sistemidir. Mülkiyet sistemi, failin veya mağdurun vatandaşlığına bakılmaksızın suç nerede işlenmişse o ülke kanunlarının uygulanmasını ifade eden sistemdir. Fakat her ne kadar Türkiye'de gerçekleşmese de, olayda fail ve mağdur Türk olduğu için şahsiyet sistemi gereği Türkiye yetkili gözükmektedir.
2. Olayda Türk Vatandaşı olan fail, VATANDAŞ GERİ VERİLMEZ kuralı gereği geri verilmemiştir.
3. Bu bir adli yardımlaşma türüdür. Bu konuda 1959 Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesi bulunmaktadır (Ceza Kovuşturmalarının Aktarılması Hakkında Avrupa Sözleşmesi).
4. TCK m.19'un uygulanmasında dikkat edilecek husus hangi ülke kanunu lehe ise o kanundaki cezanın uygulanmasıdır.

Madde 19'a göre Türkiye'nin egemenlik alanı dışında işlenen suçlar dolaşısıyla Türkiye'de yargılama yapılırken, Türk kanununa göre verilecek olan ceza, suçun işlendiği ülke kanununda öngörülen cezanın üst sınırından fazla olamaz. Ancak suçun Türk vatandaşına karşı ya da Türk kanunlarına göre kurulmuş özel hukuk tüzel kişisi zararına olarak işlenmesi halinde bu düzenleme uygulama alanı bulmayacaktır.

5. Burada ne bis in idem kuralı söz konusu olacaktır. Kural, aynı fiil ve aynı fail hakkında tek bir yargılama yapılabileceğini söyler. Olayda (A) cezasını çek-

miştir. O halde Türkiye’de yargılanması bu ilkenin ihlali mi olacaktır? Sorun budur. Bu konuda iki görüş vardır. 1) Birinci görüş, kuralın uluslararası bir kural olduğudur. 2) Diğer görüş bu kuralın iç hukukta geçerli olduğudur. Bu halde yeniden yargılama yapılabilir. Ancak, yabancı ülkede çekilen ceza verilecek cezadan indirilmelidir. Bu konuda ayrıca 3002 sayılı Kanun ve Ceza Yargıları’nın Milletlerarası Değeri Konusunda Avrupa Sözleşmesi bulunmaktadır.

OLAY 3

2006 yılının Eylül ayında, Çiğli’deki fabrikasında biriken atıkları herhangi bir arıtma tesisi kullanmaksızın doğrudan İzmir Körfezi’ne boşaltan tacir Murat, söz konusu fiil bakımından hakkında yapılan yargılama neticesinde, 05.06.2007 tarihinde TCK m.181’de düzenlenen çevrenin kasten kirletilmesi suçundan on beş ay hapis cezasına çarptırılır. Kararın verildiği tarihte hükmün açıklanmasının geri bırakılabilmesi için, mahkum olunan hapis cezasının üst sınırının bir yıl olması arandığından, sanık için bu yola başvurmak mümkün olmaz. Buna karşılık 23.01.2008 tarih ve 5728 sayılı Kanunun 562. maddesi ile CMK m.231’de yapılan değişiklik neticesinde, hükmün açıklanmasının geriye bırakılmasına ilişkin olarak, bir yıl olarak belirlenmiş olan hapis cezasının üst sınırı iki yıla çıkarılır.

1- Ceza hukuku kurallarının uygulama alanına ilişkin olarak, geçmişe yürütme ilkesinden bahsettikten sonra, yürürlükten kaldırılmış geçici kanunların, uygulanmaya devam edilmesinin mümkün olup olmadığını açıklayınız.

Geçmişe yürütme, bir suçun işlenmesinden sonra yürürlüğe giren kanunun daha önce işlenmiş olan bu suça uygulanmasını ifade eder. Kanunilik ilkesi gereğince ceza hukukunda geriye yürütme kabul edilemez. Bu kuralın istisnası olarak lehe olan kanunun geriye yürütmesi kabul edilmiştir. Nitekim TCK m.7 f.1 ve f.2’de “(1) İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. İşlendikten sonra yürürlüğe giren kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı da kimse cezalandırılmaz ve hakkında güvenlik tedbiri uygulanamaz. Böyle bir ceza veya güvenlik tedbiri hükümlerindeyse infazı ve kanunî neticeleri kendiliğinden kalkar. (2) Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur.” düzenlemesine yer verilmiştir.

Ne kadar süre yürürlükte kalacağı metinde gösterilmeyen kanunlara, *sürelî kanun* denir. Belli bir olay veya durum gerçekleştiğinde uygulanan, bunun dışındaki dönemlerde uygulanmayan kanunlara da *geçici ya da istisnai kanun* denir. TCK m.7’4’e göre, “Geçici veya sürelî kanunların, yürürlükte bulundukları süre içinde işlenmiş olan suçlar hakkında uygulanmasına devam edilir.” Buna göre yürürlükten kalkmış olsa dahi, geçici veya sürelî kanunların yürürlükte bulunduğu süre içerisinde işlenen fiiller bakımından söz konusu kanunlar uygulanmaya devam edecektir.

2- Murat hakkında verilen ceza hükmünden sonra, hükmün açıklanmasının geriye bırakılmasına ilişkin olarak 5728 sayılı Kanunla CMK m.231'de yapılan değişikliğin, söz konusu mahkûmiyet hükmüne bir etkisi olup olmayacağını tartışınız.

Murat hakkında hüküm verildiği zamanda yürürlükte olan kanuna göre, hükmün açıklanmasının geriye bırakılabilmesi için en fazla bir yıl veya daha az süreli hürriyeti bağlayıcı hapis cezasına mahkûm edilme şartı aranmaktaydı. Bu şart, 15 ay hapis cezası alan Murat hakkında, hükmün açıklanmasının geriye bırakılması kararı verilmesini engellemekteydi. Buna karşılık hapis cezasının infazı devam etmekteyken, CMK m.231'de yapılan değişiklikle, kanundaki bir yıllık süre iki yıla çıkarılmış, 15 aylık hapis cezasını gerektiren suçlar bakımından da hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi mümkün hale gelmiştir. Bu durum her ne kadar fail Murat lehine görünse de, muhakeme kuralları bakımından, yukarıda da değindiğimiz üzere, derhal uygulama ilkesi benimsenmiş, buna karşılık yalnızca erteleme, koşullu salıverme ve tekerrür hükümleri bakımından istisna öngörülmüştür. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin bir istisna öngörülmediğinden, daha sonra yürürlüğe giren yasalara göre hükmün açıklanmasının geri bırakılması koşullarını taşıyan fiiller bakımından, derhal uygulama ilkesi gereğince önceki *(kararın verildiği sırada yürürlükte olan)* muhakeme kuralları uygulanacağı düşünülebilir. Fakat hükmün açıklanmasının geri bırakılması hem şekli hem de maddi ceza hukuku kurumu olarak kabul edildiği için, lehe kanunun uygulanması bu durumda da geçerli olacaktır. Şu halde, hapis cezası infaz edilen Murat'ın, sonradan yapılan yasal değişiklikten yararlanarak hükmün açıklanmasının geri bırakılması yoluna başvurulmasını istemesi mümkündür.

OLAY 4

Hasan, kendisine yapılan işkence fiilinin etkili soruşturulmadığı gerekçeyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruda bulunur. AİHM'nde davalı taraf olan Türkiye'yi temsil etmesi için İngiliz vatandaşı Avukat Eric ile anlaşılır. Fakat, davacı taraftan ciddi miktarda para alan Eric, gerekli savunmayı yapmaz ve Türkiye AİHM'de davayı kaybederek, tazminata mahkûm olur. Eric, İngiliz mahkemeleri tarafından aldığı para nedeniyle mahkûm edilir.

Eric'in Türkiye'ye gelmesi durumunda, Türkiye'de tekrardan yargılanması mümkün müdür?

Burada, ilk aşamada mağdura göre şahsiliği düzenleyen TCK m.12 hükmünün uygulanması gerektiği düşünülebilir. Oysa, TCK m.10'a göre, yabancı ülkede Türkiye namına memuriyet veya görev üstlenmiş olup da bundan dolayı bir suç işleyen kimsenin, bu fiile ilişkin olarak yabancı ülkede hakkında mahkûmiyet hükmü verilmiş bulunsa bile, Türkiye'de yeniden yargılanacağı belirtilmektedir. Düzenlemeye göre, Türkiye namına görev üstlenmiş olan kimsenin

VATANDAŞ OLMASI ZORUNLU DEĞİLDİR. Bu nedenle, Eric'in Türkiye'de yeniden yargılanması mümkündür. Fakat TCK m.16 gereğince yabancı ülkede daha önce tutuklulukta, gözaltında ve hükümlülükte geçen sürenin, Türkiye'de verilecek cezadan mahsup edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, suç Türkiye zararına işlendiği için, TCK m.19 gereği, hâkim suçun işlendiği ülke kanununda ön görülen cezanın üst sınırıyla bağlı değildir.

OLAY 5

Bir tartışma programına katılan milletvekili Niyazi, canlı yayından telefona bağlanan bir izleyicinin haksız eleştirilerine çok sinirlenir. Gerçek durumu izah etmeye çalışsa da, izleyici sesini yükselterek milletvekiline bağurmaya başlar. Bunun üzerine kendine hakim olamayan Niyazi, telefonla bağlanan seyirciye canlı yayında sinkaflı sözlerle hakaret edip programı terk eder. İzleyicinin gazeteci olan babası Arif bu olaydan sonra, suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, örgüte üye olmak ve anayasayı ihlal suçlarından soruşturulmak üzere tutuklanır. Bu süre içerisinde, genel seçimlerde milletvekili adaylığını koyan Arif, aldığı oyla milletvekili seçilir. Milletvekili seçildikten sonra, Arif hakkında kamu davası açılarak, Arif'in yargılanmasına başlanır.

Bu olayı Niyazi ve Arif açısından ayrı ayrı değerlendiriniz.

CEVAP: Niyazi, katıldığı televizyon programına katılan seyirciye hakaret içerikli sözleri söylediği esnada milletvekilidir. Milletvekillerinin ceza sorumluluğu açısından iki hususun öncelikle ve özellikle göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bunlar sorumsuzluk ve dokunulmazlıktır. Yasama sorumsuzluğunun düzenlendiği AY m.83/1'e göre: "*Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden, o oturumdaki Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclisçe başka bir karar alınmadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar*". Buna göre milletvekili yasama görevinin ifası sırasında beyan ettiği düşüncelerden, verdiği oylardan, hiçbir makama, merciye ve kişiye karşı sorumlu değildir. Böylece yasama görevinin herhangi bir soruşturma ve kovuşturma kaygısı olmadan özgürce yapılması sağlanmak istenir. Anılan hüküm somut olaya uygulandığında Niyazi'nin telefonla bağlanan seyirciye yönelttiği sözlerin yasama faaliyeti çerçevesinde değerlendirilebilecek oy, söz ve düşünce açıklaması olmadığı açıktır. Bu anlamda AY m. 83/1 anlamında bir yasama sorumsuzluğundan söz edilemez. Buna karşın milletvekillerinin görev süreleri dahilinde işledikleri suçlar bakımından AY m. 83/2'de bir başka düzenleme yer almaktadır. Buna göre: seçimden önce veya sonra suç işlediği öne sürülen bir milletvekili, Meclisin kararı olmadıkça tutulamaz, sorguya çekilemez tutuklanamaz, yargılanamaz. O halde yasama sorumluluğu kapsamına girmeyen ve suç teşkil eden bir davranış nedeniyle milletvekilinin ceza sorumluluğundan söz edilmektedir. Ancak bu suç nedeniyle sorumluluğun işletilebilmesi için milletvekilliği süresinin sona ermesi veya henüz bu süre dolmadan Meclis tarafından

bir karar verilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla Niyazi seyirciye hakaret etmekten dolayı ceza hukuku açısından sorumludur. Ancak fiil milletvekili seçilmesinden sonra gerçekleşmiş olup bu fiil nedeniyle bir ceza takibatı (bir Meclis kararı olmazsa) en erken milletvekilliği süresinin bitiminde gerçekleşir.

Niyazi için yapılan bu değerlendirme prensip olarak Arif için de geçerlidir. Zira AY m. 83 2'deki "seçimden önce veya sonra suç işlediği öne sürülen milletvekili" ifadesinin Arif'in milletvekili seçilmeden önce işlediği ileri sürülen suçlar için de geçerli olacağı düşünülebilir. Ancak Arife isnat edilen suçlardan birinin niteliği istisnai bir düzenlemeyi gündeme getirecektir. Şöyle ki; AY m. 83 2'nin ikinci cümlesine göre; Ağır cezayı gerektiren suçüstü halleri ve seçimden önce soruşturmasına başlamış olmak kaydıyla Anayasanın 14. maddesindeki durumlar yasama dokunulmazlığının dışında bırakılmıştır. Başka bir anlatımla bu hallerde milletvekilliği süresinin dolması veya bir Meclis kararının beklenilmesine gerek yoktur. Somut olaya bakıldığında Arife isnat edilen suçlardan biri Anayasayı ihlaldir ve Anayasa m.14 ile bağlantılıdır. Bu nedenle söz konusu suçun soruşturması seçimden önce başladığı için bu soruşturma normal seyrinde devam edecektir. Ancak diğer suçlar olan suç işlemek amacıyla örgüt kurmak ve üye olmak suçları AY m. 83 2 - c.2 kapsamında olmadığı için bu iki suç hakkında yasama dokunulmazlığı söz konusu olacaktır. Bunların soruşturma ve veya kovuşturmaları için bir Meclis kararı veya milletvekilliği süresinin dolması beklenecektir.

OLAY 6

Sun Express Hava yolu'na ait Boeing 737-800 tipi uçak Almanya'nın Köln Şehri'nden Fas'ın Marakeş Şehri'ne Akdeniz açıklarında uçuğu sırada uçaktaki yolculardan Helena uçağın en arkasındaki tuvaletten çıkarken sırada bekleyen Hans'ın kendisine cinsel tacizde bulunduğunu iddia eder ve çığlık atarak uçağın en ön sıralarına doğru koşar. Uçakta o esnada seyahat etmekte olan Ankara Cumhuriyet Başsavcısı Nurettin Topak bir hafta sonra Ankara'ya döndüğünde Sun Express Firması'nın Türkiye merkezli bir firma olmasından ötürü olay hakkında derhal soruşturma başlatır. Olayda mülkilik ilkesinin uygulanıp uygulanmayacağını tartışınız. Uçaktaki Cumhuriyet Savcısı'nın soruşturma açma yetkisi bulunmakta mıdır? Tartışınız.

CEVAP: Bir olayda ilk olarak incelenmesi gereken husus mülkilik ilkesinin geçerli olup olmadığıdır. Mülkilik ilkesinin uygulanabilmesi için ise eylem TCK m. 8 gereği Türkiye kara ve hava sahası ile karasularında veya Türkiye'nin kıta sahanlığı ya da münhasır ekonomik bölge olarak ilan ettiği alanlarda veya bu alanlara karşı işlenmiş olmalıdır. Eğer bu şartlar sağlanmamış ise yabancı bir ülkenin kara ve hava sahası ile karasularında eylemin Türk SAVAŞ araçlarında veya bu araçlarla işlenmiş olup olmadığı incelenmelidir. Bu koşul da sağlanmamış ise geriye kalan son ihtimal ise ne Türkiye'nin ne de yabancı

bir ülkenin egemenlik yetkisinin bulunduğu bir alanda Türk SİVİL deniz ve hava araçlarında veya bu araçlarla eylemin işlenmiş olup olmadığıdır.

Olayda hiçbir ülkenin egemenlik yetkisinin bulunmadığı bir alan olan açık denizde işlenen bir eylem söz konusudur. Bu eylemin mülkilik ilkesi kapsamında sayılabilmesi için eylemin işlendiği aracın Türk sivil gemi ya da uçağı niteliğinde olması gerekir. Sun Express Havayolları Firması %50'si Alman Lufthansa ve %50'si Türk Hava Yolları Firmalarına ait olan ve Antalya merkezli olarak Türk kanunlarına göre kurulan bir şirkettir. Türk kanunlarına göre Türkiye'de kurulmuş bir şirketin uçağı da Türk sivil uçağı kapsamına girmektedir. Dolayısıyla olayda açık denizde işlenen eylem Türk sivil hava uçağında işlenmiş olduğundan artık mülkilik ilkesi gereği Türkiye'nin yargı yetkisinin bulunduğu söylenmelidir. Uçakta bulunan Ankara Cumhuriyet Savcısı'nın olay ile ilgili soruşturma yapma yetkisi ise bulunmamaktadır. Çünkü, CMK m. 15/ 1- 2 gereği bu eylem hakkında soruşturma yapma yetkisi uçağın Türkiye'de uğradığı ilk havalimanının bulunduğu yer Cumhuriyet Savcısı'na aittir. Ankara Cumhuriyet Savcısı'nın soruşturma yapma yetkisi de uçak bu olayın ardından Türkiye'de ilk kez Ankara Esenboğa Havalimanı'na iniş yapar ise doğacaktır.

OLAY 7

Aşağıdaki olayları ceza kanunlarının zaman bakımından uygulanmasına ilişkin ilkeler çerçevesinde değerlendiriniz.

a. Ahmet 12.04.2010 tarihinde komşusuna ait olan bir mağazadan iki adet dizüstü bilgisayar çalar ve yürütülen soruşturma kapsamında 22.06.2010 tarihinde yakalanır. Daha önceden de hırsızlık suçundan sabıkası bulunan Ahmet hakkında kamu davası açılır. Kovuşturma devam ederken TCK m. 58'de değişiklik yapılır. Bu değişikliğe göre; TCK m. 58 2-b'de düzenlenen ve tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için önceki suçla sonraki suç arasında geçmesi gereken sürenin azami sınırı üç yıldan beş yıla çıkarılır. Değişikliğin ardından kovuşturmayı yürüten mahkeme Ahmet hakkında mahkumiyet hükmü verirken, Ahmet'e 12.04.2010 tarihinde işlediği hırsızlık suçundan dolayı verilecek cezanın, dört yıl önce işlediği bir başka hırsızlık suçu nedeniyle tekerrür hükümlerine göre değerlendirilmesine ve mükerrirlere özgü infaz rejimi esas alınarak infaz edilmesine de karar vermiştir.

CEVAP: Kural olarak infaz hukukuna ilişkin olarak hükümler derhal uygulanır. Dolayısıyla infaz hukukuna ilişkin hükümlerde bir değişiklik söz konusu olduğunda, hükmün lehe mi aleyhe mi olduğuna bak

lecektir. Buna göre şayet kovuşturma devam ederken değişikliğe uğrayan tekerrür hükmü derhal uygulanacak olursa bu durumda sanık aleyhine bir durum ortaya çıkmaktadır. Çünkü değişiklikten önceki halinde Ahmet'in dört sene önce işlediği suç tekerrür kapsamına girmeyecekken, değişiklikle birlikte tekerrür hükümleri uygulanır hale gelmiştir. Bu da Ahmet'in cezaevinde daha fazla kalmasına sebebiyet vermektedir. Bu durumda TCK m. 7/3 hükmü ışığında sanık Ahmet lehine olan değişiklikten önceki hükmün uygulanması gerekmektedir.

b. Yağma suçundan dolayı hakkında soruşturma yapılan ve soruşturma sonunda hazırlanan iddianameyle kamu davası açılan Dursun, hiçbir duruşmaya gelmemekte ve mahkeme tarafından sorguya çekilememektedir. Kaçak konumundaki Dursun hakkında zorla getirme kararı çıkarılmasına rağmen Dursun'un müdafii Temel, CMK m. 247/3'e göre kaçak sanık hakkında kovuşturma yapılabilecekse de daha önceden sorgusu yapılmamışsa hakkında mahkumiyet hükmü verilemeyeceğinden saklanmaya devam etmesini söyler. Ancak kovuşturma devam ederken CMK m. 247/3'de bir değişiklik yapılır ve kaçak sanıklar hakkında kovuşturma yapılabileceği gibi zorla getirme kararının yerine getirilemediği durumlarda sorgusu yapılmamış olsa bile kaçak sanık hakkında mahkumiyet de dahil her türlü hükmün verilebileceği düzenlenir.

CEVAP: Yukarıda ifade edildiği üzere ceza muhakemesi hukuku kuralları lehe olsa dahi geçmişe yürümez. Bu anlamda, eski kanuna göre yapılmış işlemler tekrarlanmaz. Örneğin, sonradan yürürlüğe giren kanunun mecburi müdafii kuralını getirmiş olması, müdafii bulunmadan ifadesi alınan kişinin yeniden ifadesinin alınmasını gerektirmez. Aksi takdirde tüm muhakeme işlemlerinin tekrarlanması muhakemeyi yapılamaz hale getirir. Ancak bazı hallerde kazanılmış hak ilkesi devreye girmelidir. Örneğin, kanun yoluna başvuru süresini kısaltan yeni kanun uygulanmamalıdır. Bu durumda somut olaya bakıldığında ortada bir ceza muhakemesi hukuku düzenlemesi söz konusudur. Bu düzenleme sanık açısından bir kazanılmış hak doğurmamaktadır. Dolayısıyla kaçak sanıklar hakkında kovuşturma yapılabileceği gibi zorla getirme kararının yerine getirilemediği durumlarda sorgusu yapılmamış olsa bile kaçak sanık hakkında mahkumiyet de dahil her türlü hükmün verilebileceğine ilişkin düzenleme sanık aleyhine sonuç doğursa da derhal uygulama prensibi gereğinde lehe veya aleyhe olup olmadığına bakılmaksızın uygulanacaktır.

c. Ülkede yaşanan ekonomik krizin tehlikeli boyutlara ulaşması üzerine, meclis bir yıl süreyle geçerli olmak üzere (02.07.2012 – 02.07.2013) bir kanun çıkartır ve bu kanuna göre söz konusu dönemde doğacak vergi borçlarının zamanında ödenmemesi halinde iki yıl hapis cezasına hükmedilecektir. Bir konfeksiyon mağazası işletmekte olan Turan, kanunun geçerli olduğu süre zarfında vergi borcunu zamanında ödemiş ve hakkında bir cezai takibatin yapılmaması için yurt dışına kaçmıştır. İlgili Kanun'un yürürlük süresi dolduktan (23. 10.

2013) sonra ülkeye giriş yapan Turan yakalanır ve ödemediği vergi borcu dolayısıyla iki yıl hapis cezası istemiyle hakkında kamu davası açılır. Turan ise, yargılamanın yapıldığı tarih itibarıyla söz konusu kanunun yürürlükte olmadığını dolayısıyla yargılama temelinin ortadan kalktığını belirterek beraatini talep eder.

CEVAP: Bu soruda söz konusu olan kanun, süreli bir kanundur. TCK m. 714'e göre *“geçici veya süreli kanunların, yürürlükte bulundukları süre içinde işlenmiş olan suçlar hakkında uygulanmasına devam edilir”*. O halde süreli bir kanunun yürürlük süresi içerisinde işlenmiş bir suç, bu kanun yürürlükten kalkmış olsa bile uygulanır. Somut olayda da 02.07.2012 – 02.07.2013 tarihleri arasında geçerli olan bir süreli kanun söz konusudur ve suç bu kanunun yürürlük aralığında gerçekleşmiştir. Artık söz konusu suçun soruşturması ve veya kovuşturması 02.07.2013 tarihinden sonraya dahi denk gelse ve fiili olarak hüküm aşamasında böyle bir kanun yürürlükte olmasa dahi ilgili kanun hükümleri uygulanmaya devam edecektir. Bu durumda yargılamanın yapıldığı tarih itibarıyla söz konusu kanunun yürürlükte olmadığını, dolayısıyla yargılama temelini ortadan kalktığını belirterek beraatini talep etmesi isabetli değildir.

ÇÖZÜMLENMEMİŞ OLAYLAR

OLAY 1

Almanya'ya daha önce işçi statüsünde gönderilen Türk vatandaşlarının çocukları olan Alman vatandaşı F1, Türk ve Alman çifte vatandaşlığına sahip F2 ve Almanya'ya Türkçe öğretmeni olarak gönderilen Türk vatandaşı F3, bir ayağı da Türkiye'de olacak şekilde Almanya D.F. isimli bir dernek kurarlar. Bu dernek vasıtasıyla Almanya'da yardım amaçlı olarak bağışlar toplarlar. Almanya D.F. isimli dernek, toplam 41 milyon Euro bağış toplar; bu paranın 17 milyon Euro'luk kısmı Türkiye'ye gönderilir, bunun da 8 milyon Euro'luk kısmı Türkiye D.F.'nin hesabına aktarılır. Geri kalan kısım ise toplanma amacına aykırı olarak çeşitli şirketlerin hesaplarına havale edilir. Bankalardan çekilen yüksek miktarların banka tarafından emniyete bildirilmesi sonucu kara para aklandığı şüphesiyle Alman Hessen Eyalet Savcılığı inceleme başlatır. Soruşturma sonucunda Hessen Eyalet Savcılığı, F1, F2, F3 ve sanıkların Türkiye'de işlemleri yapan F4 ve F5 hakkında dolandırıcılık, kara para aklama ve vergi kaçakçılığı suçlarından dava açar ve üç sanık sırasıyla 6, 3 ve 2 yıl hapis cezası ile cezalandırılır. Ayrıca F4 ve F5 hakkında yargılanmak üzere Almanya gönderilmeleri istemli iade talebinde bulunulur. Cezaları infaz olunan ve Türkiye'ye dönen F1, F2 ve F3 hakkında Türkiye'de kamu davası açılır. Açılan kamu davası neticesinde ayrıca sırasıyla 5, 4 ve 3 yıl hapis cezası ile cezalandırılırlar ve yapmış oldukları mahsup talepleri reddolunur. F4 ve F5 ise yapılan yargılamalar neticesinde beraat eder.

Sorular

1. TCK hükümlerine göre faillerin Türkiye’de tekrar yargılanabilmesi mümkün müdür?
2. Olayda gerçekleşen iade talebini değerlendiriniz.
3. Olayda gerçekleşen mahsup talebi ve buna ilişkin mahkemenin kararını değerlendiriniz.

OLAY 2

İncirlik 10’uncu Tanker Üs Komutanlığı’nda ABD’nin 39’uncu Kanat Komutanlığı’nda görev yapan yüzbaşı F, 6 Temmuz 2007’de Adana kent merkezinde alkol aldıktan sonra otomobiliyle üsse dönerken aracın direksiyon hakimiyetini kaybeder. ABD’li yüzbaşının kullandığı otomobil, bariyerlere çarpıp diğer yola geçerek karşı yönden gelen otomobile çarpar. Bu otomobilde bulunan 31 yaşındaki M1 ölürken, araç sürücüsü M2 ile ABD’li yüzbaşı yaralanır.

OLAY 3

Denizlispor- Manisaspor maçının devre arasında, oyuncular soyunma odasına giderlerken, şeref tribününde oturan Denizli Milletvekili F, önündeki cam kül tablasını, Manisaspor oyuncusu M’ye fırlatır. Kül tablasının başına isabet etmesiyle M yaralanır.

OLAY 4

İzmir’de İngiltere Başkonsolosu olarak görev yapmakta iken daha sonra İngiltere’nin Ankara Büyükelçiliği görevine atanan F’nin konsolos olarak görev yaptığı dönemde evinde kumar oynattığı (TCK m.228) ortaya çıkar. Bunun üzerine savcılıkça ifadesi alınmak üzere çağrılmasına rağmen adliyeye gitmeyen F hakkında yakalama emri çıkarılır ve evinde arama izni alınır.

OLAY 5

Almanya’da lokantacılık yapan Türk vatandaşı (A) gece su içmeye kalktığı anda, Alman vatandaşı olan komşusu (H)’nin elinde tabanca ile diğer komşusu İspanyol vatandaşı (M)’nin evine girdiğini görür. Durumdan şüphelenen (A) tüfeğini alır ve (M)’nin evine giren (H)’yi vurarak öldürür. (A) olaydan sonra Avusturya’ya kaçır ve bir süre orada kaldıktan sonra Antalya’ya gelir ve burada yakalanır.

SORU 1) Ceza kanunlarının yer bakımından uygulanmasına ilişkin ilkeleri açıklayarak, (A)’nın Türkiye’de yargılanmasının mümkün olup olmadığını gerekçeli bir şekilde açıklayınız.

SORU 2) Almanya, Avusturya ve İspanya (A)'yı yargılamak için Türkiye'den istemiştir. Geri verme müessesesini, özelliklerini ve usulünü belirterek (A)'nın geri verilmesinin mümkün olup olmadığını açıklayınız.

SORU 3) (A)'nın Almanya'da yargılanıp cezasını çektikten sonra Türkiye'de yeniden yargılanmasının mümkün olup olmadığını gerekçeli bir şekilde açıklayınız.

OLAY 6

Aşağıdaki olayları okuyunuz ve bu olaylara Türk kanunlarının uygulanıp uygulanamayacağını yer bakımından uygulanma ilkelerini de göz önünde bulundurarak açıklayınız.

a. Tatil için Milano'ya gitmek üzere İzmir'den Türk Hava Yolları'nın İzmir- Milano seferini yapan uçağına binen Ahmet, Türk hava sahasının geçildiği ve fakat henüz başka bir ülkenin hava sahasına girilmediği zaman diliminde ikram servisi nedeniyle hostes Tuğçe ile tartışır ve kendisine yumruk atarak yaralar.

b. Aileleri arasında husumet bulunan Ferit ve Leyla, ailelerinden gizli olarak Hatay'dan Suriye'ye kaçarak, oradaki akrabalarının yanında evlenmek isterler. Hatay – Suriye sınırında kendilerine yardımcı olan arkadaşlarıyla vedalaşırken, kendilerini takip eden Leyla'nın abisi Fuat her ikisine de ateş etmeye başlar. Açılan ateş sonucu yaralanan Leyla, Suriye sınırını geçtikten sonra kaldırıldığı hastanede ölürken, Ferit ise yine sınırı geçtikten sonra olay yerinden uzaklaşmaya çalışırken Fuat tarafından yaralanır.

c. Türkiye'ye dil eğitimi için gelmek isteyen Tobias, gerekli belgelerini Türkçe'ye tercüme ettirmek için Stuttgart'taki Türk Konsolosluğu'ndan işlem sırası alır. Fakat sıra kendisine geldiğinde başka bir kişinin işlem yaptırmaya başladığını görür. Bunun üzerine sinirlenir ve konsolosla görüşmek istediğini iletir. O an olay yerinden geçmekte olan konsolos da durumu sorar. Bunun üzerine Tobias durumu anlatır fakat konsolos kendisine hakaret ederek, "rezalet çıkarmaya devam edersen seni perişan ederim" der. Bunun üzerine daha da sinirlenen Tobias, Türk Konsolosluğu'nun camlarını ve kapılarını tahrip eder.

d. Akdeniz'de uluslararası sularda petrol arama gemisi olarak kullanılan Fransa'ya ait bir araştırma gemisi, denize ciddi miktarda kimyevi atık bırakır ve deniz kirliliğine sebebiyet verir. Araştırmalarını tamamladıktan sonra mürettebatıyla Fransa'ya dönmek üzere yola çıkan gemi, Türk karasularına girdiğinde, durumdan haberdar olan Türk Sahil Güvenlik unsurlarınca durdurulur ve haklarında inceleme başlatılır.

TEST SORULARI

1. Aşağıdakilerden hangisinde işlenen bir suç Türkiye’de işlenmiş sayılır?
 - I. Açık denizde Türk bandıralı bir gemide
 - II. Türk kanunlarına göre kurulmuş ve tüzel kişiliği haiz bir şirketin yurt dışı şubesinde
 - III. Türkiye’nin münhasır ekonomik bölgesinde yer alan sabit bir petrol arama platformunda
 - IV. Türkiye’nin münhasır ekonomik bölgesinde yakıt ikmal için demirleyen Panama bandıralı gemide

A) Yalnız I B) I-II C) Yalnız III D) III-IV E) I-III

2. Bir yabancının yurt dışında işlediği bir suçta Türk kanunlarının uygulanması ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
 - A) Söz konusu suç TCK m. 13’de belirtilen suçlar dışında ve Türk kanunlarına göre aşağı sınırı en az iki yıl hapis cezasını gerektiren bir suç olmalıdır.
 - B) Fail Türkiye’de bulunmalıdır.
 - C) Adalet Bakanlığının failin yargılanması ile ilgili bir istemi söz konusu değilse yargılama yapılamaz.
 - D) Söz konusu suç Türkiye’nin zararına değil de doğrudan bir Türk vatandaşa karşı işlenmişse ve fail Türkiye’de bulunuyorsa, failin Türk kanunlarına göre yargılanması ve cezalandırılması mağdurun şikayeti ve bu suçtan dolayı yabancı ülkede hüküm verilmemiş olması koşullarıyla mümkündür.
 - E) Söz konusu suçtan dolayı fail, yabancı ülkede yargılanmış ve mahkum olmuş olsa bile Adalet Bakanlığının izniyle Türkiye’de yeniden yargılanabilir.

3. Devletin varlığını hedef almış suçların yurt dışında işlenmiş olmalarına rağmen suçun hedefi olan devlete, söz konusu suçları egemenlik sınırları içinde işlenmiş gibi kabul edip, yargılama ve gerekirse cezalandırma hakkı tanıyan sistem aşağıdakilerden hangisidir?
 - A) Mülkiyet sistemi.
 - B) Faile göre şahsiyet sistemi.
 - C) Mağdura göre şahsiyet sistemi.
 - D) Koruma sistemi.
 - E) Evrensellik sistemi.

4. Aşağıda sayılan suçlardan hangisi için TCK’nin yer bakımından uygulanması açısından evrensellik sistemi geçerli olur?
 - A) Kasten Yaralama.
 - B) Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak.
 - C) Kişi hürriyetinden yoksun kılma
 - D) Çerçenin kasten kirlenmesi.
 - E) Devletin egemenlik alametlerini aşağılama.

5. Aşağıdaki suçlardan hangisi Cumhurbaşkanının cezai sorumluluğunu gerektiren suçlardan biridir?
- A) Milli güvenliğe ilişkin gizli kalması gereken bilgileri açıklama.
B) Zimmet.
C) Hakaret.
D) Rüşvet.
E) Kasten yaralama.
6. X ülkesinde bir gazeteci olarak görev yapan (A), yapılan genel seçimlerden birinci parti olarak çıkan iktidar partisinin seçim sonuçlarına hile karıştırdığı iddialarının titizlikle incelenmesi gerektiğine ilişkin bir makale yayımlar. Daha sonra hakkında iktidarın meşruiyetine gölge düşürme suçundan hakkında soruşturma açılır ve kovuşturma sonunda 3 yıl hapis ile 40 kırbaç cezası alır fakat cezanın infazından önce ülkeden kaçan (A) Türkiye'ye sığınır. Bunun üzerine X ülkesi (A)'nın geri verilmesi için Türkiye'ye başvurur.
- Buna göre aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?
- A) (A)'nın işlediği suç bir düşünce suçu niteliğinde olduğu için Türkiye, X ülkesinin talebini geri çevirebilir.
B) X ülkesinin talebinin Türkiye tarafından kabul edilmesi için, eylemin Türk kanunlarına da suç teşkil etmesi aranmaktadır.
C) Tüm yasal koşulları oluştuğu takdirde davaya bakan Mahkeme (A)'nın geri verilmesine karar verdikten sonra en kısa zamanda iade işlemi tamamlanır.
D) Kırbaç cezası X'in geri verildiği takdirde kötü muameleye tabi tutulacağına bir karine teşkil eder ki, bu durum geri verme talebinin reddi için yeterli bir sebeptir.
E) Geri verme talebinin neticelenmesine kadar gerekli görülmesi halinde (A) hakkında uluslararası mükellefiyetlere ters düşmemek şartıyla koruma tedbiri de uygulanabilir.
7. Yasama sorumsuzluğu ile ilgili olarak aşağıdaki bilgilerden hangisi doğrudur?
- A) Yasama sorumsuzluğu, milletvekili tarafından işlenen suçta hukuka aykırılığı kaldırır.
B) Yasama sorumsuzluğundan milletvekili ile iştirak halinde suç işleyen diğer kişiler de faydalanır.
C) Yasama sorumsuzluğu, milletvekilinin eş ve çocuklarını da kapsar.
D) Yasama sorumsuzluğu sadece milletvekilliği yapılan dönemi kapsar.
E) Yasama sorumsuzluğu, milletvekilliği yapıldığı esnada işlenen tüm suçlar için geçerli değildir.

8. TCK m. 7/3: "... ile ilgili olanlar hangı infaz rejimine ilişkin hükümler derhal uygulanır."

Yukarıdaki fıkrada boş bırakılan yeri doldurmak için aşağıdakilerden hangisi/hangileri kullanılmalıdır?

- I. Dava ve ceza zamanasını
- II. Tekerrür
- III. Hapis cezasının ertelenmesi
- IV. Müsadere
- V. Koşullu salıverme
- VI. Önödeme

- A) I-II B) II-IV-V C) Yalnız III D) II-III-V E) IV-VI

1	2	3	4	5	6	7	8
E	A	D	D	A	C	E	D

YARGITAY KARARLARI

No. 1

• GERİ VERME

ABD Batı Teksas Federal Mahkemesinin 24.05.2004 gün, A-04-164(1) ve A-04-164(2) sayılı tutuklama emri nedeniyle iadeleri talep edilen F.D. ve R.R.D. hakkında yapılan yargılama sonunda 5237 sayılı TCK'nın 18/1-8 maddesi gereğince ABD Ceza Kanununun 18. Bölüm 1001, 1343 ve 371. maddeleri gereğince dolandırıcılık, suç işlemek için birden fazla kişiyle anlaşmak ve yalan beyanda bulunmak suçlarından iadesine ve CMK'nın 100. maddesi gereğince tutukluluk hallerinin devamına dair DOĞUBAYAZIT AĞIR Ceza Mahkemesinden verilen 17.10.2005 gün ve 2005/154 Esas, 2005/155 Karar sayılı hükmün süresi içinde Yargıtay'ca incelenmesi F.D. ve R.R.D. müdafii tarafından istenilmiş olduğundan dava evrakı C.Başsavcılığının onama isteyen 07.12.2005 tarihli tebliğnamesi ile gönderilmekle incelenerek gereği görüldü:

Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri Arasındaki suçluların iade ve ceza işlerinde karşılıklı yardım anlaşması ve 5237 TCK'nın 18. maddesi uyarınca, iadesi talep edilen F.D. ve R.R.D.'nin Türk vatandaşı olmadıkları, haklarında yabancı ülke mahkemesince başlatılmış ceza kovuşturması bulunduğu, iade ve konu suçların TCK. uyarınca da suç kabul edildiği, zamanaşımına ve affa uğramadıkları, siyasi ya da askeri suç niteliğinde olmadıkları, Türk Devletine ya da Türk Vatandaşlarına karşı işlenmedikleri, suç yeri itibarıyla Türkiye'nin yargılama yetkisine giren suçlardan olmadıkları gerekçeleri gösterilerek mahkemece kabul ve takdir kılınmış olduğundan F.D. ve R.R.D. müdafinin verinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddiyle Doğubayazıt Ağız Ceza Mahkemesinin 17.10.2005 gün ve 2005/154 Esas, 2005/155 Karar sayılı hükmünün istem gibi ONANMASINA, 01.02.2006 gününde oybirliği ile karar verildi. (Y. 11 CD, E. 2005/11114, K. 2006/443; www.adalet.org.)

No. 2

• LEHE YASANIN BELİRLENMESİ VE İÇTİMA

Lehe yasanın belirlenmesinde 765 sayılı Yasa kapsamındaki içtimalı cezaların değil, her suç yönünden ayrı ayrı değerlendirme yapılarak, her biri için tayin edilen cezanın dikkate alınması zorunluluktur (CGK., 17.04.2007 – 2007/1-32-97; yayımlanmamıştır).

No. 3

• İADE TALEBİNİN KABUL EDİLMEMESİ

"İadesi talep edilenin temyiz dilekçesinde "İslam dininden çıktığını, siyasi ve dini gerekçelerle İran'dan kaçmak zorunda kaldığını, yine orada işlediği zina suçu nedeniyle şikayet edildiğini, bunlar nedeniyle kovuşturulup idam cezasına çarptırıldığını, işkence ve kötü muameleye maruz kalacağını" iddia ettiğinden, bu hususlar araştırılıp sonucuna göre Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ile 5237 sayılı TCK'nın 18. maddesinde gösterilen geri verme koşullarının gerçekleşip gerçekleşmediğinin belirlenmesi gerektiğinin kabulüne göre de,

5237 sayılı TCK'nın 18/4-5. maddesiyle geri verme talebinin incelenmesi ve iade karar verilmesi hususlarında yargı ve idari makamları ayrı ayrı görevlendirerek karma geri

verme sisteminin kabul edildiği, mahkemenin bu madde ve Türkiye'nin taraf olduğu ilgili uluslararası sözleşmelere göre geri verme talebinin kabul edilebilir olduğuna karar vermesinden sonra bu kararın yerine getirilip getirilmemesinin Bakanlar Kurulunun takdirine bağlı olduğu nazara alınarak "geri verme talebinin kabul edilebilir olduğuna" karar verilmesiyle yetinilmesi yerine, doğrudan "iadesine" karar vermesi ..." (5. CD, 18.06.2006, 5833- 7032, Artunç/Akaya/Gedikli, s. 98).

No. 4

- GERİ VERME
- SUÇUN İŞLENDİĞİ YER

"I- Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi ve 5237 sayılı TCK'nın 18. maddesi uyarınca, iadesi talep edilen D... 'ın Türk vatandaşı olmadığı, hakkında yabancı ülke mahkemesince veriliş kesinleşmiş bir hüküm bulunduğu, mahkumiyete konu suçların Türk Ceza Kanunu uyarınca da suç kabul edildiği, zamanaşımına ve affa uğramadıkları, sıvасы ya da askeri suç niteliğinde olmadıkları, Türk Devletine ya da Türk vatandaşına karşı işlenmedikleri, suç yerleri itibarıyla Türkiye'nin yargılama yetkisine giren suçlardan olmadıkları gerekçeleri gösterilerek mahkemece kabul ve takdir kılınmış olduğundan Dieter müdafinin yerinde görülmeven temyiz itirazlarının reddiyle Alanya Birinci Ağır Ceza Mahkemesinin 4.7.2005 gün, 2005 269 D. İş Esas. 2005 266 D. İş Karar sayılı hükmünün istem gibi (ONANMASINA),

II- Lüberk Yerel Mahkemesinin tutuklama emri nedeniyle verilen iade kararının temyizine gelince:

Lüberk Yerel Mahkemesinin 17.3.2005 gün 100 Gs 297/05 sayılı tutuklama emrinde belirtilen 45 dolandırıcılık eyleminden 1, 2, 7, 21, 27, 51, 54, 55, 58, 60, 65 ve 70 no.lu davalara konu paraların sanığın Türkiye'deki banka hesaplarına yatırıldığı anlaşılmaması, sanığın savunması ve temyiz dilekçesinde 2001 yılından bu yana Türkiye'de oturduğunu beyan etmesi karşısında, bu hususlar usulünce araştırılıp suçların işlendiği yer ve tarih tespit edilerek, Türkiye'de işlendiğinin saptanması halinde bu mağdurlara yönelik eylemler nedeniyle Türk Mahkemelerinin yargılama yetkisine sahip olduğu da dikkate alınarak sonucuna göre sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini gerektiğinin gözetilmemesi yasaya aykırı, sanık D... müdafinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmemiş olduğundan 20.7.2005 ve 2005 269 D. İş Esas, 2005 266 D. İş Ek karar sayılı hükmün bu sebepten dolayı, 5320 sayılı Yasanın § 1. maddesi gereğince yürürlükte bulunan 1412 sayılı CMUK'un 321. maddesi uyarınca BOZULMASINA, 16.11.2005 gününde oybirliğiyle karar verildi." (11. CD, 16.11.2005, E: 2005/8074 – K: 2005/11516, 16.11.2005. www.kazanci.com.tr)

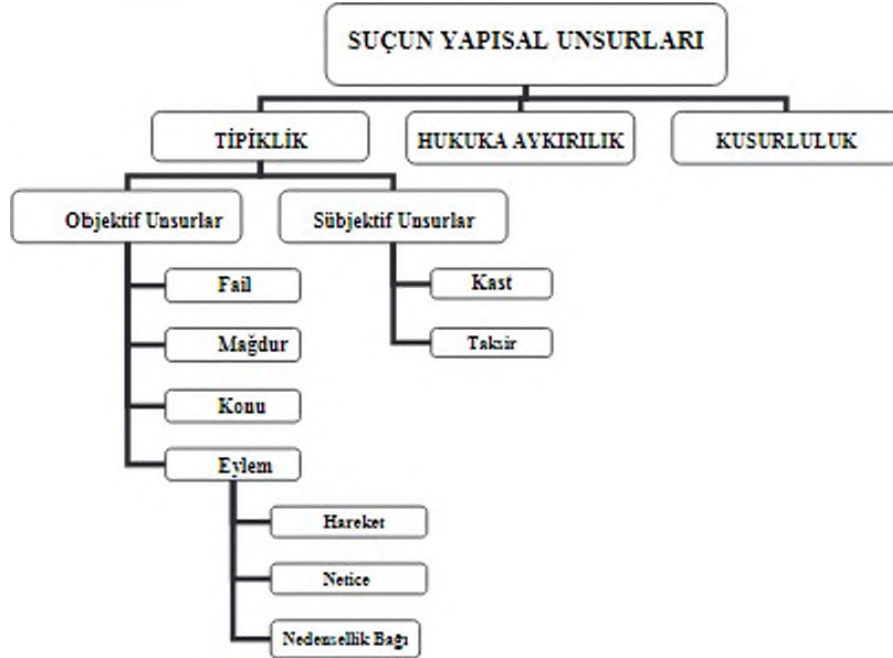
No. 5

- MÜLKİLİK İLKESİ-SUÇUN İŞLENDİĞİ YER

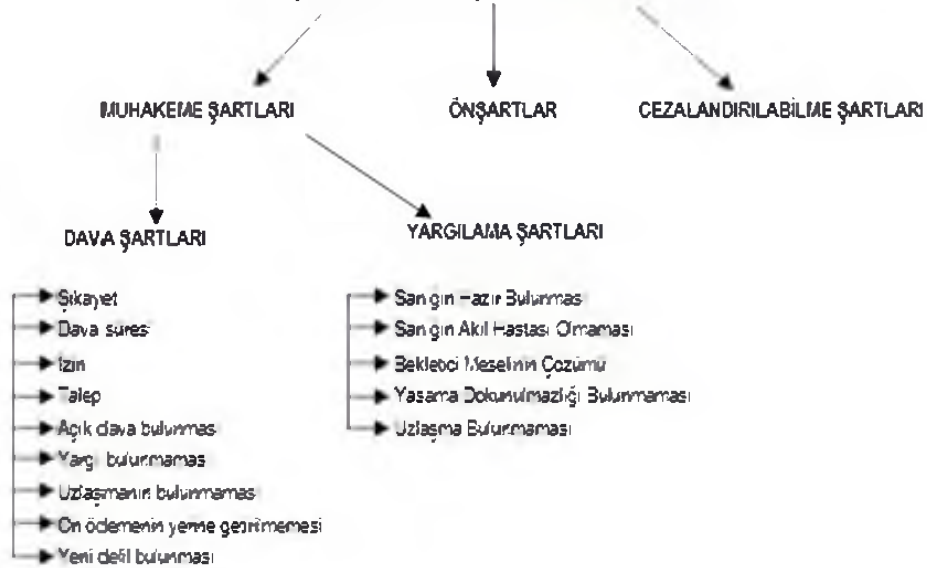
... Göçmen kaçakçılığı suçu teşebbüse olanaklı olup suçun ülke karasuları, hava sahası veya kara sınırlarının dışına çıkıldığı anda tamamlandığı ve olayımızda göçmenlerin karasularımız içinde bulunan Ayvalık K... Adasında yakalandıkları hususlarının da gözetilerek lehe yasa değerlendirmesinin Yerel Mahkemece buna göre yapılması gereklidir (CGK., 15.04.2008, 8-33/83).

III. SUÇ GENEL TEORİSİ

A. Suçun Unsurları

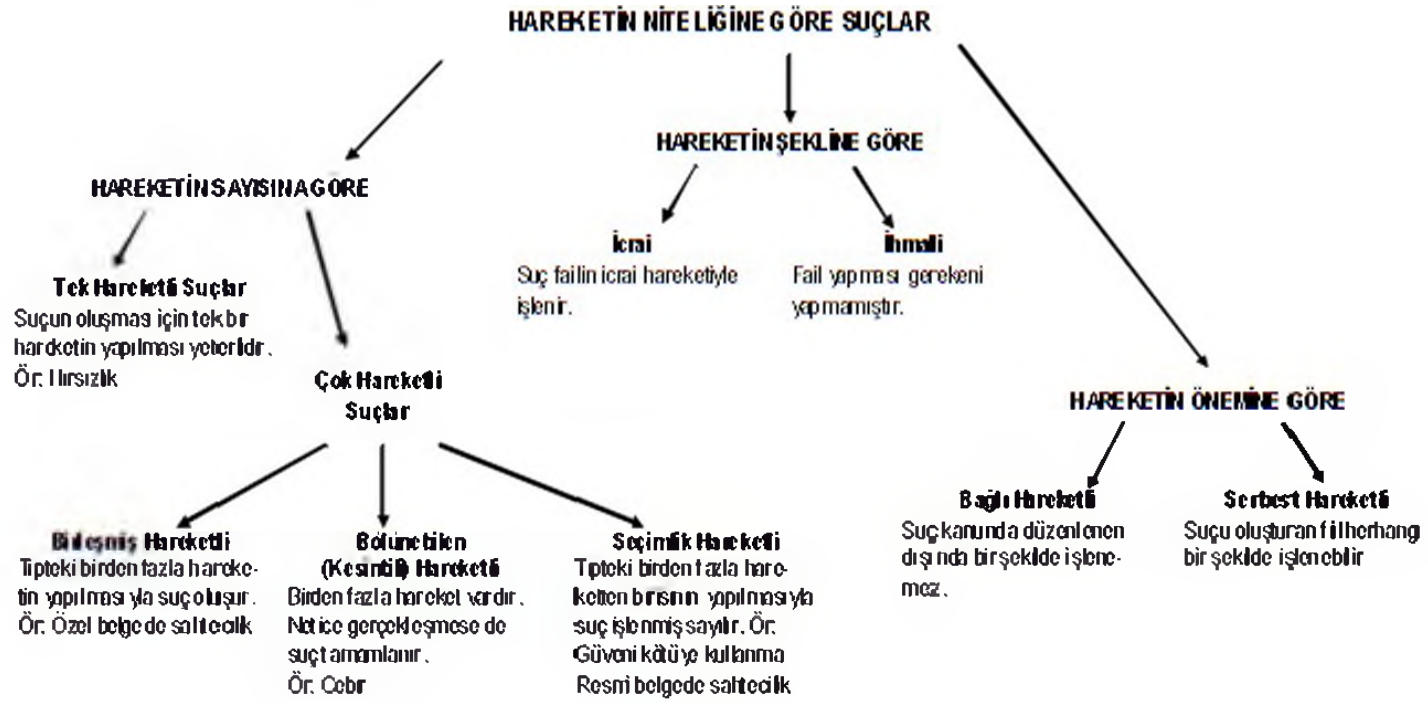

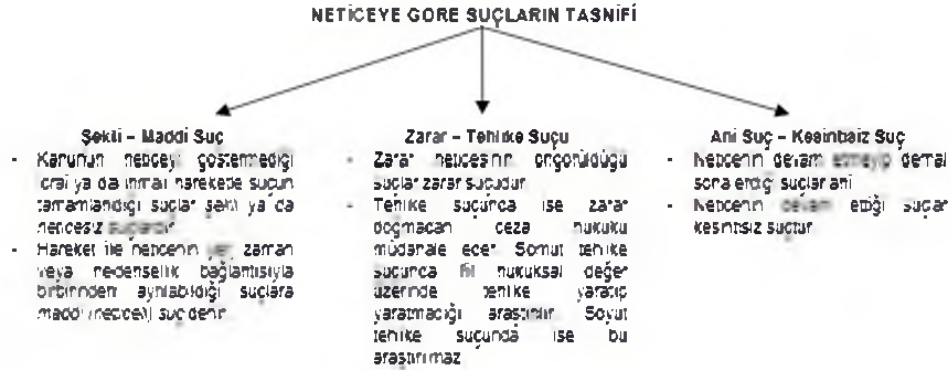
SUÇUN UNSURLARI DIŞINDA KALAN HUSUSLAR

1. Tıpe Uygunluk

a. Objektif Nitelikteki Unsurlar

ÇÖZÜMLÜ OLAYLAR²

OLAY 1

Foça belediyesince düzenlenen sokak ampullerinin değiştirilmesi ihalesini GÜÇ Elektrik Ltd. Şti. yetkilisi Onur kazanır. Bu kapsamda Foça'da çalışmalara başlayan şirket, bu iş için iki işçisi Mehmet ve Mahmut ile grup amiri Levent'i görevlendirir. Bu üç kişi, çalışmalara başlamak için önce TEDAŞ'a giderek sokakta çalışma yapacaklarını ve bu nedenle sokak elektriğinin kesilmesi gerektiğini söylerler. TEDAŞ'ta elektrik mühendisi olarak çalışmakta olan Kerem, kendisinin işi olduğunu, ancak TEDAŞ'ta çaycı olarak çalışan Ali'nin cüzi bir ücret karşılığında kendilerine yardım edebileceğini söylemiştir. Ali'yi de yanına alan grup, çalışmalara başlar. Ancak Mehmet, grup amiri Levent'e terlik ve şortla direğe çıkamayacağını söyleyerek kendisine koruyucu malzeme verilmesini ister. Levent ise kendisine şirket tarafından koruyucu malzeme verilmediğini, ancak direktteki elektriğin zaten kesilmiş olduğunu, bu nedenle direğe çıkarak çalışmasını emreder. Bunun üzerine çalışmaya başlayan Mehmet, elektrik akımına kapılarak hayatını kaybeder. Yapılan inceleme neticesinde Ali'nin yanlış anahtarı kapattığı için direktteki elektriği kesemediği anlaşılır.

Gerçekleşen ölüm neticesinden kim/kimler sorumludur? Açıklayınız.

OLAY 2

Zeynep ve arkadaşı Sercan, mezuniyet kutlaması sonrasında eğlenmek için X gece kulübüne giderler. Burada Sercan, Zeynep'i arkadaşı Mustafa ile tanıştırır. Mustafa yanında uyuşturucu hap olduğunu, isterlerse onlara da verebileceğini söyler. Bu teklifi kabul eden Zeynep ve Sercan, ondan hapları alarak kulüpten ayrılırlar. Evde bu hapları kullanan Zeynep, alkolün de etkisiyle fenalaşır. Hastaneye kaldırılan Zeynep, tüm müdahalelere rağmen hayatını kaybeder.

² Konu bütünlüğünün daha net ortaya konulabilmesi için aşağıdaki olayların cevapları ayrıca ve arka arkaya verilmiştir.

Gerçekleşen ölüm neticesinden kim/kimler sorumludur? Açıklayınız.

OLAY 3

İş aramakta olan Serhat, başı vurmuş olduğu işyerinden sabıka kaydı istenmesi üzerine Adalet Bakanlığı'nın bilişim sistemine girerek buradan sabıka kaydının çıktısını alır. Ancak bu işlemi yaparken Adalet Bakanlığı'nın bilişim sisteminin kullanılmaz hale gelmesine sebep olur.

Serhat'ın cezai sorumluluğunu tartışınız.⁴

OLAY 4

On beş haftalık gebe olan Gizem, kürtaj yapması için jinekoloji uzmanı doktor Cevat ile anlaşarak iki gün sonraya randevu alır. İki gün sonra belirlenen saatte Cevat'ın muayenehanesine giden Gizem, her ne kadar kürtaj için hazır olduğunu söylese de vajina bölgesinde kanama başlamıştır. Bunun üzerine doktor Cevat, Gizem'i derhal operasyona alır ve kanamalı olmasına rağmen Gizem'in bebeğini kürtaj etme faaliyetine girişir. Aradan kısa süre geçer ve Cevat operasyon sırasında kanamayı durduramaz. Bu esnada Gizem hayatını kaybeder.

Gerçekleşen ölüm neticesinden kim/kimler sorumludur? Açıklayınız.

OLAY 5

Milletvekili Cevdet arkadaşlarıyla gittiği Kayseri'de kırmızı ışıkta geçince trafik polisi Kamil tarafından durdurulur. Kendisine ceza kesileceğini anlayan Cevdet bu duruma çok sinirlenir ve Kamil'e küfreden. Cevdet'ten güç alan arkadaşı Coşkun arabadan inerek Kamil'e tokat atar. Olayı gören savcı Acar, derhal Cevdet ve Coşkun hakkında kamu davası açar. Dava sırasında Coşkun'un Adalet Bakanlığı'nda müsteşar yardımcısı olduğu anlaşılır.

SORULAR

1. Cevdet hakkında hakaret fiilinden dolayı kamu davası açılabilir mi?
2. Cevdet hakaret fiilinden dolayı yargılanabilir mi?
3. Coşkun hakkında kamu davası açılabilir mi?

⁴ Bilişim sistemine girme

MADDE 243.- (1) Bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına, hukuka aykırı olarak giren ve orada kalmaya devam eden kimseye bir yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir.

(2) Yukarıdaki fıkreda tanımlanan fiillerin bedeli karşılığı yararlanılabilecek sistemler hakkında işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilir.

(3) Bu fiil nedeniyle sistemin içerdiği veriler yok olur veya değişirse, altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

OLAY 6

Polis memuru Hüseyin, bir hastanenin acil servisinde nöbetçi olarak görevlendirilir. Görev yerine giden Hüseyin, burada biraz durduktan sonra "nasılsa gelen giden yok, gidip evde yatsam daha iyi" şeklinde düşünerek görev yerini terk eder. Hüseyin görev yerini terk ettikten sonra silahlı saldırgan Halil hastaneye gelerek görevli doktor ve hemşirelerin çantalarını alıp, kendisine ait araçla olay yerinden uzaklaşır. Halil yolda giderken, arabasında bulunan boş bira şişelerini ve sigara paketlerini aracının camından dışarıya atar. Yol boyunca takip altına alınan Halil, kısa bir süre sonra kısı kıvrak yakalanır.

1- Hüseyin ve Halil'in fiillerini ceza hukuku bakımından değerlendiriniz.

2- Cumhuriyet savcısı, polis memuru Hüseyin hakkında görevi kötüye kullanma suçundan dolayı kamu davası açabilir mi? Tartışınız.

OLAY 7

Niyazi, annesi Şefika'dan içki almak için para ister. Fakat, Şefika para vermeyeceğini, kendisinin kazanması gerektiğini, ayrıca sürekli içki ve sigaraya para verilmesini onaylamadığını söyler. Bunun üzerine Niyazi, eline aldığı jiletle kendi vücudunu kesmeye başlar ve para vermezse kendisini öldüreceğini söyler.

Olayda tehdit suçunun, tipikliğin objektif unsurları bakımından bütün özelliklerinin bulunup bulunmadığını tartışınız.

OLAYLARIN CEVAPLARI

OLAY 1

Olayımızda bir ölüm neticesi ve buna etki ettiğinden söz edebileceğimiz birden fazla hareket söz konusudur. Bu şekilde tek netice ve ona etki eden birden fazla nedenin varlığı halinde sorumluluğun tespiti neticeye nedensel hareketlerin tespitine bağlıdır.

Gerçekten, **MEYDANA GELEN NETİCEDEN SORUMLULUK İÇİN NEDENSELLİK BAĞLANTISININ VARLIĞI ZORUNLU İSE DE, HER ZAMAN SORUMLULUĞUN DA KABULÜ İÇİN YETERLİ DEĞİLDİR.** O halde nedensellik bağı mevcut olsa da fail neticeden sorumlu olmayabilir. İşte neticeden failin sorumlu tutulabilmesi için nedensellik bağlantısını yeterli gören klasik ceza hukuku öğretisinin aksine, bugün modern ceza hukuku öğretisi sorumluluk için nedensellik bağlantısı yanında bu normatif yüklenebilirlik (isnadiyet) kriterlerini esas almaktadır.

Olayımıza dönecek olursak, ölüm neticesinde nedenselliği tartışılması gereken dört hareket bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, şirket yetkilisi Onur'un eki-be koruyucu malzeme temin etmemesi, ikincisi TEDAŞ'ta mühendis olarak ça-

lızmakta olan Kerem'in işini ihmal etmesi, üçüncüsü çaycı Ali'nin görevi ve uzmanlığı olmayan bir işi üstlenmesi, dördüncüsü ise grup amiri Levent'in Mehmet'e terlik ve şortla çalışmasını emretmesidir.

Bu hareketlerin nedensellik bağını olaya *kanuna uygun şart formülünü (şart teorisi)* uygulayarak teker teker tartışacak olursak; birinci hareket bakımından, Onur koruyucu malzemeleri temin etmiş olsaydı, Mehmet bu malzemeleri kullanacak ve elektrik çarpması sonucu ölmeyecekti. Bu nedenle bu hareket neticeye nedenseldir. İkinci hareket bakımından ise, mühendis Kerem görevini gerektiği gibi yerine getirmiş olsaydı, elektrik gerektiği gibi kesilmiş olacak ve ölüm neticesi gerçekleşmeyecekti. Bu nedenle bu hareket de netice bakımından nedenseldir. Üçüncü hareket bakımından, çaycı Ali, görevi ve uzmanlığı olmayan işi üstlenmemiş olsaydı yanlış anahtar kapatmamış olacak ve ölüm neticesi gerçekleşmeyecekti, bu nedenle bu hareket de nedenseldir. Son olarak grup amiri Levent, koruyucu malzemelerin olmadığını gözeterek, Mehmet'e çalışma emri vermemiş olsaydı, ölüm neticesi gerçekleşmemiş olacaktı. Bu nedenle bu hareket de neticeye nedenseldir.

Nedensellik bağını bu şekilde tespit ettikten sonra yapılacak olan, bazı durumlarda meydana gelen neticeden failin sorumluluğunu belirleyebilmek, yani neticenin yüklenebilmesi için en geniş anlamı ile "*riske egemen olabilirlik*" terimi altında toplanması mümkün diğer faktörlerin hesaba katılmasıdır. İşte söz konusu düşünceler bugün *objektif yüklenebilirlik (isnadiyet)* adı verilen bir öğretinin içinde toplanmış bulunmaktadır.

Olayımız bakımından varlığı araştırılması gereken durum, *mağdurun olağan olmayan (kusurlu) davranışının* söz konusu olup olmadığıdır. Çünkü *mağdurun olağan olmayan (kusurlu) davranışı* fail bakımından hükmedilebilirliğe engel olur. Olayda mağdur her ne kadar elektrik direğine terlik ve şortla çıkmış olsa da bunu koruyucu malzeme talep etmiş olmasına rağmen verilmemiş olduğu için yapmıştır. Bu nedenle mağdurun bu davranışı, faillerin neticeye hükmedilebilir olmalarına engel teşkil etmez.

Olayda tamamen uzak koşullar veya atipik nedensel akış da söz konusu olmadığından; tüm hareketler bakımından hükmedilebilirliğin söz konusu olduğunu kabul etmek gerekir.

Olayımızda Onur, işveren sıfatına sahip olması, Levent grup amiri olması ve Kerem de TEDAŞ'ta çalışan bir mühendis olması sebebiyle sahip oldukları yükümlülükleri yerine getirmemişlerdir. Bu nedenle bu kriter bu failer bakımından gerçekleşmiş gözükmektedir. Çaycı Ali'nin ise zaten maddi menfaat karşılığında yapmaması gereken bir işi üstlenmiş olması sebebiyle sorumluluğu tamdır.

Tüm bu açıklamalar ışığında tüm hareketlerin nedensel ve aynı zamanda objektif olarak faillere yüklenebilir olduğunun kabulü gerekir. Bu çerçevede faillerin tamamı ölüm neticesinden sorumludur.

OLAY 2

Olay bakımından tartışılması gereken hukuki sorun, Zeynep'in ölümüne nedensellik bağıyla bağlı hareketlerin tespiti. Olayda tek bir netice ve birden fazla hareket söz konusudur. Olayda netice ile nedensellik bağı tartışılması gereken hareketler, Mustafa'nın Zeynep'e uyuşturucu temin etmesi, Sercan'ın Zeynep'in uyuşturucu teminine yardımcı olmasıdır.

Öncelikle yukarıdaki olayda açıklandığı üzere sayılan hareketlerin neticeye nedensel olup olmadıklarının *Kanuna uygun şart formülü'nün* olaya uygulanması ile tespit edilmesi gerekmektedir. Olayımızda Mustafa'nın ve Sercan'ın hareketleri olmasaydı, yani Sercan Zeynep'i Mustafa ile tanıştırmasaydı, uyuşturucu madde temin edilmeyecek ve ölüm neticesi gerçekleşmeyecekti. Aynı şekilde Mustafa, Zeynep'e uyuşturucu temin etmemiş olsaydı ölüm neticesi gerçekleşmeyecekti.

Nedensellik bağı bu şekilde tespit ettikten sonra objektif isnadiyet kriterlerinin olaya uygulanması gerekir. Kriterler içerisinde olay bakımından tartışılması gereken kriter **Hakim Olabilirlik (Hükmedebilirlik)**'tir. Fail, nedensel akışa, onun eseri olarak ona objektif olarak yüklenebilmesi için hükmedebilir olmalıdır. Hükmedebilirlik önemli oranda neticenin sevk ve idare edilebilirliği ve öngörülebilirliği anlamına gelir.

Olayda mağdurun kusurlu bir davranışının olduğu kesindir. Çünkü uyuşturucu kullanılmasının sağlığa zararlı sonuçları olan bir davranış olduğunun farkındadır. Bu açıdan tehlike mağdurun talebi ve isteği üzerine mağdur tarafından bizzat yaratılmıştır. Diğer bir deyişle hapları bizzat kullandığı için mağdur tehlikeyi bilinçli olarak üstlenmesi, fiilin 3. kişiye objektif olarak isnad edilebilirliğini ortadan kaldırır. Bu nedenle yukarıda sayılan hareketler bakımından objektif isnadiyetin var olduğunu söylemek mümkün değildir. Ancak Zeynep henüz temyiz kudretine sahip olmayan bir çocuk olsaydı tehlikeyi üstlendiğini söyleyebilmek mümkün olmayacağından, 3. kişiye fiilin objektif olarak isnad edilebileceğini söylemek mümkün olurdu.

OLAY 3

Olayımızda neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç söz konusudur. Olayda Serhat, TCK m.243'te düzenlenen bilişim sistemine girme suçunu işlemiştir.

TCK m. 243'te düzenlenen bu suç tipine göre "*Bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına, hukuka aykırı olarak giren ve orada kalmaya devam eden kimseye bir yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir.*"

Bu suç tipinin üçüncü fıkrasında ise bir neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç şekli düzenlenmiştir. Buna göre "*Bu fiil nedeniyle sistemin içerdiği veriler yok olur veya değişirse, altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına hükümlenir.*"

Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlarda ağır neticenin faile objektif olarak yüklenebilmesi neticenin temel suç tipi ile temel suç tipinde yer alan özel tehli-

kenin meydana gelen neticede ortaya çıkmış bulunması suretiyle onunla bağlantı içinde bulunmuş olması durumunda mümkündür. Netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda failin ağır neticeden sorumlu tutulması için kusursuz suç ve ceza olmaz ilkesi gereği en azından taksir seviyesinde bir kusurunun varlığı aranmaktadır (TCK m.23). Ancak buradaki taksir, devim yerindeyse *koşulları hafifletilmiş bir taksirdir*. Buna göre failin ağır neticeden sorumlu tutulması için neticenin öngörülebilir olması gerekir ve yeterlidir. Çünkü taksirin diğer tüm koşullarının temel suç tipi içinde gerçekleştiği kabul edilir. Ağır neticenin objektif olarak yüklenebilirliği, bu neticenin temel suç tipinin işlenmesinin doğrudan sonucu olması halinde mümkündür. Çünkü faili ağır neticeden cezalandırmanın sebebi temel suç tipine yapışık olan ona özgü, özel tehlikenin gerçekleşmesidir.

Olayımız bakımından da Serhat, bir internet sitesine hukuka aykırı olarak kasten girmiştir. Bu hareketi sonucunda sistem Serhat'ın istememesine rağmen zarar görmüştür. Gerçekleşen bu ağır neticeden Serhat'ı sorumlu tutabilmek için, gerçekleşen ağır netice bakımından en azından taksirle hareket etmiş olması gerekir. Yani bu netice öngörülebilir olmalıdır. Serhat yasadışı erişimi gerçekleştirmiş olan bir kişi olarak bilişim sistemlerinin çalışma esasları hakkında bilgi sahibidir ve bu şekildeki bir hareketinin sisteme zarar verebileceğini öngörebilir durumdadır. O halde TCK m. 23 uyarınca meydana gelen ağır neticeden sorumlu tutulmalıdır. Yani TCK m. 243-3'te yer alan suçu işlemiş sayılmalıdır.

OLAY 4

TCK m. 99'da düzenlenen çocuk düşürme suçunun dördüncü fıkrasında bu suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış haline yer verilmiştir.

Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlarda ağır neticenin faile objektif olarak yüklenebilmesi neticenin temel suç tipi ile temel suç tipinde yer alan özel tehlikenin meydana gelen neticede ortaya çıkmış bulunması suretiyle onunla bağlantı içinde bulunmuş olması durumunda mümkündür. Diğer bir deyişle, ağır netice ile tipte yer alan tehlike arasında bir bağlantı ya da ilişki bulunmalıdır. Olay bakımından bu durum ele alınırsa, kanun koyucu on haftayı aşan gebeliklerin gebe kadının ve rahimdeki bebeğin sağlığı açısından tehlikeli olduğunu kabul ettiği için on haftalık gebeliğin sonlandırılmasına kural olarak izin vermemiştir (TCK m. 99-1). Dolayısıyla on haftayı aşan gebeliklerin sona erdirilmesi sağlık açısından tehlike oluşturmaktadır. Buradan hareketle tipe bağlı tehlikenin, diğer bir deyişle on haftayı aşan gebeliklerde rahim tahliyesi tipinde yer alan ölüm neticesinin gerçekleşme tehlikesinin on beş haftalık gebeliğin bulunduğu ve rahim tahliyesi esnasında vajinal kanamanın bulunduğu olayımızda var olduğu söylenebilir. Burada ilişkinin doğrudanlığı değil, daha ziyade hareket ile tipte yer alan ya da tipe bağlı tehlikenin neticede gerçekleştirilmiş olup olmadığı esas alınmalıdır. Fiil ile tipte yer alan tehlike arasında bağlantı bulunmalıdır. Dikkat edilirse burada hareket özel bir tehlikelik ortaya koymaktadır. Gerçekten, olayda da doktor Cevat'ın hareketi *(on haftayı*

aşan bir gebelikte vajinal kanaması olan bir gebe kadının rahmini tahliye girişmesi) ölüm neticesi bakımından özel bir tehlike teşkil etmektedir.

Netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda failin ağır neticeden sorumlu tutulması için kusursuz suç ve ceza olmaz ilkesi gereği en azından taksir seviyesinde bir kusurunun varlığı aranmaktadır (TCK m.23). Ancak buradaki taksir deyim yerindeyse koşulları hafifletilmiş bir taksirdir. Buna göre failin ağır neticeden sorumlu tutulması için neticenin öngörülebilir olması gerekir ve yeterlidir. Çünkü taksirin diğer tüm koşullarının temel suç tipi içinde gerçekleştiği kabul edilir. Ağır neticenin objektif olarak yüklenebilirliği, bu neticenin temel suç tipinin işlenmesinin doğrudan sonucu olması halinde mümkündür. Çünkü faili ağır neticeden cezalandırmanın sebebi temel suç tipine yapışık olan ona özgü, özel tehlikenin gerçekleşmesidir. Olay bakımından bu durum ele alınırsa, doktor Cevat'ın on beş haftalık bir gebeliği sona erdirmesinin zaten hukukken yasak olduğunu (TCK m. 99 1) ve on haftayı aşan gebeliklerin gebe kadının ve rahimdeki bebeğin sağlığı açısından tehlikeli olduğunu bilmesi gerekir. Üstelik tek başına on haftalık gebelik dahi tehlikeliyken bunun yanı sıra olayda vajinal kanaması bulunan bir gebe kadını rahim tahliyesi operasyonuna alan Cevat'ın jinekoloji uzmanı bir doktor olarak artık ölüm neticesini en azından öngördüğü söylenmelidir. Ayrıca Cevat, gebeliğin sona erdirilmesine ilişkin kasten hareketlerine başlamasının ardından gebe kadının ölebileceğine yönelik öngördüğü bu neticenin gerçekleşmeyeceğine inanmıştır; çünkü, Cevat jinekoloji uzmanıdır ve ölüm neticesinin gerçekleşmeyeceğine kendi yeteneğine güvenerek inanmıştır. Dolayısıyla neticeye kayıtsız kalmamıştır; elinden geleni yapmıştır. Buna bağlı olarak Cevat'ın ölüm neticesi bakımından bilinçli taksirle hareket ettiği ve bu durumun, neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç düzenlemesindeki cezanın alt sınırdan uzaklaşarak tayin edilmesini gerektirdiği söylenmelidir. Dolayısıyla olayda TCK m. 99 4'te düzenlenen, tıbbi bir zorunluluk olmadığı halde rızaya dayalı olsa bile gebelik süresi on haftadan fazla olan bir kadının çocuğunu düşürten kişinin fiilinin kadının ölümüne neden olması halinde dört yıldan sekiz yıla kadar cezalandırılacağına ilişkin tipiklik gerçekleşmiştir. Olayda TCK m. 99 4'te yer verilen neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç hükümleri uygulanmalıdır.

OLAY 5

1. Olayda işlenen suç hakarettir. TCK m. 131'e bakıldığında hakaret suçunun takibinin şikayete bağlı olduğu görülmektedir. Şikayet hakkını suçtan zarar gören kişinin, yani olayımızda Kamil'in 6 ay içinde kullanması gerekmektedir. Dolayısıyla şikâyet hakkı kullanılmadan savcının kendiliğinden kamu davası açması mümkün görünmemektedir.

Ancak TCK m. 131'e göre kamu görevlilerine karşı görevleri sebebiyle işlenen hakaret suçlarının takibi şikayete bağlı değildir. Olayda da hakaret suçu bir kamu görevlisi olan polis memuruna karşı görevi sebebiyle işlenmiştir. Bu nedenle savcının re'sen kamu davası açması mümkündür. Ancak eğer olayda

hakaret suçu kamu görevlisi olmayan bir kişiye karşı işlenmiş olsa idi yukarıda şikayet ile ilgili olarak söylenenler geçerli olurdu.

2. Olayda bir milletvekilinin işlediği suç söz konusudur. Bu da olayda dokunulmazlığın tartışılmasını gerektirmektedir. Bilindiği üzere mutlak ve nispi olmak üzere iki türlü yasama dokunulmazlığı vardır.

Burada nispi dokunulmazlıktan söz edilebilir. *Nispi veya geçici yasama dokunulmazlığı*, seçimden önce veya sonra bir suç işlediği ileri sürülen bir milletvekilinin, kural olarak, meclis kararı olmadıkça yakalanamaması, sorguya çekilememesi, tutuklanamaması ve yargılanamamasıdır. Bu kuralın iki istisnası:

- ağır cezayı gerektiren suç üstü hali ve -seçimlerden önce soruşturmasına başlanılmış olmak kaydıyla, Anayasanın 14. maddesindeki durumlardır (An. m.83).

Olayda da milletvekilinin dokunulmazlığı olduğu ve işlediği suç Anayasa'da yer alan istisna kapsamında bir suç olmadığı için milletvekili hakkında kamu davası açılabilir fakat yargılama yapılamaz.

3. Bazı durumlarda, Savcılığın dava açabilmesi için, yetkili resmi makamların fail hakkında dava açılmasını uygun gördüklerini açıklamaları gerekir. Bu açıklamaya *izin* denmektedir. Anayasanın 129. maddesinin son fıkrasına göre, *"memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirtilen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idari merciin iznine bağlıdır"*. Görüldüğü gibi, suçun faili memur veya memurdan başka kamu görevlileri olursa, o zaman fail hakkında kovuşturma yapabilmek, bu arada dava açabilmek için, kural olarak, yetkili merciden izin almak gerekecektir. Bulunmadığında dava açılmasına engel olduğundan başka bir deyişle, dava açılması için bulunması şart olduğundan buradaki iznin dava şartı olduğu açıktır. Memurların işledikleri görev suçlarından dolayı, 4483 s. MvDKGYHK memurların görev suçlarıyla ilgili yargılama yapılabilmesi için soruşturma izni alınmasını öngörmektedir (m.4).

Olayımızda fail bir kamu görevlisi olmasına karşın, işlediği suç göreviyle bağlantılı bulunmayıp, KİŞİSEL nitelik taşıdığı için, izin prosedürüne başvurmaksızın Coşkun hakkında kamu davası açılabilir.

OLAY 6

1. Hüseyin görev yerinde bulunmadığı için, TCK m. 257'de düzenlenen görevi kötüye kullanma suçunu işlemiştir. Halil ise, doktorlara karşı TCK m.149 1-a'da düzenlenen nitelikli yağma suçunu işlemiştir. Buna göre, Hüseyin ile Halil'in fiilleri kanuni tipe uygun, hukuka aykırı ve kusurlu birer insan davranışı, yani SUÇ olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğer bu hususlardan biri bakımından eksiklik söz konusu ise, suçun oluştuğundan bahsedilemez.

Buna karşılık, Halil'in aracından dışarıya boş şişe ve sigara paketi atması, Kabahatler Kanunu'nun 41. maddesinde düzenlenen çevrenin kirlenmesi kabahatini oluşturmaktadır. Kabahatler birer idari yaptırım türüdür. Kabahatlere ilişkin olarak 5236 sayılı Kabahatler Kanunu'nda düzenlenen hükümler uygulanır. Kabahatler ile suçlar arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Kabahatlerde fiilin kanunla düzenlenmesi zorunlu değildir. Buna karşılık yaptırımın kanunla düzenlenmesi şarttır. Şu halde kabahatler bakımından yalnızca cezada kanunilik ilkesi uygulama alanı bulur.

2. Anayasa'nın 129. maddesinin son fıkrasına göre, memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirtilen istisnalar dışında kanunun gösterdiği idari mercinin iznine tabidir. Bununla paralel olarak, 4483 sayılı Kanununun 4. maddesinde de, memurların işledikleri görev suçlarından dolayı yargılama yapılabilmesi için soruşturma izninin alınması gerektiği belirtilmiştir. Olayda Hüseyin tarafından işlenen suç görevle bağlantılı olduğundan, bu suçun kovuşturulması için izin koşulunun yerine getirilmiş olması şarttır.

Buna karşılık idari ceza niteliği taşıyan kabahatler bakımından ise, izin prosedürüne başvurmaya gerek yoktur. Nitekim, izin prosedürü "suçlar" bakımından öngörülmüştür. Bu nedenle, Hüseyin hakkında çevrenin kirlenmesi kabahatinden ceza verilmesi mümkündür.

OLAY 7

Tehdit suçunda, tehdide konu kötülük mağdur veya üçüncü kişiye yönelik olmalıdır. Oysa olayımızda tehditte bulunan Niyazi, tehdide konu kötülüğü kendi üzerinde gerçekleştireceğini belirtmektedir. Vurgulamak gerekir ki, tipte yer alan haksız hareketi gerçekleştiren kişinin yani failin, aynı zamanda mağdur olması söz konusu değildir. Diğer bir deyişle, faillik sıfatı ile mağdur sıfatının tek bir kişide birleşmesi mümkün değildir. Dolayısıyla, olayda tipikliğin objektif unsurlarının gerçekleşmediğini söylemek gerekir.

TARTIŞMA SORUSU

Aşağıdaki kanun maddelerini suçun unsurları dışında kalan hususlar bakımından değerlendiriniz.

TCK Madde 161- (1) Malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarda bulunan kişi, bu hileli tasarruflardan önce veya sonra iflasa karar verilmiş olması halinde, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. *(Hileli iflâs suçu)*

TCK Madde 167- (1) Yağma ve nitelikli yağma hariç, bu bölümde (Malvarlığına Karşı İşlenen Suçlar) yer alan suçların;

- a) Haklarında ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birinin,
- b) Üstsoy veya altsoyunun veya bu derecede kayın hısımlarından birinin veya evlat edinen veya evlatlığın,

c) konutta beraber yaşayan kardeşlerden birinin,

Zararına olarak işlenmesi halinde, ilgili akraba hakkında cezaya hükümlenmez.

CEVAP

TCK m. 161 düzenlemesi incelendiğinde "hileli tasarruflardan önce veya sonra iflasa karar verilmiş olması halinde" ifadesinin objektif cezalandırılabilme şartı teşkil ettiği söylenmelidir. Çünkü, madde metninin lafzından anlaşıldığı üzere iflas kararı verilmiş olması failin elinde olan bir durum olmayıp tamamen kendisi dışında gerçekleşen bir olgudur. Buradan hareketle de failin kastının, kendisinin hiçbir etkide bulunamayacağı iflas kararını kapsamasının gerekmediği sonucuna ulaşılabilir. İşte bu yönüyle iflas kararı alınmış olması tipikliğin sübjektif yönünü hiçbir surette ilgilendirmeyen bir husus olduğundan objektif nitelik taşımaktadır. Bir unsurun tipikliğe dahil olduğunun kabul edilebilmesi için onun mutlaka kast tarafından kapsanması gerekir. Bu sebeple "iflas kararı alınmış olması" suçun unsurları dışında kalan objektif cezalandırılabilme şartı olarak kabul edilmelidir.

TCK m.167 düzenlemesinin ise tamamen failin mağdur ile arasında bulunan akrabalık, eşlik ya da evlatlık ilişkisine dayandığı görülmektedir. Bu yönüyle failin ilgili suç tiplerini gerçekleştirmesi halinde cezasız kalmasını sağlayan husus mağdur ile arasında var olan akrabalık, eşlik ya da evlatlık statusüdür. Dolayısıyla failin objektif olarak bünyesinde barındırmakta olduğu bu sığa dayalı cezasızlık şahsi cezasızlık sebebi olarak nitelenmelidir. Öte yandan bu statü de suçun tipe uygunluk unsurları arasında belirtilmemiş olduğundan suçun unsurları dışında kalan bir cezasızlık sebebi teşkil etmektedir.

ÇÖZÜMLENMEMİŞ OLAYLAR

OLAY 1

Yaya F, karşıdan karşıya geçmek için kendisine yeşil yanmasını beklemektedir. Bu arada yanına cep telefonu ile konuşan M yaklaşır. F beklemekten sıkılarak bir anda yola birkaç adım atar. Onun adım attığını gören M de yeşil yandığını zannederek yola girer. Bu sırada aniden yolun sağ tarafından hızla bir araba geldiğini gören F tekrar ani bir hamleyle geri döner ancak telefonla konuştuğu için arabayı fark edemeyen M, arabanın altında kalarak hayatını kaybeder.

OLAY 2

a. F arabasını tüm trafik kurallarına uygun bir şekilde kullanırken aniden yola fırlayan M isimli çocuğa çarpar. Yapılan incelemede F'nin olay yerine 5 km kala hız sınırını aşırı bir şekilde aştığı radarlı kamera görüntüleriyle tespit edilir.

b. F çok hızlı şekilde araba kullanırken önüne aniden fırlayan çocuğa çarpar ve ölümüne neden olur. Yapılan inceleme sonucunda F'nin eğer hız sınırına uygun şekilde gitseydi dahi çocuğa çarpmasının kaçınılmaz olduğu tespit edilir.

OLAY 3

Kendisinden 10 yaş büyük birisiyle, 15 yaşında evlendirilen M, düğünden sonraki gün, eşi tarafından bakire olmadığı gerekçesiyle babasının evine gönderilir. Kendisine tepki gösteren ailesine bakire olduğunu söyleyen M, kendisine inanmamaları üzerine intihar eder. Yapılan otopside genç kızın bakire olduğu belirlenir².

OLAY 4

Nihat ile Murat adi şirket ortaklarıdır. Nihat, Murat'ın şirketin parasını kendi özel harcamaları için orantısız olarak kullanmasından ötürü Muratla tartışmaya başlar. Kronik kalp rahatsızlığı bulunan Murat ise tartışma esnasında heyecanlanırsa da Nihat tartışma devam ederken Murat'ın üzerine yürüyerek tokat atar. Bunun üzerine yere düşen Murat fenalaşarak kalp krizinden vefat eder.

YARGITAY KARARLARI

No. 1

Dosya incelenerek gereği düşünüldü:

Katılan Hamiyet'in gerekçeli karar başlığına mahallinde ilavesi mümkün görülmüştür.

Oluşa dosya kapsamına tanıklar Erhan, Bülent, Rıdvan'ın değişmeyen anlatımlarına olay tutanaklarına ve sanığın savunmalarına göre:

İntihara yönlendirme

Madde 84- (1) Başkasını intihara azmettiren, teşvik eden, başkasının intihar kararını kuvvetlendiren ya da başkasının intiharna herhangi bir şekilde yardım eden kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) İntiharnın gerçeğe-deşmesi durumunda, kişi dört yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Başkalarını intihara stenen teşvik eden kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Mülga ikinci cümle: 29/6/2005 – 5377/10 md.)

(4) İşlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan veya ortadan kaldırılan kişileri intihara sevk edenlere cebir veya tehdit kullanmak suretiyle kişileri intihara mecbur edenler, kasten öldürme suçundan sorumlu tutulurlar.

Taksirle öldürme

Madde 85- (1) Taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişi, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Fiil, birden fazla insanın ölümüne ya da bir veya birden fazla kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olmuş ise, kişi iki yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Üniversitesinin açık spor tesisleri içinde bulunan basketbol sahasında tamirat ve tadilat yapıldığı, sanığın bu sahaya elektrik direği dikmek, elektrik tesisatı çekmek ve basket sahasının yan kenarlarına kanal döşeme işlerini üstlendiği, keşif üzerinden üniversite ile anlaşma imzaladığı, basketbol potalarından birinin eğildiğinin üniversite idaresinin tespiti üzerine, sanıktan şifahi olarak potanın tamirinin istendiği, sanığın keşif bedeline ilişkin sözleşmeye dahil olmayan bu tamir işini üstlendiği ve tamiratı yapacağını idareye bildirdiği, olaydan önce potayı kontrol ettiği, tamamen eğilmediğini ve pota demirinin kırılmadığını gördüğü, kaynak elemanı ve kaynak tamirat makinesi gerektiğinden tamiratın o anda yapılamadığı, potanın arızalı olduğunu belirtmek ve desteklemek amacıyla demir bir boru ile potayı desteklediği ve olay yerinden ayrıldığı cumartesi günü yağmur nedeniyle işlemin yapılamadığı, 14.4.2002 tarihli olay ve yeri görgü tespit tutanağına göre etrafı telle çevrili olan basketbol sahasının ılk giriş kısmına "tadilat dolayısıyla basketbol sahasına girmek yasaktır" levhası konulmuş olmasına rağmen, 1984 doğumlu olup olay tarihinde 18 yaşlarında olan ölenin ikaz levhalarına aldurmamaya saha girdiği, sağlam başka potalar olduğu halde demirle desteklenen eğik potaya asılarak daha fazla eğmek isterken demir potanın yıkıldığı ve altında kaldığı şeklinde gelişen olayda;

Sanığın potayı tamir etmek için üniversite ile bir sözleşme yapmadığı, yardım amacıyla işi üstlendiği olaydan önce de potayı kontrol ettiği ve kaynak işi yapılınca kadar önlem amacıyla potayı demir ile desteklediği ve basketbol sahasının tadilat nedeniyle de kapatıldığı dikkate alındığında, sanığın alabileceği başka bir önlem olmadığı, bu nedenle ölüm ile sanığın eylemi arasında uygun illiyet bağı bulunmadığı gözetilmeden, belirtilen bu hususlar yeterince tartışılıp değerlendirilmeden düzenlenen bu nedenle de oluşa ve dosya kapsamına uygun düşmeyen bilirkişi raporuna itibarla yazılı şekilde mahkumiyet kararı verilmesi, kanuna aykırı, sanık müdafii ile katılanlar vekilinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmuş olduğundan hükmün bu sebepten dolayı BÖZÜLMESİNE 20.10.2005 gününde bozmada oybirliği, bozma nedeninde ise oyçokluğu ile karar verildi.

KARŞI OY:

Taksirli suçta fail üzerine düşen dikkat ve özen yükümlülüğüne uymamak suretiyle dış dünyada bir haksızlık gerçekleştirmektedir. Dikkat ve özen yükümlülüğünün varlığını ve kapsamını bilebilecek ve bu doğrultuda hareket edebilecek durumda olan fail buna rağmen icrai veya ihmali hareketi ile bu özeni göstermeyerek neticenin meydana gelmesine neden olmuşsa kusurlu kabul edilecektir. Dikkat ve özen yükümlülüğünün fail tarafından algılanabilir olması aynı zamanda bu yükümlülüğe aykırılık dolayısıyla meydana gelen neticenin öngörülebilir olması da gerekir. Failin gerçekleştirdiği taksirli harekete bir başka kişinin veya mağdurun hareketi eklenmiş olabilir, bu durumda üçüncü kişi veya mağdurun hareketi sonucu hareketle netice arasındaki illiyet bağı kesilmediği sürece fail kendi taksirli hareketi nedeniyle ve kusuruna göre sorumlu tutulacaktır. Taksirler arasında takas cereyan etmez

Bu ilkeler ışığı altında somut olay incelendiğinde;

Tehlike arz ettiği tespit edilerek üniversite idaresinin teklifi üzerine sanığın bakım ve onarımını üstlendiği ve tehlikeli olduğu sanık tarafından da kabul edilen basket potasının hangi gerekçeyle olursa olsun yapımının ertelenmesi ve geciktirilmesi sanığın cezai sorumluluğunu kaldırmayacağı gibi potaların bakım ve onarımın sözleşme harıcı olması, ödenecek ücretin konuşulmaması da bu sorumluluğu kaldırmaz. Kaldı ki, sanık soruşturmacılara verdiği tarihsiz samimi beyanında "... eğilmiş potayı gördük bir kaza

olmasın diye tamamen aşağıya indirmek amacıyla asıldık, fakat kırılmadı, bunun üzerine bir emniyet tedbiri olmak üzere ve esaslı tamirat yapılınca kadar daha fazla eğilmesin ve herhangi birinin üzerine düşmesin diye yere taş koyarak onun üzerine de demir boruyu potanın altına gelecek şekilde geçici olarak askıya aldık ...” demiştir.

Bu da göstermektedir ki; sanık tehlikeyi sezmüş ve sonucu kısmen öngörmüş olduğu halde üzerine düşen dikkat ve özen yükümlülüğünü yerine getirmemiştir. Söz konusu basketbol sahasına girişi önleyecek, yeterli ve etkili tedbir alındığı da dosya kapsamından anlaşılamamaktadır. Ölenin dikkatsiz davranışı sanığın kusurlu hareketini kaldırmaz.

Yukarıda açıklanan nedenlerle; yapılan duruşmaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin soruşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya kapsamına göre sanık müdafii ile katılanlar vekilinin yerinde görülmeven sair itirazlarının reddine. Ancak; Hükümden sonra 12 Ekim 2004 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Yasası ile 765 sayılı Türk Ceza Yasasının tümüyle değiştirilmiş bulunması ve 13 Kasım 2004 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5252 sayılı Türk Ceza Yasasının Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkındaki Yasanın 12. maddesi ile 765 sayılı Türk Ceza Yasasının yürürlükten kaldırılmış olması nedeniyle;

5237 sayılı Türk Ceza Yasasının 7. maddesi ve 5252 sayılı Türk Ceza Yasasının Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Yasanın 9. maddesi hükümleri uyarınca sanığın hukuki durumunun yeniden değerlendirilmesinde zorunluluk bulunması ve hükmün bu nedenle bozulması gerektiği kanaatünde olduğumdan sayın çoğunluğun ölüm ile sanığın eylemi arasında illiyet bağı bulunmadığı gerekçesiyle bozma düşüncesine katılmıyorum. (Y.9. CD., E:2005/3666, K:2005/7891, www.adalet.org.)

No. 2

• NEDENSELLİK BAĞI

Dosya kapsamından da görüldüğü gibi; olay 06.07.2002 tarihinde gece saat 23.00 ile 23.30 saatleri arasında meydana gelmiştir. Ölüm ise 23.30 sıralarında gerçekleşmiştir. Bir başka ifadeyle, olayla ölüm arasında yarım saatten daha az bir süre bulunmaktadır. Sanığın maktule yumrukla vurup onu 2,5 metre yükseklikten, içerisinde 50 veya 60 cm. su bulunan havuza düşürdüğü konusunda tereddüt yoktur. Sanık aynı zamanda sarhoş, hasta ve sakat olduğunu bildiği maktulü bu durumda bırakıp biraz ilerideki mısır tezgahının başına gitmiş, oraya gider gitmez de, havuzun başında bir kalabalık görerek bunun maktulle ilgili olabileceğini düşünmüş ve üzülmüştür. Hatta kendisi üzüntüden birahaneye gidip, bir bira içip tekrar döndüğünü ifade etmektedir. Dolayısıyla, olaylar birbirini takip etmektedir. Sanığın maktule karşı eylemiyle, maktulün ölümü arasına illiyeti kesen başka bir olay girmemiştir. Maktulün ölüm sebebinin belirlenemediği doğrudur. Ancak, maktulün ölümünün sanığın eylemi sonucu havuza düşmesinden kaynaklandığı kesindir. Burada, ister başını çarpmış olsun, ister asfiksi sonucu ölmüş olsun, ister kalp krizi geçirsün, isterse şu an belirleyemeyeceğimiz başka bir nedenle ölmüş olsun, sonuç değişmeyecektir. Bilemediğimiz bu sebep ancak ve sadece sanığın

eylemine eklenen sebep olabilir ki, mahkeme de bu değerlendirmeyi yapmıştır. Adli Tıp Kurumu tarafından tıbbi açıdan ölüm nedeninin kesin olarak belirlenememiş olması, illiyet bağının adli soruşturma ile ispatlanmasına engel değildir. Adli soruşturma sonucunda varılan noktada ise, ölüm ile sanığın eylemi arasında illiyet bağının bulunduğu konusunda şüphe kalmamıştır.

İlliyet bağının bulunduğu konusundaki çoğunluk görüşüne katılmayan bir kısım Genel Kurul Üyesi ise; maktulün ölüm nedeninin kesin olarak belirlenememesi nedeniyle illiyet bağının bulunmadığını ileri sürerek, Özel Daire kararının isabetli olduğu yönünde karşı oy kullanmışlardır (CGK., 20.03.2007, 1-37/68; www.hukukturk.com).

No. 3

• TAKSİRLE ÖLÜME NEDEN OLMAK -NEDENSELLİK BAĞLANTISI

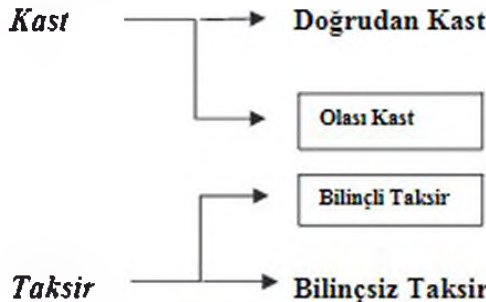
Somut olayda, sanığın potaya tamir etmek için üniversite ile bir sözleşme yapmadığı, yardım amacıyla işi üstlenerek, olaydan önce potayı kontrol ettiği ve kaynak işi yapılıncaya kadar önlem amacıyla potayı demir ile desteklediği ve basketbol sahasının tadilat nedeniyle de kapıldığı dikkate alındığında, sanığın alabilececek başkaca bir önlem olmadığı, bu nedenle ölüm ile sanığın eylemi arasında uygun illiyet bağı bulunmadığı gözetilerek, sonucuna göre sanığın hukuki durumunun tayini gerekir. (9. CD., 2005/3666 E., 2005/7891 K., www.kazanci.com.tr)

No. 4

• NETİCESİ SEBEBİYLE AĞIRLAŞMIŞ SUÇ

Dosya kapsamından, sanığın iş ortağı olan maktule, kronik kalp hastalığı olduğunu bilmesine karşın olay günü basit derecede etkili eylemde bulunduğu, inzimam eden olayın stresi ve eforu sonucunda gelişen kalp yetmezliği sonucu ölümün meydana geldiği, ölüm sonucunu istememekle birlikte öngördüğü anlaşılmakla, 5237 sayılı TCK'nın 22/3, 23, 85. maddesi uyarınca cezalandırılması gerektiği düşünülmeyen yazılı hüküm kurulması; bozmayı gerektirmiş, katılan vekilinin temyiz itirazları bu bakımdan verinde görüldüğünden, hükmün tebliğnamedeki düşünce gibi (BOZULMASINA), 10.05.2006 gününde oybirliği ile karar verildi (1.CD, 10.05.2006, E:2006/685 – K: 2006/1921, www.kazanci.com.tr).

b. Sübjektif Nitelikteki Unsurlar

	Doğrudan Kast I (1. dereceden kast) <i>dolus directus I</i>	Doğrudan Kast II (2. dereceden kast) <i>dolus directus II</i>	Olası Kast Dolus eventualis	Bilinçli Taksir <i>luxuria</i>	Bilinçsiz Taksir <i>negligencia</i>
Bilme	Muhtemel neticenin sadece öngörülmesi yeterlidir. Fail neticenin gerçekleşmesini kesin ya da muhtemel olarak telakki eder.	Bilme unsuru ortaya çıkmıştır. Fail neticenin gerçekleşmesini kesin ya da muhtemel olarak telakki eder.	Muhtemel neticenin sadece öngörülmesi yeterlidir. Fail neticenin gerçekleşme ihtimalinin farkındadır.	Failin neticeyi biliyor olması gerekmez; ve fakat öngörmesi gerekir.	Fail neticenin gerçekleşeceği ihtimalini öngörebilir durumdadır; fakat öngörmemiştir.
İsteme	Hedeflenen neticeyi gerçekleştirmeye istegi kesin olarak ortaya çıkması gerekir. Netice, failin tasavvuruna göre belli bir hedef ya da bu hedefe ulaşmak için geçeceği zorunlu basamakları oluşturur.	İstemek aranmaz. Zira bu aşamada failin neticeyi istemesinin bir önemi bulunmaz. Netice, failin tasavvuruna göre eyleme ulaşmak istenen kaçınılmaz yan neticeleri teşkil etmektedir.	Fail neticeyi göze almaktadır. Fail neticeye karşılık siz kalmakta veya doğacak neticenin sonuçlarını üstlenmektedir.	Fail neticenin gerçekleşmemesini temenni eder ve gerçekleşmemesi için çaba sarf eder.	İstemek aranmaz.

ÇÖZÜMLÜ OLAYLAR

OLAY 1

Çağatay, 282 promil alkollü olarak hızlı ve yalpa yaparak meskun mahalde araç sürerken, yaya kaldırımı olmayan yolun kenarında yürüyen yayaya çarpmasına rağmen olay yerinde durmayarak yoluna devam eder.

Soru: Olayda Çağatay'ın ceza sorumluluğunu tartışınız.

CEVAP

Olayda bilinçli taksir söz konusudur. Fail meydana gelen neticeyi öngörmüş olmasına rağmen hareketini devam ettirmiştir. Bilinçli taksirde fail öngörmüş olduğu neticeyi istemez ve bu nedenle göze almaz, aldırılmaz bir tavır takınmaz. Meydana gelmeyeceğine inanır. “*Neticenin meydana geleceğine inansaydı hareketi yapmayacaktı*” diyebiliyorsak artık failin bilinçli taksirle hareket ettiği kabul edilir.

Kanunun tanımlaması ile “*Kişinin öngördüğü neticeyi istememesine karşın, neticenin meydana gelmesi halinde bilinçli taksir vardır*” (TCK m. 22/3). Bununla birlikte, taksirin bu şekli bilinçsiz taksire göre daha yoğun bir kusurluluk şekli oluşturduğundan cezası ceza üçte birden yarısına kadar artırılır.

Olayda olası kastın var olduğunu söyleyebilmemiz zordur. Çünkü olası kasttan söz edebilmemiz için failin ayrıca meydana gelen neticeyi göze almış olması yani meydana gelen neticeyi bilseydi eylemi yine de gerçekleştirecek olması yani netice olursa olsun şeklinde hareket etmiş olması gerekir. Bilinçli taksirde fail neticeyi yine öngörür; ancak, meydana gelmeyeceği kanısındadır. Meydana gelmemesi için elinden geleni yapar. Gerçekleşme imkan ve ihtimalinin varlığını kabul ederse hareketi yapmaz. Fail neticenin gerçekleşmesine gereken önemi verir, ciddiye alır. O halde neticenin öngörülmesi olası kast ile bilinçli taksirin ortak noktasıdır. Farkı ise netice bakımından failin takındığı tutumdur. Olayda da fail bir kişiye çarpacağını bilseydi, alkollü araç kullanmayacaktı diyebildiğimizden yani failin gerçekleşen neticeyi göze aldığına dair bir bilgiye rastlanmadığından failin kusur derecesi bilinçli taksirdir.

Failin alkollü olması, alkollü iradi bir şekilde almış olmasından dolayı kusur yeteneği etkilemez (*Sebebinde serbest hareket kuramı*).

Failin çarptıktan sonra olay yerinde durmayarak yoluna devam etmiş olması **EKLENEN KAST** çerçevesinde değerlendirilmelidir. Kast, hareket ile aynı zamanda, yan yana bulunmalıdır. Fail, fiili gerçekleştirirken suç tipinin objektif unsurlarını bilmeli ve istemelidir. Hareket gerçekleştirilmediği sürece kast mevcut olsa da failin kasten hareket ettiğini söyleyemeyiz.

Olayda eğer mağdur hastaneye götürülmüş olsa idi kurtarılabilecekti diyor isek bu durumda faili kasten öldürmeden dolayı sorumlu tutmak gerekir. Ancak mağdur çarpmanın etkisi ile hemen ölmüşse yani netice o anda gerçekleşmiş ise bu durumda suç tamamlanmış olacağından, suçun tamamlanmasından sonra gerçekleştirilen hareketler de kusurluluk şeklini değiştirmeyeceğinden, fail bilinçli taksirle ölüme sebebiyet vermekten sorumludur

OLAY 2

Serpil, babasından kalma evde oturan eniştesine karşı husumet beslemektedir. Bu husumet çerçevesinde Serpil, eniştesi ve ailesinin oturduğu evi yakmaya karar verir. Bu amacına ulaşmak için evin yukarısındaki ormanlık alana giderek kurumuş otları ateşe verir. Ancak ateşin eve doğru değil, ormana doğru ilerlemesi sonucunda ormanlık alan yanar.

Soru: Ormanın yanması açısından Serpil'in cezai sorumluluğunu suçun manevi unsuru çerçevesinde tartışınız. (6831 s. Orman Kanunu m.110/4 –Orman yakma suçu)

CEVAP

Olayda failin kastı evi yakmaya yöneliktir yani ormanı yakmaya yönelik bir kastı yoktur ancak kastedilen netice değil, bir başka netice gerçekleşmiştir. Neticesi sebebiyle ağılaşmış suç tipinde olan bu durumdan faili sorumlu tutabilmek için gerçekleşen diğer netice bakımından en azından taksir seviyesinde kusurunun varlığı gerekmektedir.

Burada neticenin kastedilen neticeye zorunluluk bağıyla mı yoksa ihtimal bağıyla mı bağlı olduğunun tespiti gerekir. Yani ateşe verilen otlar mutlaka ormanın yanmasına da sebep olabilecek bir konumda mıdır? Eğer bu soruya olumlu yanıt verebiliyorsak ki olayda zorunluluk bağı ile bağlıdır, bu durumda failin **KASTEN** hareket ettiğinin kabulü gerekir. İstenilen neticeye bağlı zorunlu olarak gerçekleşen ve tipe uygun olan bu neticeler gerçekte failin maksadı değildir. Ancak istenen neticeden ayrılması da mümkün değildir. Bu neticelerin gerçekleşme zorunluluğu faili yapacağı hareketten vazgeçirmez. Bu durumda failin gerçekleşen diğer neticeleri de istemediği söylenemez. Bu nedenle bu durumda da *doğrudan kast* vardır. Burada failin olursa olsun demesinin önemi bulunmaz. Diğer netice neticeler asıl neticeye bağlı, zorunlu olarak gerçekleşmektedir.

Eğer ihtimal bağı söz konusu ise ve fail bu neticeyi göze almışsa olası kast söz konusu olur. Failin istediği neticeye zorunlu olarak bağlı bulunmayan ve fakat istenilen netice yanında gerçekleşebilme olasılığı bulunan neticeler olabilir. Fail gerçekleşmesi mümkün neticelerin de meydana gelmesi halinde bunları kabullenmiştir. Bu durumda failin olası, gayri muayyen kastının bulunduğu (muhtemel kast-*dolus eventualis*) kabul edilir.

OLAY 3

Tuttuğu takımın şampiyon olmasını kutlamak amacıyla 7 katlı apartmanın 3'üncü katındaki evinin balkonuna çıkan Faruk havaya dört el ateş eder. Ancak, o esnada balkona çıkan üst komşusu Muhsin, Faruk'un tabancasından çıkan kurşun ile isabet alarak yaralanır.

Soru: Olayda Faruk'un ceza sorumluluğunu tartışınız.

CEVAP

Olayda Faruk'un hareketini olası kastla mı yoksa bilinçli taksirle mi işlediği tartışılmalıdır. Bilinçli taksirde öngörme kasttan farklı olarak neticenin iradiliği ile değil; fakat, neticenin meydana gelmeyeceği kanaati ile birlikte bulunmaktadır. Olayda Faruk, balkonda tabancası ile havaya ateş ederken üst balkonlardan birine her an birinin çıkabileceğini ve isabet alabileceklerini öngörmelidir. Nitekim olayda da Faruk'un üst kat komşusu o sırada balkona çıkmış ve bu kurşunlardan birinin isabet etmesiyle yaralanmıştır. Burada Faruk'un hareketinin olası neticelerini umursamadığı söylenmelidir. Çünkü, Faruk bu neticeyi öngörmesine rağmen hareketini yapmaktan çekinmemiş ve hareketine devam ederek olası neticenin zararlı sonuçlarını üstlenmiştir. Bir başka deyişle Faruk, neticenin gerçekleşeceğinden emin olsaydı da hareketini yine yapacaktı. Dolayısıyla Faruk'un olası kastla yaralama suçunu işlediği ve bu suçu da silah ile işlemesinden ötürü nitelikli halin gerçekleştiği söylenmelidir.

OLAY 4

Otoyol üzerinde yer alan yaya geçidinde bulunan (A) ve (B) eğlenmek amacıyla, yaya geçidi altında otoyoldan geçen arabalara doğru ağaç kütüklerini atarlar. Attıkları kütükler arabaların ani fren yapmalarına, yoldan sapmalarına ve kendi çevreleri etrafında dönmelerine neden olur. Arabayı kullanan şoförlerin çok zor durumda kalmalarına gülen ve eğlenen (A) ve (B)'nin attıkları son ağaç kütüğü yoldan geçen bir arabanın ön camını kırarak arabanın içine girer ve sürücü (S)'nin kafasını yarar. Direksiyon hâkimiyetini kaybeden (S) bariyerlere çarpar ve vefat eder.

Olayda (A) ve (B)'nin hareketleri ve meydana gelen ölüm neticesi bakımından sorumlulukları bulunup bulunmadığını değerlendiriniz.

A ve B, otoyola ağaç kütüklerini atarak meydana gelecek olan neticeyi öngörmektedirler. Nitekim, attıkları kütüklerin araçların yoldan sapmalarına neden olduklarını görürler. Buna rağmen A ve B'nin kütükleri atmaya devam etmeleri, meydana gelecek netice bakımından kayıtsız kaldıkları, yani "olursa olsun" şeklinde hareket ettiklerini ortaya koymaktadır. Şu durumda, meydana gelen ölüm neticesi bakımından A ve B'nin olası kastla sorumlu olması gerekmektedir.

ÇÖZÜMLENMEMİŞ OLAYLAR

OLAY 1

Sarıyer Kireçburnu Haydar Aliyev Caddesi'nde otomobilleriyle seyir halinde olan iki grup arasında yol verme meselesinden tartışma çıkar. Sözlü tartışma büyüyünce, iki grup, araçları sağa çekip kavga etmeye başlar. Sonrasında arkadan gelen diğer araçtaki F1'in kardeşi F2 ile eşi F3 de kavgaya katılır. Doğan kardeşleri tartaklayan F1 ve F3 bununla da yetinmeyip M1'i Boğaz'a atarlar.

Karakola koşarak ihbarda bulunan diğer kardeş M2, polislerle birlikte ağabeyinin çırpınışlarını görünce montunu çıkarıp arkasından suya atlar. Şiddetli akıntıya kapılan iki kardeş boğularak hayatını kaybeder. Araçta bekleyen M1'in eşi, o civarda oturan arkadaşları T'den yardım ister. Boğaz'a atlayarak M2'ye ulaşan ve onu bir süre sahile doğru çeken T, şiddetli akıntının etkisiyle M2'yi kurtarmayı başaramaz.

Olaya ilişkin olarak hazırlanan iddianamede, olayın meydana geldiği saat itibarıyla ortamın karanlık, mevsim dolayısıyla da deniz suyunun soğuk olduğu belirtilerek, bu şartlar göz önünde bulundurulduğunda, sanıkların M1'i öldürmek amacıyla denize attıklarının anlaşıldığı iddiasıyla F1, F2 ve F3'ün "*M'i kasten öldürdükleri*" gerekçesiyle müebbet hapis cezasına çarptırılmaları istenir.

OLAY 2

HIV testi pozitif çıkan F, doktorunun bu konuda kendisini uyararak olmasına rağmen kız arkadaşı ile cinsel ilişkiye girmeye devam eder.

- a. Bunun sonucunda kız arkadaşı M de AIDS olur.
- b. Buna rağmen kız arkadaşına HIV virüsü bulaşmaz ancak kız arkadaşı, F'nin AIDS olduğunu sonradan öğrenir.

OLAY 3

Kamyon sürücüsü Nuri, 200 kg çakıl taşı alması mümkün olan kamyonetinin kasasına 260 kg çakıl taşı almıştır. Taşların düşmesine engel olabilmek amacıyla etrafını branda ile kapatmaya çalışmıştır fakat şehirlerarası yolda hızın da etkisiyle taşların etrafındaki branda, taşların saçılmasına engel olamamış, çakıl taşları kamyonun arkasında yer alan seyir halindeki araçların üzerilerine düşmeye başlamış ve bunun sonucunda da arkadaki araçlarda bulunan 10 kişi yaralanmıştır.

YARGITAY KARARLARI

No. 1

• OLASI KAST

Toplanan deliller karar yerinde incelenip, sanık B.A.'nın maktul H.K.'yi kasten öldürme ve 6136 sayılı Yasaya muhalefet suçlarının sübutunda, oluşa ve soruşturma sonuçlarına uygun şekilde suçlarının niteliğinin tayin olunmasında, maktul N.Y.'yi öldürme suçunun sübutunda isabetsizlik bulunmamıştır.

Ancak;

1-Sanığın maktul H.K.'ya birden ziyade ateş ettiği sırada, maktul H. ile birlikte aynı yerde ve kalabalık meydana bulunan maktul N.Y.'nin de isabet alıp yaralanabileceğini ya da ölebileceğini öngörebilir durumda olduğu, maktul N.Y.'yi olası kast kapsamında öldürdüğünün anlaşıldığı, maktul N.'den gelen bir tahrik nedeni ve TCK'nın 52, 79. maddelerinin uygulanması koşullarının bulunmadığı halde, sanığın TCK'nın 448, 59 maddeleri ile ayrıca tecziyesi gerekirken yazılı şekilde uygulama yapılması.

2-Hükümden sonra yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK'nın 7. ve 5252 sayılı TCK'nın Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 9. maddesi hükümleri uyarınca sanığın hukuki durumunun yeniden değerlendirilmesinde zorunluluk bulunması.

Bozmayı gerektirmiş, sanık ve müdahil vekilinin temyiz itirazları bu nedenle yerinde görülmemiş olduğundan kısmen re'sen de temyize tabi hükmün BOZULMASINA 27.12.2005 gününde oybirliği ile karar verildi. (1. CD., E. 2004/4562, K. 2005/4787; www.adalet.org.)

No. 2

• BİLİNÇLİ TAKSİR

Geceleyin meskun mahalde 200 promil alkollü olarak araç kullanan sanığın karşı şeride geçerek neden olduğu yaralama olayında, bilinçli taksirin şartlarının oluştuğu gözetilmeden ve gerekçe gösterilmeden hakkında TCK'nın 45 son maddesinin uygulanmasına yer olmadığına karar verilmesi, kanuna aykırı olduğundan BOZULMASINA 05.10.2005 gününde oybirliğiyle karar verildi. (9. CD., E.2005/1180, K.2005/7024; www.adalet.org.)

No. 3

• KAST (YARALAMA-ÖLDÜRME KASTI)

Suç tarihinde 16 yaşında olan sanık M... İ... 'ın arkadaşı tanık A... 'ın kullandığı bisikletin arkasında, diğer tanık M... G... 'ın de başka bir bisikletle Akhisar ilçe merkezindeki T... Ü... Caddesinden istasyona doğru giderlerken karşı yönden motosikletiyle gelen N... Ö... 'la karşılaşmaları, öldürülen N... 'nın yanlarından geçtiği sırada "ne bakıyorsunuz" diye seslenip geri döndüğü ve "ne bakıyorsunuz lan, adam mısınız" diyerek tanık A... 'e vurmak için hamle yaptığı, ne olduğunu anlamaya çalışan ve bisikletten inen sanığın üzerine giderek tekme attığı, cadde üzerinde bir süre kovaladığı, sanığın bir ara cebindeki bıçağı çıkardığı, üzerine gelmesini engellemek için sanığa doğru tuttuğu ve "üzerime gelme" dediği, ancak öldürülen N... 'nın tekrar saldırması nedeniyle karşı kaldırıma doğru kaçtığı, öldürülenin peşinden koşup sanığı yakaladığı, çenesinden tutarak kafasını oradaki işyerlerinin önünde bulunan demire sıkıştırarak dövmeye başladığı, sanığın da bu sırada sağ elinde bulunan bıçağı rastgele savurduğu, bıçağın öldürülenin sol göğüs alt bölümüne isabet ettiği, öldürülen N... 'nın darbeye rağmen sanığın kolunu kıvrarak elindeki bıçağı alıp attığı, öldürülenin elinden kurtulan sanığın olay yerinden kaçtığı, N... 'nın yaralı durumda iken sanığın peşinden gitmeye çalıştığı, bir süre sonra takatsız kalıp dizlerinin üzerine çöktüğü, kalp yaralanması ve kanama sonucu olay yerinde öldüğü sanığın ıkrarı, tanık anlatımları, doktor ve otopsi raporları ile dosyada mevcut diğer kanıtlardan anlaşılmaktadır.

Etkili eylem sonucu insan öldürme suçu, başka deyişle neticesi sebebiyle ağırlaşmış etkili eylem suçu ile kasten insan öldürme suçu arasındaki ayıncı kriter manevî unsurun farklılığına dayanır. Birinci durumda sadece daha hafif sonuç (darp ve yaralama) istenilmiş olup daha ağır sonuç (ölüm) istenilmiş değildir. Fakat bu sonuncu durum yine de failin hareketinden doğrudan doğruya doğmuş bulunmaktadır. Fail daha ağır sonucun gerçekleşmesini istediği takdirde, kasten insan öldürme suçunun oluştuğu kabul edilir.

Sonuçlarını bilerek ve isteyerek fiilî işleme iradesi olan ve failin iç dünyasını ilgilendiren kast, failin olay öncesi, olay sırası ve olay sonrası davranışları ölçü alınarak belirlenmelidir. Öldürme kastının varlığı ise;

- a) Fail ile mağdur arasında olay öncesine dayalı, öldürmeyi gerektirir bir husumetin bulunup bulunmadığı,
- b) Olayda kullanılan vasıtanın öldürmeye elverişli olup olmadığı,
- c) Mağdurdaki darbe sayısı ve şiddeti,
- d) Darbelerin vurulduğu bölgenin hayati önem taşıyıp taşımadığı,
- e) Failin fiiline kendiliğinden mi, yoksa engel bir nedenden dolayı mı son verdiği,
- f) Olay sonrası mağdura yönelik davranışları, başka bir anlatımla olayın kendine özgü tüm özellikleri dikkate alınarak saptanmalıdır.

Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; uyarısına ve tanık A... 'ın araya girmesine rağmen saldırısını sürdüren öldürülene karşı kavganın hareketli ortamında hedef gözetmeksizin bıçak salladığı ve tek darbe ile yetindiği, öldürme kastını ortaya koyacak başkaca davranış bulunmadığı, öldürülen ile arasında husumet mevcut olmadığı saptanan sanığın olayda yaralama kastı ile hareket ettiği anlaşıldığından, Yerel Mahkeme direnme hükmünün onanmasına karar verilmelidir.

Çoğunluk görüşüne katılmayan diğer Kurul Üyeleri ise: “sanığın hedef gözeterek bıçağı tercih ettiğini, ayrıca elindeki bıçağın öldürülen tarafından zorla alındığını, dolaşısıyla eylemini sürdürmesine engel sebep bulunduğunu, bu durumda sanığın olayda öldürme kastıyla hareket ettiğinin kabulü gerektiğini” belirterek Yerel Mahkeme direnme hükmünün bozulması yönünde karşı oy kullanmışlardır.

SONUÇ:

Açıklanan nedenlerle;

1- Yerel Mahkeme direnme hükmünün ONANMASINA,

2- Dosyanın mahalline gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına tevdiine, 10.06.2008 günü oyçokluğu ile karar verildi (CGK., 10.06.2008, 1-77/165).

No. 4

- KASTIN TESPİTİ
- TEŞEBBÜS

Oluşa ve dosya içeriğine göre; katılan İ...’in, sanık G...’in kocası sanık R...’in yeğeni olduğu, uzun süreden beri katılan İ... ile sanık G... arasında rızaya dayalı cinsel ilişki bulunduğu, sanık G...’in eşi sanık R...’in olay tarihinden önce bu ilişkinin varlığını öğrendiği ve eşi sanık G...’le birlikte katılanı öldürmeye karar verdikleri, yaptıkları plan çerçevesinde sanık G...’in telefonla evine çağırması üzerine katılanın sanıkların evine gittiği, sanık R...’in kendilerine ait ahıra gizlenerek beklemeye başladığı, eşi sanık G...’in ise ineklerinin hasta olduğunu belirterek katılandan hayvana bakmasını istediği, katılan ahıra girerken sanık G...’in elektriği yakacağını belirterek geride kaldığı, katılanın ahıra girmesi üzerine, gizlendiği yerden çıkan sanık R...’in, ele geçen ruhsatsız tabanca ile en az iki el ateş ederek katılanı yaraladığı, yere düşen katılanın öldüğünü düşünen sanık R...’in, ahırdan çıkarak, yine önceden yapılan plan çerçevesinde katılan İsmet’in babası olan kardeşinin evine gittiği, katılan İ...’in ise bir süre sonra ahırdan çıkarak köy kahvehanesine ulaştığı ve yardım istediği, bilahare katılanın orada bulunan kişiler tarafından hastaneye kaldırıldığı olayda;

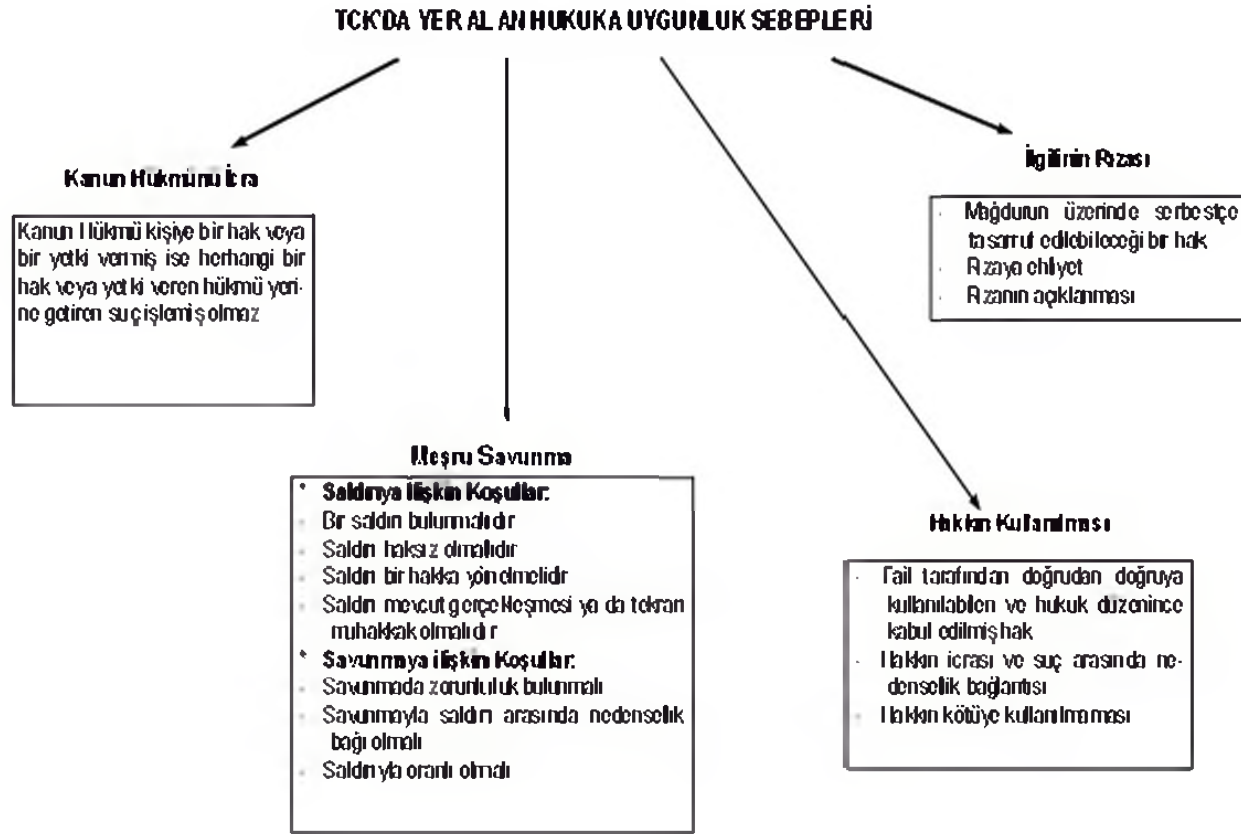
Suçun tasarlanarak işlendiğinin kabulü için, sanıkların önceden maktulü öldürmeye karar vermeleri, bu kararda sebat ve ısrar göstermeleri ve tasarladıkları eylem ile icrası arasında belirli bir sürenin geçmesi gerektiği, olayda tüm bu şartların gerçekleştiği konusunda her türlü kuşkudan uzak yeterli kanıt bulunmadığı halde, sanıkların kasten öldürmeye teşebbüs suçundan mahkumiyetleri yerine, sanık R...’in tasarlayarak öldürmeye teşebbüs, sanık G...’in ise tasarlayarak öldürmeye teşebbüse yardım suçlarından yazılı şekilde karar verilmesi yasaya aykırı olup, sanık R... ve müdafii, sanık G... müdafii ve katılan İ... vekilinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden, hükümlerin tebliğnamedeki düşünce gibi (BOZULMASINA), 08.07.2008 gününde oybirliği ile karar verildi (1.CD., 08.07.2008, 2007/6431, 2008/5752; yayınlanmamıştır).

No. 5

- BİLİNÇLİ TAKSİR

214 promil alkollü olan sanığın şerit ihlali yaparak karşı şeritten gelen sanığın kullandığı araç ile çarpışması şeklinde gelişen olay nedeniyle haldanda bilinçli taksir hükümlerinin uygulanması gerektiği gozetilmelidir. (9. CD., 08.03.2011, E. 2009/4284, K. 2011/1594; www.kazanci.com.tr)

2. Hukuka Aykırılık Unsuru

ÇÖZÜMLÜ OLAYLAR*

OLAY 1

Oğlu Ertuğrul ile kahvehanede oturan Mahmut, kan davalısı Mesut'un dışarı çağırması ile dışarı çıkar. Mesut ve Mahmut dışarıda konuşurken tartışmaya başlarlar. Bu sırada Mesut yanındaki av tüfeği ile Mahmut'u kafasından vurarak öldürür. Silah sesini duyarak dışarı çıkan Ertuğrul, babasının yanında bulunan Mesut'u kendisine ait tabancası ile vurarak öldürür. Olayda herhangi bir hukuka uygunluk sebebi var mıdır? Tartışınız.

OLAY 2

Gece su içmek için kalkan Özgür, salondan sesler gelmesi üzerine kuşkulananak yanına ruhsatlı silahını da alarak salona doğru yürümeye başlar, salona girerken evin dış kapısının zorla açıldığını fark eder. Salona girdiğinde hırsız Hüsnü ile karşılaşan Özgür, silahını çeker. Bunun üzerine balkona kaçan Hüsnü'yü takip eden Özgür, ev çok yüksek olduğu için atlamakta tereddüt eden Hüsnü'yü sırtından vurarak öldürür. Bunu gören, dışarıda gözcülük yapan Hüsnü'nün arkadaşı Arda, silahı ile Özgür'ü vurarak öldürür. Olayda herhangi bir hukuka uygunluk sebebi var mıdır? Tartışınız.

OLAY 3

Alsancak'ta gece devriyesine çıkan komiser Sertan ve emrindeki iki polis memuru Sinan ve Ali, telsizlerine geçen bir anonsu değerlendirerek çalınan bir aracı aramaya başlarlar. Aracı Alsancak Camii önünde park halinde gören polis memurları, aracı uzaktan izlemeye başlarlar. Polis memurları araçtan bir kişinin inmesi ve koşarak uzaklaşması üzerine onu takip ederler. Takip sırasında polis memurlarından Çağrı, kaçan şahsa ateş ederek başından vurur ve ölmesine sebebiyet verir. Olayda herhangi bir hukuka uygunluk sebebi var mıdır? Tartışınız.

* Konu bütünlüğünün sağlanması adına olayların cevapları ayrıca ve arka arkaya verilmiştir.

OLAY 4

Hasan ve arkadaşları kasabalarının parkında oturmaktayken Hasan'ın husumet beslediği Nuri ve arkadaşları da aynı parka gelip Hasanların yakınına oturmuşlardır. Aradan kısa süre geçtikten sonra Hasan Nuri'ye sözlü sataşmalarda bulunur. Bu sataşmaya Hasan ve Nuri'nin arkadaşlarının da katılmasıyla tartışma kavgaya dönüşür ve Hasan tabancasını çekerek Nuri'ye yakın mesafeden ateş eder. Hasan'ın iki el ateş ettiği esnada Nuri de kendisini savunmak amacıyla yanında taşıdığı tabancayı Hasan'a doğru yöneltir ve dört el ateş ederek Hasan'ın ölümüne yol açar.

OLAY 5

Doğal gaz, elektrik, benzine yapılan zammı protesto etmek ve dış ticaret açığının sürekli zam yapmak suretiyle giderilemeyeceğini vurgulamak isteyen bir grup Konak meydanında toplanır. Bu esnada karşıdan gelen toplumsal müdahale araçlarını gören aktivistlerden Cemile, araçların önüne durur. Polisler Cemile'den çekilmesini istese de, Cemile, eylemcilerin kimseye zarar vermediğini, onlara yapılacak müdahalenin olayı kızıştıracağını, bu nedenle TOMA'nın önünden çekilmeyeceğini belirtir. Bunun üzerine emniyet amiri Cemile'ye su sıkılması emrini verir. Suyun tazyikiyle birlikte ayakları yerden kesilen Cemile, kafasını, arkasında bulunan süs beton saksıya çarpar. Cemile ağır yaralı olarak hastaneye kaldırılır.

Polisin müdahalesi yerinde midir?

OLAY 6

"Sanık Abdullah, yanında mağdur Fatih ve başka arkadaşları ile gittikleri gazinoda otururken, arkadaşı Hüseyin ile aynı gazinoya gelen müşteki Ömer'in 10-15 gün önce yaptıkları kavga nedeniyle araları açık olan sanığın masasına doğru uluorta küfredip gazinodan çıktığı, küfürlere karşılık vermeyen sanık ve yanındakilerin biraz daha oturduktan sonra müştekinin gittiğini düşünerek gazinodan çıktıkları sırada dışarıda kendilerini beklemekte olan müşteki Ömer, arkadaşları İsmail, Hüseyin ve Cuma'nın saldırısına uğradıkları, bu saldırı sırasında arkadaşı Fatih'in İsmail tarafından bıçakla yaralandığını, müştekinin de kardeşi Ali'nin üzerine bıçakla yürüdüğünü gören sanığın müştekiyi engellemek amacıyla tabancasıyla havaya ateş ettiği, müştekinin geri çekilmeyip Ali'nin üzerine yürümeye devam etmesi üzerine bu kez tabancasını müştekiye tevcihle 5 el ateş ettiği, sol inguial bölgede bir adet ateşli silah yarası tespit edilen müştekinin hayatı tehlike geçirip üç hafta iş ve gücünden kalacak şekilde yaralandığı tüm dosya kapsamından anlaşılmaktadır."

Olayı meşru savunma ve meşru savunmada sınırın aşılması bakımından değerlendiriniz.

OLAY 7

"Hakkında kasten insan öldürmek suçundan ömür boyu hapis cezası istenen sanık, savunmasında ölen kişinin kendisine bıçak zoruyla tecavüz ettiğini söylemiştir. Mahkeme ise, kadının tecavüz anında cinayeti işlemediği, tecavüz eden kişinin üzerini giyip başka bir odaya geçtikten sonra cinayetin işlendiği gerekçesiyle, olayın meşru savunma kapsamında olmadığına karar vermiştir."

Olayı meşru savunma ve haksız tahrik hükümleri çerçevesinde değerlendiriniz.

OLAYLARIN CEVAPLARI

OLAY 1

Olayda tartışılması gereken hukuka uygunluk sebebi meşru savunmadır (TCK m.25). Buna göre *"Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez."*

Olayda Ertuğrul, ya babasının henüz ölmediğini zannederek, onu korumak amacıyla hareket etmiş olabilir ya da kendisine yönelik bir saldırı olacağını varsayarak, kendisini korumak amaçlı hareket etmiş olabilir. Her iki ihtimal bakımından da hukuka uygunluk sebeplerinde hataya ilişkin TCK m.30/3'ün uygulanması mümkündür. Buna göre *"Ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan nedenlere ait koşulların gerçekleştiği hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanır."* Meşru savunma da 5237 s. TCK'nın sistematığında ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan nedenler başlığı altında düzenlendiğinden meşru savunma koşullarının gerçekleştiği hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi, meşru savunma hukuka uygunluk sebebinden yararlanacaktır. Olayımızda da Ertuğrul, meşru savunmanın koşullarından bir tanesinde kaçınılmaz bir hataya düşmüştür. Bununla birlikte Yargıtay bu durumda ortada bir saldırı bulunmamasına rağmen failin saldırıyı varsayarak savunmada bulunmasını MEFRUZ MEŞRU SAVUNMA olarak adlandırmakta ve hukuka uygun saymaktadır.

Olayımızda Ertuğrul'a karşı gerçekleşmesi muhakkak bir saldırı söz konusudur. Çünkü, Ertuğrul ve Mesut kan davalısı durumdadırlar ve bu şekilde henüz babasına yönelmiş bir saldırının devamında Ertuğrul'a da yönelmesi kesindir. Olayda ayrıca Ertuğrul, babasının ölmediğini düşünerek onu kurtarmak için hareket etmişse, yani babasına yönelik tekrarı muhakkak bir saldırı olduğunu düşündüyse yine bu koşulun gerçekleşmiş olduğunun kabulü gerekir.

* "Kahvede otururken dışardan silah sesi duyması üzerine dışarı çıktığında babasının cesedi başında elinde tüfek Bahattin'in durduğunu gören sanık, Bahattin'i tebencesisiyle vurur". Yargıtay saldırının pek muhtemel biçimde kendisine de yönelebileceğini kabul ederek sanığın hareketini meşru müdafaa içinde kabul etmiştir (CGK, 24.10.1995, 1/263-306) (Yaşar, 662).

Olayımızda Ertuğrul'un kaçma imkanı olduğunu kabul etsek bile, kaçma-yarak kendisini ve babasını korumak amacıyla hareket ettiği için, Ertuğrul meşru savunmadan yararlanır.

Meşru savunma haksız saldırıyı durduracak ölçüde olmalıdır. Ölçüsüzlük halinde meşru savunmada sınır aşılmış olur (TCK m. 27). Saldırı ile savunma arasında oranın bulunup bulunmadığı *konu, araç ve aracın kullanımı* bakımından araştırılır. Oranın varlığı somut olayın özelliklerine göre belirlenmelidir. Olayda da tüm koşullar bir arada değerlendirildiğinde, meşru savunmanın gerçekleştiği kabul edilmelidir.

OLAY 2

Olayda tartışılması gereken hukuka uygunluk sebebi meşru savunmadır. Meşru savunmanın koşullarının gerçekleşip gerçekleşmediğini inceleyecek olursak: öncelikle saldırıya ilişkin koşulların gerçekleşmiş olması gerekir. Önceki olayda koşullar teker teker sayıldığından burada ayrıca sayılmayacaktır.

Öncelikle olayda Özgür veya evde yaşayan diğer aile fertlerinin yaşam haklarına bir saldırının olup olmadığı tartışmalıdır. Olayda hırsız, Özgür'ü görünce kaçma girişiminde bulunmuştur. Olayda hırsızın silahlı olduğuna ilişkin bir bilgi de yer almamaktadır. Meşru savunmanın varlığını kabul edebilmek için, mevcut bir saldırı olmasa dahi "*gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırı*" da yeterlidir. Olayda gerçekleştirmesi muhakkak bir saldırının varlığı tartışılacak olursa, hırsızın balkondan atlamakta tereddüt etmesi mutlaka Özgür'e saldıracağını göstermez. Bu nedenle yaşam hakkına yönelik gerçekleşmesi muhakkak bir saldırıdan söz edilemez.

TCK, *hakka* yönelmiş saldırılar bakımından meşru savunmayı kabul ederek, mülkiyet hakkına yönelik saldırıları da meşru savunma kapsamına almıştır. Olayımızda Özgür'ün mülkiyet hakkına yönelik bir saldırı vardır ve bu saldırı haksız niteliktedir. Bu saldırı hem konut dokunulmazlığının ihlali hem de taşınabilir malların çalınması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Meşru savunmanın varlığını kabul edebilmek için mutlaka saldırının halen mevcut, gerçekleşmesi ya da tekrarı muhakkak olmalıdır. Olaydaki konut dokunulmazlığının ihlali bakımından saldırı henüz sona ermiştir. Hırsız saldırıyı sona erdirmeye yönelik iradesini açığa vurmakla birlikte henüz bunu gerçekleştirilmemiştir. Yani hırsız artık evi terk etmiş ve buna rağmen Özgür onu takip ederek vurmuş olsaydı bu kabul edilemezdi. Malların çalınması bakımından ise, hırsızın evden bir takım malları (para, mücevher) almış olması mümkündür ve bu şekilde kaçmakta ise saldırı devam etmektedir. Ancak bir şey almadan kaçmakta ise bunu Özgür'ün o anda anlayabilmesi mümkün değildir. Bu nedenle Özgür, mallarla birlikte kaçmakta olduğunu düşünerek hareket etmişse, *hataya* ilişkin hükümlerden yararlanması mümkündür (TCK m.30/3).

Bu şekilde mülkiyet hakkına haksız bir saldırının varlığını kabul edecek olursak, savunmaya ilişkin koşulların tartışılması gerekir. Olayda savunma sal-

durgana yönelmiştir. Ayrıca savunmada zorunluluk bulunmalıdır. TCK'da “o anda ... *defetmek zorunluluğu*”ndan söz ederek bu koşulu ifade etmiştir. Savunmanın haklılığı saldırıdan başka türlü kurtulma imkanının bulunmamasına bağlıdır. Olayda mülkiyet hakkına yönelik saldırılar bakımından, savunmada zorunluluk olduğunun kabulü gerekir. Çünkü Özgür evine giren hırsıza karşı evini ve mallarını korumak zorundadır. Hırsız, kaçmakta olmasına rağmen henüz evi terk etmemiştir ve yanında Özgür'e ait mallar olması ihtimali de vardır.

Savunma koşullarından belki de en önemlisi, savunma ile saldırı fiillerinin oranlı olmasıdır. Olayda Özgür'ün davranışı oranlı değildir. Hem kullanılan araç hem de aracın kullanılması bakımından Özgür'ün davranışının oranlı olduğundan söz edilemez. Bu nedenle savunma sınırının aşıldığının kabulü gerekir. TCK m.27/1 gereği “*Ceza sorumluluğunu kaldıran nedenlerde sınırı kast olmaksızın aşılması hâlinde, fiil taksirle işlendiğinde de cezalandırılıyorsa, taksirli suç için kanunda yazılı cezanın altında birinden üçte birine kadarı indirilerek hükümlenir.*” Hukuka uygunluk sebebinde sınır ancak taksirle aşılabılır. Olayda Özgür'ün sınırı kasten aştığına ilişkin bir bilgi bulunmamaktadır. Bu nedenle sınır taksirle aştığını kabul edecek olursak, *taksirle öldürme* suçundan cezalandırılması ve cezasında indirimine gidilmesi gerekmektedir.

Olayımızda TCK m. 27/2 hükmünün uygulanabilmesi mümkün görülmektedir. Çünkü Özgür, hırsızla aniden karşılaşmamıştır. Ses duyarak uyanmış, kapının zorla açıldığını görerek evde bir hırsız olduğunu anlamıştır. Ayrıca hırsız, Özgür'ü görünce kaçmaya başlamış ve Özgür hırsızı sırtından vurmuştur. Bu durumda Özgür'ün *sınırı aşmasının mazur görülebilecek bir heyecan, korku veya telaştan ileri gelmiş* olduğunu kabul etmek mümkün gözükmemektedir. Özgür, uyanır uyanmaz hırsızla karşılaşmış ve bu şekilde onu vurmuş olsaydı Özgür'ü bu hükümden yaralandırmak mümkün olurdu.

Olayı Özgür'ün arkadaşı Arda bakımından değerlendirdiğimizde ise, Arda'nın üçüncü kişi lehine meşru savunmadan yararlanabilmesi mümkün değildir. Çünkü meşru savunmanın koşullarından bir tanesi de saldırının haksız nitelikte olmasıdır. Ancak olayımızda Özgür meşru savunma da sınırı aşmış olsa da, meşru savunma kapsamında hareket etmiştir. Bu nedenle eylemi haksız nitelikte değildir ve buna karşı meşru savunmadan yararlanı

Olay bakımından polis memuru, kaçmakta olan bir suçluyu yakalamak için hareket etmektedir ve bu sebeple silahını kullanmış ve bir kişiyi öldürmüştür. Polis memurunun silahını kullanma yetkisi kanundan kaynaklanmaktadır.

Olayımızda polis memuru suçüstü halinde çalıntı bir araçtan kaçan kişiyi yakalamak için silah kullanmıştır. Bu nedenle PYSK m. 167-c'nin koşulları incelenmelidir. Bu madde suçüstü halinde şüphelinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde silah kullanmaya imkân sağlamaktadır. Ancak aynı kanun silahın kullanma şeklini de açıkça düzenlenmiştir. Polis memuru silahını yukarıda belirtilen maddenin 7'inci fıkrasının (c) bendi kapsamında kullanacaksa maddenin 8. Fıkrasındaki koşulları (dur ihtarı vd.) ayrıca yerine getirmesi gerekecektir. Ancak olayda fail 8'inci fıkra hükmüne aykırı şekilde tabancayı doğrudan hedef gözeterek kullanmıştır. Halbuki, silahı mutlaka kaçan kişinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde kullanması gerekirdi. Bu nedenle polis memurunun kanun hükmünü yerine getirme hukuka uygunluk sebebinden yararlanabilmesi mümkün değildir.

OLAY 4

Olayda Hasan'ın silahlı saldırısına Nuri'nin de kendi silahı ile savunma amaçlı karşılık vermesi meşru savunmanın varlığının tartışılmasını gerektirir. Olay bakımından özellik gösteren husus meşru savunmanın savunmaya ilişkin koşullarından biri olan savunmanın saldırı ile orantılı olması koşuludur. Savunmanın saldırı ile orantılı olmasının anlamı, savunmanın saldırıyı bertaraf edecek ölçüde olmasıdır. Ceza hukuku kuralları hiç kimseye ölç alma hakkı verecek şekilde yorumlanamaz.

5237 s. TCK bunu "*o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu*" biçiminde ifade etmiştir. Meşru savunma haksız saldırıyı durduracak ölçüde olmalıdır. Ölçsüzlük halinde meşru savunmada sınır aşmış olur (TCK m. 27).

Saldırı ile savunma arasında oranın bulunup bulunmadığı *konu, araç ve aracın kullanımı* bakımından araştırılır. Oranın varlığı somut olayın özelliklerine göre belirlenmelidir.

Olayda her ne kadar konu ve araç bakımından bir orantı varsa da aracın kullanımı bakımından aynı şeyler söylenemez. Gerçekten, olayda Hasan'ın iki el ateş ettiği saldırısına karşılık Nuri'nin dört el ateş ederek kendisini savunmaya çalışması ve bunun sonucunda Hasan'ın da hayatını kaybetmesi aracın kullanımı bakımından sınırın aşıldığını gösterir. Nuri Hasan'ı etkisiz hale getirecek sayıda ateş etseydi, Hasan ölmeyebilirdi. Örneğin Nuri bir ya da iki el ateş etseydi savunmasında sınır aşılmayacaktı. Ancak, Nuri saldırıyı defetmeye yetecek sayıda ateş etmekle yetinmemiş, ölçsüz bir şekilde hareket ederek dört el ateş etmek suretiyle Hasan'ın ölümüne yol açmıştır. Bu da onun objektif özen yükümlülüğünü ihlal ettiğini gösterir. Buradan hareketle Nuri'nin savunmada sınırın aşılması bakımın-

dan taksirle hareket ettiği söylenmelidir. Nitekim TCK m. 27/1'de “Ceza sorumluluğunu kaldıran nedenlerde sınırı kast olmaksızın aşılması halinde, fiil taksirle işlendiğinde de cezalandırılıyorsa, taksirli suç için kanunda yazılı cezanın altında birinden üçte birine kadar indirilerek hükmolunur” düzenlemesi yer almaktadır. Buna bağlı olarak Nuri'nin taksirle insan öldürme suçundan cezalandırılması gerekir. Fakat, Nuri hareketini kendisini savunmaya yönelik olarak gerçekleştirdiği için fiilin haksızlık içeriğinin azaldığını göz önünde tutan kanun koyucu bu durumda cezada indirim yapılmasını öngörmüştür.

Ayrıca, olayda Nuri'nin savunmada sınırı TCK m. 27/2'de yer verilen mazur görülebilecek heyecan, korku ve telaşa aşmadığına da değinilmelidir. TCK m. 27/2'de yer verilen sınırın aşılması hali bakımından ayrıca husus, m. 27/2'de failin ruhsal halinin kusurluluğunu etkilemesidir. Bu yönüyle m. 27/1'de olduğu gibi sınırın aşılmış olup olmadığının ölçüsü objektif kriterlere yani konu, araç ve aracın kullanımına göre değil; sübjektif yani fail açısından değerlendirilir. Dolayısıyla örneğin aracın kullanımında oransızlık bulunsa da bu oransızlık failin içinde bulunduğu ruhsal kanışıklık yani heyecan, korku, telaşın etkisi nedeniyle ortaya çıkmış ise fail hakkında m. 27/2 uygulanmalıdır. Olayda ise Nuri'nin heyecan, korku ve telaşa kapılarak sınırı aştığı yani bir iki el ateş etmek yerine dört el ateş ettiği söylenemez. Çünkü, içinde bulunduğu durumda silahını çekerek saldırganın yaptığı gibi aynı şekilde karşılık vermiştir. Olayda Nuri'nin heyecan, korku ve telaşa kapıldığına yönelik bir veri bulunmamaktadır. Sadece silahını kullanma hakkından objektif bir hususa dayalı olarak savunma sınırını aşmıştır. Ayrıca, m. 27/2'nin istisnai durumlarda uygulanması gerektiği söylenmelidir.

OLAY 5

Polisin maddi güç kullanmasının hukuka uygun olduğundan söz edilebilmesi için öncelikle 1) ihtar 2) bedeni kuvvet koşullarının sırasıyla yerine getirilmesi gerekmektedir. İhtar koşulu olayda yerine getirilmişse de, bedeni kuvvet koşulu yerine getirilmemiştir. Polis memurlarının Cemile'nin kolundan tutup çekmesi mümkün- den, doğrudan maddi kuvvet kullanılması yoluna gidilmesi hukuka aykırıdır. Kaldı ki, maddi kuvvetin de orantılı bir şekilde kullanılması gerekir. Buna göre, yakın mesafeden, kişiyi metrelerce sürükleyecek şekilde tazyikli su sıkılması kabul edilebilir bir müdahale biçimi değildir. Bu nedenle, sorumluların olayda herhangi bir hukuka uygunluk sebebinden yararlanması söz konusu değildir.

OLAY 6

Olayda müşteki Ömer'in elindeki bıçakla kardeşine doğru yöneldiğini gören sanığın tabancasına başvurması meşru savunmada orantılık bakımından incelenmelidir. Meşru savunmada orantılı savunma hareketlerinde bulunmanın koşullarından bir tanesi aracın niteliği olsa da savunmada kullanılan aracın muhakkak saldırıda bulunulan araç ile aynı niteliğe sahip olması gerekmez. Gerçekten, bıçakla yapılan bir saldırı da pekâla bir tabanca kadar hayati tehlike

yaratmaya elverişlidir. Burada sanığın tabancasına başvurması bu yönüyle bir orantısızlık sergilemez. İkinci aşamada incelenmesi gereken nokta bu tabancanın orantılı kullanılmış olup olmadığıdır. Sanık mümkün olduğunca saldırıyı sona erdirmeye yetecek şekilde tabancasına başvurmuş olmalıdır. Sanığın bu doğrultuda hareket ettiğini onun ilk olarak tabancasıyla havaya uyarı ateşi açmasından çıkartıyoruz. Fakat, bu uyarı ateşinin de bir etki doğurmadığını gören sanık tabancasını saldırganı yöneltmekten başka bir çaresinin bulunmadığını anlamıştır. Fakat, saldırganı açtığı ateşin beş el olduğu ve hayati tehlike yarattığı göz önünde bulundurulursa savunma hareketinde sınırı aştığı söylenebilir. Zira, beş el ateş edip bunlardan sadece bir tanesini isabet ettirmiş olsaydı bu durumda orantısız diyemezdik. Fakat, olayda açtığı her ateşin isabet ettiğini görmesine rağmen ateş etmeye devam etmesi sınırı aştığının bir göstergesidir. Fakat, burada sınırı nasıl aştığı da araştırılmalıdır. Olayda kardeşi bir saldırı altında bulunduğu için sınırın mazur görülebilecek bir heyecan, korku ya da telaşla aşılmış olduğu da söylenebilir. Zira, bir fail kardeşinin hayati tehlike altında kalması karşısında büyük bir korkuya kapılabilir. Şayet bu türden bir korkunun varlığı tespit edilebilir ise TCK m. 27/2 uygulanabilir. Aksi takdirde TCK m. 27/1'de yer alan sınırın taksirle aşılması söz konusu olur. Zira, tabancanın yarı aracın kullanımında bir orantısızlık söz konusudur.

Son olarak daha önce saldırganla fail arasında yaşanmış olan kavgadan ötürü saldırganların faile saldırdığı göz önüne alındığında bu kavganın saldırganların saldırısını meşrulaştırmadığı ve onlara böyle bir saldırıda bulunma hakkı tanımadığı unutulmamalıdır. Dolayısıyla daha önceden yaşanmış olunan bu kavgaya Hüseyin ve arkadaşlarının saldırısına karşı meşru savunmada bulunulmayacağı şeklinde yorumlanamaz.

OLAY 7

Olayda şayet cinsel saldırı eylemi esnasında saldırganın öldürülmesi söz konusu ise bu durumda meşru savunma hükümleri tartışılabilir (Meşru savunmada saldırı ve savunmanın eş zamanlı olması kuralı). Fakat, şayet mahkemenin kabul ettiği üzere cinsel saldırı eylemi tamamlanıp sona erdikten sonra saldırganın üzerini giyinip başka bir odaya geçmesinin ardından mağdurun saldırganı öldürmesi söz konusu ise artık ortada savunulması gereken bir saldırı bulunmadığından meşru savunma hükümlerinin uygulanması mümkün olmaz. Bu durumda sadece haksız tahrik hükümleri uygulanarak insan öldürme suçundan dolayı verilecek cezada indirimle gidilebilir.

ÇÖZÜMLENMEMİŞ OLAYLAR

OLAY 1

(T), yakın arkadaşı (P)'nin evinde bulunan dikiş makinesini kullanmak için (P)'ye gider. (T), dikiş dikip gittikten sonra, (P) daha önce makinesinin gözüne

koyduğu altın küpelerini bulamaz. (T)'den şüphelenen (P), bu arada gördüğü (T)'nin kocasına olayı anlatır. Bunu öğrenen (T), (P)'nin evine gelir ve tartışır. (P)'nin "Küpeleri sen aldın, başka dikiş diken olmadı" sözleri üzerine (T), (P)'nin kendisine hakaret ettiğinden bahisle şikayette bulunur.

Soru: (T)'nin şikayeti yerinde midir? Hukuka uygunluk sebepleri bakımından tartışınız.

OLAY 2

A ve B evlidirler. A kocasının iş seyahatine çıktığı bir sırada sevgilisi C'yi evine davet eder. B evine planladığı tarihten daha erken dönünce A ve C'yi birlikte yakalar. Bunun üzerine silahına davranır. Kendisine silah çekildiğini gören C daha erken davranarak B'yi vurur.

OLAY 3

A, yeğeni 6 yaşındaki B ile saklambaç oynamaktadır. A, B ortadan kaybolunca meraklanır ve yeğenini aramaya koyulur. B o sırada dedesinin odasına girmiş ve dedesinin tüfeğiyle oynamaya başlamıştır. A, odaya girip B'yi elinde tüfekle görünce paniğe kapılır. Tüfeği bırakması için ikaz eder ancak dinlemez. B ise tüfeği A'ya doğrultur. B'nin elinin tetiğe gittiğini fark eden A, masanın üzerindeki vazoyla B'nin başına vurarak B'yi ağır şekilde yaralar.

OLAY 4

A tek başına tarlada çalışmaktadır. Bu esnada uzun zamandır kendisine sarkıntılık etmekte olan B tarlaya gelir ve A'ya saldırarak A'nın ırzına geçmeye çalışır. A bağırır fakat sesini duyuramaz. B'nin elinden kurtulduğu bir anda tırpanı kapar ve B'yi öldürür.

OLAY 5

Bir televizyon kanalı için belgesel hazırlayan A ile B Afrika'da ilkel kabileler arasında çekim yapmaktadırlar. Kabilelerden birisinin üyeleri A'yı yakalar. A'yı kollarından ve bacaklarından bağlayarak kabilelerinin maskotu olan aslana kurban etmek üzere aslanın mağarasının önüne bırakırlar. Kabile üyeleri ortadan kaybolduktan sonra B arkadaşını kurtarmak için mağaranın önüne gelir. Bu sırada aslan yuvasından çıkar. B aslanı öldürmek için ateş eder. Bu esnada arkadaşı A'yı da yaralar.

OLAY 6

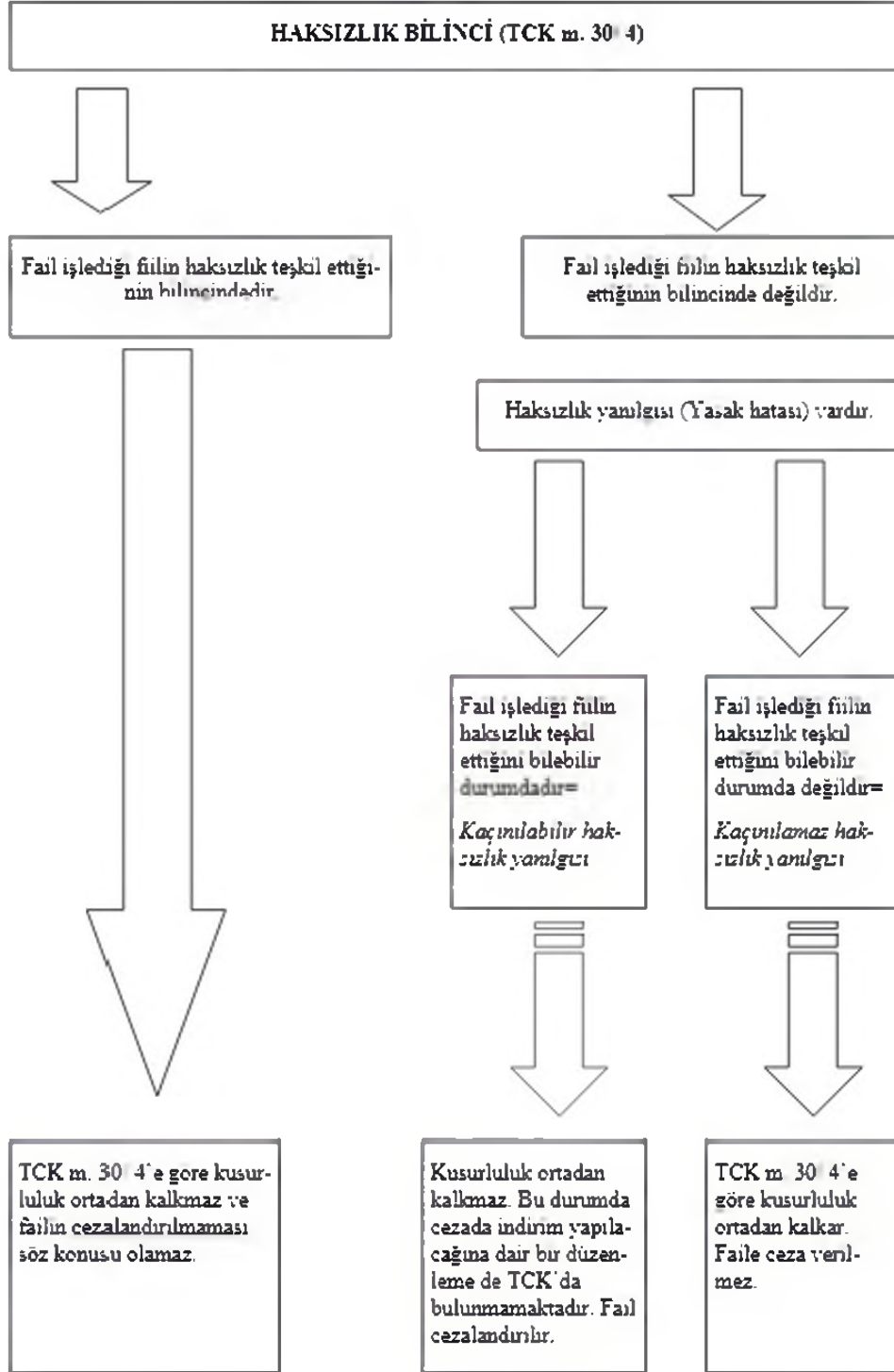
Askerliğini er olarak yapan A, birlikteki kantini işletmektedir. Bir gün kantinden sorumlu astsubay kendisini yanına çağırarak katinden bazı şeyleri evine yollamasını ancak bedelini ödemeyeceğini söyler ve A'dan söz konusu malların bozuk olduğu için geri gönderildiği ile ilgili bir tutanak tutup imzalayarak kendisine getirmesini ister. A itiraz etmeye kalkınca bir tokat yer ve tutanağı tutarak astsubaya getirdiği gibi malları da astsubayın evine götürür.

önleyici yaya kolluk devriyesi görevi yaparken, İl Jandarma Komutanlığı Muhabere Merkezi telsizinden 34 VL 1219 plakalı beyaz renkli Uno marka hususi otonun çalını olduğu, çeşitli yerlerde kapkaç olayına karıştığı, aracın muntika dahiline görüldüğünde yakalanarak gerekli yasal işlemlerin yapılmasının anons edildiği, maktûlün, yanında tanık Başar ile saat 02:45 sıralarında sevk ve idaresindeki 34 VL 1219 plakalı beyaz renkli Uno marka arabanın, Mimar Sinan Bulvarında nöbet tutan sanık ve tanık E... tarafından görülmesi üzerine tanık E...'ün defalarca düdük çalarak dur ihtarında bulunduğu, maktûlün arabayı sanığın üzerine sürerek kaçmaya çalıştığı, sanık ve arkadaşının dur ihtarına ettiği, sanığın havaya bir el uyarı atışı yaptığı, uyarıya rağmen kaçan araca, durmasını temin için arabanın tekerleklerini hedef alarak arkasından bir el ateş ettiği, aracın bagajından giren merminin maktûle isabetle ölümünü tevlit ettiği, araç içinde yapılan kontrolde yağmaya mağruz kalan mağdurelerin çantaları ve özel eşyalarının bulunduğu, arabanın düz kontak yapılarak çalındığının anlaşıldığı olayda, 2803 s. Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Kanununun 11, 25 a, 2559 sayılı PVSŞ'nın 16, 2111 sayılı Yasanın 80 a, 87 1-cve ilgili yönetmeliğin 39. maddelerinin verdiği yetkiye istinaden silah kullanan sanığın 5237 sayılı TCK'nın 24. maddesine göre kanunun hükmünü yerine getirdiği anlaşılmakla; hakkında ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde 5237 s. TCK m. 27 1, 85, 62 gereğince cezalandırılmasına karar verilmesi... bozma nedeni sayılmıştır. (1. CD., 30.10.2007, 4717/7842)

No. 2

MEŞRU SAVUNMA-HAKSIZ TAHRİK

Dosya içeriği ve oluşa göre, henüz kendisine saldı

ÇÖZÜMLÜ OLAYLAR

OLAY 1

Kumar oynamayı çok seven Ferhat, arkadaşları ile kumar oynamak için her zaman buluştukları kumarhaneye gider. Gece geç saatlere kadar alkol alarak kumar oynayan Ferhat, eve döndüğünde kendisine eşinin *"bu saatte eve gelmeye utanmıyor musun?"* şeklinde bağırması üzerine sinirlenir. Önce eşini ve sonra da onları ayırmaya çalışan oğlunu silah ile vurarak yaralar. Komşuların polis çağırması ile yakalanan Ferhat, çok sarhoş olduğunu ve yaptıklarından dolayı çok pişman olduğunu söyler. Yargılama sırasında alınan bilirkişi raporunda Ferhat'ın sara hastası olduğu ancak olay anında bu hastalığın nöbet döneminde olmadığı anlaşılır. Yargılama neticesinde, Ferhat'ın cezasında TCK m.32.2 gereği indirim yapılır.

OLAY 2

17 yaşında olan Cemal'in abisi Kerem 19 yaşında işitme yeteneğini kaybeder. İş arayan ancak özürlü oldukları için iş bulamayan iki kardeş, bir suç çetesine katılırlar. Çetede küçük çocuklara dilencilik ve kapkaç yaptırmaya başlarlar. Ancak daha sonra yakalanan iki kardeş hakkında yapılan yargılama neticesinde; Cemal, evli olması sebebiyle reşit kabul edilip işledikleri suçların tam cezasıyla cezalandırılırken, Kerem hakkında ise sağır olması sebebiyle TCK m.33 gereği çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

SORU: Her iki olayda verilen kararları değerlendiriniz.

OLAY 3

SGK'dan işçi emeklisi olan Tunç, 16 yaşındaki oğlu Mert'in kan kanseri olduğunu öğrenir. Mert'in doktoru hastane masrafları ve ilaç masraflarının 15 bin TL tutacağını, tedavi olsa bile kurtulma olasılığının düşük olduğunu söyler. Bu haberi alan Tunç, hastane ve ilaç masraflarını karşılayabilmek için tanıdığı kişilerden yardım istese de karşılık bulamaz. Bu sırada kendisini arayan arkadaşı Kazım, çalıştığı hastanenin organ bağışında bulunan kişilere 10 bin TL para verdiğini söyler. Bunun üzerine Tunç, böbreğini bu hastaneye bağışlamaya karar verir. Böbreğini bu hastaneye bağışlayan Tunç, bu parayla oğlunun hastane masraflarını karşılar. Ancak ilaçlar için gerekli parayı bir türlü bulamayan Tunç, ilaçları gece bir eczaneye girerek çalmak suretiyle alır.

Bu şekilde Tunç'un tedavisine başlandıktan sonra doktor, Mert'in ameliyat olması gerektiğini, bu ameliyatın riskli bir ameliyat olduğunu, ameliyat olmazsa bir iki yıl daha yaşabileceğini ancak ameliyat olursa kurtulabilece-

ğini söyler. Mert'in babasının bu ameliyata rıza göstermemesi üzerine ameliyat yapılmaz. Olaydan iki yıl sonra Mert, hayatını kaybeder.

SORULAR

1. Olaydaki Organ ve doku ticareti ve hırsızlık suçları bakımından geçerli olabilecek mazeret sebeplerini tartışınız.
2. Mert'in ameliyat olmamasını hakkın kullanılması hukuka uygunluk sebebi bakımından tartışınız.

OLAY 4

İsmail eve geldiğinde eşini Melih'le yatakta yakalar. Bunun üzerine tabancası ile önce eşini yaralar sonra da Melih'e yönelir ancak Melih kaçtığı için onu vuramaz. İsmail eşini ve Melih'i öldürmeye kast etmekten yargılanır ve iki yıl kadar cezaevinde kaldıktan sonra tutuksuz yargılanmak üzere tahliye olur. Eşinden boşanan İsmail, kız kardeşi ve onun oğlu olan Ferhat'ın yanına taşınır. Bundan birkaç ay sonra Ferhat, Melih'i av tüfeği ile vurarak yararlar.

Soru: Olaydaki haksız tahrik durumunu tartışınız.

OLAY 5

Anne (A) kucagında bebeği (B)'yi emzirmektedir. (A)'yı öldürmek isteyen (K) tabancasını (A)'ya doğrultur ve tek el ateş eder. Tabancadan çıkan tek kurşun önce (B)'nin kafasına isabet eder ve sonra (A)'nın kalbine saplanır. (B) olay yerinde hemen ölürken (A) uzun süre yoğun bakımda kaldıktan sonra kurtulur.

Soru: Olaydaki bilgiler ışığında fiilin hata ve suçların içtimai müesseseleriyle ilgisi bulunup bulunmadığını belirtip, çeşitli görüşlere ve alternatiflere göre (K)'nın cezai sorumluluğunu tespit ediniz.

OLAY 6

Hayırlı evlat (H) babasını öldürerek mirasına konmayı düşünmektedir. Sabaha karşı annesi (A)'nın namaza kalktığı zaman babası (B)'yi öldürmeyi planlamaktadır. Planını uygulamaya koyar ve hesapladığı saatte ailesinin yatak odasına girer, yastığı yatakta yatan kişinin yüzüne kapatır ve boğarak öldürür. Sonradan anlaşılır ki, öldürülmek istenen baba o sırada tuvalete gitmiştir ve (H) yanlışlıkla annesini öldürmüştür. Savcı (S), (H) hakkında, anne (A)'ya karşı kasten nitelikli öldürme suçundan ve ayrıca baba (B)'ye karşı kasten nitelikli öldürme suçuna teşebbüsten dava açar.

Soru:Olayda ne tür bir hata olduğunu belirterek (S)'nin açtığı davayı olayın tüm yönleriyle değerlendiriniz.

OLAY 7

Ahmet bir dokuma fabrikasında güvenlik elemanı olarak çalışmaktadır. Kardeşinin düğününde memleketleri Bursa'da olmak için fabrika sahibi Bülent'ten bir haftalık izin ister. Fabrika sahibi Bülent ise, aynı tarihlerde Ahmet ile aynı departmanda çalışan Ceyhun'un da hasta babasını ziyaret etmek için izin istediğini, her ikisine birden izin veremeyeceğini ve aralarında anlaşarak ancak birinin izne çıkabileceğini söyler. Ahmet de durumunu Ceyhun'a bildirir. Fakat Ceyhun ısrarla kendi mazeretinin daha önemli olduğunu belirtir ve anlaşmaya yanaşmaz. Bu sebepten aralarında bir tartışma yaşanır. Ahmet, ensesine dokunulduğunda huylanan ve refleks olarak sinkaflı küfür eden Ceyhun'un ensesinden tutarak iter. Bunun üzerine Ceyhun küfür eder. Ceyhun'un bu özelliğinden haberdar olmayan Ahmet, tam küfrün etkiyle Ceyhun'a saldıracakken olay yerine Bülent (fabrika sahibi) gelir ve olay yatıştır. Ertesi gün fabrikada gece devriyesinde nöbetçi olan Ahmet, kendisi gibi nöbetçi olan depo sorumlusu yakın arkadaşı Deniz ile dertleşirken Deniz'in *"dün o küfürleri yedin de bir cevap veremedin, ne geniş adammışsın"* şeklindeki esprisine bir anda hiddetlenir ve yerde bulduğu demir zincir ile Deniz'e saldırır. Bir anda ne olduğunu anlayamayan Deniz kaçmaya başlar. Ardından Ahmet'in ısrarlı takibinden kurtulamayacağını düşünür ve kapı önündeki letyeyi alır. Daha sonra kapıldığı korku ve panikle elindeki letyeyi Ahmet'in üstüne fırlatır. Kafasına letye isabet eden Ahmet ağır şekilde yaralanır. Halen yaşadığı korkunun etkisinde olan Deniz olay yerinden hızla ayrılır.

Ertesi gün olayı haber alan ve olay yerine giden stajyer muhabir Engin, olay ile ilgili haber yapmak için bilgi toplarken, fabrika sahibinin polislerle konuşmasını fırsat bilir ve çalışanların da bir anlık dikkatsizliğinden faydalanaarak, fabrika sahibi Bülent'in odasında bulunan gizli kamera görüntülerini kimsese söylemeden CD'ye kaydedip gizlice oradan ayrılır. Daha sonra da bu görüntülerle bir haber yapar. Ancak olayla ilgili soruşturmayı yapan Cumhuriyet Savcılığı, Engin hakkında soruşturmanın gizliliğini ihlal ettiği düşüncesiyle soruşturma başlatır. C. Savcılığı aynı zamanda olayda ihmalleri olduğu gerekçeyle emniyet amiri Faik ve polis memuru Güven hakkında da disiplin soruşturması başlatır. Bunun üzerine emniyet amiri Faik derhal Engin'i karakola getirtir ve Güven'e *"adımı iyice dövmü ve bizim ihmalemiz olmadığı konusunda bir ifade alını, ihaleyi Halim ve Selim'in üstüne yıktın, zaten onları silmek istiyordum."* der. Güven de nezarethanedeki Engin'i döver ve onu *"bu ifadeyi vermezsen sen üçüncü sayfa haberi olacaksın"* şeklinde tehdit eder. Engin'de bunun üzerine verdiği ifadesinde, o gün olay yerinde Faik ve Güven'in olmadığını, polis memurları Halim ve Selim'in bulunduğunu söyler.

SORULAR:

1. Olayda Ceyhun'un Ahmet'e küfür etmesi hakaret suçuna vücut verir mi?
2. Olayda Ahmet'in zincirli saldırısından kurtulmak için elindeki levveyi kullanan Deniz'in cezai sorumluluğuna var mıdır?
3. Ahmet'in Deniz'e saldırmasıyla ilgili haksız tahrik hükümlerinin uygulanma alanı var mıdır?
4. Hakkında başlatılan soruşturmada Engin, gizli kamera kayıtlarını izinsiz bir şekilde olay yerinden almasını gazetecilik mesleğinin icrası kapsamında kaldığını zannettiğini ve bu yüzden bu eylemi gerçekleştirdiğini söyler. Engin'in bu ifadesini yerinde buluyor musunuz?
5. Engin'e işkence uygulanmasından dolayı hakkında soruşturma açılan Güven, bu eylemi amiri Faik'in emriyle gerçekleştirdiğini söyler. Bu ifadenin Güven'in ceza sorumluluğunu bir etkisi olur mu?

OLAY 8

Hilmi, kendisini sınırlendiren eşi Oya'ya herkesin içinde sert bir tokat atar. Olayı görenler, kolluğa ihbar eder. Kolluluğun bildirimi üzerine harekete geçen savcılık, Hilmi hakkında "kasten yaralama" suçunun nitelikli halinden kamu davası açar. Hilmi, mahkemedeki savunmasında "suçun şikayete tabi olduğunu zannediyordum, yoksa yapmazdım, bilmeden oldu" şeklinde savunma yapar. Hilmi'nin avukatı da müvekkilinin hata hükümlerinden yararlanması gerektiğini söyler. Aynı zamanda, Oya'da eşinden şikayetçi olmadığını belirtir.

Hilmi'nin hata hükümlerinden faydalanması mümkün müdür?

OLAYLARIN CEVAPLARI**OLAY 1**

Olayda Ferhat, eşine ve oğluna karşı kasten yaralama suçunu işlemiştir. Burada öncelikli olarak incelenmesi gereken durum, Ferhat'ın kusur yeteneğine sahip olup olmadığıdır.

İradî olarak alınan alkol ya da uyuşturucu etkisinde işlenen suçun kusurun hangi şekli altında yani kasten mi, taksirle mi işlendiği her somut olaya göre ayrıca çözümlenmesi gereken bağımsız bir sorundur. Gerçekten bu durumda her olayın gerçekleşme şekline bakılır. Failin sarhoşluğu gerçekleştirme şekli ile bu durumda iken işlenen suçların kusurluluk şekli birbirinden bağımsızdır. Zira kusur yeteneği başka, kusurlu davranışın ortaya koyduğu kusurun şekli başka bir konudur. Sarhoş olan kişi taksirli bir suç işlemişse taksir, kasten işlemişse

kasıtlı suçtan sorumludur. Olayda da kasten işlenmiş bir suç söz konusudur. Çünkü fail, fiili isteyerek ve bilerek yapmıştır.

Olayda Ferhat alkolü iradi olarak almıştır. Bu nedenle fiillerin işlenme anında kusur yeteneği olmasa dahi ALİC kuramı gereği, cezai sorumluluğu tamdır.

Olayda tartışılması gereken ikinci durum ise Ferhat'ın sara hastası olmasının kusur yeteneğine etkisidir. Sara hastalığı bir akıl hastalığıdır. Ancak bu hastalığı varlığı ceza hukukunda, akıl hastalığı hükümlerinin uygulanması için yeterli değildir. Çünkü bu hastalık normalde kişilerin anlama ve isteme yeteneklerini etkilemez. Ancak hasta nöbet adı verilen zaman dilimlerinde bu yeteneğini kaybeder. Olayımızda ise yapılan bilirkişi incelenmesinde olay anında sara hastalığının Ferhat'ın kusur yeteneğine bir etkisinin olmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle Ferhat hakkında akıl hastalığına ilişkin hükümlerin uygulanması yersizdir.

OLAY 2

Olayda tartışılması gereken kusur yeteneğini etkileyen haller yaş küçüklüğü ve sağır dilsizliktir. Cemal onyediyi yaşındadır. Bu nedenle yaş küçüklüğüne ilişkin hükümler uygulanacaktır. TCK'da yaş küçüklüğünün kusur yeteneğine ve ceza sorumluluğuna etkisini üç devreye ayırmıştır:

1. devre----- 0-12 yaş [TCK m. 31 (1)]
2. devre----- 13-15 yaş [TCK m. 31 (2)]
3. devre----- 16-18 yaş [TCK m. 31 (3)]

Olayımızda Cemal 17 yaşında olduğundan 3. dönem küçüklere ilişkin hükümler uygulanır. Evli olması kusur yeteneğini etkilemez. Bu yaş grubu bakımından küçüğün hareketini anlayabilme ve sonuçlarını kavrayabilme, hareketlerini bu doğrultuda yönlendirme yeteneğine sahip olup olmadığı araştırılmaz. Sadece cezalarında, yeniden topluma kazandırma, yeni suçlar işlemesinin engellenmesi amacıyla belli indirimler öngörülmüştür.

19 yaşında olan Kerem bakımından 18 yaşını doldurduğu için yaş küçüklüğüne ilişkin hükümler uygulanmaz. Ancak işitme yeteneğine sahip olmadığından sağır ve dilsizlere ilişkin hükümlerin uygulanması tartışılmalıdır.

5237 sayılı TCK, 765 sayılı TCK'da olduğu gibi sağırlık ve dilsizliğin kusur yeteneğine etki edeceğini kabul etmek suretiyle sağır ve dilsizleri de *yaş küçüklüğünde olduğu gibi*) gibi yine yaşı esas alarak devrelere ayırmıştır. Buna göre;

1. devre: 0-15 yaş. Bu devre sağır ve dilsizler hakkında 1. devre yani 0-12 yaş küçüklüğüne ilişkin hükümler uygulanacaktır.
2. devre: 16-18 yaş. Bu devre sağır ve dilsizler hakkında 2. devre yani 13-15 yaş küçüklüğüne ilişkin hükümler uygulanacaktır.

3. devre: 18-21 yaş. Bu devre sağır ve dilsizler hakkında 3. devre yani 16-18 yaş küçüklüğüne ilişkin hükümler uygulanacaktır.

Olayımızda Kerem 19 yaşındadır ve işitme yeteneğini bu yaşta kaybetmiştir. İşitme yeteneğinin kaybı zamanla konuşma yeteneğinin kaybına da neden olur. Bu şekilde 3. dönem sağır ve dilsizlere ilişkin hükümler uygulanır. Buna göre de 3. dönem yaş küçüklüğüne ilişkin hükümlerin uygulanması ve cezasının TCK m.313 belirtilen oranlarda indirilmesi gerekmektedir. Kanunun düzenlenmesi bu şekilde olmakla birlikte, 19 yaşında işitme yeteneğini kaybeden bir kişinin kusur yeteneğinin azaldığını kabul etmek kanımızca yersizdir. Bu nedenle gerekçede yer alan düzenleme mutlaka kanuna alınmalı ve işitme ve konuşma yeteneğinin doğuştan olmaması veya çok küçük yaşlarda bu yeteneğin kaybedilmesinin koşul olarak ayrıca düzenlenmesi gerekmektedir.

OLAY 3

1. Soruyu iki suç bakımından ikiye ayıracak olursak:

► **Organ ve doku ticareti suçu bakımından;**

Olayda tartışılması gereken düzenleme zorunluluk halidir (TCK m.25 2). Ancak olayımızda unsurları tartışılması gereken suç tiplerinden birincisi, Organ veya doku ticaretidir (TCK m.91). Bu suç tipine ilişkin olarak kanun koyucu, madde 92'de özel bir düzenleme öngörmüştür.

Öncelikle bir genel düzenleme olarak zorunluluk halinin (TCK m.25 2) koşullarının gerçekleşip gerçekleşmediğini incelemek daha sonra da madde 92'de yer alan özel düzenlemenin koşullarını araştırmak gerekmektedir.

Genel zorunluluk halinin koşulları şunlardır:

1. **Tehlikeye İlişkin Koşullar:**

Ağır ve Muhakkak Bir Tehlikenin Varlığı: Olayımızda üçüncü kişiye yönelmesi muhakkak bir tehlike söz konusudur. Eğer söz konusu masraflar karşılanamaz ise Mert'in öleceği muhakkaktır.

Tehlikenin Bir "Hakka" Yönelik Olması: Olayımızda da üçüncü kişinin yaşam hakkına yönelmiş bir tehlike söz konusu olduğundan, üçüncü kişi lehine zorunluluk hali söz konusudur.

Tehlikeye Bilerek Sebebiyet Verilmemesi: Olayda Tunç'un bilerek neden olmadığı bir hastalık hali söz konusudur.

2. **Korunmaya İlişkin Koşullar**

Tehlikeden Başka Türlü Korunma İmkânının Bulunmaması: Olayımız bakımından da tartışılması gereken en önemli koşul budur. Yani eğer Tunç'un

oğlunun hastane masraflarını başka bir şekilde karşılayabileceğini kabul edecek olursak bu durumda zorunluluk halinden yararlanması mümkün değildir. Örneğin, satabileceği bir malvarlığı değeri var ise, bankadan ihtiyaç kredisi alıp ödebilecek durumda ise veya başkalarından, örneğin SGK'dan yardım alabilecek durumda ise zorunluluk halinin varlığını kabul etmek mümkün değildir.

İşlenen Fül ile Tehlike Arasında Oran Bulunması: Olayımızda oğlunun hayatını kurtarmak için böbreğini satan Tunç'un eyleminde, korunmak istenen tehlike ile feda edilen hukuki yarar arasında oran bulunmaktadır.

Tehlikeye Göğüs Germe Yükümlülüğünün Bulunmaması: Olayımızda Tunç'un oğluna yönelmiş olan bu tehlikeye göğüs germe yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Sonuç olarak zorunluluk hali bakımından tehlikeden başka türlü korunma imkanının bulunup bulunmamasına göre verilecek cevap değişmektedir. Eğer tehlikeden başka türlü korunma imkanı bulunmamaktaysa zorunluluk halinden yararlanılması mümkündür.

Madde 92'de yer alan özel düzenlemeye dönecek olursak, bu düzenleme bakımından tehlikeden başka türlü korunma imkanının olmaması bir koşul değildir. Bu düzenleme bakımından dikkate alınması gereken tek kriter *organ veya dokularını satan kişinin içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik koşullar*dır. Buna göre hakim tarafından, organ ve dokularını satan Tunç'un sosyal ve ekonomik koşulları dikkate alınacak ve buna göre cezasında indirim yapılabilceği gibi hiç ceza da verilmeyebilecektir. Ancak burada hem sosyal ve ekonomik koşullar kavramının belirsizliği hem de indirim oranının belirtilmemiş olması, kanunilik ilkesi ile bağdaşmamaktadır. Bu nedenle düzenlemenin kanunilik ilkesinin alt unsuru olan belirlilik ilkesine uygun hale getirilmesinde fayda bulunmaktadır.

► **Hırsızlık suçu bakımından:**

Olay bakımından önce bir mazeret sebebi olarak zorunluluk halinin koşullarının gerçekleşip gerçekleşmediğini incelemek, daha sonra da madde 147'de yer alan özel düzenlemenin koşullarını incelemek gerekmektedir.

Olayda Tunç, oğlu Mert'in tedavisi için gerekli olan ilaçları çalmak suretiyle hırsızlık suçunu işlemiştir. Yukarıda da belirtildiği üzere Mert'in yaşam hakkına yönelik ağır ve muhakkak bir tehlike söz konusudur. Bu tehlikeye Tunç, bilerek sebep olmamıştır.

Korunmaya ilişkin koşullara geçecek olursak, Tunç'un bu tehlikeye göğüs germe yükümlülüğü yoktur ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında oran bulunmaktadır. Ancak tehlikeden başka türlü korunma olanağının olup olmadığı yukarıda da vurgulandığı üzere tartışmalıdır. Eğer Tunç'un oğlunun hastane masraflarını başka bir şekilde karşılayabileceğini kabul edecek

olursak bu durumda zorunluluk halinden yararlanması mümkün değildir. Örneğin, satabileceği bir malvarlığı değeri var ise, bankadan ihtiyaç kredisi alıp ödebilecek durumda ise veya başkalarından yardım alabilecek durumda ise zorunluluk halinin varlığını kabul etmek mümkün değildir.

Madde 147'de yer alan özel düzenlemenin koşullarına geçecek olursak bu düzenlemenin uygulanabilmesi için, *hırsızlık suçunun ağır ve acil bir ihtiyacı karşılamak için* işlenmesi gerekmektedir. Olayımızda ağır ve acil bir ihtiyaç söz konusudur. Bu nedenle bu düzenlemenin uygulanması mümkündür. Buna göre Tunç'un cezasında indirim yapılabileceği gibi hiçbir ceza da verilmeyebilecektir. Ancak burada indirim oranının belirtilmemiş olması, cezaların kanuniliği ilkesi ile tam olarak bağdaşmamaktadır. Bu nedenle bu düzenlemenin daha belirgin hale getirilmesinde fayda bulunmaktadır.

2. Olayımızda Mert'e yapılması gerekli görülen bir tıbbi müdahale söz konusudur. Bu tıbbi müdahale suç teşkil etse bile doktor bakımından hakkın kullanılması hukuka uygunluk sebebi kapsamında hekimlik mesleğinin icrası bakımından değerlendirildiği ölçüde suç teşkil etmez. TCK m.26/1 gereği *"Hakkını kullanan kimseye ceza verilmez."*

Olayımızda bir tıbbi müdahale söz konusudur ve hasta, bir çocuktur. Bu nedenle velisinin veya vasisinden izin alınmalıdır. Ancak olayımızda veli tıbbi müdahaleye izin vermemektedir. Kanuni temsilci tarafından muvafakat verilmeyen hallerde müdahalede bulunmak tıbben gerekli ise, velayet ve vesayet altındaki hastaya tıbbi müdahalede bulunabilmesi; Türk Medeni Kanununun ilgili maddeleri uyarınca mahkeme kararına bağlıdır. Ancak burada önemli olan müdahalenin tıbben gerekli olmasıdır.

Kanuni temsilciden veya mahkemeden izin alınması zaman gerektirecek ve hastaya derhal müdahale edilmediği takdirde hayatı veya hayati organlarından birisi tehdit altına girecek ise, izin şartı aranmaz.

Olayımızda Mert'in ameliyat olmadığı takdirde öleceği kesin olduğundan, ameliyatın tıbben gerekli olduğunun kabulü gerekir. Bu durumda yetkili ve görevli hukuk mahkemesine başvurularak bu iznin alınması gerekmektedir. Eğer iznin alınması zaman alacak ve hastaya derhal müdahale edilmediği takdirde hastanın hayatı veya hayati organlarından birisi tehdit altına girecek ise, izin şartı aranmamalıdır.

OLAY 4

Haksız tahrikin uygulama koşulları şunlardır:

1. Tahriki Teşkil Eden Haksız Bir Fiil Olmalıdır

Olayımızda fail, dayısının eşiyile evlilik harici cinsel ilişkiye giren kişiyi öldürmüştür. Olayda haksız bir fiilin var olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir.

Töre saikinden söz edebilmek için, suçun işlendiği ailenin yaşam koşulları ve tecrübeleri incelendiğinde evlilik dışı ilişkinin ölüm cezasını gerektığının anlaşılması, failin görev bilinci içinde hareket etmiş olması ve suçun aile içinde alınan bir kararın icrası niteliğinde işlenmiş olması gerekmektedir. O halde olayda failin töre saikiyle hareket ettiğini söylemek mümkün değildir.

Buna karşılık olayda fiilin bir “namus cinayeti” şeklinde gerçekleştiğini söylemek olasıdır. Burada eşini aldatan kişinin fiilinin haksız fiil niteliği taşıyıp taşımadığının tespiti gerekir. Çünkü fiilin ahlaka aykırı olması haksız nitelikte olduğunun kabulü için yeterli değildir. Olay bu açıdan incelendiğinde dayısının eşinin evlilik dışı cinsel ilişkisinin Ferhat bakımından haksız fiil olarak kabul edilip edilmeyeceği tartışmalıdır. Gerçekten Medeni Hukuk hükümleri bakımından değerlendirildiğinde olayda sadakat yükümlülüğünün ihlalden söz edilebilir. Kaldı ki olayda, Ferhat yeğen olduğu için sadakat yükümlülüğünün ihlalden de söz edilemez. Bu yönüyle olayda haksız tahrik hükümlerinin uygulanması mümkün görünmemektedir. Ancak konunun tartışmalı olduğuna dikkat çekilmelidir.

2. Haksız Fiil Failde Hiddet veya Şiddetli Elem Etkisi Meydana Getirmelidir

Olayda Ferhat'ın yaşanmış olaylardan dolayı hiddet veya şiddetli elem içinde olduğunun anlaşılması gerekir. Aksi takdirde haksız tahrik hükümleri uygulanamaz.

3. Suç Bu Hiddet ve Şiddetli Elem Etkisi Altında İşlenmelidir

Yani haksız eylemle daha sonra işlenen suç arasında mutlaka bir nedensellik ilişkisi bulunmalıdır. Aradan zaman geçmesi önemli değildir; önemli olan etkinin devam ediyor olmasıdır.

4. Suç Tahriki Oluşturan Haksız Eylemi İşleyen Kimseye Karşı İşlenmelidir

Tepki fiilin tahrik eden kişinin aleyhine işlenmesi gerekir. Ancak haksız eyleme maruz kalan kişiyle suç işleyen kişinin aynı şahıs olması şart değildir. Etki fiil ile tepki fiil arasında bir oranın bulunması şart değildir. Olayda da tepki fiili tahrik eden kişinin aleyhine işlenmiştir.

Olayda haksız hareket doğrudan Ferhat'a yönelik değildir, dayısına yöneliktir. Ancak bu durum önem arz etmez. Çünkü tahriki oluşturan fiilin mutlaka faile karşı işlenmiş olması şart değildir.

Sonuç olarak olaydaki evlilik dışı cinsel ilişki haksız fiil olarak nitelenebilirse haksız tahrikin var olduğunu, buna karşılık haksız fiil olarak kabul edilemez ise haksız tahrik hükmünün uygulanmasının mümkün olmadığı söylenmelidir.

OLAY 5

Olayımızda hata değil, “hedefte sapma” bulunmaktadır. Hedefte sapma halinde bir hata söz konusu değildir. Bu durumda suçların içtimaı hükümleri kapsamında değerlendirilmesi gereken bir sorundan bahsedilebilir.

Olayımızda failin gerçekleşmesini istediği ve fakat gerçekleşmeyen netice anne (A)’nın ölmesidir. Failin gerçekleşmesini istemediği ancak gerçekleşen netice ise bebeğin ölmesidir.

Burada sorun içtima hükümleri çerçevesinde çözümlenebilir. Olayda hareketin tek olduğunda bir şüphe bulunmamaktadır. Asıl tartışılması gereken tek hareketle failin birden fazla aynı neticeye mi yoksa farklı neticeye mi sebebiyet verdiğidir.

Şayet fail tek bir fiil ile kanunun aynı hükmünü ihlal ediyor yani aynı neticeye sebebiyet veriyor ise aynı neviden fikri içtima dediğimiz TCK m.43/2’de düzenlenmiş olan hal, farklı neticeye sebebiyet vermiş ise TCK m.44’te düzenlenen ve fikri içtima olarak kabul ettiğimiz hal söz konusu olacaktır.

Olayda failin anne bakımından öldürme kastı, bebek bakımından bebeğin kucığında olması sebebiyle olası kastla hareket ettiği kabul edilecek olursa⁸ tek bir fiil ile kanunun aynı hükmünün ihlal edildiği söylenmelidir. Zira bu halde olayda anne bakımından kasten öldürmeye teşebbüs, bebek bakımından olası kastla öldürme söz konusu olacağından failin tek hareketle kanunun aynı hükmünü ihlal ettiği yani aynı neviden fikri içtimanın gerçekleştiği kabul edilmelidir. Bununla birlikte TCK m.43/son gereği kasten öldürme suçları bakımından TCK m.43 yani zincirleme suç hükmü uygulanamayacağından faile her iki suçtan da ceza vermek gerekir.

OLAY 6

Kanunda suçun nitelikli şekli açısından mağdurun kimliğinin bir unsur olarak belirlenmesi halinde, mağdurun kimliğindeki yanlışlığı hukuken önem arz eder. TCK m.82’ye göre; “*Kasten öldürme suçunun; (d) üstsoy veya altsoydan birine ya da eş veya kardeşe karşı, işlenmesi halinde, kişi ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasıyla cezalandırılır.*” Mağdurun üstsoy (anne) olması bu kapsamda nitelikli hal olarak düzenlenmiştir.

⁸ Gerçekten bu halde fail tek elde olsa ştes ederken asıl hedeflediği kişi olan annenin dışında ona çok yakın ve emzini/mekte olan bebeğin de isabet alabileceğini öngörmek zorundadır ve olayda da öngörmektedir. Failin bu öngörü sonucu asıl yapması gereken ştes etme yönündeki kararına son vermek ve ştes etmemek olmalıydı. Ancak fail aksine bu neticeyi de göze almak suretiyle ştes etmekten geri durmamış, kaçınmamıştır. O halde fail bebeğin de isabet almasını göze almış, bu neticeden gerçekleşmesi riskine kayıtsız kalmıştır.

Olayda uygulama alanı bulacak olan düzenleme TCK m.30 2'dir. Zira TCK m. 30 2'ye göre: *"Bir suçun daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli hallerinin gerçekleştiği hususunda hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanır."*

Olayda fail gerçekleştirdiği suçun daha ağır cezayı gerektirdiği hususunda yanılmıştır. TCK'da bu yönde açık bir düzenleme olmamasına karşın, hâkim görüşe göre hem gerçekleştirilmek istenen neticede, hem de gerçekleşen neticede ağırlatıcı halin bulunması durumunda tek hareket ve tek netice olduğu kabul edildiğinden fail sadece gerçekleşen neticeden dolayı sorumlu tutulur. Olayda fail sabaha karşı annesinin namaza kalktığı zaman babasını öldürmeyi planlamaktadır. Hesapladığı saatte ailesinin yatak odasına girer ve yastığı yatakta yatan kişinin yüzüne kapatır ve boğarak öldürür. Failin hesapladığı saatte annesinin namaz kılması gerekirken babasının da yatakta olması gerekirdi. Gerçekleşen netice bakımından, mağdurun anne olması açısından failin doğrudan doğruya kastı mevcut değildir. Bu sebeple mağdurun anne olması ağırlatıcı nedeni faile uygulanmayacaktır. Gerçekleşmesi istenen suç bakımından ise fail, işlediği suçta bulunmayan ağırlatıcı halin var olduğunu zannetmektedir. Bu yanılmadan fail yararlanır ve mağdurun baba olması ağırlatıcı nedeni ona uygulanmayacaktır. Buna karşın: fail bir insanı öldürmek kastıyla hareket etmiştir. Bu nedenle mağdurun kimliğinde yanılmış olsa bile kasten öldürmeye yönelik doğrudan kastı vardır, failin sorumluluğuna gidilecektir. Burada failin taksirli sorumluluğundan söz edilemez. Çünkü failin kastı doğrudan bir insan öldürmeye yöneliktir.

Olayda savcı (S)'nin (H) hakkında annesi (A)'ya karşı kasten nitelikli (ağırlatılmış) adam öldürme suçundan ve ayrıca baba (B)'ye karşı kasten nitelikli (ağırlatılmış) adam öldürme suçuna teşebbüsten dava açması hukuka uygun değildir. Savcı (S)'nin, olayda sadece bir netice gerçekleşmesinden dolayı (H) hakkında sadece annesi (A)'ya karşı kasten adam öldürme suçunun basit halinden (m.81) dava açması gerekirdi.

OLAY 7

1. Ceyhun'un Ahmet'e karşı sarf ettiği küfrün ceza hukuku anlamında değerlendirilmesi için öncelikle Ceyhun'un bu davranışı nasıl gerçekleştirdiği üzerinde durulmalıdır. Zira Ceyhun, ensesine dokunulduğunda huylanmakta ve refleks olarak sinkaflı küfür etmektedir. O halde öncelikle Ceyhun'un davranışının ceza hukukundaki konumu önem arz etmektedir.

Ceyhun'un refleks olarak Ahmet'e küfür etmesi ceza hukuku anlamında bir hareket olarak kabul edilmeyeceği için bir suça (hakaret suçuna) da vücut vermeyecektir. Çünkü hareket suçun yapısal unsurlarından tipe uygunluğun içinde değerlendirilmektedir ve hareketin olmayışı tipe uygunluğu ortadan kaldıracaktır için herhangi bir suçun da gerçekleşmesi mümkün değildir.

2. Deniz, Ahmet'in zincirle müdahalesi sonucu bir anda kapıldığı korku ve panikle elindeki levveyi Ahmet'in üstüne fırlatır. Burada öncelikle Ahmet'in zincirli müdahalesinin Deniz'in eylemine etkisi üzerine durulmalıdır. Olay kurgusu içinde incelenmesi gereken kurum TCK m. 25/1'de düzenlenen meşru savunmadır.

Ahmet'in bir zincirle Deniz'e saldırmış olması, bu saldırının Deniz'in vücut bütünlüğün karşı gerçekleştirilmesi, saldırının haksız ve aktüel olması, bunun dışında Deniz'in de saldırıya karşı koyacak başka bir yolunun olmaması ve savunma nitelikli davranışların doğrudan Ahmet'e karşı yapılması yukarıda sayılan koşullardan orantılılık koşulu dışında diğer tüm koşulların mevcut olduğunu göstermektedir. Burada sorun Deniz'in davranışının Ahmet'in saldırısıyla orantılı olup olmadığıdır. Bilindiği gibi burada kastedilen orantılık üç şekilde görülmektedir. Bunlar konu bakımından orantılık, araç bakımından orantılık ve aracının kullanımı bakımından orantılıktır.

Somut olay bakımından konu ve araç bakımından orantılılıkta herhangi bir sorun görülmemektedir. Burada incelenmesi gereken aracın kullanılması bakımından orantılıktır. Deniz elindeki demir levveyi Ahmet'in saldırısını daha az bir zararla önleyebilecek şekilde kullanabilecekken doğrudan Ahmet'in kafasına yani yaşamsal bir bölgesine atmıştır. Dolayısıyla meşru savunmada aracın kullanımında orantısız davranılmış olduğu, dolayısıyla meşru savunmada sınırın aşıldığı söylenebilir. Bu noktadan itibaren meşru savunmada sınırın aşılması halinin düzenlendiği TCK m. 27/2 gündeme gelecektir. Zira anılan hükme göre; *meşru savunmada sınırın aşılması mazur görülebilecek bir heyecan, korku veya telaştan ileri gelmiş ise faile ceza verilmez*. Olayda da: Deniz kendisine öfkeli bir şekilde zincirle saldıran Ahmet'in saldırısından kurtulmak amacıyla, içinde bulunduğu koşullar itibarıyla mazur görülebilecek olan bir korkuyla eline geçirdiği levveyi Ahmet'e fırlatmış ve levye Ahmet'in ölümüne sebebiyet vermiştir. Bu durumda TCK m. 27/2 uygulama alanı bulacaktır ve Ahmet meşru savunmada sınırın mazur görülebilecek bir heyecan, korku ve telaştan dolayı aşılması sebebiyle cezalandırılmayacaktır. TCK m. 27/2 hükmü içeriği bir mazeret sebebi olup, meşru savunma müessesesi gibi bir hukuka uygunluk nedeni değildir.

3. Somut olaya bakıldığında, Ahmet yakın arkadaşı Deniz ile dertleşmekteyken Deniz, Ahmet'e *"dün o küfürleri yedin de bir cevap veremedin, ne geniş adammışsın"* şeklinde bir espri yapmıştır ve Ahmet de bu espriye karşı öfkelenmiştir. Burada incelenmesi gereken husus Deniz'in Ahmet'e karşı sarf ettiği cümlelerin haksız bir fiil teşkil edip etmediğidir.

Hangi fiilin tahriki teşkil edecek nitelikte haksız bir fiil olacağı kanunda gösterilmemiştir. Burada somut olayın özellikleri dikkate alınır. Buna göre bir fiilin tahrik edici nitelikte olup olmadığının tespitinde, tahrik edildiğini iddia eden kişinin özellikleri, tahriki oluşturan fiili yapan kişinin durumu, bu kişiler

arasındaki ilişki, zaman ve yer şartları gibi faktörlerin göz önünde bulundurulması gerekir. Olayda; Ahmet ile Deniz'in yakın arkadaş olması, Deniz tarafından sarf edilen bu cümlenin bir dertleşme esnasında söylenmiş bir espri olması, bu bağlamda Deniz'in Ahmet'i tahrik etmek kastıyla hareket etmemesi ve nihayet devamında Deniz'in bu ifadesini sürdürmemesi hakim tarafından göz önünde bulundurularak, tahrik teşkil edecek bir haksız fiilin söz konusu olup olmadığına ve bir haksız fiil varsa da bunun ceza sorumluluğuna ne derecede etki edeceğine yine hakim tarafından karar verilecektir.

4. Gazetecilik mesleğinin icrası daha çok *haber verme hakkının icrası* biçiminde ortaya çıkmaktadır. Haber verme hakkının icrası hukuka uygunluk sebebinden söz edebilmek için: 1) Haberin (bilginin) gerçek olması 2) Haberin (bilginin) güncel olması, 3) Haberi (bilgi) vermede kamusal ilgi ve yararın bulunması ve 4) Verilen haberle işlenen suç arasında düşünsel bir bağın bulunması gerekir.

Tüm bu koşullar dışında gazetecilik mesleğinin icrasında kullanılan tüm araç ve yöntemlerin hukuka uygun olması gerekmektedir. Tüm bu koşullar bir arada değerlendirildiğinde; Engin'in, gizli kamera kayıtlarını izinsiz bir şekilde olay yerinden almasını gazetecilik mesleğinin icrası kapsamında kaldığını zannettiği yönündeki savunması, TCK m. 26'da düzenlenen ve yukarıda özetlendiği haliyle bir hakkın kullanımı hukuka uygunluk sebebi çerçevesinde isabetsizdir. Fakat bu ifadeler, TCK m. 30/3'de düzenlenen hukuka uygunluk sebebinin varlığında hatayı gündeme getirebilir. Buna göre; ceza sorumluluğunu kaldıran bir hal olarak hukuka uygunluk sebebinin varlığında kaçınılmaz bir hataya düzelen kişi bu hatasından yararlanır. Burada önem arz eden husus "kaçınılmazlık" ölçütünün nasıl değerlendirileceğidir. Kaçınılmazlık, kaçınılabilirlik kavramına göre belirlenebilir. Kaçınılabilir olmak özensizliliği akla getirir. O halde yapılacak bir değerlendirmede fail özenli davranışa aslında bir hukuka uygunluk sebebinin bulunmadığını bilebilecek idi ise hata kaçınılabilirirdir. Somut olay bakımından stajyer bir muhabir için burada gerçekleştirilen eylemin gazetecilik mesleğinin icrası kapsamına girmeyeceğini öğrenmek bakımından bir kaçınılmazlık söz konusu olmadığından TCK m. 30/3 de uygulama alanı bulamayacaktır.

5. TCK m. 24/3'e göre konusu suç teşkil eden emir hiçbir suretle yerine getirilemeyeceği gibi, yerine getirilmesi halinde emri veren de emri yerine getiren de sorumlu olacaktır. Mutlak itaatin gerektirdiği hallerde dahi suç teşkil eden emrin yerine getirilmesi emri yerine getirenin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Gerek Anayasa m. 137/2 ve gerekse TCK m. 24/3'den çıkan sonuç budur. Örneğin, kendisine kredi kartı verilmeyen karakol komutanının bir manga askere banka şubesini yayılım ateşine tutması emrini vermesi halinde bu emri yerine getiren jandarma erleri konusu suç teşkil eden bir emri

yerine getirdiği için bu hükümden yararlanamaz. Somut olayda polis memuru Güven, suç olduğunu bilmesine veya en azından bilebilecek durumda olmasına rağmen amiri Faik'in emrini yerine getirmiştir. Bu eylem bakımından TCK m. 24'ün uygulanması söz konusu değildir. Amirin emrini ifa mazeret sebebinden yararlanamaz.

OLAY 8

TCK m.30/1 kapsamında hata hükümlerinden yararlanılabilmesi için, hata-
nın suçun maddi unsurlarına ilişkin (mağdur, konu vs.) olması gerekir. Baştaki
tablolarda da gösterildiği üzere, "şikayet" suçun unsurları dışında, dava koşulu
olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle, bir kimsenin "suçun şikayete tabi
olduğunu bilmiyordum" diyerek, meydana gelen netice bakımından kasten ha-
reket etmediğini belirtmesi, dinlenir bir savunma değildir.

HUKUKA UYGUNLUK SEBEPLERİ VE KUSURLULUĞA ETKİ EDEN SEBEPLER HAKKINDA ORTAK ÇÖZÜMLÜ OLAY

Fahri evinden sokağa çıktığı esnada daha önceden aralarında husumet bu-
lunan Muhsin'in elinde döner bıçağı ile kendisine doğru koşarak ve hakaret
ederek geldiğini görür. Bunun üzerine ne yapacağını bilemez halde tek çare
olarak belindeki tabancasına doğru elini götürür. Fahri, Muhsin'e akıllı ol ne
yapıyorsun sen dese de Muhsin Fahri'nin üzerine doğru koşmaya devam eder.
Muhsin'i başka türlü durduramayacağını düşünen Fahri önce silahı ile iki el
havaya ateş etse de Muhsin durmaz. Bunun ardından Fahri, Muhsin'in sağ göğ-
süne bir el ateş eder. Muhsin aldığı kurşun isabetinden ötürü yere düşer. Ayrıca
döner bıçağını da elinden düşürür. Fakat, takati kalmasa da Fahri'yi ölümle
tehdit etmeye devam eder. Bunun üzerine Fahri, Muhsin'in yerinden kalkıp
üzerine saldırması artık mümkün olmamasına rağmen "ya saldırırsa" diye düşü-
nüp korkuya kapılarak Muhsin'e bir el ateş daha ederek onu sırtından vurarak
öldürür. Olayı meşru savunma, meşru savunmada sınırın aşılması, ceza
sorumluluğunun kaldırılan veya azaltılan hallerin koşulları hakkında hata ve
haksız tahrik açısından değerlendiriniz.

ÇÖZÜM

1. Meşru Savunma Açısından;

Olayda öncelikle Muhsin'in Fahri'ye saldırısı ve bu saldırıya Fahri'nin müda-
halesi incelenmelidir. Burada Muhsin elinde döner bıçağı ile Fahri'ye doğru koş-
arak ve hakaret ederek geldiği için eylemi bir saldırı niteliği taşımaktadır. Saldırının
söz konusu olduğu hallerde saldırıya maruz kalan kişinin kendisini savunması ba-
kımından ilk olarak meşru savunma hukuka uygunluk sebebinin oluşup oluşmadığı
araştırılmalıdır. Meşru savunmanın söz konusu olabilmesi için öncelikle saldırı
bulunmalıdır; saldırı haksız olmalıdır ve saldırı bir hakka yönelmiş olmalıdır. Olay-

da Muhsin'in eylemi haksız bir saldırı niteliği taşımaktadır. Çünkü, hukuk düzeni hiç kimseye döner bıçağı ile bir başkasının üzerine koşarak ona zarar verme hakkı tanımaz. Bu saldırının Fahri'nin vücut bütünlüğü veya yaşam hakkına yönelik olduğu söylenebilir. Saldırıya yönelik unsurlar oluşmuş olmasının yanında savunmaya ilişkin koşullar da incelenmelidir. Savunmaya ilişkin koşullar ise savunmada zorunluluk bulunması; savunmanın saldırıya karşı yapılması ve savunmanın saldırı ile oranlı olmasıdır. Olayda Fahri saldırıya uğradığını gördüğünde Muhsin'in kendisine oldukça yaklaştığını tespit etmiştir. Bu durumda da vücut bütünlüğüne veya saldırının ağırlığına göre yaşam hakkına yönelik bir saldırıya karşı kendisini savunmaktan başka çaresi bulunmadığı için savunmaya dair ilk koşul yerine gelmiştir. Fahri, savunmaya yönelik hareketini Muhsin'e yöneltmiştir. Dolayısıyla Fahri'nin tek amacının saldırganı etkisiz hale getirmek olduğu söylenebilir. Son koşul olarak ise oranlı bir savunmanın bulunup bulunmadığı incelenmelidir. Savunmanın oranlı olup olmadığı ise konu, araç ve aracın kullanımı açısından değerlendirmeye tâbi tutulmalıdır. Fahri vücut bütünlüğüne yönelen bir saldırı söz konusu olduğu için karşısındaki kişinin vücut bütünlüğünü ihlal edebilir. Saldırı yaşam hakkını ihlal ediyor ise savunma hareketleri ile son çare olarak saldırganın yaşam hakkını da ihlal edebilir. Aracını kullanırken araç seçimi de oranlılığın bir unsurudur. Fahri döner bıçağı ile kendisine saldıran kişiye karşı tabancası ile karşı koyabilir. Her iki silah da yaşamsal açıdan çok büyük risk içeren silahlardır. Aracın kullanımına gelindiğinde ise Fahri'nin derhal silahını çekip Muhsin'i vurmadığı görülmektedir. Savunmanın oranlı olup olmadığı bakımından en önemli kriterlerden bir tanesi budur. Fahri, öncelikle Muhsin'i uyarmış ve saldırı buna rağmen devam ettiği için havaya ateş açmıştır. Bu, Fahri'nin mümkün olduğunca silahına başvurmamak ve saldırgana zarar vermemek niyetinde olduğunu gösterir. Ancak, tüm bunlara karşın saldırı devam ettiği için nihayet Muhsin'in sağ göğsüne bir el ateş eder. Burada tek el ateş etmesi de savunmada oranlı davrandığının göstergesidir. Buraya kadar yapılan tüm savunma hareketlerinin meşru savunma hukuka uygunluk sebebi kapsamında kaldığı söylenmelidir.

2. Meşru Savunmada Sınırın Aşılması Bakımından

Meşru savunmada sınırın aşılması TCK m. 27'ye göre iki şekilde gerçekleşebilir. İlki sınırın taksirle aşılması olup bunun gerçekleşebilmesi için savunma hareketlerinin ölçülülüğünün aşılması gerekir. Bu durumda sınırın taksirle aşılması konu, araç ve aracın kullanımı bakımından oluşan aşırılıktan ortaya çıkar. İkinci sınırın aşılması türü ise sınırın mazur görülebilecek heyecan, korku veya telaştan ötürü aşılmasıdır. Bunun oluşabilmesi için ise ölçülülükte sınırın aşılmasına (konu, araç, aracın kullanımı) ek olarak failde meydana gelen heyecan, korku veya telaşın da bulunması gerekir.

Olayda yukarıda kalınan yerden devam edilirse: Muhsin aldığı kurşun isabetinden ötürü yere düşer. Ayrıca döner bıçağını da elinden düşürür. Fakat,

takati kalmasa da Fahri'yi ölümle tehdit etmeye devam eder. Bunun üzerine Fahri, Muhsin'in yerinden kalkıp üzerine saldırması artık mümkün olmamasına rağmen "ya saldırırsa" diye düşünüp korkuya kapılarak Muhsin'e bir el ateş daha ederek onu sırtından vurarak öldürür. Burada meşru savunmada sınırın aşıp aşılmadığı tartışılmalıdır. Sınırın aşılabilmesi için saldırının halen devam ediyor ya da gerçekleşmesi veya tekrarının muhakkak olması lazımdır. Dolayısıyla muhakkak ibaresi kanunda yer aldığı için artık saldırının olası olması meşru savunma ve meşru savunmada sınırın aşılması hükümlerinin uygulanması için yeterli değildir. Olayda saldırgan artık yere düşüp silahını da elinden düşürmesine rağmen ve artık saldırısına devam etmesi mümkün gözüküyorken Fahri'nin kendisini savunmaya devam etmesi meşru savunma ve meşru savunmada sınırın aşılması hükümlerinin dışında kalır. Çünkü, artık saldırının mevcut ya da muhakkak olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla olayda meşru savunmada sınırın aşılması hükümleri uygulanamaz.

3. Ceza sorumluluğunun kaldıran veya azaltan hallerin koşulları hakkında hata (TCK m. 30/ 3)

Ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan hallerin koşullarında hata ile ilgili olarak olayda Fahri'nin, "Muhsin yerden kalkıp ya yeniden saldırırsa" şeklindeki düşüncesinden ötürü ona bir el daha ateş ederek onu sırtından vurarak öldürmesi eylemi ele alınmalıdır. TCK m. 30/ 3'ün uygulanabilmesi için failin, ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan hallerin koşullarının olayda oluştuğu hakkında kaçınılmaz bir hataya düşmesi gerekir. Olayımızda TCK m. 30/ 3'ün uygulanabilmesi için Fahri'nin "ya yeniden saldırırsa" düşüncesine kapılması onun meşru savunmanın bir unsuru olan muhakkak bir saldırının varlığı hakkında hataya düştüğünü gösterir. Çünkü, esasen Muhsin aldığı kurşun isabeti ile yere düşüp silahını da elinden düşürdüğü için artık yeniden saldıracak konumda değildir. Dolayısıyla ortada muhakkak bir saldırı bulunmamaktadır. Ancak, Fahri ya yeniden saldırırsa diye düşünerek muhakkak bir saldırının olabileceğini düşünerek meşru savunmanın koşullarında hataya düşmüştür. Fahri'nin bu hatasından faydalanabilmesi için bu hatanın kaçınılmaz nitelik taşıması gerekir. Hatanın kaçınılmaz olması için düştüğü hata, fail kişisel olarak gösterebileceği her türlü özeni göstermiş olsaydı dahi yine de öngöremeyeceği nitelikte olmalıdır. Olayda ise saldırgan Muhsin'in kurşun isabeti alıp yere düşüp silahını dahi elinden düşürmüş olması karşısında Fahri'nin gereken özeni gösterseydi Muhsin'in yeniden saldırmayacak durumda olduğunu öngörmesi gerekirdi. Bu nedenle Fahri'nin hatası kaçınılabilir nitelik taşıdığından bu hatasından faydalanamaz.

4. Haksız Tahrik bakımından

Olayda Fahri, Muhsin'in ölümünden ne meşru savunma ne meşru savunmada sınırın aşılması ne de meşru savunmanın koşullarında hata hükümlerinden faydalanamasa da haksız tahrik hükümlerinden faydalanabilir. Çün-

kü, haksız tahrik hükümlerinin uygulanabilmesi için saldırının söz konusu olduğu hallerde saldırının son bulmasının ardından saldırıya maruz kalan kişi tarafından yapılan hareketler haksız bir eyleme tepki niteliğindeki bir davranışa yönelik yapılan hareket niteliğini taşır. Şayet TCK m. 29'daki diğer koşullar olan:

haksız fiil failde hiddet veya şiddetli elem etkisi meydana getirmelidir.

suç bu hiddet ve şiddetli elem etkisi altında işlenmelidir.

suç tahriki oluşturan haksız eylemi işleyen kimseye karşı işlenmelidir.

Bu unsurlar olduğundan Fahri'nin Muhsin'e ateş ederek onu öldürme eylemi bakımından haksız tahrik hükümleri uygulanır.

Dolayısıyla olayda Fahri ilk açtığı tek el ateş ile meşru savunma hukuka uygunluk sebebinden faydalanırken; saldırı bittikten sonra açtığı ateş ile artık meşru savunma kapsamından çıkmıştır. Saldırı son bulduktan sonra yapılan bir öldürme eylemi söz konusu olduğu için ise öldürme eylemine haksız tahrik hükümleri uygulanabilecektir.

ÇÖZÜMLENMEMİŞ OLAYLAR

OLAY 1

(A), her akşam gittiği kahvehanede, oyun arkadaşı (B) ile tartışır. Tartışmadan hemen sonra (B)'nin evine giden (A), (B)'nin kahvehanede olmasından da yararlanarak, (B)'nin karısı (K)'yı döverek kaçar. Olaydan kısa bir süre sonra yakalanan (A)'nın avukatı duruşmada, müvekkilinin (B) ile yaptığı tartışmada küçük düşürücü sözlerle muhatap kaldığı, bu nedenle müvekkilinin işlediği (K)'yı yaralama eylemi bakımından haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasını ister. Avukatın düşüncesi yerinde midir? Neden?

OLAY 2

İzmir'in Kiraz ilçesinde (kırsal) oturan Mehmet, 15 yaşındaki Ayten ile evlenmek ister. İlçede 18 yaşından önce evlenen pek çok kişi bulunmakta olup bu durum bölgede bir gelenek haline gelmiştir. Bu şekilde evlenenler hakkında herhangi bir yasal işlem de yapılmamıştır. Mehmet'in Ayten ile evlenmesinin ardından çocuklarının doğması üzerine hastanede yapılan doğum kaydında bebeğin annesinin 18 yaşından küçük olduğu görülünce hastanede yeni çalışmaya başlayan başhekim durumu Cumhuriyet savcılığına bildirir. Savcılık reşit olmayanla cinsel ilişkiye girme ve resmi nikahtan önce imam nikahı kıymış olma eylemlerinden ötürü soruşturma başlatır. Olayı haksızlık hatası hükümleri (TCK m. 30/ 4) çerçevesinde değerlendiriniz.

TEST SORULARI

1. Aşağıdakilerden hangisi suçun yapısal unsurları arasında yer alır?
 A) Ön şartlar
 B) Şikayet
 C) İzin
 D) Tıpe uygun eylem
 E) Şahsı cezasızlık sebepleri
2. Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi/ hangileri yanlıştır?
 I. Seçimlik hareketli suç – Hırsızlık
 II. Bağlı hareketli suç – İrtikap
 III. Serbest hareketli suç – Kasten öldürme
 IV. Mütemedi suç – Kişi özgürlüğünden yoksun kılma
 A) I-II
 B) Yalnız II
 C) I-II-IV
 D) Yalnız I
 E) III-IV
3. Aşağıdakilerden hangisi suçun unsurları kapsamında değerlendirilmez?
 A) Kast
 B) Hareket
 C) Şikayet
 D) Netice
 E) Kusur Yeteneği
4. Aşağıdaki suçlardan hangisi fail açısından diğerlerinden farklıdır?
 A) Ruşvet
 B) Cinsel Taciz
 C) Banka ve Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması
 D) Kasten Öldürme
 E) Soruşturmanın Gizliliğini İhlal
5. Tüzel kişilerin cezai sorumluluğu ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi doğrudur?
 A) Tüzel kişilere ceza hukuku açısından hiçbir yaptırımı bulunamaz.
 B) Kusurlu hareket edebilme yeteneğine sahip olmadıkları ve dolayısıyla suç işleyemeyecekleri için tüzel kişilerle ilgili Kabahatler Kanunu hükümleri geçerlidir.
 C) Bir suç dolayısıyla tüzel kişi aleyhine hükmedilen izin iptali kurumu için tüzel kişinin özel hukuk ya da kamu hukuku tüzel kişisi olması arasında bir fark yoktur.
 D) Tüzel kişi yararına işlenen bir suç nedeniyle, o suçla ilgili olan eşya ve çıkarlar müsadere edilebilir.
 E) Tüzel kişiler aleyhine öngörülen güvenlik tedbirleri bir ceza niteliği taşımadığından yaptırım olarak kabul edilmezler.
6. Yasa koyucu tarafından ne tür hareketlerle işlenebileceği, başka bir ifade ile ancak kanunda gösterilen hareketlerle işlenebileceği kabul edilen suç tipi aşağıdakilerden hangisidir?
 A) Bağlı hareketli suç.
 B) Seçimlik hareketli suç.
 C) Tek hareketli suç.
 D) Serbest hareketli suç.
 E) Neticesi harekete bitişik suç.

7. Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?
- A) Serbest hareketli suç – kasten öldürme.
 B) Tek hareketli suç – hakaret.
 C) İhmali suç – neticesi sebebiyle ağırlaşan yaralama.
 D) Birleşik hareketli suç – özel aırakta sahtecilik.
 E) Kalkışma suçu – Anayasayı ihlal.
8. Aşağıdakilerden hangisi ihmali bir suçtur?
- A) Tehdit
 B) Cinsel saldırı
 C) Görevi kötüye kullanma
 D) Suçu bildirmeme
 E) Zimmet
9. Aşağıdakilerden hangisi kasten işlenen bir suçta fail tarafından bilinmesi gereken hususlardan biri değildir?
- A) Hareketin konusu.
 B) Nedensellik bağlantısı içinde doğacak netice.
 C) Suçun ağırlaştırıcı halleri.
 D) Suçun hafifletirici halleri.
 E) Suç tipinde belirtilen mağdura ilişkin özellikler.
10. Daha önce aralarında husumet bulunan A ve B bir gün köy meydanında tartışır ve A, B'yi döve. Ertesi gün köy halkına rezil olduğunu düşünen B, A'nın sürekli gitti kahvernin 25 metre karşısındaki evde pusuya yatar. O esnada kahveye A'nın kız kardeşi C gelir. B, gelenin A değil de C olabileceğini ve kahvedeki başka insanların da zarar görebileceğini düşünmesine rağmen kararıdan vazgeçmez ve masada başkalarının da bulunmasına rağmen iki el ateş eder. Mermilerden biri C'ye bir diğeri ise C ile aynı masada yan yana oturan D'ye isabet eder ve her ikisi de ölür.
- Buna göre B'nin cezai sorumluluğuna ilişkin aşağıdaki bilgilerden hangisi doğrudur?
- A) B'nin C'yi öldürmesinde bir gün önceki olaydan duyduğu hiddet etkili olduğundan, B haksız tahrik hükümlerinden yararlanır.
 B) B, kendisiyle kavgaya eden A'yı değil B'yi öldürdüğü için şahısta hataya ilişkin hükümlerden faydalanır.
 C) B, C ile aynı masada oturan D'yi yanlışlıkla öldürdüğü için taksirle öldürme suçundan dolayı sorumlu olur.
 D) B'nin tek bir eylemiyle C ve D öldüğü için, her iki öldürme suçu için fikri içtima hükümleri geçerli olur.
 E) B, esasında C'nin A olmayabileceğini ve aynı zamanda başkalarının da zarar görebileceğini öngörmesine rağmen kararlılıkla eylemine devam ettiği için, C ve D'nin ölümünde olası kast söz konusudur.

11. Aşağıdaki örneklerden hangisinde fail olası kastla hareket etmiş sayılır?

- A) Uykusuz vaziyette araç kullanan A bir anda kontrolünü kaybederek karşı şeritten gelen araca çarparak B'nin ölümüne sebebiyet vermiştir.
- B) Alkollü olan A, تنها bir sokakta silahını kontrol etmek için ateşler ve seken kurşun sokağın köşesindeki seyyar satıcı B'ye isabet ederek ölümüne sebebiyet verir.
- C) Hava yağışlı ve lastiklerin yol tutuşu azken karşıya kontrolsüz bir şekilde giren A, kırmızı ışıkta bekleyen bisikletli B'ye çarparak ölümüne sebebiyet verir.
- D) A, 8 aylık hamile olan annesi B ile tartıştıktan sonra eline geçirdiği sopayla A'nın karnına vurur ve darbenin şiddeti ve etkisiyle anne karnındaki bebek ölür.
- E) Ehliyeti olmayan A, macera olsun diye babasının aracını kaçıır ve yolda gaz ile freninin yerlerini karıştırdığı için karşıdan karşı geçmekte olan B'ye çarparak yaralanmasına sebep olur.

12. Aşağıdakilerden hangisinde verilen rıza eylemi hukuka uygun hale getirmez?

- A) Aralarında husumet olan kiracısı D'nin karşı koymasına rağmen ev sahibi olan E'nin, D tarafından kullanılan evin anahtarı F'ye de vermesi ve evi istediği zaman kullanması yönünde gösterdiği rıza.
- B) Doku örnekleri uyuyan ve böbrek hastası olan annesi C'ye nakledilmesi için bir bobreğinin alınması yönünde D'nin gösterdiği rıza.
- C) Kendinden geçmiş bir halde hastaneye getirilen ve apandisti patlamak üzere olan A'nın apandist ameliyatına alınması yönünde uzman doktorun önerisine A'nın babası B'nin gösterdiği rıza.
- D) Sadece cinsel duyguları etkileyen, klinik ortamda hayvanlar üzerinde olumlu netice vermiş ve kurul onayı alınmış bir ilacın denemesini kabul eden ergin G'nin gösterdiği rıza.
- E) Çıkartacağı album öncesi sansasyonel bir reklam arayışında olan H'nin bir gazetesinin, kendisinin eşcinsel olduğu yönünde yapacağı habere yayımlanmadan önce gösterdiği rıza.

13. Aşağıdakilerden hangisi TCK'da yer alan hukuka uygunluk sebeplerinden biri değildir?

- A) Amirin emrini ifa
- B) Meşru savunma
- C) Kanun hükmünün icrası
- D) Hakkın kullanılması
- E) İlgilinin rızası

14. Aşağıdakilerden hangisi TCK'da açıkça düzenlenen hata türlerinden biri değildir?

- A) Suçun maddi unsurunda hata.
- B) Şahısta hata.
- C) Ceza sorumluluğunu etkileyen veya kaldıran nedenlerde hata.
- D) Suçun nitelikli hallerinde hata.
- E) Yasaklılık hatası.

15. Alacağını istemek üzere borçlusu A'nın evine giden B, borcunu alamadığı için hiddetlenir ve A'yı mahkemeye vereceğini söyler. Bunun üzerine A, eline geçirdiği kürek ile B'ye saldırır ve evinden uzaklaşmasını ister. B'nin uzaklaşmakta olduğunu gören A küreği bırakır ve evine doğru yöneldiği sırada dayanamayarak geri dönen B küreği alır ve arkadan A'nın kafasına vurarak yaralanmasına neden olur. Buna göre yukarıdaki olayla ilgili B aşağıdakilerden hangisinden yararlanabilir?

- A) Haksız tahrik
B) Meşru savunma
C) Zorunluluk hali
D) Hakkın kullanılması

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
D	D	C	A	E	A	C	D	D	E	D	A	A	B	A

YARGITAY KARARLARI

No. 1

• 12-15 YAŞ GRUBUNDAKİ ÇOCUK

1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Yasası'nın 31. maddesinin 3. fıkrasında, 15 yaşını bitirip 18 yaşını bitirmeyen çocukların cezalarından yarı oranında indirim yapılması öngörülmüş iken, bilahare 08.07.2005 günlü Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 29.06.2005 gün ve 5377 sayılı Yasanın 2. maddesi ile yapılan değişiklik sonrasında indirim oranı 1/3'e düşürülmüştür. Suç tarihinden sonra gerçekleştirilen bu iki yasal düzenlemeden ilkinde öngörülen yarı oranındaki indirim daha lehe olduğundan, sanığa verilen cezada indirim yapılırken bu oranın dikkate alınması zorunludur (CGK, 27.11.2007, E: 2007/2-260 – K: 2007/253, www.kazanci.com.tr)

No. 2

• 15-18 YAŞ GRUBUNDAKİ ÇOCUK

Suç tarihinde yürürlükte olan 765 sayılı TCY'nin 55/3. maddesi uyarınca 15 yaşını bitirmiş, 18 yaşını doldurmamış olan sanıkların cezasından 1/3 oranında indirim yapılması gerekmektedir. Oysa suçtan sonra, ancak yerel mahkemenin hükmünden önce 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı TCY'nin 31. maddesinin 3. fıkrasının 5377 sayılı Yasa ile değiştirilmeden önceki biçimine göre bu yaştaki çocukların cezalarından 1/2 oranında indirim yapılması gerekmektedir. Dolayısıyla, salt indirim bakımından 5237 sayılı Yasanın daha lehe sonuç doğurduğu açıktır. Sanığın cezasından 5237 sayılı Yasanın 31/3 maddesi yerine 765 sayılı Yasanın 55/3 maddesi ile indirim yapılması isabetli bulunmamıştır (CGK, 10.06.2008, E: 2008/8-83 – K: 2008/166, www.kazanci.com.tr).

No. 3

• YAŞ KÜÇÜKLÜĞÜ-YAS TASHİHİ

1-Kayden 01.01.1992 doğumlu olup, suçun işlendiği 2003 yılı Ekim ayı itibarıyla 11-12 yaş arasında bulunan sanık hakkında Sağlık Bakanlığı Konya Numune Hastanesince düzenlenen 07.04.2006 tarihli ve 4987 sayılı sağlık kurulu raporu ile halen 16 yaşında olduğunun ve olay tarihindeki yaşının matematiksel olarak hesaplanabileceğinin bildirilmiş olması karşısında, sanığın suçun işlendiği 2003 yılı Ekim ayında 13-14 yaşında olacağı ve bu durumda hakkında hükmolunan cezalardan 5237 sayılı TCK'nın 31/2. maddesine göre 2/3 oranında indirim yapılması gerektiği gözetilmeden, sanığın yaşının 15-18 arasında olduğu kabul edilerek 5237 sayılı Kanun'un 31/3. maddesine göre indirim yapılmasında,

2- Sanığın gerçek yaşının sağlık kurulu raporuyla tespit edilmiş olması karşısında, 5271 sayılı CMK'nın 218/2. maddesine göre mahkemeye tanınan yetki uyarınca sanığın yaşının düzeltilmesine de karar verilmesi gerektiğinin gözetilmemesinde isabet görülmediğinden bahisle CMK'nın 309. maddesi gereğince bozulması lüzumu Yüksek Ada-

let Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü ifadeli 03.05.2007 gün ve 23483 sayılı yazılı istemlerine atfen C.Başsavcılığından tebliğname ile Daireye ihbar ve dava evrakı birlik-te tevdi kılınmakla gereği düşünüldü:

Konya Numune Hastanesinin 07.04.2006 tarihli Sağlık Kurulu raporu ile suç tarihinde 14 yaşında olduğu belirlenen sanığın yaşı 5271 sayılı CMK'nın 218/2. maddesi uyarınca düzeltildikten sonra hüküm kurulması gerekirken sanığın 15-18 yaş grubunda olduğu kabul edilip verilen cezalardan 5237 sayılı TCK'nın 31/3. maddesi ile 2/3 oranında indirim yapıl-ması, Kanuna aykırı ve bu itibarla kanun yararına bozma istemine dayanan ihhamame mün-derecatı yerinde görüldüğünden Ereğli (KONYA) Ağır Ceza Mahkemesinden verilen 16.05.2006 gün ve 2005/300 Esas, 2006/96 sayılı kararın CMK'nın 309. maddesi uyarınca BOZULMASINA, müteakip işlemlerin mahkemesince yapılmasına ve dosyanın mahalline gönderilmesi için Yargıtay C.Başsavcılığına TEVDİİNE, 23.07.2007 tarihinde oybirliğiyle karar verildi (1.CD., 23.07.2007, 8152/6193; yayımlanmamıştır).

No. 4

• AKIL HASTALIĞI-EPİLEPSİ

Tebliğnamede "1- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Müdafinin görev-lendirilmesi" başlıklı 150/2. maddesi uyarınca müdafii görevlendirilmesi gerektiğinin gözetilmemesinde,

2- Sanığın suçu işlediği tarihte fiil ehliyetinin bulunmadığına dair Tekirdağ Devlet Hastanesi Psikiyatri uzmanı Dr. İ... B... 'ten rapor alınmış ise de, Adli Tıp Kurumu ilgili İhtisas Dairesinden rapor alınması gerektiğinin nazara alınmamasında,

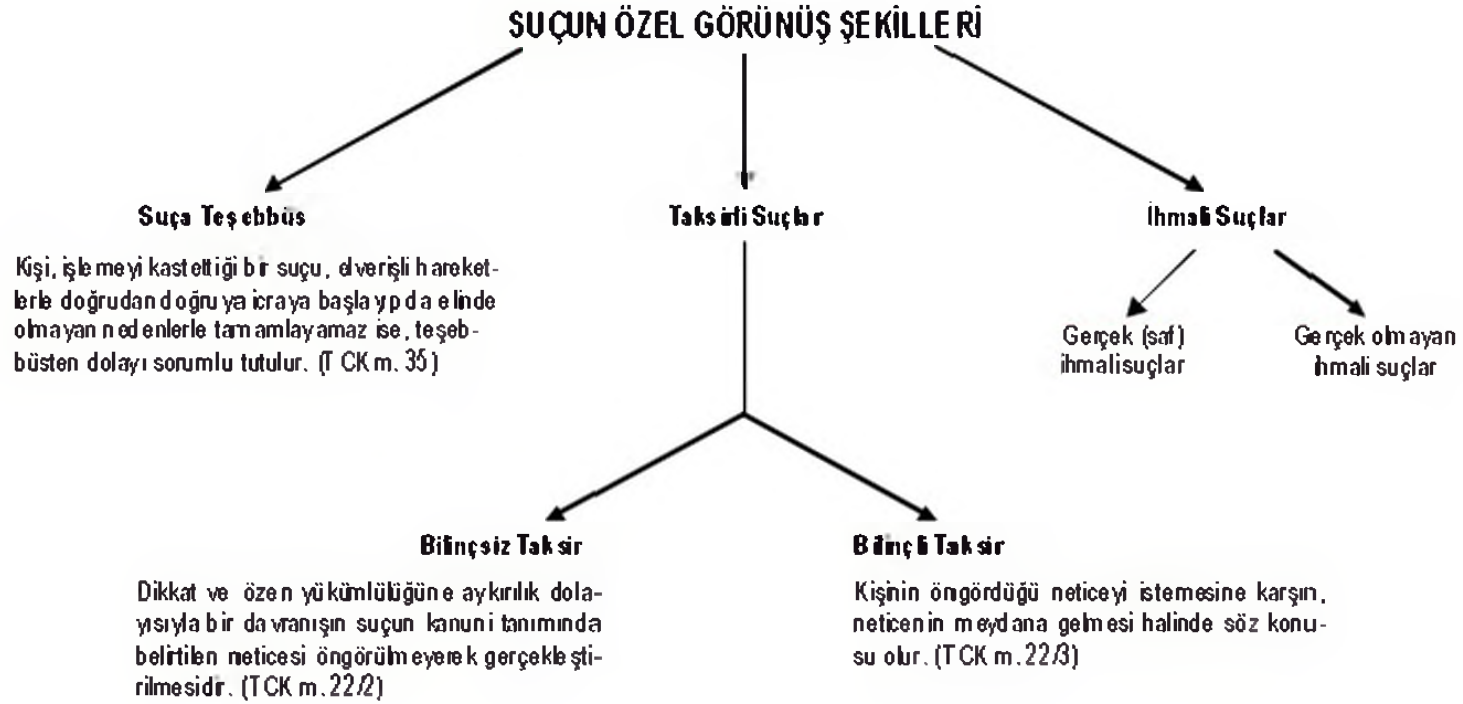
3- Akıl hastası olduğu kabul edilen sanık hakkında ceza verilmesine yer olmadığı-na karar verilmiş olması karşısında, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 57. maddesi uyarınca güvenlik tedbirine hükmedilmesi gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde hüküm kurulmasında, isabet görülmemiştir denilmektedir.

1- Epilepsi hastası olup hekim raporu ile suçlanabilirlik yeteneği bulunmadığı sap-tanan sanık hakkında 5271 sayılı CYY'nin 150/2. maddesi uyarınca "Müdafii bulunma-yan şüpheli veya sanık; çocuk, kendisini savunamayacak derecede malul veya sağır ve dilsiz ise, istemi aranmaksızın bir müdafii görevlendirilir" hükmüne aykırı davranılarak müdafii atanmaması,

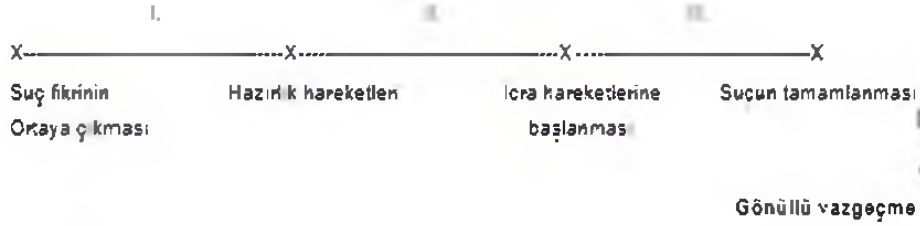
2- 5237 sayılı TCY'nin 32/1. maddesinde öngörülen "akıl hastalığı nedeniyle, işle-diği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davra-nışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişiye ceza verilmez. An-cak, bu kişiler hakkında güvenlik tedbirine hükümlenir." Hükmü uyarınca hakkında ceza verilmesine yer olmadığına karar verilen sanık hakkında aynı Yasanın 57. madde-sinde öngörülen güvenlik tedbirlerine hükmedilmemesi, hukuka aykırıdır.

Ancak epilepsi rahatsızlığı olan sanık hakkında 5237 sayılı TCY'nin 32/1. maddesi hükmünün uygulanabilmesi için suçun hukuki anlam ve sonuçlarını algılama ve hare-ketlerini yönlendirme yeteneğinin önemli derecede azalmış olup olmadığına ilişkin raporun Adli Tıp Kurumu'ndan alınmasına ilişkin bir zorunluluk bulunmamaktadır (4.CD., 09.10.2007, E: 2007/8634 – K: 2007/8137, www.kazanci.com.tr).

B. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

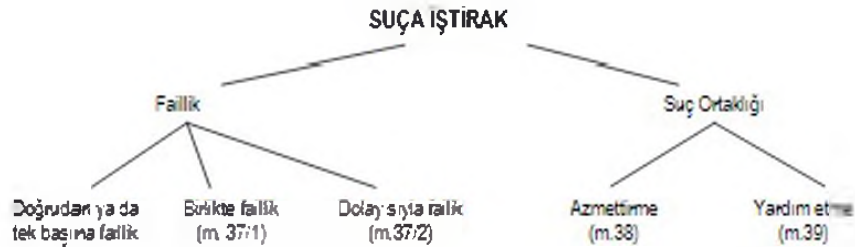
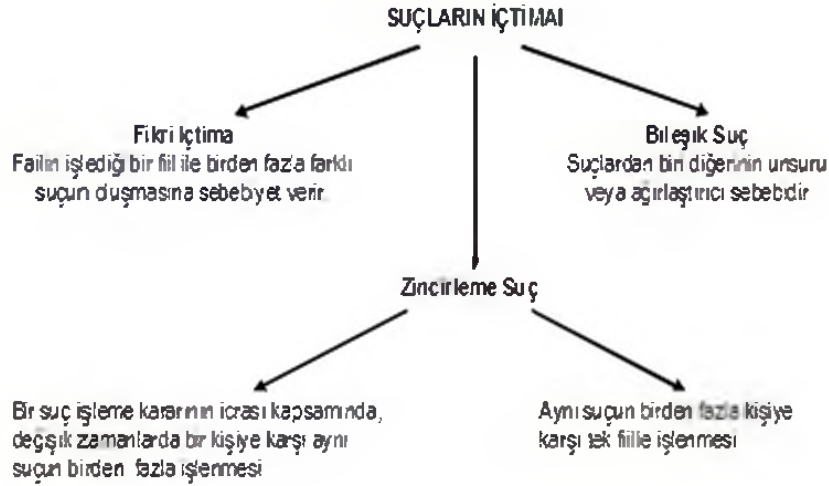

Teşebbüsün Aşamaları:

Teşebbüsün Şartları:

- Ön Şart: Suç Tipinin Teşebbüse Elverişli Olması
- Suç İşleme Kastının Varlığı (Suç Kasten İşlenen Suçlardan Olmalıdır)
- Suçun İcrasına Elverişli Hareketlerle Doğrudan Doğruya Başlamak
- Failin İşlemeyi Kastettiği Suçu Elinde Olmayan Nedenlerle Tamamlayamaması

ÇÖZÜMLÜ OLAYLAR

OLAY 1

Kredi kartı borçlarını ödeyemeyen Ahmet ve arkadaşı Selim, Tahir'in evine hırsızlık amacı ile girerler. Evden aldıkları para kasasını beze sarıp apartman dışına çıkartan Ahmet ve Selim, kendilerini bina içindeki merdivenlerde görüp kuşkulanan tanıkların bağırması üzerine kasayı apartmanın giriş kapısının önüne bırakarak kaçarlar. Daha sonra da polis tarafından yakalanırlar.

SORU: Sanıkların eylemini suça teşebbüs ve gönüllü vazgeçme kapsamında değerlendiriniz.

CEVAP

Olayda kasten işlenebilen bir suç tipi olan hırsızlık suçu söz konusudur. Artık eve girilmiş, kasa bulunduğu yerden alınmıştır. Bu şekilde failler, suçun icrasına elverişli hareketlerle doğrudan doğruya başlamışlardır.

Sanıklar merdiven boşluğunda yani binanın eklentisinde yakalanmışlardır. Eklentinin de halen zilyedin hakimiyet alanı içinde bulunduğu kabul edildiğinde² suçun henüz tamamlanmadığının kabulü gerekir.

Olayımızda gönüllü vazgeçme hükümlerinin uygulanması mümkün değildir. Çünkü gönüllü vazgeçmeden söz edebilmek için failin suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçmesi veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlemesi gerekmektedir. Ancak olayımızda faillerin kasayı bırakma sebebi; kendilerini bina içindeki merdivenlerde görüp kuşkulanan tanıkların bağırmasıdır. Bunun gönüllü bir vazgeçme olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Ayrıca suç tamamlanmış ve neticede gerçekleşmiş durumdadır. Bu aşamada malın bırakılması gönüllü vazgeçme hükümlerinin uygulanmasını gerektirmez.

OLAY 2

Hırsızlıkla geçimini sağlayan üç arkadaş Kenan, Kemal ve Kadir, emekli maaşını alan Tahir'in maaşını çalmaya karar verirler. Bankadan dönmekte olan Tahir'in yolu üzerinde üç arkadaş kavgaya ediyormuş gibi yaparlar. Bunun üzerine kavgayı ayırmaya çalışan Tahir; Kemal ve Kenan'ın arasında sıkışmışken, Kemal cebinden cüzdanını çalar. Bu şekilde çalınan cüzdandan çıkan parayı üç arkadaş paylaşırlar.

² Yargıtay yeni tanzihli bir kararında merdivenlerde gerçekleşen yağmanın basit yağma olduğunu TCK m.149'da sayılan nitelikli hâlin konut için geçerli olduğunu eklentinin bu kavrama dahil edilmesinin kıyas olacağını belirtmiştir. Ancak bu kararda Genel Kurul eklenti kavramının sanık sıyahine geniş yorumlanamayacağını belirtmiştir. Ancak teşebbüs bakımından eklenti kavramının geniş yorumlanması sanık lehine yorum ilkesi ile de uyumludur.

Olaydan sonra yakalanamamak için Çeşme'ye gelen üç arkadaş, burada aynı sitede yer alan üç eve hırsızlık yapmak amacıyla girerler. Kenan ve Kemal evlere girerken, Kadir gözcülük yapar. Kenan ayrıca girdikleri evlerden sonuncusunda yalnız başına yaşayan Zerrin'e tecavüz eder ve konuşmaması için de Zerrin'i öldürür.

SORULAR

1. Olayda işlenmiş olan suçları suça iştirak kapsamında inceleyiniz.
2. Olaydaki suçların içtimai hallerini inceleyiniz.
3. Azmettiren ile dolayısıyla fail arasındaki farkı açıklayınız.
4. Azmettirilen suçu işlemekten vazgeçerse, azmettiren bundan faydalanabilir mi?

CEVAPLAR

1. Olayda suça iştirak bakımından incelenmesi gereken dört olay vardır. Bunlardan birincisi, Tahir'in cüzdanın çalınması, ikincisi Çeşme'de bulunan üç evde yapılan hırsızlık, üçüncüsü, Zerrin'e yapılan cinsel saldırı ve dördüncüsü de kasten öldürme fiilidir.

Öncelikle Tahir'in cüzdanının çalınması olayı bakımından, Kemal, Kenan ve Kadir birlikte fail olarak sorumludur. Birlikte faillik TCK m.37'de düzenlenmiştir. Buna göre, *"Suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur."*

Tahir'in cüzdanın çalınması olayında üç fail kavga etmekte gibi davranmışlar ve Tahir'in onları ayırmasını ve dolayısıyla dikkatinin dağılmasını sağlamışlardır. Olayda hırsızlık suçunun icra hareketlerini gerçekleştiren kişi, Kadir'dir. Bu açıdan Kadir, fiili irtikap eden olarak yani Fail olarak sorumludur.

Kenan ve Kadir'in ise yardım eden mi yoksa birlikte fail olarak mı sorumlu olacakları incelenmelidir. Suça yardım TCK m.39'da düzenlenmiştir. Yardım etme maddi veya manevi nitelikte olabilir. Yardım edenin cezası yasanın öngördüğü oranlarda indirilir.

Olayda "suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak" şeklinde suça yardım varmış gibi görünse de yukarıda belirtildiği üzere, icra hareketlerinin yapılmasıyla aynı sırada ve hareketlerin gerçekleştirilmesine yardımcı olan kişi, fiili birlikte gerçekleştirmiş olarak kabul edilir. Burada önemli olan hareketin AYNI ZAMANDA olması ve yapılan YARDIMIN ÖNEMİ'dir. Olayda Kadir'in cüzdanı çalma anında Kemal ve Kenan, Tahir'i sıkıştırarak onun hem dikkatini dağıtmışlar hem de kendisini savunamaz hale getirmişlerdir. Tam bu sırada cüzdan çalınmış yani Kenan ve Kadir'in fiilleri icra hareketinin gerçekleşme anıyla eş zamanlı ve fiilin işlenmesi bakımından önemli hale gelmiştir. Bu nedenle Kemal ve Kadir de birlikte fail olarak suçun tam cezasıyla cezalandırılmaları gerekir.

Çeşme'de işlenen hırsızlık suçu bakımından, evlere girerek malları alan Kenan ve Kemal birlikte fail olarak sorumlu olurlar. Çünkü suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştirmektedirler. Kadir gözcülük yapması ise yardım eden kapsamında suça iştiraktır. Ancak Kadir'in fiili, zorunlu fer'i iştirak olarak kabul edilebilirse yani, Kadir gözcülük yapmadan suçlar işlendikleri şekilleriyle işlenemeyecekti diyebiliyorsak, Kadir de birlikte fail olarak cezalandırılır.

Zerrin'e karşı işlenen cinsel saldırı ve kasten öldürme suçu bakımından ise, iştirakte bağlılık kuralı incelenmelidir. İştirakin varlığı için icra hareketlerine başlanan suçun tüm şerikler için aynı olması gerekir. Yani fail bütün suça katılanlar bakımından aynı olan bir suçu işlemiş olmalıdır. Buna *iştirakte bağlılık kuralı* denir.

Olayda işlenen cinsel saldırı ve kasten öldürme, faillerin işlemeyi kastettikleri hırsızlık suçundan tamamen farklı bir suçtur. Bu nedenle suça iştirakte bağlılık kuralı, diğer faillerin cinsel saldırı suçundan sorumluluğuna engel olur.

2. Olayda suçların içtimaı bakımından incelenmesi gereken ilk durum, Çeşme'de bulunan üç yazlığın soyulması olayıdır. Bu olayda aynı failler tarafından işlenmiş üç farklı hırsızlık suçu bulunmaktadır. Tartışılması gereken husus, bu üç farklı suç tipinin zincirleme suç hükümleri gereği tek suç olarak kabul edilip edilemeyeceğidir.

Olayda aynı failler tarafından farklı zamanlarda gerçekleşmiş birden fazla fiil olmasına rağmen, mağdurun tek olup olmadığı konusunda olayda açıklık yoktur. Bu nedenle mağdurların aynı kişi olması halinde zincirleme suç hükümleri uygulanabilir, bu durumda bir cezaya hükmedilir. Ancak bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır. Ancak mağdurlar farklı kişiler ise zincirleme suç hükümlerinin uygulanması mümkün değildir.

Olayda suçların içtimaı bakımından değerlendirilmesi gereken ikinci olay ise, Zerrin'in aynı fail tarafından cinsel saldırıya uğraması ve ardından şikayet etmemesi için öldürülmesidir.

Olayda bir suçu gizlemek için bir başka suç işlenmiş olduğundan, yani cinsel saldırı suçunu gizlemek için kasten öldürme suçu işlenmiş olduğundan, bileşik suç hükümlerinin uygulanması mümkün değildir. Ancak, cinsel saldırı suçunun işlenmesi sonucu ölüm neticesi gerçekleşmiş olsaydı bu durum cinsel saldırı suçunun nitelikli hali olarak, TCK m.102 6'da düzenlenmiş olduğundan bileşik suç hükümleri gereği, sadece neticesi sebebiyle ağırlaşmış cinsel saldırı suçundan dolayı fail cezalandırılacak, ayrıca kasten yaralama suçundan cezalandırılmayacaktı. Ancak olayımızda fail hem cinsel saldırı (TCK m. 102) hem de kasten öldürme suçundan (TCK m. 82-1-b) ayrı ayrı cezalandırılacaktır.

Olayda ayrıca faillerin yazlıklarda gerçekleştirmiş oldukları hırsızlık suçları bakımından işlenmiş olan iki ayrı suç varmış gibi görünmektedir. Bunlar hırsızlık ve konut dokunulmazlığını ihlaldir. 5237 sayılı TCK'nın ilk şeklinde m.142 b'de bina içinde hırsızlık "*nitelikli hırsızlık*" olarak ayrıca düzenlenmişti. Bir başka deyişle konut dokunulmazlığını ihlal, hırsızlık suçunun nitelikli hali olarak düzenlendiği kabul edilmekteydi. Bunun sonucu olarak bileşik suç hükümleri gereği faillerin, sadece 142 b gereği nitelikli hırsızlıktan cezalandırılacağı konut dokunulmazlığını ihlalden dolayı ayrıca ceza verilmeyeceği kabul edilmeliydi. Ancak 6.12.2006 tarih ve 5560 sayılı kanun değişikliği ile 142. Maddeye dördüncü fıkra hükmü olarak "*Hırsızlık suçunun işlenmesi amacıyla konut dokunulmazlığının ihlali veya mala zarar verme suçunun işlenmesi halinde, bu suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılabilmesi için şikâyet aranmaz.*" düzenlemesi eklenmiştir. Bu düzenleme ile konutta işlenen hırsızlık fiillerinin bileşik suç hükümlerine göre sadece nitelikli hırsızlıktan değil ayrıca konut dokunulmazlığını ihlalde ceza verilerek gerçek içtima uygulanması gerektiği kabul edilmiştir. O halde bundan böyle bina içinde yapılan hırsızlıklarda fail hem m.142 1 b'den hem de konut dokunulmazlığını ihlal suçundan (m.116) ayrı ayrı cezalandırılacaktır.

3. Failliğin doğrudan faillik yanında bir de dolayısıyla faillik şekli bulunmaktadır. Yasal düzenlemeden, dolayısıyla failliğin tanımına ulaşmak mümkündür: *Başka bir kimseyi üzerinde etkinlik kurmak suretiyle suç işlemekte araç olarak kullanan kişi dolayısıyla faildir.*

Dolayısıyla failliği, azmettirmeden ayırmaya yarayan temel nokta; araç olarak kullanılan kişinin harekete egemenliğinin, arka plandaki kişinin irade egemenliğine üstün olup olmamasına göre belirlenir. Eğer harekete egemenlik arka plandaki kişide ise dolayısıyla faillikten, araç olarak kullanılan kişiye aitse azmettirmeden söz edilebilir.

4. Azmettirilen *fail suçu işlememişse*; bu durumda suça katılanlar iştirakte bağlılık kuralı gereği bu suç sebebiyle cezalandırılmaz. Ancak bu durumda suça katılanın suç işleme yönündeki iradesini açığa vuran davranışlarının cezalandırılmaması durumu ile karşılaşılır. Ceza kanunları özel kısımlarındaki düzenlemelerle bu açığı kapatmaya çalışırlar. Örneğin, TCK m. 214.

Öte yandan bu durumda azmettirenin azmettirdiği suçun azmettirilen tarafından işlenmemiş olması durumunda da azmettirenin cezalandırılmaması söz konusu olacaktır. Bu konuda 765 s. TCK'da var olan boşluk TCK'da da devam etmektedir.

Buna ilişkin düzenleme ise TCK m. 40 3'te yer almaktadır. Buna göre, "*Suçta iştiraktan dolayı sorumlu tutulabilmek için ilgili suçun en azından teşebbüs aşamasına varmış olması gerekir.*" Bunun için de suçun hazırlık hareketlerinin tamamlanmış, icra hareketlerinin başlamış olması gereklidir.

OLAY 3

Kışın tatil yörelerinde çok fazla kimsenin yaşamadığını düşünen Kıvanç, Övünç ve Gönenç yazlık evlerin bulunduğu sitede yer alan üç eve hırsızlık yapmak amacıyla girerler. Kıvanç ve Övünç evlere girerken, Gönenç gözcülük yapmaktadır. Sitedeki üçüncü eve giren Kıvanç ve Övünç birkaç parça değerli eşya çaldıktan sonra evde yalnız başına yaşayan Ayşe'ye tecavüz ederler. Bu sırada Gönenç hala dışarıda gözcülük yapmaktadır. Kıvanç'ın ardından Ayşe'ye tecavüz eden Övünç, kendilerini ihbar etmemesi için Ayşe'yi öldürmüştür. Olayı suça iştirak ve suçların içtimaına göre değerlendiriniz

CEVAPLAR

İlk olarak olayda adı geçen şahısların, olayda söz konusu olan suçlardan hangilerine ne sıfatla katıldıklarını tespit edip, iştirak hükümleri çerçevesinde değerlendirelim.

Olayda işlenen üç hırsızlık suçundan Kıvanç ve Övünç “füli doğrudan icra kişi olarak faillik” sıfatıyla sorumludur. Bu söz konusu suçlar için Gönenç ise suçun işlenmesi sırasında yardımda bulunarak suçun icrasını kolaylaştırdığı için “yardım eden” olarak üç hırsızlık suçundan da sorumludur.

Kıvanç ve Övünç'ün girilen üçüncü evde Ayşe'ye tecavüz etmesi suretiyle oluşan “cinsel saldırı” suçunda bu iki şahıs asıl fail olarak sorumludurlar. Ancak dışarıda gözcülük yapan Gönenç'in bu suça ilişkin iştirak iradesinin varlığından söz etmek mümkün değildir. Yani Gönenç'in iştirak iradesi olmadığı için olaydaki cinsel saldırı suçu açısından sorumluluğu bulunmamaktadır.

Ayrıca Övünç kendilerini ihbar etmemesi için Ayşe'yi öldürmüştür. Burada Övünç kasten öldürme suçunun faili olarak sorumludur. Kıvanç'ın ise bu suç bakımından iştirak iradesi olduğu söylenemez. Gönenç ise dışarıda kasten öldürme suçunun işleneceğinden habersiz ve bu suça iştirak iradesinden yoksun bir şekilde gözcülük yaptığı için kasten öldürme suçu açısından sorumluluğu söz konusu olmaz.

Olayımızı içtima açısından değerlendirirsek:

Olayda söz konusu olan ırza geçme suçunun gizlenmesi amacıyla başka bir suç olan kasten öldürme suçunun işlenmiş olması bileşik suç kapsamına girmektedir. Her iki suç bakımından gerçek içtima uygulanacaktır.

Olayımızdaki hırsızlık suçunun değişik zamanlarda, tek bir suç işleme kararıyla birden fazla işlenmesi durumunda, eğer girilen ve suç işlenen üç ev aynı kişiye aitse ve faillerimizde bunu biliyorsa o zaman zincirleme suçtan bahsetmek ve m. 43 1'i uygulamak mümkün olacaktır. Ancak bu üç ev farklı kişilere aitse o zaman mağdurun aynı kişi olması koşulu gerçekleşmediği için m.43 1 hükmü uygulanamayacaktır.

TCK m.43.2’de ise aynı suçun tek bir fiille birden fazla kişiye karşı işlenmesi hallerinin de zincirleme suç gibi değerlendirileceği hüküm altına alınmıştır. Olayımızda ise 43.2’nin uygulanması için gerekli olan ‘tek fiil’ kıstasının gerçekleşmemesi nedeniyle zincirleme suç hükümleri olayımızda uygulanamayacaktır.

Sonuç olarak her bir fail bakımından işledikleri veya iştirak ettikleri her suç bakımından gerçek içtima kuralları uygulanarak her bir suçtan ayrı ayrı cezaya hükümlenacaktır.

OLAY 4

Hapiste bulunan (H), 11 yaşına yeni giren oğlu (O)’yu görmek ister. (O), dedesi (D) ile babasını ziyarete gider. (H), (O)’ya hitaben “... arak kocaman adam oldun gerçekleri bilmelisin ve namusumuzu temizlemelisin, annen olacak kahpe namusumuzu kirletti, erkekliğini göster ve onu öldür, baban olarak bunu sana emrediyorum benim yüzümü kara çıkartma...” der. Bu sözlerden çok etkilenen (O), olaylardan haberdar olan amcası (A)’dan bir tabanca ve 12 mermi alır ve ertesi gün annesini öldüreceğini söyler. Akşama kadar uzun uzun düşünen (A) yeğeni (O)’nun hapislerde çürüyeceğini düşünerek pişman olur ve telefon ederek (O)’yu bu işten vazgeçmeye ikna etmeye çalışır. Amcasının sözlerine rağmen ikna olmayan (O) dedesi (D)’nin kullandığı arabayla annesi (F)’nin evine gelir. Tabancadaki tüm mermileri annesine boşaltarak onu öldüren (O) dedesi ile birlikte İstanbul’daki halası (G)’nin yanına gider. Misafirleri gördüğüne çok şaşırان ve sevinen (G), “... ne güzel ettiniz; de buraya beni ziyarete geldiniz sizleri çok özlemiştim keşke önceden haber etseydiniz hazırlık yapardım...” diyerek (O) ile (D)’yi bir hafta misafir eder. Polis (G)’nin evine baskın yaparak (G), (O) ve (D)’yi yakalar. Olayla ilgili olarak savcı (S) mahkemeden; baba (H) hakkında “*kasten öldürmeye azmettirmekten cezalandırılmasını*” – amca (A) hakkında “*kasten öldürme fiilinden gönüllü vazgeçmesi nedeniyle ceza verilmemesini*” – dede (D) hakkında “*(O)’yu suça teşvik etmek suretiyle yardım eden sıfatıyla cezalandırılmasını*” – hala (G) hakkında “*(O)’yu evinde barındırmak suretiyle yardım etmekten cezalandırılmasını*” – oğul (O) hakkında ise “*kasten adam öldürme fiilinin faili olmasından dolayı cezalandırılmasını ancak verilecek cezanın yaş küçüklüğü nedeniyle indirilmesini*” talep eder. Soru: Olaydaki özellikleri göz önünde bulundurarak siz davaya bakan hakim olsaydınız savcı (S)’nin taleplerini nasıl değerlendirirdiniz? (olaydaki iştirak türlerini, gönüllü vazgeçme müessesesini ve koşullarını da belirterek sonuca varınız.)

CEVAPLAR

1. (H)’nin SORUMLULUĞU: Savcının baba (H) hakkındaki kasten öldürmeye azmettirmekten cezalandırma talebi yanlıştır. Çünkü olayda (O) 11 yaşındadır. 5237 sayılı TCK’ye göre 12 yaşını henüz doldurmamış olanların ceza sorumluluğu

yoktur ancak güvenlik tedbiri uygulanır. Eğer (O) 12 yaşını doldurmuş bir çocuk olsaydı bu kez (H)'nin sorumluluğu (O)'yu suça azmettirmeden olacaktı. Hatta olayda baba H oğlu O ile soyut olarak bir altsoy üstsoy ilişkisinden ziyade bu ilişkiden doğan bir nüfuza da sahiptir ve bu nüfuzu kullanarak O'yu azmettirmiş olacaktı. Ancak TCK m.38 II hükmü devamında çocukların suça azmettirilmesi halinde üstsoy altsoy ilişkisinin varlığının aranmayacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla eğer (O) 12 yaşını doldurmuş bir çocuk olsaydı baba (H) kasten öldürmeye azmettirmeden dolayı ceza alacak ayrıca cezası üçte birden yarısına kadar artırılarak belirlenecek idi. Somut olayda bu durum gerçekleşmediğinden dolayı (H)'nin sorumluluğu dolaylı faillik müessesesine göre belirlenecektir. (H), (O)'nun işlediği fiilin dolaylı failidir ve bu öldürmeden sadece (H) sorumludur, (O)'nun cezai sorumluluğu yoktur.

2. (A)'nın SORUMLULUĞU: Amca (A), (O)'ya bir tabanca ve on iki mermi vererek TCK m.39 da açıkça hükme bağlanmış bulunan, fiilin (suça neden olan fiilin) işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak suretiyle yardım eden sıfatıyla suça iştirak etmiş olur. İştirak halinde işlenen suçlarda gönüllü vazgeçme hükümlerine göre A'nın pişman olup, telefonda O ile konuşup suçu işlememesi için ikna etmeye çalışması, gönüllü vazgeçme kurumundan yararlanması için yeterli değildir. Çünkü A hareketinin illi değerini ortadan kaldıran gerekli gayreti göstermemiştir. A en azından icra hareketlerinin tamamlanmasına engel olmalıydı. Mesela (O)'yu polise ihbar edebilirdi. Ancak A bunu yapmamış, sadece telefon etmekle yetinmiştir. Savcının, (A)'nın gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlandırılması talebi hukuka uygun değildir.

3. (D)'nin SORUMLULUĞU: Dede (D) yardım eden sıfatıyla sorumludur ama suça teşvik nedeniyle değil diğer bir iştirak sureti olan suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırdığı için sorumludur. (D) arabayla (O)'yu (F)'nin evine götürmüş, fiilin işlenmesinde yardımda bulunmuştur. Ancak tabii ki somut olayın, olayda belirtilmeyen diğer özelliklerine de bakarak, yapılan bu yardımın önemi tespit edilmelidir. Eğer çocuk (O), dedenin yardımı olmadan (F)'nin evine gelip suçu gerçekleştiremeyecek idiyse dede (D)'nin yardımı (O)'nun fiili bakımından çok daha önemli hale gelecektir. 765 sayılı TCK'de bu tür yardım etmeler "zorunlu fer'i faillik" olarak değerlendirilmekte ve bu şekilde fail gibi ceza verilmekte idi. Ancak 5237 sayılı TCK'de böyle özel bir düzenleme olmadığı için (D)'nin sorumluluğunu (O)'nun işlediği fiile katkısı ne kadar önemli olsa da birlikte fail olarak belirleyemeyiz. sonuç olarak (D) (O)'ya yardım etmiştir ancak (S)'nin iddia ettiği gibi suça teşvik etmek suretiyle değil, suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak suretiyle suça iştirak etmiştir. Dolayısıyla savcının suça teşvik nedeniyle yardım eden sıfatıyla sorumlu tutulması yönündeki talebi hukuka aykırıdır.

4. (G)'nin SORUMLULUĞU: Savcı (S)'nin hala (G) hakkında işlenen suça iştirakte dolaylı sorumlu olduğu yönündeki iddiası hukuka aykırıdır. Olaydan da

anlaşıldığı üzere halanın meydana gelen olaylardan haberi yoktur ve hatta (D) ile (O)'nun kendisini ziyarete geldiğini düşünmektedir. Bir kişinin işlenen bir suça iştirakinin varlığı için suç işlenmezden önce veya en geç suç işlenirken iştirak iradesini şüphe götürmeyecek şekilde ortaya koyması gerekmektedir. Olayda meydana gelen suça ilişkin hala (G)'nin iştirak iradesi bulunmamaktadır. Bir an için (G)'nin (O)'nun suç işlediğini öğrendiğini ve saklanmak için kendisine geldiğini bildiğini düşünsük bile (G)'nin suça iştirake ilişkin iradesi yine de bulunmamaktadır. Çünkü iştirak iradesi yukarıda da belirttiğimiz üzere suç işlenmeden önce veya en geç suç işlenirken ortaya kesin olarak çıkmalıdır. Bu ikinci durumda (G)'nin TCK m.283 anlamında “Suçlu Yu Kayırma” suçundan sorumluluğu tartışılabilir ise de olaya konu olan “Kasten Öldürme” suçuna iştiraktan sorumluluğu bulunmayacaktır.

5. (O)'nun SORUMLULUĞU: O'nun fiilin icra eylemlerini gerçekleştirdiği için fiili irtikâp eden sıfatıyla fail olarak kasten adam öldürmeden dolayı sorumlu olması gerekirdi. Ancak fiili işlediği sırada 12 yaşından küçük olması sebebiyle ceza sorumluluğu bulunmamaktadır. O hakkında ceza kovuşturulması yapılamaz. Fakat işlediği fiil yine de suç olma özelliği taşımaktadır. Bu nedenle gerek kendisi ve gerekse toplum açısından tehlikelilik arz etmektedir. Bu sebeple (O) hakkında sadece çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilecektir (m.311). TCK'de çocuklara özgü güvenlik tedbirleri düzenlenmemiş, ilgili kanunla düzenleneceği belirtilmiş (m.56) ve bu konudaki güvenlik tedbirleri de Çocuk Koruma Kanunu m.5'te düzenlenmiştir. Savcı (S)'nin, (O) hakkında kasten adam öldürme suçundan dolayı cezalandırılması ve yaş küçüklüğü nedeniyle cezanın belli oranda indirilmesi talebi (O)'nun 12 yaşından küçük olması ve ceza sorumluluğunun bulunmaması nedeniyle hukuka aykırıdır.

OLAY 5

Mustafa, ablasının düğününde oynarken, yanında getirdiği ruhsatlı tabancayı çıkartıp, binalara gelmemesi için de dikkat ederek havaya doğru dört el ateş eder. Fakat seken kurşunlardan biri, balkonda oturan 75 yaşındaki Mualla'nın ölümüne yol açar.

Mustafa'nın sorumluluğu hakkında bilgi veriniz.

CEVAP

Olayda tek bir hareketle birden fazla farklı suç oluşmuştur. Dört el ateş edilmesi, dört farklı fiil olduğu anlamına gelmez. Ateş etme fiilleri bakımından hukuki anlamda hareketin tekliği söz konusudur. TCK m. 44'e göre, tek bir fiiller birden fazla farklı suçun işlenmiş olması halinde, fail yalnızca en ağır cezayı gerektiren suçtan sorumlu olur. Olayda tek bir fiille, hem genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması hem de bilinçli taksirle adam öldürme suçu işlenmiştir. Şu durumda Hilmi, yalnızca cezası en ağır olan bilinçli taksirle adam öldürme suçundan sorumlu olmalıdır.

OLAY 6

İspanya'da ayrılıkçı terör örgütü ETA, düzenleyeceği bombalı saldırılar öncesi itfaiye ve polisi arayarak bombaların patlayacağını haber verir. Alınan önlemler neticesinde bölge boşaltılır. Ancak durumdan haberi olmadan bölgede oyun oynayan iki çocuk hayatını kaybeder.

Olayı gönüllü vazgeçme hükümleri çerçevesinde değerlendiriniz.

CEVAP

Olayda her ne kadar icra hareketleri devam ederken yani netice gerçekleşmeden önce saldırganlar polise haber vererek insanların ölmesine engel olmak istemişlerse de bombanın tam yeri belirtilmediği için veya bombanın etkisiz hale getirilmesi için yeteri kadar zaman bulunmadığı için bombanın patlaması sonucu ortaya çıkan neticeden yine de sorumlu olacaklardır. Gönüllü vazgeçmeyi düzenleyen TCK m. 36 o ana kadarki tamam olan kısım bir suç oluşturuyor ise failin bundan cezalandırılacağını belirtmekle yetinmiştir. Fakat, olayda ortaya çıkan sonuç faillerin kendi davranışlarına doğrudan bağlı olan bir neticedir. Bu yönüyle salt polise haber vererek daha fazla insanın hayatını kaybetmesine yol açmamış olmaları ortaya çıkan neticeden sorumlu tutulmamaları için yeterli değildir. Kaldı ki, TCK m. 41/2- b bu noktada kıyas yoluyla uygulanabilir.

OLAY 7

Gözüne kestirdiği bir eve bir ay içinde 5 kez hırsızlığa giren Hasan'ın bu eylemi güvenlik kamerası kayıtları ile tespit edilmiş ve hakkında Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından dava açılmıştır. Hasan'ın bu eylemlerinden ötürü tutuksuz yargılanması sürerken Hasan bir kez daha aynı eve hırsızlık yapmak amacıyla girmiş ve yakalanmıştır. Bu arada Hasan hakkında açılan ilk dava sonuçlanmış olup Hasan hapis cezasına mahkum olmuştur. Bunun ardından daha sonra işlediği hırsızlık eylemi hakkında da dava açılmış ve daha önce işlediği eylemler de göz önünde tutularak hakkında zincirleme suç hükümleri uygulanarak cezasında artırımı gidilmiştir. Bu uygulama suçların ıctimai hükümleri bakımından hukuka uygun mudur? Tartışınız.

CEVAP

Zincirleme suç hükümlerinin uygulanabilmesi için failin aynı suç işleme kararıyla aynı suçu aynı kişiye karşı birden çok kez işlemesi gerekir. Olayda ise fail bir ay içinde beş kez aynı evde hırsızlık eylemini işleyerek bu koşulları yerine getirmiş sayılabilir. Fakat, Yargıtay bu eylemler arasında fail hakkında iddianame düzenlenmiş olmasını zincirleme suçu kesen bir sebep olarak görmektedir. Dolayısıyla iddianame düzenlendikten sonra her ne kadar fail aynı suç işleme kararıyla aynı kişiye karşı aynı suçu yeniden işlemiş olsa dahi artık bu eylem zincirleme suç olarak değil ayrıca cezalandırılmaktadır. Bu tür bir uygulamaya gidilmesinin sebebi yargılama kolaylığı sağ-

lama amacıdır. Fakat, TCK m. 43'te bu tür bir düzenleme olmadığı için Yargıtay'ın bu uygulaması kanun yerine geçerek failin aleyhine bir hüküm tesis etmek anlamını taşır. Her ne kadar önceki eylemlere ilişkin iddianame düzenlenmiş olsa dahi iddianamenin düzenlenmesinin ardından işlenen eylem TCK m. 43'eki koşulları sağlıyor olması şartıyla zincirleme suç hükümleri uygulanmalıdır.

ÇÖZÜMLENMEMİŞ OLAYLAR

OLAY 1

Tarık, bilgisayardan çok iyi anlayan Ahmet'e, kredi kartlarının şifrelerini çözecek bir program yapmasını teklif eder. Ahmet bu teklifi kabul etmek istemez. Bunun üzerine Tarık Ahmet'e kız arkadaşını kaçıracaklarını söyler. Ahmet programı hazırlar ve Tarık ile birkaç defa internetten başkalarının kredi kartı numaralarını kullanarak alışveriş yaparlar. Tarık bütün parayı kendisi kazanmak için Ahmet'in bilgisayarındaki şifre çözücü programı bir CD'ye kaydeder ve Ahmet'in bilgisayarındaki programı siler. Ancak bu programla yaptığı bütün denemeler başarısız olur. Daha sonra Tarık'ın yanlış programı kopyaladığı anlaşılır. Tarık bir gece alkolün etkisiyle olanları Ahmet'e anlatır. Duruma çok sinirlenen Ahmet Tarık'ı öldürmeye karar verir. Tarık'ı evine çağırır ve beklemeye başlar. Kapı sesini duyunca kapıya doğru ateş eder fakat sonradan Tarık'ı değil kendisini ziyarette gelen babasını öldürdüğünü fark eder. Bunun üzerine daha da sinirlenir ve Tarık'ın evine doğru yürümeye başlar. Tarık'ın evine gelir, kapıyı çalar, apartman boşluğunda aklına babası gelir. Babasını düşününce Tarık'ı öldürmekten vazgeçer. Apartmandan çıkarken polisler tarafından elinde silahla yakalanır.

OLAY 2

F içinde 3,5 kilo patlayıcı madde olan bir çanta ile Konak Meydanı'nda yapılan arama sırasında yakalanır.

OLAY 3

F kendisini terk eden nişanlısı M'yi öldürmeye karar verir. Bunun için babasına ait tabancayı gizlice alır. M'yi iş çıkışında yakalayan F, silahı M'ye doğrultur ancak tetiği çekmeye çalışmasına rağmen silahın emniyeti kapalı olduğu için ve emniyetin nasıl açılacağını bilmediği için silahı ateşleyemez.

OLAY 4

Bir emlak ofisine hırsızlık amacıyla giren 4 kişi, yaklaşık 150 kg. ağırlığındaki çelik kasayı yüklenir. Ofisin önündeki el arabasına koymak için taşıdıkları çelik kasa, zanlılardan birinin ayağına düşer. Kasanın düşmesiyle çıkan ses ve altında ayağı ezilen zanlının bağırması üzerine çevre sakinleri uyanır. Evlerin ışıklarının yanmaya başlaması ve vatandaşların pencereye çıkması üzerine zanlılar, el arabasına koydukları çelik kasayı bırakıp yaralanan arkadaşlarıyla birlikte olay yerinden kaçar.

OLAY 5

Türkiye Elektrik Kurumu deposunda güvenlik görevlisi olarak çalışan F1, depodaki kabloları çalmaya karar verir. Bunun için izinli olduğu bir gün komşusu F2 ile birlikte depoya gizlice girerler ve 10 ton kablo çalarlar.

OLAY 6

F1, kendisi hakkında asılsız haberler yapan gazeteci M'yi öldürmesi için para karşılığında F2 ile anlaşır. Bu anlaşmadan haberdar olan T, polise haber verir. Polis yaptığı operasyonla F1 ve F2'yi göz altına alır.

OLAY 7

F. Ziraat Bankası Karşıyaka Şubesinde geçici görev yaptığı dönemde 15.02.2007 ve 26.02.2007'de yaptığı müşteri işlemlerinin paralarını alır ve bunu gizlemek için işlemleri 610 numaralı vadeli Türk parasına verilen faiz giderleri hesabında borç, 100 numaralı kasa hesabına alacak yazmak suretiyle fiş düzenler ve yardımcı kayıtları buna göre oluşturur.

F. aynı yöntemi Konak Şubesi'ndeki asli görevine döndükten sonra, Karşıyaka Şubesinde yaptığı işlemlerin açığa çıkmamasından cesaret alarak 25.03.2008, 28.03.2008, 02.04.2008 tarihlerinde uygulayarak söz konusu işlemlerin paralarını alır.

OLAY 8

Sanık, şikayetçiye borcuna karşılık 2.000 – 3.000 – 5.000 TL. değerinde üç adet çek yazar. Üç çekin de karşılıksız çıkması karşısında alacaklı, sanık hakkında şikayetçi olur¹⁸.

OLAY 9

Burak zengin bir arkadaşı olan Semih'in evindeki değerli eşyaları almak istemektedir. Ancak, etraflıca düşünüp bir plan kurmaya çalıştığında bunu tek başına

¹⁸ İlgili Mevzuat: 3167 s. ÇEKLE ÖDEMELERİN DÜZENLENMESİ VE ÇEK HAMİLLERİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN

Madde 16 - (Değişik maddeler: 26/02/2003 - 4814 S.K./14. md.)

Üzerinde yazılı keşide tarihinden önce veya ibraz süresi içinde 4'üncü madde uyarınca ibraz edildiğinde, yeterli karşılığı bulunmaması nedeniyle kısmen de olsa ödenmeyen çek keşide eden hesap sahipleri veya yetkili temsilcileri, kanunların ayrıca suç saydığı haller saklı kalmak üzere, çek bedeli tutan kadar adli para cezası ya cezalandırılırlar. Ancak verilecek para cezası seksem milyar liradan fazla olamaz. Bu miktar, 01/03/1926 tarihli ve 785 sayılı Türk Ceza Kanununun ek 2'nci maddesine göre her yıl artırılır. Bu suçtan mükerremere, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.

Bu suçun, organ veya temsilcisi tarafından tüzelkişi yararına işlenmesi halinde özel hukuk tüzelkişisi hakkında da bininci fıkra uyarınca para cezasına hükümlenir. Ayrıca yetkili temsilci tarafından yararlanarak çek keşide edilen hesap sahibi gerçek kişi hakkında da bu fıkra hükmü uygulanır.

Mahkeme, ayrıca işlenen suçun niteliğine göre bir yıl ile beş yıl arasında belirleyeceği bir süre için hesap sahiplerinin ve yetkili temsilcilerinin çek hesabı açtırmalarının yasaklanmasına karar verir. Yasaklanma kararı bütün bankalara duyurulmak üzere Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına bildirilir.

Kısmen veya tamamen karşılıksız çıkan her çek yapıldığı aynı bir suç oluşturur.

başaramayacağı sonucuna ulaşmıştır. Bu nedenle bir plan yapıp okuldan arkadaşları Mahmut ve Tuncer'e, Semih'in kendisine hakaret ettiğini; aile fertlerine küfürler savurduğunu söyleyerek onu dövmeye yanında gelip gelemeyeceklerini sormuştur. Duydukları karşısında en yakın arkadaşları Burak'a yardım etmek isteyen Mahmut ile Tuncer Burakla birlikte Semih'e hak ettiği dersi vermeye geleceklerini söylemişlerdir. Havanın kararmasının ardından tek başına yaşayan Semih'in evine giden üç arkadaştan Mahmut ve Tuncer, Semih'in kapıyı açmasıyla birlikte onu darp etmeye başlamışlar ve daha sonra onu bayılıncaya kadar dövmüşlerdir. Semih'in bayıldığını gören Mahmut ve Tuncer işlerini tamamladıklarını düşünseler de içerideki odadan Semih'in pahalı kol saatleri ile çıkan Burak'ı gördüklerinde ona "çıldır mı sen! Biz buraya Semih'in dövmeye gelmemiş miydik? Sen neler yapıyorsun böyle! Bizi kullandın mı yoksa!" şeklinde çıkışalar da Burak "hadi işinize bakın" diyerek oradan ayrılmaları gerektiğini söyler ve hep birlikte evi derhal terk ederler. Olayı suça iştirak hükümleri çerçevesinde değerlendiriniz.

YARGITAY KARARLARI

No. 1

• TEŞEBBÜS

Sanığın, yakınının cebinden cüzdanını çalıp kaçtığı ve olay yerinden uzaklaştıktan sonra olaydan haberi olmayan kolluk görevlilerince kuşku üzerine yakalanıp, kaçma nedeni sorulduğu sırada suça konu cüzdanı atması ve bu sırada yakınının da gelmesi üzerine olayın anlaşılması karşısında eylemin tamamlandığı ve isteğe bağlı iade koşullarının oluşmadığı gözetilmeden yazılı şekilde 5237 sayılı Yasanın 35 ve 168. maddelerinin uygulanması suretiyle eksik ceza verilmesi, bozmayı gerektirmiş, sanık E... K... Savunmasının temyiz itirazı bu bakımdan yerinde görülmesi olduğundan hükmün açıklanan nedenlerle kısmen istem gibi BOZULMASINA, 5320 sayılı Yasanın 81. maddesi aracılığıyla 1412 sayılı CMUK'un 326 son maddesi gereğince kazanılmış hakkın korunmasına, 08.07.2008 tarihinde oybirliğiyle karar verildi (6. CD., 08.07.2008, E: 2005/16837 – K: 2008/15082, www.kazanci.com.tr)

No. 2

• TEŞEBBÜS

Oluşa ve dosya içeriğine göre; sanığın, maktulü öldürdükten sonra bankanın içinde bulunan ve kendisine engel olmak amacıyla bankadan dışarı çıkmak isteyen görevli mağdur R... 'e doğru hedef gözeterek dört el ateş ettiği, ancak kurşun geçirmez cam nedeniyle sonucun gerçekleşmediği olayda, mağdur R... 'e yönelik eylemin TCK'nın 821-g-h, 35. maddeleri çerçevesinde değerlendirilmesi gerekirken, bir bütün halinde görevliye direnme suçunun oluştuğu kabul edilerek yazılı şekilde hüküm kurulması, bozmayı gerektirmiş, sanık müdafii ile Cumhuriyet Savcısının temyiz itirazlarının bu itibarla kabuluyla, hükmün tebliğnamedeki düşünce gibi (BOZULMASINA), 04.11.2008 gününde oybirliği ile karar verildi (1.CD., 04.11.2008, E: 2007/6832 – K: 2008/7041, www.kazanci.com.tr).

No. 3**• GÖNÜLLÜ VAZGEÇME**

Sanık icra hareketlerini tamamlamakla birlikte bunu takiben neticenin gerçekleşmesini önleyici davranışlara girip yaralıyı hastaneye götürmekle lehine 5237 sayılı TCK'nın 36. maddesinin uygulanmasında isabetsizlik görülmemiş, bu doğrultuda bozma isteyen tebliğnameye iştirak edilmemiştir (1.CD., 23.11.2006, 3001/5139, Artuç/Akaya/Gedikli, s. 187).

No. 4**• FAİLLİK – YARDIM EDEN**

Pencereye tırmanan diğer sanık İ... B... 'ı yukarıya kaldırarak yardım eden ve gözcülük yapmak suretiyle de eyleme doğrudan katılan sanık hakkında 5237 sayılı TCK'nın 37/1. maddesi yerine 39/2. maddesi ile uygulama yapılması bozmayı gerektirir (6.CD., 22.01.2007, 2006/19090, 2007/134; yayınlanmamıştır).

No. 5**• BİRLİKTE FAİLLİK**

Sanık M... hakkında nitelikli cinsel saldırı ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, sanık İ... hakkında ise nitelikli cinsel saldırı suçuna yardım etme ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarından kurulan hükümlerin yapılan temyiz incelemesinde;

Sanıkların katılanları kaçırdıktan sonra, sanık M... 'nın katılan K... 'ye yönelik 'uz' geçme eylemini gerçekleştirdiği sırada kendilerine on metre mesafede araç içerisinde bulunan diğer sanık İ... 'ın, katılan K... 'nin eşi olan katılan E... 'ın araçtan inmesine engel olduğu oluşa uygun olarak kabul edilmesi karşısında, sanık İ... 'ın olayın başlangıcından itibaren katılanların direncini kırmaya yönelik söz ve eylemlerde bulunmak suretiyle sanık M... 'nın nitelikli cinsel saldırı suçuna TCK'nın 37/1. maddesi kapsamında müşterek fail olarak katıldığı gözetilmeyerek yazılı şekilde hüküm kurulması aleyhe temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır (5. CD., 15.04.2008, E: 2008/650 – K: 2008/3485, www.kazanci.com.tr).

No. 6**• AZMETTİRME****• YARDIM ETME**

Sanık M... Y... 'un, çalıştığı işyerindeki kasada para olduğundan söz ederek işyerine nasıl girileceği ve kasa anahtarının korunduğu yerlerle ilgili bilgi vermesi, ancak olay günü diğer sanıklarla birlikte fiili gerçekleştirilmeden ayrılması, ancak sonrasında çalınan paradan pay almasıyla, çalınan bilgisayarlar ve fotoğraf makinesini alması, bilgisayarlardan birinin satışını sağlaması şeklindeki eylemleri, 5237 sayılı TCY'nin 38. maddesi anlamında suça azmettirme boyutunda olmayıp, sanığın suçun işlenmesindeki rolü ve sağladığı katkının önemi dikkate alındığında bütün halinde aynı Yasanın 39. maddesine göre hırsızlık suçuna yardım eden konumunda bulunduğu gözetilmemesi,

Sanık M... Y..., katılana ait işyerine girmediği ve doğrudan doğruya herhangi bir zarar vermediği halde, TCY'nin 38. maddesi aracılığıyla işyeri dokunulmazlığını bozma

ve mala zarar verme suçlarından da hükümlülüğüne karar verilmesi bozmayı gerektirir (6.CD., 05.06.2007, 2006/19077, 2007/2771; yayınlanmamıştır).

No. 7

• İŞTİRAK -İŞTİRAK İRADESİ

Sağlık karnesi olan sanığın karnesinin babası olan sanık tarafından alınıp vengesinin hastaneye yatırılmasında kullanıldığını beyan etmesine, sanığın doğumun gerçekleştirildiği hastane başhekimliğine hitaben yazdığı dilekçede, gelinini kızına ait sağlık karnesiyle kendisinin yarındığını ve doğum yapanın kızı değil gelini olduğundan kayıtların düzeltilmesini istediğinin anlaşılmasına, suçun işlendiği yer ve sanıkların dosyaya yansıyan sosyo-ekonomik düzeyleri de dikkate alındığında ev hanımı olan hamile sanığın tek başına hastaneye başvurup doğum yapmasının hayatın olağan akışına uygun bulunmamasına göre, baba olan sanık M... 'nin suça iştirak iradesiyle katıldığı gözetilmeden sağlık karnesinin hamile olan sanık tarafından alınıp kullanılmasından bilgisi olmadığından bahisle beraat kararı verilmesi yasaya aykırıdır. (11. CD, 24.4.2007, E. 2005/9727, K. 2007/2771, www.kazanci.com.tr)

No. 8

• BİLEŞİK SUÇ

Sanıkların bileşik suçlardan olan nitelikli yağma suçunu, 5237 sayılı TCY'nin 149 1- a, c, d, h maddesine uyan biçimde silahla, birden fazla kişiyle, konutta ve geceleyin işlediklerinin anlaşılması karşısında, anılan maddede yazılı nitelikli yağma suçunun ağırlaştırıcı nedeni olan konut dokunulmazlığını bozma suçundan ayrıca hüküm kurulması olanağı bulunmadığı gözetilmeden yazılı biçimde uygulama yapılarak, aynı Yasanın 42 1. maddesine aykırı davranılması (6.CD., 10.12.2007, 97/13859; yayınlanmamıştır).

No. 9

• ZİNCİRLEME SUÇ-SÜRE

Urza geçme suçundan sanığın yapılan yargılaması sırasında mağdurenin, dava dosyası ile birlikte Adli Tıp Kurumuna şevki ile ırzına geçilip geçirilmediği ve mağdure hakkında genel cerrahi uzmanı tarafından düzenlenen ve hükme esas alınan rapordaki bulguların fiili livata suretiyle urza geçme, bu fiile teşebbüs veya tasaddi fiillerinden hangisiyle meydana gelmiş olabileceği konularında mütalaa alındıktan sonra suç niteliğinin belirlenmesi gerekir.

Ayrıca kabule göre de, mağdurenin anlatımlarına göre sanığın askere gitmeden önce başladığı urza geçme eylemine dönüşünde de devam ettiği, araya askerlik gibi uzun bir sürenin girmesi ve fiili kesinti nedeniyle suç işleme kararında birlik bulunmadığı anlaşılmakla bu durumda ilki ayrı suç oluşacağı dikkate alınmadan tek suçtan hükümlülük kararı verilmesi doğru değildir. (5. CD., 24.4.2006, E. 2006/731, K. 2006/3468, www.kazanci.com.tr)

No. 10

• ZİNCİRLEME SUÇ-AYNI NEV'DEN FİKRİ İÇTİMA

Hakaret suçunun birden fazla polis memuruna karşı alenen işlendiğinin anlaşılması karşısında sanık hakkında bu suçtan tayin edilen cezanın 5237 sayılı TCK'nın 43 ve

125 4. maddeleri uyarınca artırılması gerektiği gözetilmeden eksik ceza tayini ... (9.CD., 9.7.2007, 550/6103: yayımlanmamıştır).

No. 11

• FIKRİ İÇTİMA

Sanığın evinde yapılan aramada 280 cm sanıyeli dinamit fitili, 15 adet funye ve 40 gr barut ile 1 adet kalesnikof tüfek ve 1 adet komando bıçağı ele geçmiş olmakla; eylemin 6136 Sayılı Yasanın 13 2 ve 765 sayılı TCK'nın 264 5. (5237 sayılı TCK'nın 174 1.) madde ve fıkralarında tanımlanan iki ayrı suçu oluşturduğu gözetilmeden, 5237 sayılı TCK'nın 44. maddesi içinde değerlendirilmesi suretiyle uygulama yapılması bozmayı gerektirmiştir. (8. CD., 15.10.2007, E. 2006/7805, K. 2007/6722, www.kazanci.com.tr)

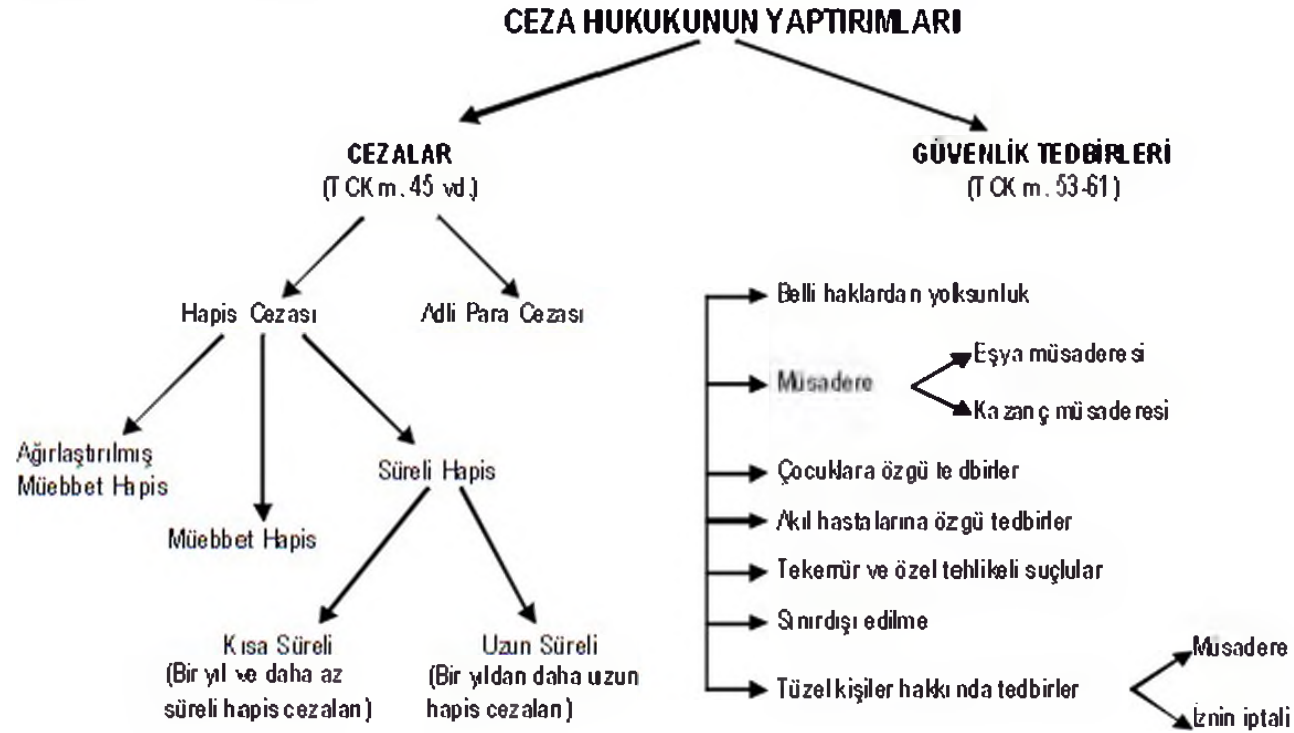
No. 12

• FIKRİ İÇTİMA

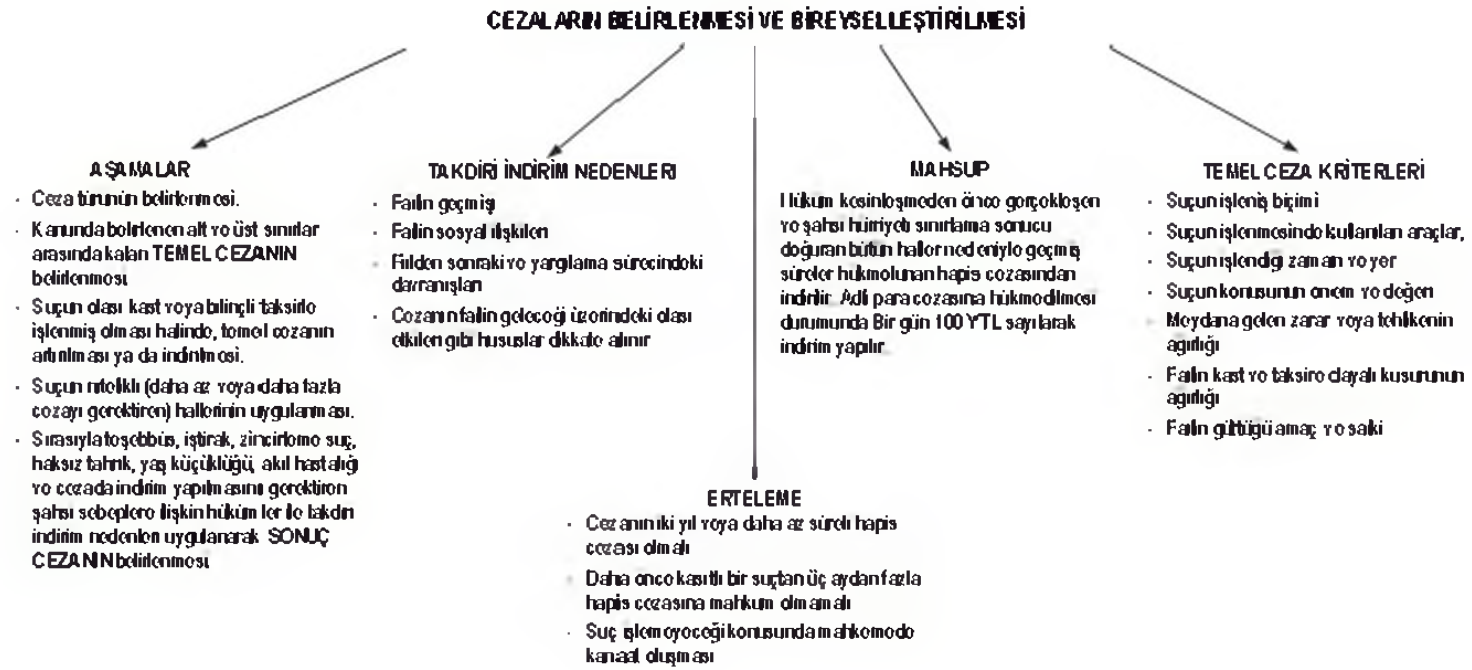
Kasten sükunaya mahsus binayı yakmaktan, 5237 sayılı TCK'nın 170. maddesi somut tehlike suçu olup ayrıca binanın yanması ile zararında meydana geldiği dikkate alındığında, 5237 sayılı TCK'nın 44. maddesi bağlamında sanığın eyleminin daha ağır yaptırımı olan 5237 sayılı TCK'nın 151 1, 152 2-a maddelerinde düzenlenen ızzar suçunu oluşturduğu dikkate alınmadan yazılı şekilde uygulama yapılması (1.CD., 20.03.2008, 2007/1071, 2008/2143: yayımlanmamıştır).

IV. YAPTIRIM TEORİSİ

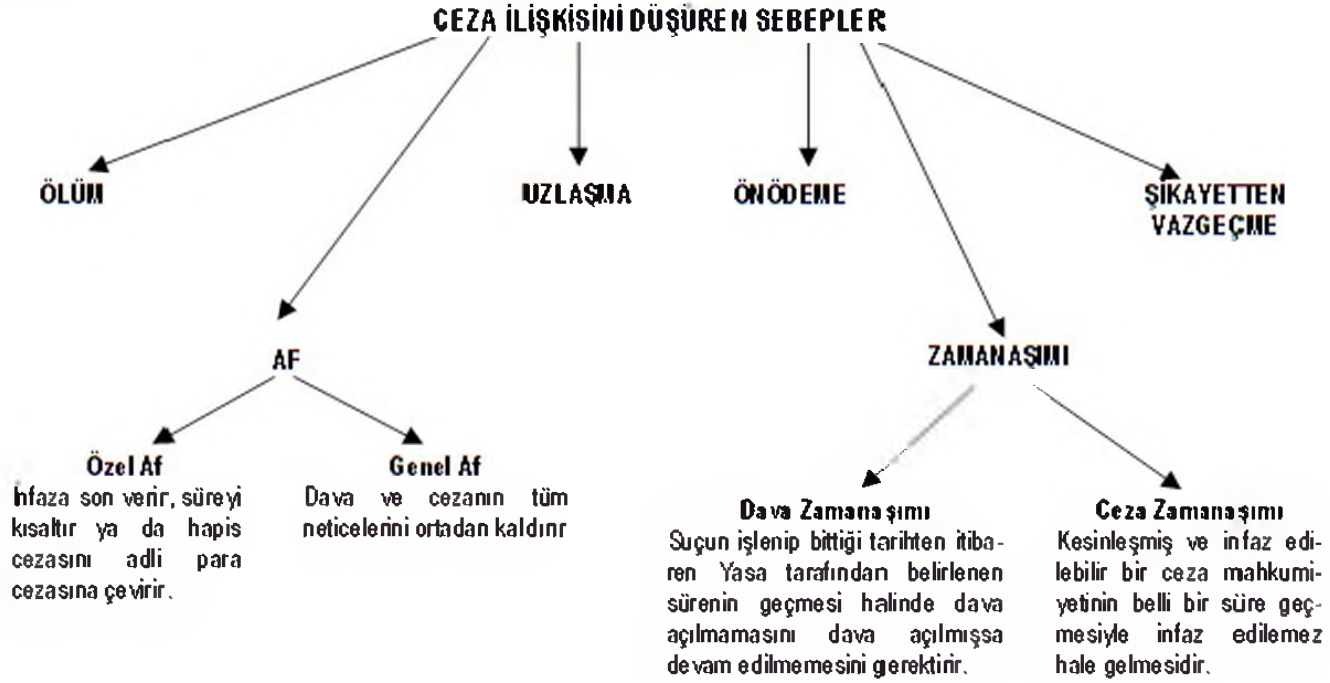
1. Ceza Hukukunun Yaptırımları

2. Cezaların Belirlenmesi ve Bireyselleştirilmesi

3. Ceza İlişkisini Düşüren Sebepler

ÇÖZÜMLÜ OLAYLAR

OLAY 1

Ayukat Özgür, müvekkilinin alacağını tahsil etmek amacıyla yanında icra memuruyla birlikte borçlu Sinan'ın iş yerine gelir. Özgür, borcun ödenmemesi halinde malları haczedeceklerini söyler. Bu duruma çok sinirlenen Sinan, adamlarına kapıyı kilitleme talimatı verir. Cebinden çıkardığı ruhsatsız silah ile önce Ayukat Özgür'ü sonra da, icra memurunu vurur. Ancak bir müddet sonra yaptıklarından pişman olan Sinan, adamlarına bu defa Özgür ve icra memurunu hastaneye götürmeleri talimatını verir. Hastaneye kaldırılan Özgür ve icra memuru kurtulur.

Daha sonra pişman olarak polise teslim olan Sinan'ın daha önce de taksirle yaralamaya sebebiyet vermekten 5 ay hapis cezası aldığı, ancak bu cezanın para cezasına çevrilerek ertelendiği ortaya çıkar.

Yapılan yargılama sonucunda: Sinan,

- ✓ Ay. Özgür'ü kasten yaralamaktan dolayı TCK m.86(3-e) gereği ve meydana gelen zarar ve tehlikenin ağırlığı dikkate alınarak 4 yıl hapis cezası ile cezalandırılır. Ayrıca cezası m.87(1-d) gereğince iki kat artırılır ve 8 yıl hapis cezası ile cezalandırılır.
- ✓ İcra memurunu kasten yaralamaktan dolayı ise TCK m.86(3-c) gereği 4 yıl hapis cezası ile cezalandırılır.
- ✓ Görevi yaptırmamak için direnme suçundan dolayı ise 2 yıl hapis cezası ile cezalandırılır.
- ✓ Ayrıca mahkeme Sinan'ın almış olduğu toplam cezasının tekerrür hükümlerince altıda biri oranınca artırılmasına karar verir.

Yargılama sonunda son sözü alan Sinan, pişman olduğunu ve mağdurların tüm hastane masraflarını kendisinin karşılayacağını söylemiştir.

SORULAR

1. a) Sinan'ın taksirle yaralama suçundan dolayı almış olduğu cezanın para cezasına çevrilmesi mümkün müdür?
b) Sinan'ın işlemiş olduğu bu suçun cinsel taciz olması sonucu değiştirir miydi?
2. Sinan'ın almış olduğu cezaların ertelenmesi mümkün müdür?
3. Olaydaki yargılama sonucunda verilen hükmü, cezaların bireyselleştirilmesi bakımından değerlendiriniz.
4. Sinan'ın almış olduğu yeni cezalar bakımından tekerrür hükümlerinin uygulanması yerinde midir?

CEVAPLAR

1. a) Çevirmenin ilk ve objektif nitelikteki koşulu cezaya ilişkin olup, hükmedilen cezanın 1 yıl ve daha az hapis cezası olmasıdır. Bu yönüyle 647 s. CIHK ve TCK arasında bir fark bulunmaz. Şayet sanık birden fazla suçtan mahkum olmuşsa 1 yıllık sürenin belirlenmesinde toplam ceza miktarı değil, her bir suçtan dolayı alacağı ceza ayrı ayrı ele alınır.

Ancak taksirli suçlardan dolayı hükmolunan hapis cezası uzun süreli de olsa; bu ceza, diğer koşulların varlığı halinde, adli para cezasına çevrilebilir. Ancak, bu hüküm, bilinçli taksir halinde uygulanmaz [TCK m. 50 (4)]. Bu açıdan Sinan'ın işlemiş olduğu suç TAKSİRLE yaralama olduğundan çevirmenin objektif unsuru gerçekleşmiştir.

Bununla birlikte, hakim her kısa süreli hapis cezasını maddede sayılı yaptırımlardan birine çevirmek zorunda değildir. Nitekim m. 50 (1)'de "çevrilebilir" ibaresi kullanılmak suretiyle bu hususa işaret edilmiştir. Hakim bu konuda tam bir takdir yetkisine sahiptir.

İşte yasa koyucu hakimın kısa süreli hapis cezasını maddede sayılı yaptırımlardan birine çevirip çevirmeme hususunda karar verirken bazı kriterlerden yararlanabilmesine olanak sağlamıştır. Bu da çevirmenin ikinci ve sübjektif nitelikteki koşuludur. Buna göre hükümlüye ilişkin bazı hususlar hakimın bu konuda takdir yetkisini kullanırken ona yardımcı olmakta ve böylece objektif bir uygulama olanağı da sağlamaktadır. Bu kriterler aynı zamanda cezanın bireyselleştirilebilmesi bakımından hakim için son derece önemlidir. Buna göre çevirme halinde suçlunun kişiliği, sosyal ve ekonomik durumu, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlık ve suçun işlenmesindeki özellikler dikkate alınmalıdır. Görüldüğü üzere TCK hükümlünün sosyal ve ekonomik durumu ile yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığın da çevirme sırasında dikkate alınmasını aramaktadır. Böylece TCK pişmanlığa yargılama sırasında da bir sonuç bağlamış olmaktadır. Gerçekten suç sonrası pişmanlık cezada indirim ya da cezasızlık sebebi oluştururken yargılama sırasındaki pişmanlık çevirme sebebidir. Öte yandan buradaki sayımın sınırlı olmadığı "sair haller" teriminden anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak Sinan'ın daha önceden işlemiş olduğu taksirle yaralama suçundan almış olduğu cezasının sübjektif unsurun da gerçekleşmiş olması koşulu ile adli para cezasına çevrilmesi mümkündür.

- b. TCK m. 50 (2)'ye göre suç tanımında hapis cezası ile adli para cezasının seçenek olarak öngörüldüğü hallerde, hapis cezasına hükmedilmişse; bu ceza artık adli para cezasına çevrilmez. Gerçekten hakimın adli para cezasının öngörüldüğü seçenekli cezalar bakımından hapis cezasını tercih etmesinin gerekçesi büyük bir olasılıkla hükmedilen hapis cezasının neden adli

para cezasına çevrilmediğinin de gerekçesini oluşturacaktır. Bu nedenle bu kayıtlama yerinde olmuştur. Nitekim 647 s. Kanunda bu konuda bir düzenleme bulunmaması tartışmalara yol açmış ve 4.2.1974 tarihli İBK ile para cezası verme olanağı varken kısa süreli cezaya hükmedilmiş olmasının çevirmeye engel olmayacağı kabul edilmişti¹¹.

Olaydaki suç eğer cinsel taciz olsaydı bu durumda çevirme mümkün olmazdı. Çünkü bu suçun cezası TCK m.105'te "üç aydan iki yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası" olarak belirtilmiştir. Yani hapis cezası ile adli para cezası seçenek olarak düzenlenmiştir. Bu durumda hakim, hapis cezasına hükmetmişse; bu ceza artık adli para cezasına çevrilmez.

2. İşlediği suçtan dolayı hapis cezasına mahkum edilmiş olan kimsenin bu cezasının yerine getirilmesinin belli bir süre geri bırakılmasına erteleme denir. Sinan'ın almış olduğu cezanın ertelenebilmesi için erteleme koşullarının olayda gerçekleşmiş olması gereklidir.

Öncelikle Sinan'ın taksirle yaralamadan hükmedilen cezasının ertelenmesi mümkün değildir. Sinan 5 ay hapis cezası almış ancak bu cezası para cezasına çevrilmiştir. TCK m.50/5 gereği "*uygulamada asıl mahkûmiyet, bu madde hükümlerine göre çevrilen adli para cezası veya tedbirdir.*" Bu nedenle erteleme bakımından Sinan'ın almış olduğu ceza, adli para cezası olarak kabul edilir. 5237 sayılı TCK'da erteleme ancak hapis cezaları bakımından geçerli olduğundan Sinan'ın almış olduğu adli para cezasının ertelenmesi mümkün değildir. 765 s. TCK döneminde erteleme hükümleri 647 s. CİHK'da düzenlenmekte idi ve bu kanuna göre hükmedilen para cezasının ertelenebilmesi mümkündü.

Sinan hakkında hükmedilen yeni cezalar bakımından ise; değerlendirme toplam ceza üzerinden yapılmalıdır. Hükmedilen cezaların toplamı da 2 yıllık erteleme sınırının üzerindedir. Bu nedenle bu cezalarının da ertelenmesi mümkün değildir.

Ertelemenin mümkün olması için kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkum edilmemiş olmak arandığına göre Sinan hakkında daha önce taksirle yaralamadan cezaya hükmedilmiş olduğundan erteleme engeli teşkil etmez.

Ertelemenin son şartı kişinin suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşmasıdır.

Sinan'ın yargılama sırasında işlemiş olduğu suçlar nedeniyle pişman olduğunu ve mağdurların hastane masraflarını karşılayacağını söylemesi cezalarının ertelenebilmesi için tek başına yeterli değildir. Ayrıca hakimde Sinan'ın tekrar suç işlemeyeceğine dair kanaat oluşması gerekmektedir.

¹¹ İBK.. 4.2.1974 tarih ve 3/5 sayı.

Sonuç olarak Sinan hakkında taksirle yaralama suçundan hükmedilen cezası para cezasına çevrildiği, sonradan hükmedilen cezaların ise toplamda 2 yıllık sınırı aştığı için ertelenmesi mümkün değildir.

3. Kanunda cezalar soyut olarak düzenlenmektedir. Somut cezaları ise hakim belirler. Failin alacağı somut cezayı belirleme aşamalarını aşağıda belirtilen şekilde sıralamak mümkündür. Mahkeme bu sıralamaya uymak zorundadır. Bir aşama tamamlanmadan diğerine geçilmesi mümkün değildir.

- Ceza türünün belirlenmesi.
- Kanunda belirlenen alt ve üst sınırlar arasında kalan **TEMEL CEZANIN** belirlenmesi.
- Suçun olası kast veya bilinçli taksirle işlenmiş olması halinde, temel cezanın artırılması ya da indirilmesi.
- Suçun nitelikli (daha az veya daha fazla cezayı gerektiren) hallerinin uygulanması.
- Sırasıyla teşebbüs, iştirak, zincirleme suç, haksız tahrik, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı ve cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebeplere ilişkin hükümler ile takdiri indirim nedenleri uygulanarak **SONUÇ CEZANIN** belirlenmesi.

Hakim temel cezanın belirlenmesinde,

- a. Suçun işleniş biçimini,
- b. Suçun işlenmesinde kullanılan araçları,
- c. Suçun işlendiği zaman ve yeri,
- d. Suçun konusunun önem ve değerini,
- e. Meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığını,
- f. Failin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığını,
- g. Failin güttüğü amaç ve saiki dükkate almak zorundadır.

Bu durumların temel cezanın belirlenmesinde göz önünde bulundurulabilmesi için, bu durumların ayrıca ilgili suç tiplerinin, daha fazla ya da daha az cezayı gerektiren halleri (ağırlatıcı ya da hafifletici nedenleri) veya suçun unsuru olarak düzenlenmemiş olması gerekmektedir. Aksi takdirde örneğin failin cezası, hem aşağıda sayılan durumlar sebebiyle üst sınırına yaklaştırılacak hem de daha sonra aynı durumun daha fazla ceza verilmesini gerektiren hal olması sebebiyle, ceza artırılacaktır. Kanun gerekçesinde Mükerrer (Çifte) değerlendirme yasağı olarak da adlandırılan bu durum hakim tarafından özellikle dikkate alınmalıdır.

Olay bakımından kasten yaralama suçunun, silahla işlenmiş olması, mağdurların yaşamını tehlikeye sokmuş olması bu suçun nitelikli halini oluşturmaktadır (TCK m.86-87). Bu nedenle bunlar temel cezanın belirlenmesinde ayrıca dikkate alınamaz. Olayda da bunlar nitelikli hal olarak uygulanmıştır.

4. Tekerrür, bir suçtan mahkum edilen kişinin mahkumiyet kararının kesinleşmesinden itibaren belli süre içinde yeniden suç işlemesi durumudur.

Olayımızda ise önceden taksirli işlenmiş bir suç ve daha sonradan işlenen kasıtlı bir suç vardır. Kasıtlı suçlarla taksirli suçlar arasında tekerrür hükümleri uygulanmaz. Bu nedenle Sinan hakkında tekerrür hükümleri uygulanamaz. Ayrıca tekerrür, 765 s. TCK'da cezanın arttırılması sonucunu doğuran ve cezanın belirlenmesi sırasında ele alınan bir kurum iken 5237 s. TCK tekerrürü cezayı arttıran bir sebep olmaktan çıkarmıştır. Bu nedenle mahkemenin vermiş olduğu karar hatalıdır.

OLAY 2

AİMA AŞ. turizmle uğraşan bir şirkettir. Şirketin araba kiralama biriminin müdürü İsmet, şirketin arabalarını tamir eden Hilmi'nin de yardımıyla bazı çalıntı arabaların kaportalarını değiştirmekte ve onları yeni araba gibi şirkete fatura ederek aradaki farkı Hilmi ile paylaşmaktadır. İşten çıkarılmasına sinirlenen şoför Sinan'ın ihbar etmesi üzerine savcılık soruşturma başlatır. Soruşturma sonunda AİMA AŞ'nin kara para aklamak için kurulmuş bir paravan şirket olduğu anlaşılır. Bunun üzerine kamu davası açılır. Dava sonunda hakim, Hilmi ve İsmet hakkında hapis cezasına hükmeder. Ancak Hilmi'nin hüküm verilmeden 6 sene önce Almanya'da dolandırıcılık suçundan mahkum olduğu anlaşılır. Bunun üzerine hakim cezasını arttırır. İsmet'in çalıntı arabalardan kazandığı para ile aldığı hisse senetleri müsadere edilir. Hapis cezasının neticesi olarak İsmet şirket yöneticiliği yapmaktan infazdan sonra 2 yıl daha devam edecek şekilde yasaklanır. AİMA AŞ hakkında iznin iptali tedbirine hükmedilir.

SORULAR

1. Hilmi hakkında verilen cezanın tekerrür sebebiyle arttırılması mümkün müdür?
2. İsmet'in hisse senetleri müsadere edilebilir mi?
3. İsmet'in süresiz olarak şirket yöneticiliği yapmaktan yasaklanması mümkün müdür?
4. AİMA turizmin malvarlığı müsadere edilebilir mi?

CEVAPLAR

1. Olayı tekerrür açısından değerlendirecek olursak olayda Hilmi, ikinci hükümden önce yurt dışında bir suç işlemiş ve bu suç nedeniyle mahkum ol-

muştur. Yurt dışında işlenen suçlar kural olarak tekrüre esas olmaz ancak TCK'da bazı suçlar bakımından bu kurala istisna getirilmiştir. Kasten öldürme, kasten yaralama, yağma, dolandırıcılık, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti ile parada veya kıymetli damgada sahtecilik suçları yurt dışında işlense bile tekrüre esas olur. Olayda işlenen suç dolandırıcılık olduğu için tekrüre esas olacaktır.

TCK süreli tekrür esasını benimsemiştir. Buna göre ilk işlenen suçla sonraki işlenen suç arasında belli bir sürenin geçmiş olması tekrüre engel olur. Bu süre sonraki suçtan verilen cezaya göre 3 veya 5 senedir. Olayda ilk işlenen suçla sonraki arasında 6 sene geçmiş olduğu için söz konusu süreler dolmuştur ve tekrür hükümleri uygulanamayacaktır. Kaldı ki tekrür hükümleri uygulanabilir olsa bile yukarıda da belirtildiği üzere tekrür artık cezanın artırılması sebebi değil bir güvenlik tedbiridir. Tekrür yukarıda belirtilen sonuçların doğmasına neden olur.

2. Olayda müsadereye konu olan malvarlığı değeri eşya niteliği taşımadığı için eşya müsadereesi söz konusu değildir. Dolayısıyla tartışılması gereken kazanç müsadereesinin mümkün olup olmayacağıdır. Kazanç müsadereesi suçtan kaynaklanan fakat eşya niteliği taşımayan ekonomik değerlerin mülkiyetinin devlete geçmesini amaçlamaktadır. Olayımızda müsadereenin konusu gereği kazanç müsadereesi mümkün görülmektedir. Ancak müsadere edilen malvarlığı doğrudan suçtan kaynaklanan değer değildir. Bu nedenle kaim değerlerin müsadereesi de tartışılmalıdır. Kaim değerlerin müsadereesi yoluna başvurabilmek için suçtan elde edilen menfaatlerin değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi gerekir. Olayımızda da İsmet hırsızlıktan elde ettiği değerleri hisse senedine dönüştürmüştür. Bu nedenle söz konusu malvarlığı değerlerinin müsadereesi mümkündür.
3. TCK m. 53'te belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma bir güvenlik tedbiri olarak düzenlenmiştir.

Kanun koyucu söz konusu tedbirlerin süresini mahkumiyet süresiyle sınırlamıştır. Buna göre cezanın infazının sona ermesiyle birlikte tedbir de sona erecektir. Cezanın ertelenmesi veya şartla salıverme halinde ise mahkumun altsoyru açısından velayet hakkından; vesayet veya kayyımlığa ait bir hizmette bulunmaktan men uygulanmayacaktır. Erteleme bir kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tabi bir meslek veya sanatı, kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra etmekten men tedbirinin uygulanmasına da engel olabilir. Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların ertelenmesi söz konusu tedbirlerin uygulanmasına engel olacağı gibi bu tedbirler 18 yaşından küçükler için de uygulanamayacaktır.

Belli bir hak ve yetkinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen kasıtlı suçlardan mahkumiyet kararı verilmesi durumunda, bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına cezanın infazından sonra da etkili olmak üzere ayrıca

hükmedilmesi mümkündür. Gerekçeğe göre belli bir hak ve yetkiyle ilgili olarak verilecek bu karar güvenlik tedbiri niteliği taşımaktadır.

Olayımızda kasıtlı suçtan mahkumiyet şartı gerçekleştiği için İsmet hakkında şirket yöneticisi olmaktan men tedbiri uygulanabilir. Söz konusu tedbirin infazdan sonra da devam etmesi mümkündür.

4. Burada AİMA AŞ'nin mallarının müsadere edilmesi tüzel kişilere yaptırım uygulanamayacağı sorununun tartışılmasını gerektirir. Türk Hukuku'nda tüzel kişilerin ceza sorumluluğu kabul edilmemekle birlikte tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanabileceği kabul edilmektedir. Tüzel kişiler hakkında uygulanabilecek güvenlik tedbirleri ise iznin iptali ve müsadere'dir.

TCK m. 60 çerçevesinde tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri, ancak kanunda ilgili suç bakımından açıkça öngörülmüş ise uygulanabilir. Aksi halde tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirine başvurulamaz. Bu nedenledir ki TCK özel hükümlerde yer alan her suç tipi için ayrı ayrı değerlendirme yapılmalıdır. Nitekim TCK tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirinin uygulanabileceği halleri her suçta tek tek belirtmiştir.

Kanunda iznin iptal süresine ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır. İzin iptalinin sürekli mi yoksa süresiz mi olacağına ilişkin bir düzenleme bulunmadığından iznin iptalinin süresiz olarak uygulanacağı sonucuna varılacaktır. Ancak kişileri ticari hayattan tamamen uzaklaştıracak böyle bir uygulamanın AY m. 13 ve 48 bakımından sorun çıkarabileceğini düşünmekteyiz. Gerçekten böyle bir uygulama, hakkı kullanılamaz hale getireceğinden AY m. 13'te yer alan öze dokunmama yasağına aykırıdır.

OLAY 3

40 yaşındaki (Y) komşusu (K)'ya hakaret etmiştir. Hakaret suçu seçmişlik olarak hapis cezası veya adli para cezası öngörmektedir. Mahkeme yaptığı yargılama sonucu (Y)'ye 6 ay hapis cezası vermiş ve bunu da günlüğü 50 TL'den para cezasına çevirmiştir. Savcı (S), (Y)'nin daha önce 3 ay hapis cezasına çarptırılmış olduğunu belirterek, mahkemenin 6 aylık hapis cezasını para cezasına çeviremeyeceğini ileri sürmektedir. (Y)'nin avukatı (A) ise 6 aylık hapis cezasının kısa süreli bir hapis cezası olduğunu belirterek, mahkemenin zorunlu olarak 1 yıl ve daha az hapis cezalarını para cezasına veya diğer tedbirlere çevirmesi gerektiğini belirtmiştir. Soru:(S) ve (A)'nın iddialarıyla mahkemenin kararının hukuka uygun olup olmadığını değerlendiriniz.

CEVAPLAR

TCK m.50'de düzenlenmiş bulunan kısa süreli hapis cezalarına seçenek yaptırımlar açısından bakıldığı zaman hâkim bu madde kapsamında kısa süreli

hapis cezalarını suçlunun kişiliğine, sosyal ve ekonomik durumuna, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığa ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre adli para cezasına ya da aynı kanun kapsamında belirtilmiş olan tedbirlerden birisine çevirebilmektedir. Bu konuda hâkim takdir yetkisine sahip bulunmaktadır.

SAVCI (S)'nin İDDİASI: Olayda (Y) komşusu (K) ya hakaret etmiş ve bunun ardından yapılan yargılama sonucunda hâkim 6 aylık hapis cezasını belirlemiş ve bunu da adli para cezasına çevirmiştir. Savcı (S) ise; (Y) nin daha önce 3 ay hapis cezasına çarptırılmış olduğunu gerekçe göstererek mahkemenin 6 aylık hapis cezasını adli para cezasına çeviremeyeceğini iddia etmiştir. Bu açıdan bakıldığında kısa süreli hapis cezalarında, mahkeme failin daha önce herhangi bir hapis cezasına çarptırılmış olup olmadığına bakmaksızın bu madde hükmünü uygulayıp uygulamamakta serbesttir. Failin işlemiş olduğu suçun cezasının sadece bu suç için 1 yıldan az olması bu madde hükmünün uygulanmasını yeterli kıldığından savcı (S)'nin talebi hukuka uygun değildir. Mahkemenin bu konuda maddenin 1. fıkrası hükümlerini incelemesi yeterli olmaktadır.

AVUKAT (A)'nin İDDİASI: (Y) nin avukatı (A) ise; (Y)'ye verilen 6 aylık bu cezanın kısa süreli hapis cezası olduğunu, mahkemenin bu cezaı **zorunlu olarak adli para cezasına ya da diğer tedbirlere** çevirmesi gerektiğini belirtmiştir. Fakat TCK m.50'nin uygulamasında hâkim bu konuda tamamıyla takdir yetkisine sahip olup para cezasına çevirme konusunda bir zorunluluk taşımamaktadır. Ancak hâkimin bu yetkisi keyfi bir yetki olmayıp bu kararın uygulanıp uygulanmayacağı kararda gerekçeli olarak belirtilmek zorundadır. Bu sebepten dolayıdır ki avukat (A)'nin mahkemenin (Y)'nin 6 aylık hapis cezasını adli para cezasına ya da tedbirlerden birine çevirmek zorunda olduğunu belirtmesi hukuka uygun değildir.

MAHKEMENİN KARARI: Mahkemenin kararı açısından ise; mahkeme TCK m.125'te düzenlenmiş bulunan hakaret suçuna ilişkin kanundaki *“3 aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası”* şeklindeki yaptırım seçeneklerinden hapis cezasını tercih etmiş ve süresini de 6 ay olarak takdir etmiştir. Ardından 6 aylık bu hapis cezasını günlüğü 50 TL'den olmak üzere adli para cezasına çevirmiştir. Ancak TCK m.50/2 hükmü kapsamında şayet suç karşılığı olarak hapis cezası ile adli para cezası arasında seçenek bir cezai yaptırım öngörülmüşse ve hâkim bu seçeneklerden hapis cezasını tercih etmişse artık bu ceza adli para cezasına çevrilemeyecektir. Bu durum “çevirme yasağı” olarak da tanımlanmaktadır. Bu sebeple hâkimin olayımızda önce hapis cezasına hükmedip sonra bu cezaı günlüğü 50 TL'den olmak kaydıyla para cezasına çevirmesi hukuka uygun değildir. Ancak yine belirtilmelidir ki buradaki çevirme yasağı sadece para cezasına çevirmeye ilişkindir. Diğer şartlar mevcutsa hâkim bu cezaı para cezası dışındaki diğer tedbirlere çevirebilecektir.

OLAY 4

Ünlü bir futbolcu olan (T) otomobil kaçakçılığından tutuklanır ve yargılama sonunda hapse mahkum olur. (T)'yi çok seven yakınları Cumhurbaşkanı'na başvurarak (T) hakkında özel af çıkarılmasını talep eder.

SORULAR

1. Cumhurbaşkanı'nın (T) hakkında özel af çıkarması mümkün müdür?
2. (T), Cumhurbaşkanı'nın kendisi hakkında özel af çıkarmaması üzerine bu defa da bazı parti milletvekilleri ile görüşerek TBMM'nin kendisi hakkında özel af çıkarmasını talep eder. TBMM'nin (T) hakkında özel af çıkarması mümkün müdür? Mümkünse bunun sonuçları ne olacaktır?
3. (T), otomobil kaçakçılığından değil de TCK m.125'ten mahkum olsaydı TBMM'nin (T) hakkında özel af çıkarması mümkün olabilir miydi?
4. (T) ile aynı suçtan yargılanan (Z) itirafçı olduğu gerekçesiyle bir duruşma çıkışı öldürülür. (Z)'nin öldürülmesinin hukuki sonucu nedir? (T) ve (Z) açısından tartışınız.
5. (T) bir türlü içine sindiremediği hapis cezasına daha fazla dayanamaz ve hapisshaneden kaçar. Ancak bir kaç gün sonra Ali Sami Yen stadında antrenman yaparken yakalanır. (T)'nin yakalanmasının hukuki sonucu nedir?

CEVAPLAR

1. Özel af, cezaı ortadan kaldırır, azaltır, değiştirir nihayet kanuni kısıtlılığı kaldırır. Özel af sadece infaz aşamasında söz konusu olabilir. Ceza ilişkisini bütün neticeleri ile birlikte kaldırmaz. Yani mahkûmiyet tüm neticeleri ile birlikte ortadadır. Bunun pratik sonucu erteleme ve tekerrürde ortaya çıkar: Özel afı mahkûmiyet hükmü bulunmaya devam edeceğinden erteleme engel olur. Yine aynı gerekçe ile özel afı tekerrür mümkündür.

Kim özel af çıkarabilir? 1) TBMM 2) Cumhurbaşkanı (AY m.87, 104). Ancak Cumhurbaşkanı sadece ferdi özel af çıkarabilir ve bu yetki ancak bazı durumda kullanılabilir. Bunlar:

- a) Sürekli hastalık
- b) Sakatlık
- c) Kocama (AY m.104).

TBMM ise hem ferdi hem de toplu özel af çıkarabilir. Ayrıca bu sebeplerle bağlı değildir.

Görüldüğü üzere Cumhurbaşkanı sadece bu üç halde özel af çıkarabildiğine göre (T) hakkında özel af çıkarması mümkün değildir.

2. TBMM bu üç sebep ile bağlı değildir. Bu nedenle TBMM'nin (T) hakkında özel af çıkarması mümkündür. Bunun sonuçları 1) (T) hakkında hukuk davası açılabilir. 2) Müsadere edilmiş otosu ve ödediği para cezası iade edilmez. 3) Muhakeme masrafları infaz edilir.
3. AY m.87'ye göre Anayasanın 14. maddesinde sözü edilen fiillerden hüküm giyenler hakkında af ilan edilmesi yasaktır.
4. Burada ceza ilişkisini düşüren sebeplerden sanığın ölümü söz konusudur. Buna göre (Z)'nin ölümü kendisi hakkından açılmış olan kamu davasını ortadan kaldırır (TCK m.64). Ancak (Z) hakkında müsadere kararı verilmesi ve hukuk davası açılması mümkündür.

(Z)'nin ölümü şerik olan (T)'yi etkilemez. Yani (T) hakkında açılmış olan kamu davası ortadan kalkmaz.

5. Burada ceza zamanaşımı söz konusudur (TCK m.68). Zira burada infaz kaçma ile kesilmiştir (TCK m.68/5). Böylece ceza zamanaşımı işlemeye başlar. Yakalama ile ceza zamanaşımı kesilir (TCK m.71/2).

Kesilmenin sonucu:1) O ana kadar geçmiş olan süre yanar, yeniden işlemeye başlar, zamanaşımı süresi uzar.2) Uzama bakımından üst bir sınır getirilmiş değildir. 3) İştirak halinde kesilme diğer şeriklere sirayet etmez.

OLAY 5

İşlediği fiil nedeniyle hakkında 1 aydan – 6 aya kadar hapis ve 3000 TL adli para cezası içeren iddianame düzenlenen (F) mahkemedeki ilk duruşmasında masum olduğunu ileri sürerek beraatini talep etmiştir. (F)'nin avukatı (A) ise müvekkilinin fiilinin önödeme kapsamında bulunduğunu dolayısıyla hapis cezasının alt sınırının günlük 30 TL hesap edilmek suretiyle önödeme miktarının belirlenmesini talep etmiştir. Savcı (S) ise (F)'nin fiilinin hem hapis cezası ve hem de adli para cezasını gerektirdiğini ayrıca hapis cezasının üst sınırının ön ödeme kapsamını aştığını belirterek (A)'nın talebinin reddedilerek (F)'nin mahkûm edilmesini istemiştir. Mahkeme ise (F)'nin fiilinin önödeme kapsamına girmesine rağmen önödemenin ancak soruşturma aşamasında savcılık tarafından teklif edilebileceği, işin kovuşturma aşamasında mahkeme önüne gelmesinden sonra önödeme teklif edilemeyeceğinden bahisle (F)'yi hem hapis cezasına ve hem de para cezasına mahkûm etmiştir. Soru:Olayda konu edilen müessesenin koşullarını genel olarak sayıp, (A) ve (S)'nin talepleri ile Mahkemenin kararına konu olan gerekçesini değerlendirerek olması gerekeni belirtiniz.

CEVAPLAR

Olayımızda fail hakkında 1 aydan- 6 aya kadar hapis ve 3000 TL adli para cezası isteminde bulunmaktadır. Önödeme adli para cezası ve hapis cezasının birlikte öngörülmüş olması durumunda da uygulama alanı bulabildiği (m.75 1-c) ve ha-

pis cezasının üst sınırı önödeme kapsamını aşmadığı için burada önödeme yoluna başvurmak mümkündür. Dolayısıyla (F)'nin avukatı (A)'nın talebi yerindedir.

Savcının hapis cezasının üst sınırının önödeme kapsamını aştığı hususundaki iddiası ise yerinde değildir. Çünkü olayda (F)'ye isnat edilen fiile ilişkin hapis cezasının üst sınırı 6 ayı geçmemektedir ve dolayısıyla bu durum m.75/1 hükümlerine uygundur.

Olayımızda yargılamayı yapan mahkeme (F)'nin fiilin ön ödeme kapsamına girmesine rağmen önödemenin ancak soruşturma aşamasında savcılık tarafından teklif edilebileceğini öne sürerek faili hapis cezasına ve adli para cezasına mahkûm etmiştir. Yukarıda da belirttiğimiz üzere *"Cumhuriyet savcılığınca madde kapsamına giren suç nedeniyle önödeme işlemi yapılmadan dava açılması veya dava konusu fiilin niteliğinin değişmesi suretiyle madde kapsamına giren bir suça dönüşmesi halinde de"* önödeme hükümleri uygulanacaktır (m.75/3). Olayda da Cumhuriyet savcısı isnat edilen fiilin bu kapsamda olduğunu fark etmemesi sonucu iş yanlışlıkla mahkeme önüne gelmiş ve artık önödeme teklifinin mahkeme tarafından yapılması zorunluluğu doğmuştur. Buna göre yargılama sırasında hâkim tarafından yapılacak bildirim üzerine fiil önödeme kapsamına giriyorsa ön ödemenin getirdiği kurallar çerçevesinde saptanacak miktar ile birlikte yargılama giderlerinin de ödenmesi koşuluyla kamu davası düşecektir. Bu nedenle mahkemenin gerekçesi ve kararı hatalı olup, gerekli şartlar oluştuğu için önödeme teklif edilmeli ve failin önödemeyi gerçekleştirmesi halinde bahse konu dava mahkeme tarafından düşürülmelidir. Bunun yerine yanlış değerlendirmeye cezaya hükmedilmesi hukuka aykırıdır.

ÇÖZÜMLENMEMİŞ OLAYLAR

OLAY 1

17 yaşında işlemiş olduğu hırsızlık suçundan ötürü hakkında 2 yıllık mahkumiyet hükmü bulunan İrfan, henüz bu suçun cezası infaz edilmemişken, 21 yaşında taksirle yaralama suçundan mahkûm olur. Bu mahkumiyet hükmünden sonra yakalanan İrfan'ın aldığı her iki cezanın da infazına başlanır. İrfan 21 yaşında iken cezaevinde bir kasten yaralama eylemi daha işler. Olayda İrfan hakkında son işlediği kasten yaralama eylemi ile ilgili olarak kurulan hükümde tekerrür hükümleri de uygulanabilir mi, değerlendiriniz?

YARGITAY KARARLARI

No. 1

• ÇEVİRME ZORUNLULUĞU

5237 sayılı TCK nun 50/3. maddesinde son derece açık bir ifadeyle; "Daha önce hapis cezasına mahkûm edilmemiş olmak koşuluyla, mahkûm olunan onuz gün ve daha az süreli hapis cezası ile fiili işlediği tarihte onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş

yaşını bitirmiş bulunanların mahkum edildiği bir yıl ve daha az süreli hapis cezası, birinci fıkrada yazılı seçenek yaptırımlardan birine çevrilir.” hükmüne yer verilmiştir. Şu halde sonuç olarak hükmedilen hürriyeti bağlayıcı cezanın 1 yılın altında (10 ay hapis ve 58 YTL adli para cezası) olması nedeniyle, suç tarihinde 18 yaşından küçük ve sabıkasız olan sanık hakkındaki bu cezanın 5237 sayılı Yasanın 50. maddenin 1. fıkrasındaki tedbirlerden birine çevrilmesi zorunlu, bu zorunluluğa uyulmamış olması da yasaya aykırıdır (CGK., 17.06.2008, 1-160/174; yayınlanmamıştır).

No. 2

• SÜRELİ HAPİS CEZASI

İrza geçme, ırz ve namusa tasaddide bulunma suçlarından sanık H... H... T...’ın yapılan yargılanması sonunda; Nitelikli cinsel istismar ve cinsel taciz suçlarından mahkumiyetine dair Yozgat Ağır Ceza Mahkemesinden verilen 21.12.2005 gün ve 2004/253 Esas, 2005/362 Karar sayılı hükmün süresi içinde Yargıtay’ca incelenmesi sanık tarafından istenilmiş olduğundan ve nitelikli cinsel istismar suçundan kurulan hüküm yönünden resen de temyize tabi bulunduğundan dava evrakı C.Başsavcılığından tebliğname ile daireye gönderilmekle incelenerek gereği düşünüldü;

Yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin soruşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya içeriğine göre yerinde görülme-yen sair temyiz itirazlarının reddine,

Ancak;

Sanığın bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda işlediği anlaşılan basit ve nitelikli cinsel istismar suçları hukuki ve fiili bir kesintiye uğramadığı da gözetilerek zincirleme surette nitelikli istismar suçunu oluşturduğu halde yazılı şekilde iki ayrı suçtan hüküm kurulması,

Kabule göre de;

5237 Sayılı TCK’nın 49/1. maddesiyle kanunda aksi gösterilmeyen hallerde ilgili suç tanımındaki temel cezanın bir aydan az, yirmi yıldan fazla olamayacağı belirtilmiştir, bunun sonuç ceza bakımından bir sınır oluşturmadığı ve Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 30.05.2006 gün ve 2006/147 E, 149 sayılı kararının da bu yönde olduğu gözetilmeden, 103/2, 103/3 ve 103/4. maddelerine göre tayin edilen 22 yıl 6 ay hapis cezasının aynı yasanın 61/7. maddesine aykırı olarak 20 yıla indirilmesi,

Bozmayı gerektirmiş, sanığın temyiz itirazları bu nedenle yerinde görül-müş olduğundan, kazanılmış hak saklı kalmak kaydıyla kısmen re’sen de temyize tabi olan hükmün 5320 sayılı Kanunun 8/1. maddesi gözetilerek CMUK’un 321-326. maddeleri uyarınca (BOZULMASINA), 16.10.2006 tarihinde oybirliğiyle karar verildi (5.CD., 16.10.2006, 5517/7952; yayınlanmamıştır).

No. 3

• KISA SÜRELİ HAPİS CEZASINA SEÇENEK YAPTIRIMLAR

Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımları düzenleyen 5237 sayılı TCK’nın 50/1-f maddesinde, gönüllü olmak koşuluyla kamuya yararlı bir işte ücret ödenmeksizin

çalıştırılmaya karar verilebileceği belirtilmesine rağmen, sanığın rızası da alınmadan yazılı şekilde sanığın Emet Belediyesi'nde ücret karşılığı çalıştırılmasına karar verilmesi

Bozmayı gerektirmiş o yer C.Savcısının temyiz itirazları bu itibarla yerinde görül-müş olduğundan, hükmün bu sebeplerden dolayı istem gibi (BOZULMASINA), 05.10.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi (2. CD., 5.10.2006, 1616/16026; UYAP)

No. 4

• SEÇENEK YAPTIRIMLAR

Kısa süreli hapis cezasına seçenek olarak sayılmış olan yaptırımlar, uygulayıcıya geniş bir alanda yaptırım belirleme yetkisi getirmekle birlikte; somut olaya ve yaptırı-mın amacına uygun, suçluyu ve toplumu korumaya yönelik bir güvenlik tedbirine hük-medilmesi, anayasal bir hak olan dolaşım özgürlüğünü sınırlayıcı sonuç doğuracak biçimde sanığın gece ikametinden çıkmaması biçiminde karar verilmemesi gereği göze-tilmelidir. (6. CD., 03/12/2008 E: 2006/411 K: 2008/23553; www.hukukturk.com).

No. 5

• ADLİ PARA CEZASININ BELİRLENMESİ

08.07.2005 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 5377 sayılı Kanunun 7. maddesi ile 5237 sayılı TCK'nın 61. maddesine eklenen 8. fıkra uyarınca adli para cezası hesaplanırken tayin olunan temel gün üzerinden bireyselleştirmeye yönelik artırım ve indirimler yapılarak sonuç gün ile kişinin bir gün karşılığı ödeyebile-ceği TCK'nın 52.2.maddesi gereğince belirlenecek miktarın çarpılması suretiyle bu-lunması gerektiği gözetilmeden, temel günün paraya çevrilerek artırım ve indirimlerin bu miktar üzerinden yapılmak suretiyle sanıklar hakkında fazla adli para cezası tayini (10. CD., 28.11.2007, 2006/10571, 2007/13954; yayınlanmamıştır).

No. 6

• ADLİ PARA CEZASI

5237 sayılı TCK'nın 61.9. maddesinde belirtilen "adli para cezasının seçimlik ceza olarak öngörüldüğü suçlarda bu cezaya ilişkin gün biriminin alt sınırı, o suç tanımındaki hapis cezası-nın alt sınırından az, üst sınırı da, hapis cezasının üst sınırından fazla olamaz" şeklindeki dü-zenlemenin suç ve hüküm tarihinden sonra 19.12.2006 tarihinde 5560 sayılı kanunla yürürlüğe girdiği, suç tarihinde ise 5237 Sayılı TCK'nın 52.2.maddesi uyarınca temel adli para cezasının alt sınırının 5 gün olduğu gözetilmeden, temel adli para cezasının seçimlik cezalar arasında olması gereken crantılılık ilkesinin göz önüne alındığından bahisle hapis cezasının alt sınırına eşit olarak belirlenmesi suretiyle uygulama yapılarak sanık hakkında fazla ceza tayini (2.CD., 7.7.2008, 6544/12506; yayınlanmamıştır).

No. 7

• BELLİ HAKLARI KULLANMAKTAN YOKSUN BIRAKILMA(VELAYET HAKKI)

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunun 53. maddesi 3. fıkrası 1. cümlesinde; hapis cezası ertelenen hükümlünün kendi altsoyu üzerindeki velayet, vesayet ve kayırmalık yetkile-

rinden yoksun bırakılamayacağı, 2. cümlesinde de 53. maddenin 1. fıkrasının (e) bendinde söz konusu edilen hak yoksunluğunun uygulanmamasına karar verilebileceği hükmüne yer verildiği gözetilmeden infazı kısıtlar şekilde sanık hakkında 53. maddenin tümüyle uygulanmasına yer olmadığına karar verilmesi isabetsiz olup, yasa yararına bozma istemine dayanan ihbarnamedeki düşünce yerinde bulunduğundan Antalya 9. Asliye Ceza Mahkemesinin 4.5.2006 gün ve 2006/406-390 Sayılı Kararının CMK. nun 309. maddesi uyarınca aleyhe sonuç doğurmamak üzere BOZULMASINA, dosyanın mahalline gönderilmek üzere Yargıtay C. Başsavcılığına iadesine 12.10.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi. (11. CD., 12.10.2006, E. 2006/5714, K. 2006/8064)

No. 8

• SÜRÜCÜ BELGESİNİN GERİ ALINMASI

TCK'nın 53/6.maddesi ile sürücü belgesinin geri alınmasına hükmedilmesi gerekirken KTK'nın 118/5 atfıyla 119/2.maddesi gereği sürücü belgesinin geri alınması nedeniyle hükmün sadece bu yönden BOZULMASINA, (9.CD., 2007, 2006/130, 2007/55; www.adalet.org)

No. 9

• KAZANÇ MÜSADERESİ

Haksız surette ele geçirdiği başkasına ait kredi kartını kullanmak suçundan sanığın yargılamasında kazanç müsaderesinin, maddi menfaatin suçun mağduruna iade edilememesi halinde mümkün olduğu gözetilmeden bu yönde hüküm kurulmaması gerekir. (11.CD, 15.8.2006, E. 2006/4017, K. 2006/6694, www.kazanci.com.tr)

No. 10

• EŞYA MÜSADERESİ

Sahte Banknotların İncelenmesi ve Değerlendirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 16. maddesi uyarınca, suça konu sahte paranın karar kesinleştiğinde T.C. Merkez Bankası merkez veya taşra birimine gönderilmesi yerine zoraltımına karar verilmesi, yasaya aykırıdır. (3. CD., 19.9.2006, E. 2005/7501, K. 2006/14103, www.kazanci.com.tr)

No. 11

• KAZANÇ MÜSADERESİ

Rüşvet alma, rüşvet verme, nüfuz ticareti ve rüşvete aracılık etmek suçlarından yargılanan sanıklar hakkında; sanıklardan birinin aldığı kabul edilen paraların karşılığı değerler konusunda TCK'nın kazanç müsaderesini içeren maddesine göre bir karar verilmemiş olması, özgü suç niteliğinde olan ve kamu görevlisi tarafından işlenebilen rüşvet alma suçuna iştirak eden diğer sanığın eylemden azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulabileceğinin gözetilmemesi bozma nedenidir. (5. CD., 19.2.2007, E. 2006/8410, K. 2007/1204, 19.2.2007, www.kazanci.com.tr)

No. 12

• EŞYA MÜSADERESİ

2- Suçta kullanılan ve yedieminde bulunan minibüsün müdahil adına ruhsatlı olup, sanığın bu araçta şoför olarak çalıştığı ve müdahilin bilgisi olmaksızın göçmenleri taşıdığı anlaşılmakla aracın ruhsat sahibine iadesi yerine yazılı şekilde zoraki karar verilmesi bozma nedenidir. (8. CD, 5.4.2007, E. 2006/5415, K. 2007/2861, www.kazanci.com.tr)

No. 13

• TEMEL CEZANIN BELİRLENMESİ

Mahkemece ceza tayin edilirken, cezanın maddede yazılı alt sınırın üzerinde belirlenmesi halinde, 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 141 3. ve 5271 sayılı CMK'nın 34 1. maddesi gereğince gösterilen gerekçenin, TCK'nın 61. maddesinde belirtildiği şekilde, suçun işleniş biçimini, suçun işlenmesinde kullanılan araçları, suçun işlendiği zaman ve yer, suçun konusunun önem ve değerini, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığını, failin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığını, failin güttüğü amaç ve saiki göz önünde bulundurarak ilgili bilgi ve belgelerin isabetle değerlendirildiğini gösterir biçimde yasal ve yeterli olması gerekir.

Gerekçenin bu niteliği kararı aydınlatmak, keyfiliği önlemek ve tarafları tatmin etmek özelliklerini taşıması yanında, hâkımın aşağı ve yukarı hadler arasında takdir yetkisini kullanırken TCK'nın 61. maddesinde düzenlenen kuralın dışına çıkıp çıkmadığının Yargıtay'ca değerlendirileceğini de göstermektedir. Yargıtay'ın görevi, yasaların Türkiye genelinde hukuka uygun olarak uygulanıp uygulanmadığını denetlemek, içtihatları ile ülkede yasaların ve hukuk kurallarının uygulanmasındaki birliği sağlamaktır.

TCK'nın 188 3. maddesinde yazılı hücrüveti bağlayıcı cezanın üst haddinin 15 yıl olduğu, Türkiye genelinde zaman zaman tonlara varan uyuşturucu madde ele geçişi ve yargılama konusu olduğu, bu durumlarda dahi azami 15 yıl hapis cezasına hükmedilebileceği, sanıkta ise 17709,9 gram esrar ele geçirildiği, emsal dosyalar gözetilerek sanığın cezasının tayini gerektiği gözetilmeden, salt yasadaki kelimelerin tekrarı ile suçun işleniş şekli, suç konu esrar maddesinin önem ve değerinin çokluğu, kastın yoğunluğu, sanığın amaç ve saiki, geçmişi, ceza adaletinin temin ve tesisi ile hak ve nesafet kuralları gözetilerek gerekçe yapılarak Türkiye genelinde ki uygulamaya aykırı biçimde temel cezanın asgari haddin çok üzerinde tayin edilmesi. (10. CD., 6.12.2007, E. 2007/13908, K. 2007/14345, www.kazanci.com.tr)

No. 14

• TAKDİRİ İNDİRİM NEDENLERİNİN BELİRLENMESİ

TCK'nın 62. maddesinde "Takdiri indirim nedeni olarak, failin geçmişi, sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları, cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkileri gibi hususlar göz önünde bulundurulabilir. Takdiri indirim nedenleri kararda gösterilir." Hükmüne aykırı olarak bu hususlar irdelenmeden "duruşmada elde edilen kanaate göre denilmek suretiyle yasal olmayan gerekçe ile TCK'nın 62. maddesinin uygulanmasına yer olmadığına karar verilmesi bozmayı gerektirir. (5.CD., 15.3.2007, 2006/13979-2007/1953 Artuç/Akkaya/Gedikli, 379).

No. 15

• MAHSUP

...cezasından, kesinleşme tarihinden önce başka suç nedeniyle tutuklu kaldığı sürenin indirilip indirilmeyeceği noktasında toplanmaktadır.

765 sayılı TCK'nın 40. ve 5237 sayılı TCK'nın 63. maddelerinde, hükmün kesinleşmesinden önce gerçekleşen ve kişisel özgürlüğün sınırlandırılması sonucunu doğuran bütün haller nedeniyle geçirilmiş sürelerin hükmolunan hapis cezasından indirileceği öngörülmüş olup; somut olaydaki gibi, birden fazla suça ilişkin aynı ayta açılmış olan davalarda, diğer davadan mahsup edilecek bu sürelerin, beraatle sonuçlanmış bir suça ilişkin olması gerektiğine dair açık bir hükme yer verilmemiştir.

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Ceza Genel Kurulu'nun 06.03.1940 tarihli ve 568 sayılı kararında, "Beraat eden bir kişinin beraat ettiği suçtan dolayı tutuklu kaldığı sürenin beraat kararından önce, beraat kararı kesinleşmeden önce işlemiş olduğu diğer suç için verilen ceza süresinden mahsubunun gerektiği" belirtilmiştir.

Söz konusu İçtihadı Birleştirme Kararında tutuklu kalan suçtan beraat etmiş olma esas alınmışsa da, bunun nedeni, beraatin zorunlu bir koşul olarak kabul edilmesi değil, sadece karara konu, içtihadı birleştirmeyi gerektiren uyumsuzluğun beraat hükmüne ilişkin olmasıdır. Bu nedenle, mahsup işlemi önemli olan, mahsup yapılacak mahkumiyetin ilişkin olduğu suçun, sanığın tutuklu kaldığı suçtan dolayı verilecek hükmün kesinleşmesinden önce işlenmiş olmasıdır. Tutuklu kalan suçtan dolayı beraat ya da mahkumiyet hükmü verilmesi sonuca etkili değildir.

Somut olayda, hükümlünün, başka suçtan tutuklu kaldığı ve bu suçla ilgili hüküm kesinleşmeden infaza konu olan suçu işlediği anlaşıldığından, itirazın kabulü yerine reddine karar verilmesi yasaya aykırı olup, kanun yararına bozma talebine dayanan ihbarnamede ileri sürülen düşünce yerinde görüldüğünden; Ankara 8. Ağır Ceza Mahkemesinin 29.03.2007 tarihli ve 2007/53 değişik iş sayılı kararının 5271 sayılı CMK'nın 309. maddesi uyarınca BOZULMASINA; aynı Kanun'un 309 4-a maddesi uyarınca, dosyanın müteakip işlemlerin yapılması için anılan mahkemeye gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı makamına tevdiye, 20.07.2007 tarihinde oy birliği ile karar verildi (10.CD., 20.07.2007, 11007/9670; yayınlanmamıştır).

No. 16

• SANIGIN ÖLÜMÜ

Sanığa tebliğ amacıyla gönderilen tebliğnamenin sanığın ölmesi nedeniyle tebliğ yapılmayarak iade edilmesi üzerine, Dairemizce UYAP-MERNİS vasıtası ile vetki suretiyle temin edilen yeni nüfus kaydına göre, sanığın hüküm tarihinden sonra 30.09.2006 tarihinde öldüğünün anlaşılması karşısında, hakkında açılan kamu davasının 5237 sayılı TCK'nın 64. maddesi uyarınca düşürülmesine karar verilmesinin gerekmesi nedeniyle hükmün bu sebepten Bozulmasına, ancak bu husus yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden 1412 sayılı CMUK'un 322. maddesine göre sanık hakkında kasten eşini yaralama suçundan açılan kamu davasının 5237 sayılı TCK'nın 64 1. maddesi uyarınca DÜŞÜRÜLMESİNE, (2.CD., 23.5.2007, 4044/7277, Artuç/Akkaya/Gedikli, 402)

§3. DEĞİŞİK KONULARA İLİŞKİN MEDYAYA YANSIYAN OLAYLAR, PRATİK ÇALIŞMALAR VE TEST SORULARI

MEDYAYA YANSIYAN ÇÖZÜMLÜ OLAYLAR¹²

HABER 1

Askeri Mahkeme tarafından verilmiş, 10 aylık kesinleşmiş hapis cezası bulunan firari Çelikkaya, polis tarafından yakalanarak karakola götürülür. Cezaevine götürülüşü sırasında adliye önünde bekleyen annesi Şükran'ı gören Çelikkaya, vedalaşmak ister. Polislerden müsaade isteyen Çelikkaya önce annesine sarılır, sonra kaçmaya çalışır. Bunun üzerine polis ile Çelikkaya arasında kovalamaca başlar. Bir kez havaya ateş açan fakat kovalamaca sırasında ayağı yere takılan İnfaz Büro Amirliği'nde görevli polis memuru Hikmet'in yere düşmesi sonucu ateş alan tabancasından çıkan kurşun, Çelikkaya'nın başına isabet eder. Kanlar içinde kalan Çelikkaya olay yerinde yaşamını yitirir¹³.

a) Polis memuru Hikmet'in cezai sorumluluğu bulunmakta mıdır? Açıklayınız.

Olayda silah kullanma yetkisi bakımından, kanun hükmünü icra hukuka uygunluk sebebi düşünülmelidir. Nitekim PVSK m.16/7-c çerçevesinde hakkında tutuklama, yakalama, gözaltına alma, zorla getirme kararı verilmiş olan kişilerin yahut suçüstü halinde şüphelilerin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde silah kullanma yetkisi tanınmaktadır. Olayda tartışılması gereken husus bu yetkinin hukuka uygunluk sebebi sınırları içerisinde kullanılıp kullanılmadığıdır. Kanunda "yakalanmasını sağlayacak ölçüde" ifadesine yer verilmişken, olayımızda Çelikkaya öldürülmüştür. Dolayısıyla hukuka uygunluk sebeplerinde sınırın aşılması söz konusudur. Bundan sonraki aşamada ise, sınırın aşılmasına nasıl sonuç bağlanması gerektiği tartışılmalıdır. TCK m.27/1'de hukuka uygunluk sebeplerinde sınırın kast olmaksızın aşılması halinde, fiil taksirle de cezalandırılıyorsa, taksirden ötürü ceza verileceği fakat cezada indirimle gidileceği hüküm altına alınmıştır. O halde tespit edilmesi gereken temel nokta, polis memurunun davranışının taksirli olup olmadığıdır. Taksir objektif olarak öngörülmesi gereken neticenin, dikkatsiz ve özensizlik sonucun-

¹² Haberler, kaynak internet-haber sitelerden doğrudan aktarılmamış olup, isimlerin farklılaştırılması, gereksiz bilgilerin çıkarılması, uzun olan yerlerin özetlenerek aktarılması şeklinde değişikliğe tabi tutulmuştur.

¹³ www.cnnturk.com/2012/turkiye/03.04/mahkemeden,kacan,zanlı-polis-kursunuyla-oldu/651767.0/

da fail tarafından öngörülmezsizin gerçekleştirilmesi şeklinde ifade edilebilir. Şu durumda, polis memurunun, kaçan zanlının peşinden koşarken düşüp, elindeki silahın ateş alacağı ve silahtan çıkan kurşunun kaçan zanlıya isabet edip onun ölümüne yol açacağı öngörülebilir bir netice olarak değerlendirilmemelidir. Olayda "kaza ve tesadüf" çerçevesinde bir değerlendirme yapılmalı, meydana gelen neticeden polis memuru taksirle dahi sorumlu tutulmamalıdır.

b) Polis memuru Hikmet'in, kaçan Çelikkaya'nın arakasından hedef gözetmeksizin ateş edip, ölümüne sebep olsaydı, birinci soruya vereceğiniz yanıt değişir miydi?

Bu durumda, Hikmet en azından olası kastla hareket etmiş olacaktır. Olası kastla hareket edildiği durumlarda TCK m.27/1 anlamında sınırın aşılmasından söz edilemeyeceğine göre, Hikmet olası kastla adam öldürmeden sorumlu olacaktır.

HABER 2

Bayram namazından sonra 16 yaşındaki Ahmet, şakayla karışık amcasının oğlu Remzi'nin ensesine silahı dayar ve tabanca bir anda ateş alır. Remzi kan içerisinde yere yığılır. Hemen Karamürsel Devlet Hastanesi'ne kaldırılan 17 yaşındaki Remzi yapılan tüm müdahalelere rağmen kurtarılamaz. Bu olaydan sonra sinir krizleri geçiren Ahmet güvenlik güçleri tarafından gözaltına alınır¹⁴.

Olay iki şekilde değerlendirilmelidir. Birincisi Ahmet silahın dolu olduğunu biliyorsa, bu durumda neticenin Ahmet tarafından öngörüldüğü fakat şaka maksatlı istenmediği sonucuna varılmalıdır. Buna karşılık, Ahmet silahın dolu olmadığını düşünerek söz konusu şakayı yapmışsa, bu durumda öngörülmesi beklenen ölüm neticesinin, silahı kontrol etmesi gereken Ahmet tarafından tedbirsizlik ve dikkatsizlik sonucu öngörülmeden gerçekleştirildiği kabul edilerek, Ahmet'in taksirle adam öldürmeden sorumluluğuna gidilmelidir. Ayrıca Ahmet'in 16 yaşında olması nedeniyle, çocuklar bakımından öngörülen indirimden yararlandırılmalıdır.

HABER 3

Haydar, kullandığı otomobilin kontrolünü kaybeder. Bariyere çarpan araç takla atarak karşı şeride geçer. Ters yönden gelen başka bir otomobilse, kaza yapan araçtan kaçarken Hava Harp Okulu duvarına çarpar. Kazada araçta bulunan Cemile ile çocukları 8 yaşındaki Osman ve 2 yaşındaki Dursun yaralanır. İddiaya göre, olay yerine gelen "112 Acil" sağlık ekipleri, 2 çocuğu hastaneye kaldır, ama ağır yaralanan Cemile öldü sanılarak olay yerinde bırakılır. Cemile'nin yaşadığı, olay yerine gelen özel ambulans

¹⁴ http://www.gercekkocaeli.com.tr/HD21721_bayram-sabanli-silahnis-saka-yaparken-kuzeni-oldurdu.html

ekibi tarafından anlaşılır. Ama 2 çocuk annesi kadın kaldırıldığı hastanede ölür¹⁵.

Olayda ihmali bir davranış sonucu meydana gelen bir ölüm neticesi bulunmaktadır. Doktorlar, ölüm neticesini önleme noktasında garantör konumundadır. Bu nedenle, doktorların yaralı olan Cemile'ye müdahale etmesi gerekmektedir. Aksi durumda, doktorların ihmali suretiyle icrai adam öldürme suçundan cezai sorumluluğu gündeme gelir (TCK m.83). Fakat manevi unsur bakımından önemli olan husus, ihmali suretiyle öldürme suçuna konu yükümlülüğün kasten yerine getirilmemiş olmasıdır. Oysa, habere konu olayda doktorlar Cemile'yi ölü zannettikleri için ona herhangi bir müdahalede bulunmamıştır. Dolayısıyla, doktorların ihmali davranışı kasten gerçekleştirdiği söylenemez. Şu durumda, Cemile kendisine geç müdahale edildiği için yaşamını yitirmişse, dikkatsizlik sonucu ölüme neden olan doktorların taksirli sorumluluğu gündeme gelmelidir.

HABER 4

İstanbul'da avukatlık yapan M.K., 10 yıl önce eşinden boşandığı dönemde internette Bursa'da D.D ile tanışır. D.D., kısa bir süre sonra da avukat sevgilisi ile birlikte yaşamaya başlar. Ancak kısa süre sonra iki sevgili arasında tartışmalar başlar. 18 Mart 2002'de çıkan tartışmanın ardından D.D., evi terk edeceğini söyleyince, çılgına dönen Avukat M.K., genç kadını ensesinden tek kurşunla vurarak öldürür. İlk ifadesinde sevgilisini evi terk etmek istediği için vurduğunu söyleyen M.K., mahkemede önceki ifadelerini reddeder ve sevgilisini nasıl öldürdüğünü hatırlamadığını; ayrıca olaydan önce de psikolojik tedavi gördüğünü iddia eder. Muayeneye gönderilen M.K.'ya, Adli Tıp Kurumu tarafından "Paranoid Şizofreni" teşhisi konulur. Cinayet davasını görüşen Ağır Ceza Mahkemesi ise olaydan tam 1 yıl sonra Adli Tıp Kurumu'nun raporu doğrultusunda M.K.'nın suçu akıl hastalığının sonucu işlemiş olduğu ve ceza ehliyetinin bulunmadığı gerekçesiyle, ceza verilmesine yer olmadığına karar verir. Ayrıca bir yıl süreyle iyileşene kadar akıl hastalıkları hastanesinde tutulup tedavi edilmesine hükmedilir. Hastanede "Depresif bozukluk ve anti sosyal narsistik kişilik bozukluğu" tanısıyla tedavi edilen M.K., bir süre sonra taburcu edildi¹⁶.

Olayda öncelikle, M.K.'nın fiili işlediği sırada akıl hastası olup olmadığı öğrenilmelidir. Fiili işledikten sonra ortaya çıkan akıl hastalığı yalnızca yargılama engeli olup, akıl hastalığı ortadan kalktıktan sonra failin yargılanması mümkündür. Buna karşılık, kişinin fiili işlediği sırada akıl hastası olduğu ve akıl

¹⁵ <http://www.medimagazin.com.tr/eczaci/genel/tr-112-ekibi-oldu-zannedip-mudahale-etmedi-by-deob-4-34-9119.html>

¹⁶ <http://www.sabah.com.tr/Yasam/2011/07/30/avukatin-cinligi>

hastalığının işlediği fiiller alakalı olarak failin kusur yeteneğini önemli ölçüde etkilediği sonucuna varılırsa, kusur yeteneği olmadığı kabul edilen M.K. hakkında ceza verilmesi mümkün olmayacaktır. Buna karşılık M.K. hakkından güvenlik tedbirine başvurulup, tehlikelilik durumu ortadan kalkıncaya kadar M.K. hakkında tedaviye devam edilmesi gerekmektedir. Olayda bir sene sonra tedavisi sona eren M.K.'nın işlediği fiil dolayısıyla kusur yeteneği bulunmadığından bahisle serbest kalmasında yasaya aykırı bir durum yoktur. M.K.'nın tekrardan yargılanıp ceza alması söz konusu değildir.

HABER 5

Kütahya'nın Simav ilçesine bağlı Beciler köyünde, mısır tarlasında ürün nöbeti tutan 55 yaşındaki Şaşkın, çalılıkların arasında duyduğu sesi domuz zannederek elindeki ruhsatlı av tüfeğiyle ateş eder. Tüfekten çıkan saçmalar aynı bölgede hayvanlarını otlatan 28 yaşındaki çoban Deniz'in sırtına isabet eder. Daha sonra sesin geldiği çalılıkların yanına giden Şaşkın, komşusunun yaralandığını görünce durumu jandarmaya bildirir. Sırtından yaralanan Deniz, hastaneye kaldırılır. Yaralının hayati tehlikeyi atlattığı öğrenilirken Şaşkın, ifadesinin ardından savcılık tarafından serbest bırakılır¹⁷.

Şaşkın, hayvan zannederek bir insana ateş edip onu yaralamıştır. Kasten yaralama suçunun konusu bir insandır. Fakat, ateş ettiği şeyin insan olduğunu bilmeden hareket eden Şaşkın, suçun maddi unsurlarında hataya düşmüştür. TCK m.30/1'e göre, suçun maddi unsurlarında hataya düşen kimse kasten hareket etmiş olmaz, yani fail hatasından yararlanır. Failin bu hatadan yararlanabilmesi için, hatanın kaçınılmaz olup olmaması önemsizdir. Buna karşılık, dikkatsiz ve tedbirsizce hareket eden failin taksirli sorumluluğu saklıdır. Şu durumda, Şaşkın kasten yaralama suçundan dolayı sorumlu değildir. Fakat, Şaşkın'ın taksirli sorumluluğu devam ettiğinden ve taksirle yaralama suçu kanunda düzenlendiğinden (TCK m.89), Şaşkın taksirle adam yaralama suçundan sorumlu tutulmalıdır.

HABER 6

Abdullah (70), tavuklarını parçalayan köpeği vurmak için av tüfeğiyle ateş etse de, saçmalardan bazıları, yan bahçede çalışan Feride'ye (39) isabet eder. Bacağından yaralanan Feride, Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesine kaldırılır. Çakıcı'nın hayati tehlikesinin bulunmadığı öğrenilir. Gözaltına alındıktan sonra aynı hastanede sağlık kontrolünden geçirilen Abdullah ise, gazetecilere, "Köpeğe ateş ettim. Kurşun yanlışlıkla kadına isabet etti" şeklinde açıklama yapar¹⁸.

¹⁷ <http://yerel.aha.com.tr/kutahya/19/yanlislikla-domuz-zannet-gi-cobani-vurdu/20130727AW006474>

¹⁸ <http://haber.kanald.com.tr/Haber-Yasam-34/Yanlislikla-vurdu-45286.aspx>

Abdullah nişan aldığı köpeğe ateş etmiş, fakat kurşunlardan bazıları Abdullah'ın hedef almadığı Feride'yi yaralamıştır. Bu durumda, olayda hedefte sapma söz konusudur. Hedefte sapma TCK m.30 anlamında mütalaa edilebilecek bir hata hali değildir. Bu durumda, saçma tanelerinin Feride'ye isabet edeceği fail tarafından öngörülmemişse, meydana gelen yaralama neticesi dolayısıyla Abdullah'ın taksirle yaralamadan sorumlu tutulması gerekir. Buna karşılık, fail saçmaların Ferdi'ye isabet edebileceğini öngörmüş fakat neticenin meydana gelmemesi için gerekli çabayı göstermesine rağmen netice meydana gelmişse, bilinçli, taksirle yaralamadan sorumlu tutulmalıdır.

HABER 7

Ülkede gerçekleştirilen direnişi ve emniyet güçlerinin olaya müdahalesini değerlendirmek üzere toplanan mecliste muhalefet partisi milletvekili muhalif, polisle birlikte hareket eden eli sopalı kişilerin kim olduklarını hükümetin açıklamasını ister. Çıkan sözlü tartışma üzerine iktidar partisi milletvekili İktidar, Muhalif'in üzerine yürür. Birçok milletvekilin katıldığı arbede sırasında, milletvekili İktidar yüzüne yumruk darbesi alır. İktidar, failin tespiti ve cezalandırılması için savcılığa suç duyurusunda bulunur¹⁹.

Olayda seçimden sonra milletvekili tarafından işlenmiş bir suç söz konusudur. Milletvekili dokunulmazlığının düzenlendiği Anayasa'nın 82. Maddesinin 3. fıkrasına göre, seçimden önce veya sonra bir suç işlediği ileri sürülen bir milletvekili, meclisin kararı olmadıkça tutulamaz, sorguya çekilemez, tutuklanamaz ve yargılanamaz. Ağır cezayı gerektiren suçüstü hali ve seçimden önce soruşturmasına başlanılmış olmak kaydıyla Anayasanın 14 üncü maddesindeki durumlar bu hükmün dışındadır. Olayda istisnai bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla, İktidar'ın şikâyeti üzerine Cumhuriyet Savcılığı olayı soruşturmak için harekete geçebilir ise de, yasama dokunulmazlığından yararlanan milletvekillerin sorguya çekilmesi ve yargılanması mümkün değildir. Buna karşılık, milletvekili sıfatının sona ermesi durumunda, soruşturmaya devam edilip, olayı gerçekleştirdiği düşünülen kimseler hakkında yargılama yapılması mümkündür.

HABER 8

İlkokulda sınıf öğretmenliği yapan Erdi, Sındırgı ilçesine bağlı Çayır köyündeki bir yakınının asker uğurlamasına katılır. Erdi'nin yakını uzman çavuş Dengesiz, bir ara beylik tabancasını çıkarıp, havaya ateş açmaya başlar. Fakat, bu sırada seken kurşunlardan biri Erdi'nin göğsüne isabet eder. Bigadiç Devlet Hastanesi'ne kaldırılan Erdi'nin, yapılan ilk müdahalenin ardından Balıkesir'e sevk edilmesine karar verilir. Sevk esnasında

¹⁹ <http://www.cumhuriyet.com.tr/gundem/23670696.asp>

acil tıp teknisyeni Tülay'ın kullandığı ambulans, Bigadiç Cevizli mevkiinde bir kamyon ile çarpışır. Kazada ambulansı kullanan Tülay ve doktorlar yaralanırken: Erdi hayatını kaybeder²⁰.

Öncelikle, eğer Erdi kazadan önce kurşun yarası nedeniyle yaşamını yitirmiş ise, Dengesiz meydana gelen ölüm neticesinden dolayı sorumlu olacaktır. Bu konuda somut olayın özellikleri saklı kalmakla birlikte, Dengesiz'in bilinçli taksirle adam öldürmeden sorumlu tutulması gerektiği söylenebilir. Buna karşılık, Erdi, kaza sonucu yaşamını yitirmişse, bu durumda nedensellik bağının varlığını sürdürdüğünü söylemek mümkün olmakla birlikte, neticenin faile objektif olarak isnat edilebilirliği tartışılmalıdır. Meydana gelen netice ile failin gerçekleştirmiş olduğu hareketin ortaya çıkardığı risk arasında bir bağlantı bulunmaması durumunda (risk ilişkisinin yokluğu) netice faile isnat edilemez. Dolayısıyla, son durumda ölüm neticesi kendisine objektif olarak isnad edilemeyen Erdi, somut olayın özellikleri çerçevesinde bilinçli taksirle yaralama suçundan dolayı sorumlu tutulmalıdır.

HABER 9

Şirinyer' de boş bir arazide birlikte içki içen Kemal ile Yahya arasında kavga çıkar. Çok sayıda suçtan sabıkası olduğu öğrenilen Yahya, Kemal'i boğazından bıçaklayıp kaçırmaya başlar. Yahya kaçarken, kahvede oturan ve bir gün önce kendisine selam vermediğini ileri sürdüğü Hacı Hüsrân ile garson Hamdi'yi de bıçakla yaralar. İki yaralı hastaneye kaldırılırken, Yahya kaçarak izini kaybettirir²¹.

Haksız tahriktan söz edilebilmesi için, failin, haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işlemesi gerekir (TCK m.29). Olayda haksız fiilin varlığı sorgulanmalıdır. Bir fiilin haksız sayılabilmesi için hukuka aykırı olması yeterli olup, suç teşkil etmesi aranmaz. Dolayısıyla, bir davranışın örf-adet kuralları çerçevesinde toplumsal açıdan kabul görmemesi tek başına yeterli değildir. Bu noktada, "selam vermemek" hukuka aykırı haksız bir davranış olarak nitelendirilemeyeceği için, Yahya'nın haksız tahrik indiriminden faydalanması mümkün değildir.

HABER 10

Abdullah, Semt Pazarı'nda: kendisine harçlık vermediğini öne sürdüğü pazarcı kardeşi Emin'i tabancayla ağır yaraladıktan sonra kardeşi Emin'i de silahla kovalar. Kaçıp karakola giden Emin'in polise bildirmesi

²⁰ <http://www.ntvmsnbc.com/id/25437069/>

²¹ <http://www.egepostasi.com/3ss/yahyasini-butanli-oldurdu-selam-vermeyen-yarsi-adi-h50058.html>

üzerine Abdullah mezarlıkta bir akrabasının mezarı başında yakalanır. Şevket Yılmaz Devlet Hastanesi'ne kaldırılan Emin ise, kurtarılamaz. Bursa 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nde, "Yakın akrabayı öldürmek ve öldürmeye teşebbüs etmek" suçlarından ağırlaştırılmış ömür boyu hapis ve 20 yıla kadar hapis istemi ile yargılanmaya başlanan 3 çocuk babası Abdullah, "Gece yarısı akrabalarım olan Sıtkı, Metin ve Mehmet evime geldi. Bana, 'Gel seni babanla barıştıracamız' dediler. Ben de onlarla gittim. Bir eve gittik ancak babam orada yoktu. Kafama silah dayayarak 'Sen babanı öldüreceksin, Sen bunu yapmazsan biz seni öldürürüz. Korkmana gerek yok. Zaten senin raporun var. İçerde çok yatmazsın' diyerek elime bir silah verdiler. Pazar yerine gittiğimde kardeşim oradaydı, ben de kardeşime ateş ettim " dedi²².

TCK m. 28 gereğince, tehdit altında suç işleyen kimseye ceza verilmezken, tehdidi kullanan kişinin suçun faili sayılacağı belirtilmiştir. Fakat olayda tehdide konu fiilin dışında başka bir fiil işlendiği için Abdullah'ın bu hükümden yararlanıp, kusursuz kabul edilmesi mümkün değildir. Diğer taraftan, her ne kadar babası orada olmadığı için tehdide konu suç işlenememiş olsa da, akrabaların adam öldürmeye teşebbüs suçundan sorumlu tutulması gerektiği akla gelebilirse de, "tipte yer alan icra hareketlerine doğrudan doğruya başlama" koşulu olayda gerçekleşmediği için tehdide konu fiil bakımından akrabaların cezai sorumluluğu bulunmamaktadır. Bu nedenle, akrabalar yalnızca tehdit suçundan (TCK m.106) ötürü sorumlu tutulabilir.

HABER 11

Terzi olduğu öğrenilen Ahmet, akşam saatlerinde iş yerinde çalıştığı sırada kendisini telefonda arayan bir kişi, "Ben insanlık namına haber veriyorum, şimdi evine bir erkek girdi bilgin olsun" diyerek telefonu kapattır. Terzi dükkânını kapatan Ahmet evine gider. Evinin kapısını açmaya çalışan Ahmet kapıyı açamayınca balkondan içeri girer. Mutfaktan bıçak alarak yatak odasına giden Ahmet, karısı Emine'yi, daha önce kendisi ve eşiyle birlikte aynı yerde çalışan Himmet ile çıplak bir şekilde yakalar. Aralarında çıkan kavga sonucu Ahmet, elindeki bıçakla Himmet'i 18 yerinden bıçaklayarak ağır şekilde yaralar. Olay yerinden kaçmak isteyen Himmet, yaralı bir şekilde evin balkonundan atlayarak evin önündeki boş kısa süre yürüdükten sonra olduğu yere yığılarak yaşamını yitirir²³.

Öncelikle, telefonla arayıp kocayı uyaran kimsenin hareketi, netice yönünde nedensellik değeri taşısa da, objektif isnadiyet kriterini karşılama-

²² <http://gundem.milliyet.com.tr/kardesi:-oldurdu-akrabalarim-azmettirdi-dedi:gundem/gundemdetay/14.03.2012/1515192/default.htm>

²³ <http://www.sabah.com.tr/Yasam/2013/08/05/18-yerinden-bicakladi>

maktadır. Diğer taraftan, Himmet'i 18 yerinden bıçaklayan Ahmet'in, darbe sayısı da göz önünde bulundurulursa öldürme kastıyla hareket ettiğinin kabulü ile ölüm neticesi de gerçekleştiğine göre, kasten adam öldürmeden sorumlu tutulması gerekmektedir. Fakat olayda Ahmet'in eşinin Himmet ile cinsel birliktelik yaşaması sadakat yükümlülüğünün ihlali (zina) olarak karşı çıkmaktadır. Dolayısıyla ortada haksız bir davranış bulunmamaktadır ve bu haksız davranış neticesinden adam öldürme suçu işlendiği için Ahmet'in haksız tahrik hükümleri (TCK m.29) gereğince cezasında indirimine gidilmesi gerekmektedir.

HABER 12

Adapazarı İlçesi Karaman Duble Yolu üzerinde aracıyla aşırı hız yaptığı iddia edilen Doktor Hüseyin, yolda bir araca çaptıktan sonra kaçmaya başlar. Alkollü sürücü kaçış esnasında Karaman'dan Adapazarı istikametine gitmekte olan Mustafa Kuzu yönetimindeki otomobile arkadan çarpar. Çarpmanın etkisiyle savrulan araçlardan Mustafa Kuzu otomobil orta refüje çıkarak dururken, Hüseyin'in idaresindeki otomobil 200 metre sürüklenir. Kaza sırasında aynı araçta bulunan Mustafa Kuzu, Sevil Kuzu, Macide Kuzu ve 4 yaşındaki Batu Kuzu yaralandı. Olay yerine sevk edilen ambulanslarla Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevk edilen yaralıların durumlarının iyi olduğu belirtilirken, kazaya karışan Hüseyin isimli doktorun yüksek promilde alkollü olduğu belirlenir²⁴.

Habere konu olayda, Hüseyin'in kaç promil alkollü olduğu bilgisi yer almamaktadır. Diğer taraftan, alkollü araç kullanan kişilerin meydana getirdiği neticeler bakımında en azından bilinçli taksirle hareket ettiğinin kabulü, Yargıtay'ın istikrar kazanan kararlarından anlaşılmaktadır. Şu durumda, alkollü araç kullanan Hüseyin'in meydana gelen neticeyi öngördüğü fakat kendisine güvendiği için neticeyi istemediği kabul edilirse, bilinçli taksirle yaralamadan sorumlu tutulacaktır. Fakat, olayda dört kişi yaralanmıştır. TCK m.89/4'te birden fazla kişinin taksirle yaralanmasına sebep olunması nitelikli bir hal olarak düzenlenmiştir. Bu nedenle dört ayrı yaralama suçundan hüküm kurmak yerine, bileşik suç kuralları gereği nitelikli taksirle yaralama suçunun önce basit şeklinden temel ceza belirlenmeli; daha sonra taksirle yaralamadan verilen bu ceza TCK m. 22/3 (bilinçli taksir) gereğince arttırılmalıdır (TCK m.61/2). Nihayet, birden fazla kişi yaralandığı için, TCK m.22/3 kapsamında arttırılan cezanın, söz konusu neticeler bakımından TCK m.89/4 gereği tekrar arttırılması yoluna gidilmelidir (TCK m.61/4).

²⁴ <http://haber.mynet.com/yasama/alkollu-doktor-dehset-sacp-4-yarali-759605-1>

ÇÖZÜMLÜ PRATİKLER

• Suç Teorisi

OLAY 1

Ahmet ve Berna 15 yıldır evlidirler. Son zamanlarda kendini iyi hissetmeyen Ahmet, yaptırdığı muayene sonucu kalbinin delik olduğunu öğrenir. Ahmet, hamile olan eşi Berna'nın etkilenmesinden korktuğu için bu bilgiyi Berna'yla paylaşmaz ama kendisine bir şey olursa ailesinin sahipsiz kalacağı düşüncesiyle bunalıma girer. Bu bunalımın etkisiyle fevrileşen Ahmet, bir gün eşi Berna ile tartışırken Berna'ya ve ailesine sinkaflı hakaret eder. Bu hakareti kendisine yediremeyen Berna, Ahmet'in yemeğine bir tür asit kararak diline zarar verip bir daha eskisi gibi konuşamamasını ister. Ancak Berna yemeğe kattığı asidin ölçüsünü fazla kaçırır, yemeği yiyen Ahmet'in midesinin delinmesine ve bu nedenle yaşamını yitirmesine sebep olur.

1. Berna, Ahmet'in ölümüyle neticelenen eyleminden dolayı ceza hukuku açısından sorumlu tutulabilir mi?

Cevap: Berna, Ahmet'in ölümünden ceza hukuku açısından sorumludur. Zira olayda neticesi sebebiyle ağırlaşan bir suç söz konusudur. Bilindiği üzere, TCK m. 23'e göre; fail gerçekleştirdiği eylemiyle, işlemeyi kastettiği suçun (temel suçun) neticesinden başka veya daha ağır bir neticenin gerçekleşmesine sebebiyet verirse, ortaya çıkan bu neticeden sorumludur. Fakat anılan durumda ceza sorumluluğunun doğması için sadece başka veya ağır neticenin gerçekleşmesi yetmez, ayrıca bu neticesinin ortaya çıkmasında failin en azından taksirle hareket etmiş olması gerekmektedir. Somut olaya bakıldığında Berna, öncelikle Ahmet'i yaralama kastıyla hareket eder ve Ahmet'in yemeğine asit koyar. Ancak asidin ölçüsünü ayarlayamaz. Burada tedbirsizlik ve veya dikkatsizlik söz konusu olduğu ve ölüm neticesi Berna için öngörülebilir olduğu için Berna'nın taksirle hareket ettiği kabul edilmelidir. Bu hareketi sonucu Ahmet yaşamını yitirmiştir. Netice itibarıyla:

- ölüm neticesi ile Berna'nın hareketi arasında bir nedensellik bağlantısının gerçekleştiği ve neticenin Berna'ya objektif olarak isnad edilebilir olduğu,
 - Berna'nın temel suç tipi olan yaralamayı gerçekleştirmek için kasten harekete geçtiği ve
 - başka bir suça vücut veren (kasten taksirle öldürme suçu) ölüm neticesinin gerçekleşmesinde Berna'ya taksir seviyesinde bir kusur atfedilebilmesi dolayısıyla, Berna'nın TCK m. 23'den hareketle ceza sorumluluğu söz konusudur.
2. Olayla ilgili yapılan soruşturma esnasında Berna'nın avukatı; müvekkilinin (Berna'nın) Ahmet'in yaptığı ağır hakaretin etkisiyle bu eylemi

gerçekleştirdiğini, dolayısıyla maruz kaldığı bu ağır hakaretin ceza sorumluluğunu kaldıracağını ifade etmiştir. Avukatın bu savunması yerinde midir?

Cevap: Avukatın bu savunması yerinde değildir. Her ne kadar; Berna'nın Ahmet'in ölümüyle sonuçlanan eyleme girişmesinde kendisine yapılan ağır hakaretin etkisi olsa da, bu ağır hakaret Berna'nın ceza sorumluluğunu kaldırmaz. Somut olaydaki bu durum TCK m. 29'da düzenlenen haksız tahrik hükümlerine göre değerlendirilmelidir. Buna göre; fail, kendisine karşı gerçekleştirilen bir haksız fiilin etkisiyle meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisiyle bir suç işlerse, bu suç nedeniyle verilecek cezada TCK m. 29'da belirtilen çerçevede somut olayın koşullarına göre bir indirimle gidilir. Bu ifadeden hareketle haksız fiilin koşulları sayılacak olursa;

- tahriki teşkil eden bir haksız fiilin varlığı,
- bu haksız fiilin bir hiddet veya şiddetli elem meydana getirmesi,
- işlenen suçun bu hiddet veya şiddetli elemin etkisinde işlenmesi,
- tepki niteliğindeki suçun haksız fiili işleyen kişiye karşı gerçekleştirilmesi.

Somut olaya bakıldığında; Berna'nın Ahmet'e karşı giriştiği eylemlerin, Ahmet'in Berna'ya sarf etmiş olduğu hakaretin (haksız fiilin) ortaya çıkardığı hiddetin etkisiyle gerçekleştirildiği göz önünde bulundurulduğunda TCK m. 29'da düzenlenen haksız tahrikin Berna'ya uygulanabileceğini söylemek mümkündür. Ancak haksız tahrik ceza sorumluluğunu ortadan kaldıran bir hal değil kusurluluğu etkileyen, Kanunun ifadesiyle de ceza sorumluluğunu etkileyen bir haldir. Dolayısıyla avukatın, haksız tahrik unsuru kabul edilebilecek ağır hakaretin Berna'nın ceza sorumluluğunu kaldıracağı yönündeki savunması isabetsizdir.

3. Berna'nın yemeğe karıştırdığı asit sadece Ahmet'in diline zarar verir fakat yaptığundan pişman olan Berna kendi araçlarıyla Ahmet'i hastaneye götürmek üzere yola çıkar. Ancak Berna yolda bir anlık dikkatsizlikle direksiyon hâkimiyetini kaybedip kaza yapar ve kaza sonucu eşi Ahmet hayatını kaybeder. Ortaya çıkan bu ölüm neticesinden dolayı Berna'nın ceza sorumluluğunu tartışınız.

Cevap: Ahmet'in yaşamını yitirdiği trafik kazası, Berna'nın bir anlık dikkatsizliğinden dolayı meydana gelmiş bir kazadır. Şu haliyle Berna'nın söz konusu trafik kazası için taksirle hareket ettiğini söylemek mümkündür. Zira TCK m. 22 2'ye göre taksir; dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyle gerçekleşmesidir. Somut olayda da Berna, Ahmet'i hastaneye götürmek

üzere aracı kullanmakta ve bir anlık dikkatsizliği ile direksiyon hâkimiyetini kaybederek kaza yapmaktadır. Dolayısıyla Berna'nın ortaya çıkan ölüm neticesinden dolayı taksir düzeyindeki kusuru çerçevesinde sorumluluğu söz konusu olacaktır. Ancak TCK m. 22 6'da yer alan ve taksirin türüne göre farklı sonuçların belirlendiği düzenleme göz önünde bulundurulmalıdır. Anılan hükme göre; taksirli hareket sonucu neden olunan netice, münhasıran failin kişisel ve ailevi durumu bakımından, artık bir cezanın hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede mağdur olmasına yol açmışsa ceza verilmez, bilinçli taksir halinde verilecek ceza yarısından altıda bire kadar indirilebilir. O halde somut olayın koşullarında, Berna'nın ölüm neticesine taksirli davranışıyla sebebiyet verdiği tespit edildikten sonra, ceza sorumluluğunun belirlenebilmesi için bu taksirin türü önem arz etmektedir. Şayet Berna basit bilinçsiz taksirle hareket etmişse, kazada ölen kişinin eşi olduğu ve bu neticenin Berna için bir cezayı gereksiz kılacak bir mağduriyet doğuracağından hareketle bir ceza verilmez. Ancak Berna'nın bilinçli taksirle hareket ettiği kabul edilecek olursa da verilecek ceza yukarıda belirtilen çerçevede indirimine tabi tutulabilir. Burada Berna'nın bilinçli taksirle hareket ettiği konusunda açık bir bilgi ve durum söz konusu olmadığı için basit bilinçsiz taksirin varlığı kabul edilmeli ve Berna'ya ortaya çıkan ölüm neticesinden dolayı ceza verilmez.

OLAY 2

Ailesinin baskısından dolayı evden kaçan 13 yaşındaki Ceyhun'un tek başına sokakta yattığını gören Deniz, kendilerinin bir grupları olduğunu ve dilerse Ceyhun'un da bu gruba katılabileceğini söyler. Ceyhun da bu teklifi kabul eder. Fakat bir süre sonra Deniz'in gruptaki çocuklara kapkaç yaptırdığını gören Ceyhun, gruptan ayrılmak ister ama Deniz *"bu gruba giren ancak ölümlle gruptan ayrılır, eğer ayrılmak istiyorsan söyle bizim çocuklar bir veda töreni hazırlasınlar sana"* der. Başına kötü şeylerin geleceğinden korkan Ceyhun ayrılmaktan vazgeçer. Daha sonra Deniz, Ceyhun'a akşama kadar 500 TL getirmezse cezalandırılacağını söyler. Bunun üzerine Ceyhun, bir banka şubesinin önünde beklemeye başlar. Bu sırada bankadan çıkan Emine'yi gözüne kestiren Ceyhun, kuytu bir sokağa kadar Emine'yi takip eder ve uygun bir zamanı bulunca da Emine'nin elindeki çantayı almak üzere saldırır. Emine direnir ancak Ceyhun, Emine'nin direncini kırmak için Emine'ye vurur. O esnada pitbull cinsi köpeğini gezdirmeye çıkaran Fuat durumu fark eder ve Ceyhun'u etkisiz hale getirmek için köpeğini serbest bırakır ve Ceyhun'un üzerine yönlendirir. Köpek de Ceyhun'a saldırır. Fakat Ceyhun'u etkisiz hale getirdikten sonra sahibi Fuat'ın tüm müdahale ve komutlarına rağmen saldırıyı bitirmeyerek Ceyhun'un kolunu kopartır.

1. Fuat'ın müdahalesi sonucu Emine'nin çantasını alamayan Ceyhun'un bu davranışı ceza hukuku açısından bir değer taşır mı? Cevabınız olumluysa Ceyhun'un ceza sorumluluğuna gidilebilir mi?

Cevap: Fuat'ın müdahalesi sonucu Emine'nin çantasını alamayan Ceyhun'un bu davranışı ceza hukuku açısından bir değer taşır. Zira söz konusu durumda Ceyhun işlemeyi kastettiği suçu yağma suçunu gerçekleştirmek için, bu suç açısından elverişli hareketlerle doğrudan icraya başlamış ve fakat Fuat'ın müdahalesiyle yani elinde olmayan bir sebeple yağma suçunun icra hareketleri tamamlanamamıştır. TCK m. 35'e göre; kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur. Dolayısıyla Ceyhun'un bu eylemi açısından yağma suçuna teşebbüs söz konusudur. Ancak Ceyhun bu eylemi gerçekleştirirken Deniz'in tehdidi altındadır ve 13 yaşındaki bir çocuk için Deniz'in bu tehdidini ağır bir tehdit olarak kabul etmek gerekmektedir. TCK m. 28'e göre; karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir ve şiddet veya muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu suç işleyen kimseye ceza verilmez (bu hallerde cebir ve şiddet, korkutma ve tehdidin bir mazeret sebebi olarak değerlendirilmesi gerekir). Bu gibi hâllerde cebir ve şiddet, korkutma ve tehdidi kullanan kişi suçun faili sayılır. Bu nedenle; Ceyhun, Deniz'in ağır tehdidiyle bu suçu işlemeye mecbur kaldığı için ortaya çıkan suçtan dolayı ceza sorumluluğuna gidilmez. Aksine onu bu suça yönelten Deniz, fail olarak yağma suçuna teşebbüsten sorumlu olacaktır.

2. Fuat'ın Emine'ye yardım etmek amacıyla giriştiği eylem suç teorisi çerçevesinde nasıl değerlendirilebilir?

Cevap: Fuat'ın Emine'ye yardım etmek amacıyla giriştiği eylem suç teorisi çerçevesinde "*üçüncü kişi lehine meşru savunma*" kapsamında değerlendirilmelidir. Çünkü TCK m. 25'e göre; gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hâl ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez. Somut olayın koşullarına bakılacak olursa; Fuat, Emine'nin (üçüncü kişinin) mal varlığına ve vücut bütünlüğüne karşı Ceyhun tarafından gerçekleştirilmekte olan saldırıyı defetmek amacıyla, saldırıyı gerçekleştiren Ceyhun'a müdahale etmiştir. Ölçülülüğe ilişkin değerlendirme bir sonraki sorunun kapsamına girdiği için bu sorunun cevabında konu ile ilgili ayrıca bir açıklama yapılmayacaktır. Ancak yapılacak değerlendirmenin "*üçüncü kişi lehine meşru savunma*" müessesesi kapsamında yapılması gerekmektedir.

3. Köpeğinin Ceyhun'un kolunu koparması dolayısıyla Fuat'a bir ceza sorumluluğu yüklenebilir mi?

Cevap: Fuat'ın Emine'ye karşı yapılan saldırıyı defetmek amacıyla köpeğiyle müdahale etmesinin, üçüncü kişi lehine meşru savunma kapsamında değerlendirilmesi gerektiği bir önceki soruda ifade edilmişti. Burada köpeğin saldırgan fail Ceyhun'un kolunu koparması, savunmaya ilişkin koşullardan orantılılık(= ölçülülük) çerçevesinde değerlendirilmelidir. Orantılılık üç alt başlık altında değerlendirilir. Bunlardan ilki konu bakımından orantılıdır. Somut olayda saldırı hem mal varlığına hem de vücut bütünlüğüne karşı olduğundan savunma nitelikli eylemde konu bakımından orantılılığın varlığından bahsedilebilir. Diğer ikisi ise sırasıyla araç ve aracın kullanımında orantılılıktır. Somut olayda savunmada pitbull cinsi köpeğin kullanılması ve kullanım şeklinin içerdiği tehlike göz önünde bulundurulacak olursa, ortaya çıkan netice ile birlikte orantının yitirildiği ve meşru savunma sınırının aşıldığı söylenebilir. Bu durumda TCK m. 27'de düzenlenen hukuka uygunluk nedenlerinde sınırın aşılması gündeme gelecektir. TCK m. 27/2 özellikle meşru savunmada sınırın aşılması düzenlendiği düşünülecek olursa öncelikle bu hükmün göz önünde bulundurulması gerekecektir. Anılan fıkra'ya göre; meşru savunmada sınırın aşılması mazur görülebilecek bir heyecan, korku veya telaştan ileri gelmişse faile ceza verilmaz. Somut olayda mazur görülebilecek bir heyecan, korku veya telaş söz konusu olmadığından bu fıkra uygulanamaz. Bu durumda sınırın kasten mi yoksa taksirle mi aşıldığı değerlendirilmelidir. Bunun için meşru savunma da dahil tüm hukuka uygunluk sebeplerini kapsayan m. 27/1 göz önünde bulundurulmalıdır. TCK m. 27/1'e göre; ceza sorumluluğunu kaldıran nedenlerde sınırın kast olmaksızın aşılması hâlinde, fiil taksirle işlendiğinde de cezalandırılıyorsa, taksirli suç için kanunda yazılı cezanın altıda birinden üçte birine kadar indirilerek hükmolunur. Olayda Fuat'ın ortaya çıkan netice bakımından kasten hareket ettiğine ilişkin bir açık bir bilgi söz konusu olmadığından, savunma amaçlı gerçekleştirdiği eylem sonucu Ceyhun'un kolunun kopmasında Fuat'ın taksirle hareket ettiği söylenebilir. Dolayısıyla Fuat, üçüncü kişi lehine meşru savunma sınırlarını taksirle aştığı için ve ortaya çıkan netice TCK'da taksirle işlenebilen bir suç tipine vücut verdiği için (TCK m. 89 – taksirle yaralama) TCK m. 27/1 çerçevesinde sorumludur.

4. Ceyhun'un kendisini etkisiz hale getirmek üzere serbest bırakılan köpeği fark edip köpeğin saldırısından kurtulmak için yol kenarında park halinde bulunan aracın camını kırarak içine saklandığı düşünülecek olursa, üçüncü kişiye ait araca zarar verme açısından bir zorunluluk halinin varlığından bahsedilebilir mi?

Cevap: Zorunluluk halinin düzenlendiği TCK m. 27/2'ye göre; gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve

başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez. Somut olaya bakıldığında; Ceyhun kendisinin yakalanması için serbest bırakılan bir köpekten kurtulmak için üçüncü bir kişinin aracının camını kırarak araçta saklanmıştı. Görünüş itibarıyla köpek saldırısı bir tehlike olarak kabul edilebilir. Fakat Fuat'ın köpeğini Ceyhun'un üzerine bırakmasına yani tehlikenin ortaya çıkmasına kendisi bilerek sebebiyet verdiği için, söz konusu tehlikeden kurtulmak için üçüncü bir kişinin aracına zarar vermesi (aracın camını kırmak suretiyle) TCK m. 252 çerçevesinde kabul edilebilir bir zorunluluk haline vücut vermez. Dolayısıyla zorunluluk halinin koşulları oluşmadığı için ortaya çıkan zarar neticesinden Ceyhun'un ceza hukuku açısından sorumlu olduğunu söylemek gerekmektedir.

5. Bir an için; Fuat'ın, yoldan geçen insanları görmesine rağmen, Ceyhun'u yakalamak üzere köpeğini serbest bıraktığı, Ceyhun'un da köpeğin saldırısından kurtulmak adına dikkatini başka bir hedefe yönlendirmek için yoldan geçmekte olan Güven'i iterek yere düşürdüğü ve köpeğin de yere düşen Güven'e saldırarak yaraladığı kabul edilecek olursa, bu yaralanma neticesinden Ceyhun ve köpeğin sahibi Fuat'ın ceza hukuku açısından sorumlu olup olmayacaklarını tartışınız.

Cevap: Soruyu Ceyhun ve Fuat açısından ayrı ayrı değerlendirmek gerekirse; öncelikle Ceyhun kendisini takip eden köpekten kurtulmak amacıyla yoldan geçmekte olan Güven'i düşürmekte ve köpeğin Güven'i yaralamasına sebebiyet vermektedir. Burada Ceyhun icrai olarak bir yaralama eylemi gerçekleştirmemiş olsa dahi ortaya çıkardığı tehlikeli durumun bir suça vücut vermesinin önüne geçmesi gerekmektedir. Bu Ceyhun için bir yükümlülüktür. Bu yükümlülüğün ihmal suretiyle ihlali sonucu ortaya çıkan suçlar ihmali suçlar olarak kabul edilir. Bilindiği üzere ihmali suçlar ikiye ayrılmaktadır: Gerçek ihmali suçlar ve gerçek olmayan ihmali suçlar (ihmal suretiyle icra suçları). Somut olayda meydana gelen neticenin yaralanma olması, normalde yaralama suçlarının icrai hareketle işlenmesinin yanında TCK'da ihmal suretiyle de işlenebileceğinin düzenlenmesi ve nihayet yaralama neticesinin Ceyhun'un ön gelen tehlikeli davranışı sonucu ortaya çıkması nedeniyle gerçek olmayan ihmali suç olan TCK m. 88'den (Kasten yaralamanın ihmali davranışla işlenmesi) sorumludur.

Fuat'ın köpeğini serbest bırakmasının ardından köpeğin Ceyhun'u yaralamasından ceza hukuku açısından sorumlu olup olmadığına gelinecek olursa, Fuat hukuka aykırı bir amaçla köpeğini serbest bırakmamıştır. Fakat köpeğin saldırgan ve tehlikeli bir cins olması ve istenmemiş olsa dahi serbest bırakılan köpeğin baş-

ka bir kişiye de zarar verebileceğinin öngörülmesi nedeniyle, köpeği tarafından gerçekleştirilen yaralama eyleminden Fuat'ın bilinçli taksirle yaralamadan sorumlu olacağı kabul edilmelidir. Bilindiği üzere bilinçsiz taksirle bilinçli taksir arasındaki fark; bilinçsiz taksirde öngörülebilecek bir neticenin fail tarafından tedbirsizlik veya dikkatsizlik nedeniyle öngörülememesi durumu söz konusuysa, bilinçli taksirde fail neticeyi öngörmekte ve fakat neticenin gerçekleşmesini istememektedir. Zira TCK m. 22/3'e göre; kişinin öngördüğü bir neticeyi istememesine karşın neticenin meydana gelmesi halinde bilinçli taksir vardır.

OLAY 3

Kışları İzmir'de servis şoförlüğü yapan Sadık, yazları Seferihisar'daki bahçesinde tarımla uğraşmaktadır. Kışları yaklaşık 6 ay kadar bahçesiyle ilgilenemediğinden, dışarıdan gerek bahçesine gerekse mahsulüne verilecek zararları önlemek için duvarının üstündeki demir parmaklıklara elektrik akımı vermektedir. Ocak ayında yağmurlu bir günde oradan geçmekte olan Hamit, yağmurdan korunmak için Sadık'ın bahçe duvarının önündeki ağacın altına gizlenir ve ıslanan ceketini asmak üzere duvardaki demir parmaklıklara dokunduğunda elektrik akımına kapılarak yaşamını yitirir.

Soru: Yukarıdaki olay ile ilgili başlatılan soruşturmada Sadık; söz konusu elektrik akımını sadece bahçesini korumak için demir parmaklıklara verdiğini, ayrıca tüm işlemlerin kendi mülkiyetinde olan eşyalar üzerinde gerçekleştiğini, amacının mülkiyet hakkını korumak olduğunu, dolayısıyla eyleminin hukuka aykırı olmadığını ifade eder. Sadık'ın ifadesi yerinde midir?

Cevap: Sadık'ın verdiği ifadede ortaya koyduğu dayanak suç teorisi kapsamında isabetli değildir. Somut olayın gelişim çizgisi de göz önünde bulundurulduğunda tartışılması gereken husus, Sadık'ın eylemlerinin TCK m. 25/1 kapsamında hakkın kullanılması olarak kabul edilip edilemeyeceğidir. Hukuk sistemi, kişilerin meşru haklarını korumak veya kullanmak amacıyla giriştikleri eylemleri belli sınırlar dâhilinde, zarar neticesi ortaya çıkarsa dahi hukuka aykırı kabul etmemektedir. Zira bu yaklaşımın ceza hukukundaki görünümü olan TCK m. 26/1'e göre, hakkını kullanan kimseye ceza verilmez. Bir hak kullanımının hukuka uygun kabul edilebilmesi için:

- fail tarafından doğrudan doğruya kullanılabilen ve hukuk düzenince kabul edilmiş bir hakkın varlığı,
- hakkın kullanılması ile işlenen suç arasında nedensellik bağlantısının varlığı,
- hakkın kötüye kullanılmaması gerekmektedir.

Bu üç koşulun varlığı halinde hukuken geçerli bir hak kullanımı söz konusudur. TCK m. 26 sadece bir hakkın kullanılmasını değil o hakkın doğasına

uygun bir şekilde kullanılabilmesi için korunmasını da güvence altına almaktadır. Çünkü bir hak aynı zamanda kendisinin varlık koşullarının korunmasını da içinde barındırır. Fakat bu korumanın, aynı meşru savunmada olduğu gibi, ölçülü olması gerekmektedir. Somut olayda, Sadık mülkiyet hakkının bir uzantısı olarak mal varlığı değerlerinin (bahçe ve mahsul) korunması çerçevesinde bir tedbir almıştır. Kural olarak mülkiyet hakkı bu tarz tedbirlerin alınmasını da kapsar. Ancak alınan bu tedbir koruma amacıyla sınırlı ve ölçülü olmalıdır. Sadık'ın aldığı tedbir, bahçe duvarındaki demir parmaklıklara elektrik vermektir. Bu tedbir mal varlığının korunması amacının ötesinde çok daha büyük zararların ortaya çıkmasını sağlayabilecek tehlikelilikte bir tedbirdir. Zira bu tedbir dolayısıyla, Sadık'ın mal varlığı değerlerine bir saldırı içerisinde olmayan Hamit hayatını kaybetmiştir. Ayrıca bu tedbir kontrol altında değildir çünkü Sadık altı ay boyunca köyde bulunmamaktadır. Dolayısıyla Sadık'ın hukuken korunan bir hakkının (malvarlığı hakkı) var olduğu söz konusuysa ve TCK m. 27 çerçevesinde aranan asgari koşulları taşıyor olsa da, aldığı bu tedbiri hakkın kullanılması kapsamında hukuken ölçülü kabul etmek mümkün değildir.

Bu çerçevede hakkın kullanılmasının bir hukuka uygunluk nedeni olması ve bu hukuka uygunluk nedeninde sınırın aşılması durumunun gerçekleşmesi nedeniyle TCK m. 27 hükmü göz önünde bulundurularak sınırın kasten mi taksirle mi aşıldığı tespit edilmelidir. Somut olayın koşulları çerçevesinde; Sadık'ın aldığı tedbirin objektif tehlikeliliği, istenmemesine rağmen koruma amacı dışında daha büyük zararlara sebebiyet verileceğinin rahatlıkla öngörülebilmesi ve bu öngörünün de Sadık'tan beklenebilir olması dolayısıyla bilinçli taksirle hareket edildiğini söylemek mümkündür. Bu nedenle sınırın taksirle aşıldığının kabulü gerekmektedir. Bu halde ortaya çıkan ölüm neticesinin TCK'da taksirle işlenebilen bir suç olması dolayısıyla TCK m. 27/1 hükmü Sadık için uygulanabilir.

OLAY 4

Ağır hasta olan oğlu Nihat'ın ameliyatı için gerekli olan parayı bulmaya çalışan Semih, arkadaşları Bülent, Mehmet, Hikmet ve Tuncay ile bir araya gelir. Semih, arkadaşlarına kısa sürede zengin olabilecekleri bir düşüncesinin olduğunu söyler ve iş adamı Zeynel'in evini soymaya yönelik kurduğu planı anlatır. Tüm arkadaşları Semih ile bu plan üzerinde anlaşır. Aradan bir hafta geçtikten sonra, planın gerçekleşmesi için ihtiyaç olan aracı temin etmek üzere Mehmet sokaktaki bir aracın camını kırarak içeri girer fakat ilk denemede aracı düz kontak ile çalıştırmayı başaramayan Mehmet vazgeçerek aracı terk eder ve oradan uzaklaşır. Bunun üzerine Hikmet'in temin ettiği bisikletlerle yola çıkarlar. Bu arada Bülent de kullanılmak üzere bir merdiven ayarlar.

Semih, Bülent, Mehmet, Hikmet ve Tuncay, iş adamı Zeynel'in yazlığının önüne gelip içeri girmek üzereyken Bülent bir anda pişman olur ve vazgeçerek pencereden inip oradan uzaklaşır. Diğerleri buna aldırılmazlar ve Tuncay'ı gözcü olarak bırakıp, bir hafta önce kendisine yazlığın mutfağında iş buldukları Hikmet'in açık bıraktıkları pencereden merdivenle içeri girerler. Salondaki tablo ve vazolarla kasadaki paraları alan Semih ve Mehmet evden uzaklaşmak üzereyken Mehmet aynayı düşürür ve kırar. Gürültüye uyanan evin hizmetçisi Okşana, Semih ve Mehmet'i görür. Semih elindeki eşyalarla atik bir davranışla evden çıkarken Mehmet, kendilerini ihbar edeceği korkusuyla Okşana'yı öldürür.

Daha sonra bir araya gelen Semih, Mehmet, Hikmet ve Tuncay bir meyhaneye giderek olayı tartışır. Aldıkları alkolün de etkisiyle Semih Mehmet'e *"Niye kafana göre iş yapıyorsun, şimdi bir yakalansak bizi de adam öldürmekten sorumlu tutacaklar"* diye çıkışınca Mehmet, Semih'e hakaret eder. Hakaretin etkisiyle öfkelenen Semih önündeki tabağı Mehmet'e fırlatır. Mehmet'in kafasına isabet eden tabak parçalanır. Bu eylem sonrası hem Mehmet hem de parçalanan tabak nedeniyle Mehmet'in yanında oturan Hikmet yaralanmıştır.

1. Mehmet'in başka bir kişiye ait olan aracı çalmak için bir girişimde bulunması ve daha sonra vazgeçerek oradan uzaklaşması suç teorisi çerçevesinde nasıl değerlendirilebilir? Bu halde Mehmet'in ceza sorumluluğu söz konusu olur mu?

Cevap: Mehmet'in başka bir kişiye ait olan aracı çalmak için bir girişimde bulunması ve daha sonra vazgeçerek oradan uzaklaşması suç teorisi çerçevesinde gönüllü vazgeçme kapsamında değerlendirilmelidir. TCK m. 36'ya göre; *fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz; fakat tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suça ait ceza ile cezalandırılır.* Somut olayda Mehmet, hırsızlık yapmak amacıyla arabanın camını kırarak düz kontak yapmaya çalışmış yani hırsızlık suçunun icra hareketlerine doğrudan doğruya başlamış ve fakat ilk deneme sonrası kendi isteğiyle icra hareketlerini yarıda keserek oradan uzaklaşmıştır. Bu durumda Mehmet TCK m. 36 hükmü çerçevesinde suçun icrasından gönüllü vazgeçtiği için hırsızlık suçuna teşebbüsten dolayı cezalandırılmayacaktır. Ancak vazgeçme anına kadar tamamlanan başka bir suç varsa, söz konusu gönüllü vazgeçme bu suçlar için geçerli olmayacaktır. Başka bir anlatımla bu suçlardan dolayı cezalandırılabilir. Öyle ki, Mehmet araca camı kırmak suretiyle girdiği ve bu eylemi TCK m. 151 çerçevesinde mala zarar verme suçuna vücut verdiği için tamamlanan mala zarar verme suçundan dolayı cezalandırılır.

2. Olayda Zeynel'in evini soymak için Semih, Mehmet, Hikmet ve Tuncay arasında bir iştirak iradesinden bahsedilebilir mi? Cevabınız olumluysa iştirak hükümleri çerçevesinde kimin hangi eylemden nasıl sorumlu olduğunu açıklayınız.

Cevap: Olayda Zeynel'in evini soymak için Semih, Mehmet, Hikmet ve Tuncay arasında bir iştirak iradesinden bahsetmek mümkündür. "İştirak iradesi" kavramından kastedilen şey, sıfatları ne olursa olsun suça katılanların aynı suç işleme kararı çerçevesinde birleşmeleridir. Somut olayda Semih, Bülent, Mehmet, Hikmet ve Tuncay'ın Zeynel'in evini soymak konusunda aynı suç işleme kararı etrafında bir araya geldikleri görülmektedir. Bu anlamda iştirak halinde işlenen bir suçtan bahsetmek mümkündür. Hırsızlık suçu açısından suça katılanların hangi sıfatta değerlendirileceği ve dolayısıyla ceza sorumluluklarının hangi çerçeve dikkate alınmak suretiyle belirleneceği sorununa gelinecek olursa öncelikle kimin hangi eylemde bulunduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Semih : Zeynel'in evine girmiş ve hırsızlık suçunun tipe uygun eylemini gerçekleştirmiştir.

Mehmet : Semih ile birlikte eve girmiş ve fakat bir şey çalamadan çıkmıştır.

Hikmet : Semih ve Mehmet'in eve girebilmesi için bir hafta önce işe girmiş ve o gün pencereyi açık bırakmıştır.

Tuncay : Semih ve Mehmet evdeyken dışarıda gözcülük yapmıştır.

Görüldüğü üzere her fail ortak suç işleme kararı çerçevesinde suçun gerçekleşmesi adına önemli bir işbölümü dâhilinde hareket etmişlerdir. Bu durum birlikte faillliği gündeme getirmektedir. Birlikte ya da müşterek faillik suçun takım halinde işbölümüne dayalı olarak gerçekleştirilmesi esasına dayanır. Böylelikle suçun işlenmesi kolaylaştırılıp mümkün kılınmak ya da en azından başarısız kalması engellenmek istenir. Bu çerçevede şeriklerin fiil üzerinde müşterek bir hâkimiyet kurmaları ve suçun icrasında üstlendikleri roller önem kazanır. Birlikte faillliği belirleyen işte bu fonksiyonel hâkimiyettir. Burada faillerin hareketlerinin neticenin gerçekleşmesinde önemi ve zorunluluğu göz önünde bulundurulur. Zeynel'in evinden hırsızlık yapmak adına Semih ve Mehmet, arasında aynı suç işleme kararıyla aralarında yaptıkları ve suçun gerçekleşmesi adına önemli bir iş bölümü çerçevesinde hareket ettikleri için TCK m. 37 hükmüncü birlikte fail olarak kabul etmek mümkündür.

Ancak Hikmet ve Tuncay ise suçun işlenmesini kolaylaştıran kişiler olmaları nedeniyle yardım eden konumundadırlar.

3. Bülent'in tam eve girmek üzereyken pişman olup vazgeçerek olay yerinden ayrılmasının ceza sorumluluğuna bir etkisi var mıdır?

Cevap: Bülent'in tam eve girmek üzereyken pişman olup vazgeçerek olay yerinden ayrılmasının ceza sorumluluğuna bir etkisi yoktur. Çünkü bu durumda TCK m. 41'de düzenlenen iştirak halinde işlenen suçlarda gönüllü vazgeçme söz konusudur. Anılan hüküm çerçevesinde, iştirak halinde işlenen suçlarda gönüllü vazgeçen kişinin, bu vazgeçmeden faydalanabilmesi için sadece vazgeçmiş olması yetmez, ayrıca söz konusu suçun işlenmesini önlemek adına etkili davranışlarda bulunması gerekmektedir. Başka bir anlatımla, şeriklerden birinin gönüllü vazgeçmesinin etki doğurabilmesi için üzerinde iştirak iradesi oluşan suçun da önlenmesi adına elinden geleni yapması gerekmektedir. Zira TCK m. 41/2'de: "Suçun:

a) *Gönüllü vazgeçenin gösterdiği gayreti dışında başka bir sebeple işlenmemiş olması,*

b) *Gönüllü vazgeçenin bütün gayretine rağmen işlenmiş olması, hâllerinde de gönüllü vazgeçme hükümleri uygulanır."* demek suretiyle iştirak halinde işlenen suçlarda gönüllü vazgeçme için vazgeçenin suçun işlenmemesi için gayret sarf etmesinin gerekliliği dolaylı olarak vurgulanmıştır. Somut olayda Bülent sadece bir pişmanlık hissederek olay yerini terk etmiş ancak suçun işlenmemesi için diğer failleri vazgeçirme için bir çaba sarf etmemiştir. Bu nedenle ortak suç işleme kararının icrası kapsamında gerçekleşen hırsızlık suçundan dolayı Bülent de sorumlu olacaktır.

4. Mehmet'in Okşana'yı öldürmesi, birlikte hareket ettikleri Semih, Bülent, Mehmet, Hikmet ve Tuncay'ın da öldürme eyleminden sorumlu hale getirir mi?

Çözüm: Mehmet'in Okşana'yı öldürmesi, birlikte hareket ettikleri Semih, Bülent, Mehmet, Hikmet ve Tuncay'ın da öldürme eyleminden sorumlu hale getirmez. Çünkü adı geçen kişilerin üzerinde kanaat birliğine vardıkları suç hırsızlık suçudur. Bu anlamda suça iştirakte bağlılık kuralı gereğince, faillerin hem fikir oldukları suç işleme kararı kapsamı dışında bir suçun münferiden işlenmesi durumunda bu suçtan dolayı sadece fail sorumludur. Somut olayın akışına göre: Semih, Bülent, Mehmet, Hikmet ve Tuncay hırsızlık suçu için bir araya gelmişlerdir. Dolayısıyla iştirak iradeleri hırsızlık suçuna ilişkindir. Ancak Mehmet'in Okşana'yı öldürmesi iştirak iradesinin sağlandığı hırsızlık suçu açısından zorunlu bir davranış değildir ve Mehmet bu suçu münferiden aldığı kararla (= kişisel kararla) gerçekleştirmiştir. Dolayısıyla Semih, Bülent, Mehmet, Hikmet ve Tuncay'ın bu öldürme eyleminden iştirak hükümleri dahilinde sorumlu tutulabilmeleri mümkün değildir.

5. Meyhanede Mehmet'in Semih'e hakaret ederken veya Semih'in Mehmet'e tabak fırlatırken alkollü olmaları, bu eylemlerinden kaynaklanan ceza sorumluluğuna etki eder mi?

Cevap: Meyhanede Mehmet'in Semih'e hakaret ederken veya Semih'in Mehmet'e tabak fırlatırken alkollü olmaları, suç teori açısından önemsizdir. Zira TCK m. 34'e göre; iradi olarak alınan alkol veya uyuşturucu madde etkisinde suç işleyen kişinin ceza sorumluluğu var kabul edilmektedir. Dolayısıyla ortada ceza sorumluluğunu etkileyecek veya kaldıracak bir nedenin varlığından söz edilemez. Somut olayda da; meyhanede iradi olarak alkol alan Semih ve Mehmet, birbirlerine karşı hakaret ve etkili eylem suretiyle karşılıklı suç teşkil eden davranışlar sergilemişlerdir. Her ne kadar bu eylemleri gerçekleştirirken irade yetenekleri tam olarak kullanılamıyorsa da, bu duruma kendi iradeleriyle sebebiyet verdikleri için ceza sorumluluğu açısından özel bir durum söz konusu olmaz (ALIC). Tam ceza sorumluluğu mevcuttur.

6. Semih'in fırlattığı tabağın hem Mehmet'i hem de Hikmet'i yaralaması, suçların içtimali hükümleri çerçevesinde nasıl değerlendirilir? Bir an için Semih'in Mehmet'i tabancayla ateş ettiğini, Mehmet'in öldüğü, fakat aynı kurşunun ayrıca hemen yandaki Hikmet'e de isabet edip yaralanmasına sebep olduğu kabul edilecek olursa, vereceğiniz yanıtlarda bir değişiklik olur mu?

Cevap: Soruyu ikiye ayırarak incelemek gerekirse; Semih'in fırlattığı tabağın hem Mehmet'i hem de Hikmet'i yaralaması olayında ilk bakışta görünüşte zincirleme suç hükümlerinin uygulanması gerektiği şeklinde bir izlenim doğmaktadır. Zira Semih, aynı hareketiyle (tabağı fırlatmak) suretiyle birden fazla kişiye karşı aynı suçun işlenmesi durumu söz konusudur. Bu durumu TCK m. 43 2'de düzenlenen "aynı neviden fikri içtima" olarak değerlendirmek mümkündür. Fakat Semih Mehmet'in yaralanmasında doğrudan kast (bilmek - istemek), Hikmet'in yaralanmasında ise olası kastla (neticeyi öngörmek - neticenin gerçekleşmesini umursamamak) hareket ettiği düşünülürse ortaya çıkan suçlar iki ayrı kasten yaralamadır. TCK m. 43 3'e göre kasten yaralama, kasten öldürme, işkence ve yağma suçlarında durumunda "*aynı neviden fikri içtima*" hükümleri uygulanamayacağından ve somut olayda bu ihtimal gerçekleştiğinden ortaya çıkan iki yaralama neticesi arasında TCK m. 43 2 hükmü uygulanmaz, her yaralama suçu için ayrı cezalar verilir. Bir an için Semih'in Mehmet'i tabancayla ateş ettiğini, Mehmet'in öldüğü, fakat aynı kurşunun ayrıca hemen yandaki Hikmet'e de isabet edip yaralanmasına sebep olduğu kabul edilecek olursa, TCK m. 44 çerçevesinde fikri içtima hükümleri göz önünde bulundurulmalıdır. TCK m. 44'e göre; işlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır. Verilen ihtimalde, Semih'in gerçekleştirdiği tek bir fiille (tabanca

ile ateş etmek), birden fazla suçun ortaya çıkmasına (Mehmet'in ölmesi – Hikmetin yaralanması) sebebiyet verdiği için her iki suç arasında fikri içtima ilişkisi kurulur ve bu iki suçtan en olan kasten öldürmeden sorumlu tutulur.

- **Yaptırım Teorisi**

OLAY 5

Temel, Sinan ve Dursun Muğla'da yaşamaktadırlar. Kardeş olan Dursun ve Sinan çalışmak üzere İzmir'e gelmişler, yakın arkadaşları Temel ise Muğla'da kalmıştır. Bir gün her zaman gittikleri kahvehanede Dursun ve Sinan'ın dul anneleri Fadime'nin kendisinden 20 yaş küçük bir sevgilisinin olduğu, bu kişinin adının Şeref olduğu ve İzmir'de önemli bir iş adamının oğlu olduğu konuşulurken Temel konuşulanlara tanık olur. Söylentilerden haberdar etmek amacıyla Temel, Dursun'a *"Annen kendine İzmir'den sevgili bulsun, siz İzmir'de oyalanın hala"* diye bir mesaj yazar. Dursun, mesajı görür fakat iş yerinde yasak olduğu için Temel'i arayamaz. Bir fırsatını bulunca mesajla Temel'e *"ne dediğinin farkında musun, katil etmeyin adamı"* şeklinde bir cevap verir. Buna karşılık Temel de Dursun'a; annelerinin sevgilisi olan Şeref adındaki kişiyi bulup, kardeşi Sinan'la o kişiyi gerekirse zor kullanarak vazgeçirmelerini ima etmek için *"adı Şeref, siz Sinan'la..., artık anla, o çocuğu..."* şeklinde bir mesaj daha yazar ve gönderir. Ancak mesajı yazarken yazım hatalarına ve imla işaretlerine dikkat etmeyen Temel'in mesajı Dursun'a *"adi şerefsizsin anla ... artık anla, o çocuğu..."* şeklinde gider. Gelen bu mesaj karşında Temel'in kendisine hakaret ettiğini düşünen ve çok öfkelenen Dursun durumu kardeşi Sinan'a anlatır. İki kardeş Muğla'ya giderler. Dursun kahvehanede oturmakta olan Temel'e *"aşâğılık herif, serseri"* diye bağırır. Sinan ise annesi Fadime'yi darp eder, darp sonrası alınan sağlık raporunda Fadime'nin vücudunda basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek yaraların bulunduğu belirtilir.

Bilgiler

1. Dursun 4 yıl önce taksirli yaralama suçundan dolayı 3,5 yıl hapis cezası almış ve cezası infaz edilmiştir.
2. Sinan'ın 1 yıl önce karıştığı bir kavga dolayısıyla hakkında kasten öldürme suçundan açılan kamu davası devam etmektedir.

SORULAR

1. Temel'e alenen hakaret ettiği iddiasıyla yürütülen kamu davası sonucu Dursun'a 2 yıl hapis cezası verilmiştir. Dursun'a verilen bu ceza herhangi bir seçenek yaptırıma çevrilebilir mi? Cevabınız olumluysa hangi seçenek yaptırıma çevrilmesi daha uygundur? Cevabınız olumsuzsa cezaların bireyselleştirmesi kapsamında başvurulabilecek başka bir kurum var mıdır?

Cevap: Süreli hapis cezasının düzenlendiği 49. maddede, sadece kısa süreli hapis cezasının tanımı yapılmış ve bunun dışında herhangi bir tanıma yer verilmemiştir. Ancak TCK m. 50 4'de *"taksirli suçlardan dolayı hükmolunan hapis cezası uzun süreli olsa da ..."* şekline bir ifade kullanılmak suretiyle kanun koyucunun kısa süreli – uzun süreli hapis cezası ayrımını örtülü bir şekilde yaptığı görülmektedir. O halde TCK m. 49 2'deki düzenleme karşısından bir yıl ve daha az süreli hapis cezaları kısa süreli, bir yıldan fazla hapis cezaları ise uzun süreli hapis cezaları olarak kabul edilmiştir. Somut olayda Temel'e hakaret ettiği iddiasıyla yürütülen kamu davası sonucu Dursun'a verilen 2 yıllık hapis cezası bu anlamda uzun süreli hapis cezasıdır. Kural olarak uzun süreli hapis cezaları TCK m. 50 kapsamında seçenek bir yaptırıma çevrilememektedir. Bu kuralın tek istisnası ise, uzun süreli olsa dahi diğer koşulların varlığı halinde taksirli suçlardan dolayı hükmolunan hapis cezasının adli para cezasına çevrilmesidir (TCK m. 50 4). Ancak olayda taksirli bir suçtan bahsedilmediği için (hakaret suçu) uzun süreli hapis cezasına tanınan bu istisnanın da uygulama alanı yoktur. Dolayısıyla hakaret suçundan Dursun'a verilen hapis cezasının TCK m. 50 çerçevesinde seçenek başka bir yaptırıma çevrilmesi mümkün değildir.

Fakat söz konusu hapis cezası, bir cezaların bireyselleştirilmesi aracı olan erteleme kapsamında değerlendirilebilir. Şöyle ki: TCK m. 51'e göre hükmolunan bir cezanın ertelenebilmesi için genel olarak şu koşulların varlığı yeterlidir:

a.- İşlenen suçtan dolayı verilecek cezanın belli ağırlıkta olması gerekmektedir. TCK m. 51 bu ağırlığı miktar bazında "işlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az hapis cezasına mahkum edilen kişinin cezası ertelenebilir." demek suretiyle belirlemiştir. Buna göre ertelenebilecek cezanın iki yıl veya daha az bir hapis cezası olması gerekmektedir.²⁵

b.- Failin daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkum edilmemiş olması gerekmektedir. Daha önce işlenen suç taksirli bir suç ise bu suçtan dolayı verilmiş olan ceza ne olursa olsun daha sonra işlenen suçtan dolayı verilen hapis cezası şartları varsa ertelenebilecektir.

c.- Son olarak da, mahkemede kişinin suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda bir kanaatin oluşması gerekmektedir.

Somut olaya bakıldığında: Dursun'a verilen hapis cezası 2 yıldır, yani TCK m. 51'de belirlenen sınırlar içerisinde. Bunun yanında her ne kadar, daha

²⁵ Buradan da anlaşılacağı üzere adli para cezaları ve güvenlik tedbirlerinin ertelenmesi mümkün değildir.

önce taksirli bir suçtan dolayı 3.5 yıl hapsi cezasına çarptırılmış olsa da, taksirli suçlardan dolayı alınan hapis cezaları ertelemeyi etkilemediği için Dursun için bu koşulun da sağlandığını söylemek mümkündür. Nihayet, mahkemede de Dursun'un bir daha suç işlemeyeceği konusunda gösterdiği pişmanlık ve yargılama sürecindeki tutum ve davranışları olumlu bir kanaat uyandırırsa, Dursun'a verilen 2 yıllık hapis cezası ertelenebilir.

2. Bir an için; Dursun'un 4 yıl önce işlediği suçun kasten öldürme olduğu, bu nedenle 20 yıl hapis cezası aldığı ve fakat bu cezanın affa uğradığı kabul edilsin. Söz konusu affın genel veya özel af olmasının, Dursun'un Temel'e hakaretinden dolayı aldığı 2 yıllık hapis cezasının ertelenmesine bir etkisi olur mu?

Cevap: Birinci sorunun cevabında da ifade edildiği üzere TCK m. 51 kapsamında hapis cezaların ertelenmesi için aranan koşullardan biri de daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkum edilmemiş olmaktır. Soruda verilen ihtimal dâhilinde; 4 yıl önce işlenen suçun taksirli bir suç değil de kasıtlı bir suç olmasının ve bu suç için verilen hapis cezasının af nedeniyle sona ermesinin ertelemeye bir etkisinin olup olmayacağını, söz konusu affın mahkûmiyetin sonuçlarına etkisi üzerinden tartışmak gerekmektedir. Bu nedenle öncelikle TCK'da kabul edilen af türlerinin ceza mahkûmiyetine etkisi ortaya konulmalıdır. TCK m. 65'te düzenlendiği haliyle af, doğurduğu sonuçlar bakımından gelen ve özel af olmak üzere ikiye ayrılır. TCK m. 65/1'e göre; kamu davasını ve hükümlenen cezaları ve mahkûmiyetin bütün neticelerini ortadan kaldıran af, genel afdır. Yani affı genel yapan tüm suçluları etkileyecek şekilde çıkarılmış olması değil, hukuki sonuçlarının cezaların ve mahkûmiyetin bütün neticelerini ortadan kaldırır nitelikte olmasıdır. O halde genel affın sonuçlarını şu şekilde sıralamak mümkündür.

1. Genel af kapsamına giren suçlar bakımından, devam eden soruşturmalarda (hazırlık soruşturmalarında) dava açılmaz, açılmış olan davalarda düşer.
2. İnfazı devam eden hapis cezaları bakımından infaz sona erer.
3. Genel affın güvenlik tedbirlerine etkisi olmaz. Çünkü affa rağmen failin tehlikeliliği devam eder.
4. Affa uğrayan cezalar, adli sicilden silinir.

Özel af ise TCK m. 65/2'de düzenlenmiştir. Buna göre;

1. Özel af ile hapis cezasının infaz kurumunda çektirilmesine son verilebilir veya
2. İnfaz kurumunda çektirilecek süresi kısaltılabilir ya da
3. Hapis cezası adli para cezasına çevrilebilir.

Buradan da anlaşıldığı üzere özel af, hükmolunan cezayı tüm sonuçlarıyla ortadan kaldırmamakta, sadece infazını sonlandırmaktadır. Bu açıklamaların ardından; somut olayda Dursun'un kasten öldürme suçundan dolayı verilen ve affa uğrayan hapis cezasının, sonradan işlediği hakaret suçuna verilen cezanın ertelenmesine etkisini, söz konusu affın türüne göre ayrı ayrı değerlendirmek gerekmektedir. Şayet burada bahsi geçen af genel af ise, genel af ceza mahkûmiyetinin tüm sonuçlarını ortadan kaldıracağı için artık genel affa uğramış bir suç daha sonraki bir mahkûmiyetin ertelenmesine engel teşkil etmez. Buna karşın soruda bahsi geçen af özel af ise; ceza mahkûmiyetinin tüm sonuçlarını ortadan kalkmadığı, sadece cezanın infazını sonlandırıldığı için, Dursun'un özel affa uğramış önceki mahkûmiyeti, sonraki hapis cezasının ertelenmesine engel teşkil eder.

3. **Bir an için; Dursun'un Temel'i öldürdüğü, yargılama esnasında 1 yıl 1 ay tutuklu kaldığı ve yargılama sonunda toplam 15 yıl hapis cezasına hükmedildiği kabul edilsin. Dursun'a verilecek bu hapis cezasına tutuklu kalan 1 yıl 1 aylık sürenin herhangi bir etkisinin olup olmayacağını tartışınız.**

Cevap: Soruda verilen kurgu çerçevesinde; Dursun'un cezaevinde hükümlü olarak çekmesi gereken sonuç cezanın hesaplanmasında, yargılama esnasında tutuklu geçirilen 1 yıl 1 aylık sürenin indirilmesi gerekmektedir. Bu gerekliliğin yasal dayanağı TCK m. 63'te düzenlenen mahsup müessesesidir. Buna göre: hüküm kesinleşmeden önce gerçekleşen ve şahsi hürriyeti sınırlama sonucunu doğuran bütün hâller nedeniyle geçirilmiş süreler, hükmolunan hapis cezasından indirilir. Burada önemle ifade etmek gerekir ki, mahsup cezadan bir indirim nedeni değil, henüz hakkında kesinleşmiş bir mahkûmiyet hükmü olmayan şüpheli veya sanığın hürriyetinin kısıtlandığı sürenin daha sonradan almış olduğu cezadan düşürülmesidir. Aslında burada yapılan bir indirim değil hak ve nesafet kurallarına uygun bir denkleştirme.

Bu çerçevede somut duruma dönülecek olursa; Dursun'un henüz hüküm kesinleşmeden tutuklu olarak 1 yıl 1 ay hürriyeti sınırlandığı için toplamda sonuç cezanın 15 yıl değil TCK m. 63'te düzenlenen mahsup uygulaması sonrası 13 yıl 11 ay olarak hesaplanması gerekmektedir.

4. **Sinan'ın annesine karşı gerçekleştirdiği yaralama suçu için, 1 yıl önce karıştığı ve halen davası devam eden kasten öldürme dolayısıyla teker-rür hükümleri uygulanabilir mi?**

Cevap: TCK m. 58'de düzenlenen suçta tekerrür müessesesinin söz konusu olabilmesi için kanun koyucu bir takım şartların gerçekleşmesini aramaktadır. Bu şartlardan bir tanesi de, tekerrüre esas teşkil edecek olan önceki suçtan dolayı kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararının bulunmasıdır. Öyle ki, bu mahkûm

olunan bu cezanın infazından sonra belli süreler içinde (bkz. TCK m. 58/2) yeni bir suç daha işlenirse TCK m. 58'de düzenlenen tekerrüre bağlı olarak şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

- Tekerrür halinde sonraki suça ilişkin olarak öngörülmüş bulunan seçimlik para ve hapis cezalarından hapis cezasına hükmedilir (TCK m. 58/3).
- Mükerrirler özel infaz rejimine tabi tutulurlar ve mükerrir suçluların cezaları bunlara özgü bir şekilde infaz edilecektir.
- Mükerrirler infazdan sonra denetimli serbestlik tedbirine tabi tutulur (TCK m.58/6). Mahkûmiyet kararında, hükümlü hakkında mükerrirlere özgü infaz rejiminin ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin uygulanacağı belirtilir (TCK m. 58/7). Mükerrirlerin mahkûm olduğu cezanın infazı ile denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması, kanunda gösterilen şekilde yapılır (TCK m. 58/8).

Somut olayın koşullarına bakılacak olursa, Sinan'ın annesini yaralama suçundan önce karıştığı kasten öldürme suçuna ilişkin herhangi bir kesinleşmiş hüküm söz konusu olmadığından, bu yargılamanın kasten yaralamadan dolayı verilecek cezaya TCK m. 58 kapsamında suçta tekerrür açısından herhangi bir etkisi olmayacaktır.

5. Yapılan araştırmalar sonucu Sinan'ın annesini darp ederken ileri derecede şizofreni hastalığının etkisiyle hareket ettiği ve halen bu hastalığın sürdüğü tespit edilmiştir. Bu bilgi ışığında yapılacak yargılama sonucu Sinan'ın annesini yaralamasından dolayı herhangi bir ceza hukuku yaptırımına tabi olup olamayacağını tartışınız.

Cevap: Bilindiği üzere TCK m. 32'ye göre: akıl hastalığı nedeniyle, işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişiye ceza verilmez. Ancak, bu kişiler hakkında güvenlik tedbirine hükümlenir. Bu hükümden hareketle, fiili işlediği sırada akıl hastası olan kişilere, işledikleri fiiller dolayısıyla herhangi bir cezai yaptırım uygulanamayacağı görülmektedir. Ancak ceza hukukunda yaptırımlar sadece cezalardan ibaret değildir. Cezalar dışında güvenlik tedbirleri de ceza hukukunun yaptırımları arasında sayılmaktadır. Keza TCK m. 32'de de, cezalandırılmayan akıl hastalarına karşı güvenlik tedbirlerinin uygulanabileceği ifade edilmektedir. Geniş bir uygulama alanı bulan yaptırım türü olarak güvenlik tedbirlerinin hangisinin akıl hastalarına uygulanacağı ise TCK m. 57'de düzenlenmiştir. "Akıl hastalarına uygulanacak güvenlik tedbirleri" başlıklı bu hükmün birinci fıkrasına göre: fiili işlediği sırada akıl hastası olan kişi hakkında, koruma ve tedavi amaçlı olarak güvenlik tedbirine hükmedilir. Hakkında güvenlik tedbirine hükmedilen akıl hastaları, yüksek güvenlikli sağlık kurumlarında koruma ve tedavi altına alınırlar. Dikkat edilecek olursa burada akıl hastalarına herhangi bir ceza sorumlu-

luğu yüklenemese dahi; toplum açısından tehlikelilikleri göz önünde bulundurularak, güvenlik tedbiri kapsamında koruma ve tedavi altına alınmaktadırlar. Keza maddenin ikinci fıkrası da açıkça düzenlediği gibi; hakkında güvenlik tedbirine hükmedilmiş olan akıl hastası, yerleştirildiği kurumun sağlık kurulunca düzenlenen raporda toplum açısından tehlikeliliğinin ortadan kalktuğunun veya önemli ölçüde azaldığının belirtilmesi üzerine mahkeme veya hâkim kararıyla serbest bırakılabilir.

6. Bir an için; annesini basit tıbbi müdahalelerle iyileştirilebilecek ölçüde yaralayan Sinan'ın şizofreni hastası değil önemli bir cerrah olduğu, daha önce herhangi bir adli sicil kaydının bulunmadığı ve yargılama esnasında eyleminden pişman olduğunu ifade ettiği kabul edilsin. Bu durumda davaya bakmakta olan hakim açısından bu bilgilerin takdir edilecek ceza yaptırımının türüne ve miktarına herhangi bir etkisi söz konusu olabilir mi?

Cevap: Soruda verilen ihtimal dâhilinde; Sinan kişisel özelliklerinin verilecek cezanın türü ve miktarına etkisi ayrı ayrı değerlendirilecek olursa; öncelikle Sinan'ın mesleğinin, sosyal ilişkilerinin, geçmişinin ve yargılama esnasındaki tutumunun, işlediği suçun düzenlendiği TCK m. 86 kapsamında bir önemi yoktur. Fakat mahkeme, TCK m. 86 metninden bağımsız olarak yukarıda sayılan tüm bu durumları takdirene ele alıp TCK m. 86'ya göre belirlenecek cezada indirim gidebilir. Bu uygulamanın yasal dayanağı TCK m. 62'de düzenlenen takdiri indirim sebepleridir. Somut olayda mahkeme; failin önemli bir cerrah olması, sosyal ilişkileri, adli açıdan sorunsuz geçmişi ve yargılama esnasında gösterdiği pişmanlık dolayısıyla gelecekte bir daha suç işlemeyeceği yönünde olumlu bir kanaate ulaşırsa, bu kanaatini kararda gerekçelendirmek suretiyle verilecek cezada indirim gidebilir.

Yargılama konusu suç basit kasten yaralama ve TCK m. 86'da bu suç için öngörülen hapis cezanın üst sınırı 1 yıl, yani kısa süreli bir hapis cezası olduğundan, yukarıda takdiri indirim sebebi olarak göz önünde bulundurulacak hallerin aynı zamanda kısa süreli hapis cezasının TCK m. 50 çerçevesinde bir seçenek yaptırma çevrilmesi için de geçerli olması mümkündür. Çünkü TCK m. 50 1'e göre; kısa süreli hapis cezası, suçlunun kişiliğine, sosyal ve ekonomik durumuna, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığa göre Kanunda belirtilen bir seçenek yaptırma çevrilebilir. Dolayısıyla soruda belirtilen ihtimal dâhilinde, Sinan'ın mesleki ve kişisel özelliklerinin ceza yaptırımının türüne de etkili olabileceğini söylemek mümkündür. Ancak burada önemli bir hususu ifade etmekte fayda vardır. TCK m. 86 2'de basit tıbbi müdahale ile iyileştirilebilecek kasten yaralama suçunun cezası dört aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasıdır. Dolayısıyla mahkeme hürriyeti bağlayıcı cezaya hükmedebileceği gibi adli para cezasına da hükmedebilir. Bilindiği gibi TCK m. 50 2'ye göre; suç tanımında hapis cezası ile adli para cezasının seçenek olarak öngörüldüğü hâllerde, hapis cezasına hükmedilmiyse; bu ceza artık adli para cezasına çevrilmez.

Bu nedenle artık mahkeme, failin kişisel, sosyal ve ekonomik durumu göz önünde bulundurmasına rağmen hapis cezasına hükmetmişse artık bu cezayı seçenек başka bir yaptırıma çeviremez.

7. Dursun'un hakareti üzerine kendisinin cezalandırılması için şikayette bulunan Temel, henüz yargılama devam ederken ölürse, bu durumun yargılamaya ve dolayısıyla Dursun'un alacağı cezaya bir etkisi var mıdır?

Cevap: Dursun'un hakareti üzerine kendisinin cezalandırılması için şikayette bulunan Temel, henüz yargılama devam ederken ölürse, bu durumun yargılamaya ve dolayısıyla Dursun'un alacağı cezaya bir etkisi yoktur. Ziratakibi şikayete bağlı suçlarda – ki somut olayda inceleme konusu yapılan suç, yani hakaret suçu takibi şikayete bağlı bir suçtur - mağdur şikayetten ettikten sonra ölürse, failin yargılaması devam eder. Bu anlamda şikayet hakkını kullandıktan sonra mağdurun ölümünün ceza ilişkisine her hangi bir etkisinin olmadığını söylemek mümkündür.

PRATİK ÇALIŞMA ORNEKLERİ- I

I. Bir köy düğününde eğlenen (A), kendisi ile birlikte yemek yiyip, içki içen iki arkadaşının eve gidemeyecek durumda sarhoş olmaları nedeniyle onları evlerine götürmek isterken gece saat 23:30 civarında köy muhtarı (M) ile karşılaşmış, (M)'nin "it herifler, yiyip içiyorsunuz eve gitmesini bilmiyorsunuz" şeklindeki sözleri üzerine (M)'yi itmiş, (A)'nın kaçması üzerine (M) onu kovalamış, bunu gören (A) eve gidip av tüfeğini almış ve ateş ederek (M)'yi öldürmüştür.

Sorular: 1) Fail ve mağdurları göstererek suç/suçları tespit ediniz. 2) Suça tesir eden sebepleri belirtiniz. 3) (A)'nın olay gecesini aldığı alkolün etkisi ile sarhoş olduğunu ileri sürmesinin hukuki sonucu nedir? Neden?

II. Mustafa daha önce kardeşini öldüren Yusuf'u öldürür. İzmir 1. Ağır Ceza Mahkemesi Mustafa'yı kan gütme saikiyle adam öldürme suçundan dolayı mahkum eder. Yargıtay ise, olayda kan gütme saikinin bulunmadığı ve fakat taammüdün bulunduğu kanısındadır.

Sorular: 1) Yargıtay'ın gerekçesi ne olabilir? Neden? 2) Hem kan gütme, hem taammüd ağırlatıcı sebebi bir arada olabilir mi?

III. Ruhan yıllar önce babasını öldüren Oğuz'la birlikte kardeşi Kamil'i de öldürmüştür. Savcı davayı birden fazla adam öldürmeden açar. Mahkeme ise Yusuf'u her bir adam öldürmeden dolayı ayrı ayrı kan gütme saikiyle adam öldürme suçundan mahkum eder. Yusuf'un avukatı ise müteselsil suçun var olduğunu ileri sürmektedir. Siz hangi görüştesiniz? Neden?

IV. Salih komşusunun karısı Selime'nin ırzına geçmek ister. Ancak Selime'nin direnmesi ve bağırması üzerine ırzına geçemeyeceğini anlayan ve buna sınırlanan Salih Selime'yi öldürür. Olayı tamamlanamayan cinsel saldırı suçu açısından değerlendiriniz.

V. Limanda demirli bulunan yatta hırsızlık yapmak isteyen Hasan'a sahilden ateş edilir. Hasan ateşe ateşle karşılık verir. Ancak kurşun o sırada yoldan geçen Cemal'e isabet ederek ölümüne neden olur. Olayı meşru savunma ve hedefte sapma kurumları açısından değerlendiriniz.

VI. Dursun karısı Kamile ile mutlu bir yaşam sürmektedir. Dursun bir gece evde otururken kızı Sevim'in pencereden birinin eve girmek istediğini söylemesi üzerine pencereye giderse de şahıs kaçar. Tüm mutluluğuna rağmen karısının bir başkasıyla ilişkisi olabileceğinden şüphelenen Dursun, evi ve karısını gizlice takibe alır; ancak bir şey belirleyemez. Bir gün karısının komşusu ile kavga ederken "senin kocanın boynuzları bizim eve kadar ulaşıyor" demesi üzerine yeniden karısından şüphelenmeye başlayan Dursun bir gün öğle yemeği için eve geldiğinde giriş kapısının kilitli olduğunu görür. Bir kaç dakika kapıyı çalarsa da kapı açılmaz. Nihayet Kamile üstünde bornoz kapıyı açar. Dursun'un kapıyı neden açmadığını sorması üzerine Kamile duşta olduğunu ve zili geç duyduğunu söyler. Ancak Kamile'nin saçları ve vücudu kurudur. Yemek yiyip dinlenen Dursun gömleğini değiştirmek için dolabın kapısını açtığında karısının sevgilisi Sedat'ı yerde diz çökmüş görür. Kaçmaya çalışan Sedat'ı dolap içine kilitleyen Dursun o kargaşada evden kaçan karısı Kamile'nin peşine düşerse de bulamaz. Eve döner. Bu defa bacadan kaçmaya çalışan Sedat'ı yine yakalar ve dolaba kilitler. Karısını tekrar aramaya başlarsa da bulamaz. Saat 22.00 civarında eve gelir ve Sedat'ı kafasına sıktağı kurşunla öldürür. Olayı suç teorisi kurumları açısından değerlendiriniz.

VII. Gece evde içki içen Necmi bu nedenle eşiyle tartışır ve eşi evi terk eder. O sırada evin önünden geçmekte olan Ramazan gürültüyü duyup merakla Necmi'nin evine bakar. Balkonda bulunan Necmi, elindeki tabancayı Ramazan'a yöneltip, "Dur, ellerini kaldır" diye bağırır. Ramazan "beni tanımadın mı? Ben, Ramazan" diyerek kendisini tanıttırmasına rağmen 5-6 el ateş eder. Mermilerden biri Ramazan'ın karnına isabet ederek onu ağır yaralar. Necmi olayı görüp gelenleri de yere yatırır, yaralıyı hastaneye götürmek isteyen taksiciyi de engeller. Savcı kasten öldürmeden dava açar. Necmi'nin avukatı olayda YARALAMA bulunduğu görüşündedir. Siz hangi görüştesiniz neden?

VIII. (A) yanında çalıştığı (E)'nin karşı gelmesi üzerine ona kızar ve tokat atar. Bununla da kalmayan (A) (E)'nin üstüne yürür ve boğazını sıkar. (E) can havliyle (A)'yı iter ve bu arada onu tokatlar. Öteden beri kalp hastası olan (A)'nın kalbi kavganın yarattığı bu heyecana dayanamaz ve kalp krizinden ölür. Olayda nedensellik bağlantısını tartışarak, neticenin objektif olarak isnad edilip edilemeyeceğini değerlendiriniz.

IX. Taksi şoförü (T) ve bir şirkette şoför olarak çalışan (A) ancak tek bir arabanın geçeceği dar bir yolda karşı karşıya gelirler. (A) arabasının büyük olduğunu (T)'nin geri gitmesinin daha iyi olacağını söyler. (T) bunu kabul etmeyip, yolun yarısına kadar geldiğini iddia eder. (A)'nın trafiği senin gibi insanlar altüst ediyor demesi üzerine sinirlenen (T) taksiden aşağı inmek isterse de aşırı kilosunun da etkisiyle koltuğa yığılıp kalır ve orada ölür. Olayda nedensellik bağlantısını tartışarak, neticenin objektif olarak isnad edilip edilemeyeceğini değerlendiriniz.

X. (D)'nin (G) ile süren mutlu evlilik hayatı (D)'nin bir iş kazası sonucu ölmesi ile sona erer. Bir süre sonra (D)'nin babası (B) (G)'yi kendilerine yakışmadığı ve ölen kocasının anısına saygılı olmadığı gerekçesiyle öldürür. Olayı haksız tahrik kurumu çerçevesinde değerlendiriniz.

Sorular: Aşağıdaki olaylarda (XI – XIV arası) 1) Fail ve mağdurlarını göstererek suçları tespit ediniz. 2) Suça tesir eden sebepleri gösteriniz. 3) Sonradan yürürlüğe giren kanunun etkisini inceleyiniz.

XI. Hayat kadını (H) gazinoda tanıştığı (A) ve (B) ile içki içip eğlenir; daha sonra para karşılığı cinsel ilişkide bulunmak üzere onlarla anlaşır. (A)'nın arabasına binen (H), yolda fiyat üzerinde anlaşmazlık çıkması üzerine inmek ister. (A) ve (B)'nin dövmeye başlaması üzerine, bu saldırıdan başka türlü kurtulamayacağını anlayan (H), kendisini arabadan atar. Başı yere çarpan (H) beyin kanamasından ölür.

XII. (A), (B) ve (C) bir kafede otururken, (B) bir ara lavaboya gider. Döndüğünde (C) kalkmıştır. Bir kaç dakika sonra masanın üzerine bıraktığı para çantasını göremeyen (B), şüphe üzerine (A)'ya “Acaba çantamı (C) mi aldı” diyerek bu şüphesini ifade eder. Ertesi gün bunu duyan (C) kendisine hakaret ettiğinden bahisle (B)'yi karakola şikayet eder.

XIII. (M), yıllar önce birlikte bir suç işlediği (S)'nin kendisini polise ihbar edeceğinden korkarak onu öldürmeyi tasarlar. Bu amaçla bir akşam evine girmekte olan (S)'ye ateş eder. (S)'nin de karşılık verip kendisini yaralamasına rağmen (S) olay yerinde ölür. (M) yaralı olarak hastaneye götürülürken ambulansla felçli kalacağını, ileride bitkisel hayata girerek bir daha iyileşemeyeceğini öğrenir. Hastanede gördüğü ve aşık olduğu hemşire (H)'ye hayatına son vermesi için yalvarır. Buna dayanamayan (H), (M)'nin serumuna karıştırdığı zehirle onu öldürür. Ancak sonradan yürürlüğe giren bir kanun ile tedavisi mümkün olmayan hastaların öldürülmesi suç olmaktan çıkarılır.

XIV. (A) kocası (K)'nin işe gitmesinden sonra aşığı (C)'yi evine alır. Bu sırada eve telefon eden (K), eşinin heyecanı ve ses tonundan şüpheye kapılarak eve gelir. Uzun süre kapıyı çaldıktan sonra (A)'nın banyo yapmış süsü vererek kapıyı açması üzerine, daha da şüphelenen (K) evi aramaya başlar. (C)'yi gardi-

rop içinde saklanmış bularak tabancasını ateşler ve onu öldürür. (K) (A) ya da ateş ederse de ancak kolundan yaralayabilir. Hastaneye kaldırılan (A) tedavi görürken üç aylık hamile olduğunu anlaşılr. (A), doktor (D)'ye çocuğa bakamayacağını ve aldırnak istediğini söyler. Henüz yeni doktor olmuş olan (D) uygun bir ücret karşılığı bu çocuğu alır. Ancak kullandığı araçlar elverişsiz olduğu için iki gün sonra (A) ölür. Damadı hapse düşen, kızı da ölen (B) torunu (T)'nin bakımını üstlenmek zorunda kalırsa da bir süre sonra (T)'ye bakamayacağını anlar. Zaten her gün dövdüğü 6 yaşındaki (T)'yi semtin parkına götüren (B), (T)'nin oyuna dalmasından faydalanarak onu parkta bırakarak evine döner.

XV. Televizyonu bozulan (A), tamir ettirmek amacıyla, televizyonunu tamirci (T)'ye verir. (T) televizyonun içindeki bazı parçaları söker; iki gün sonra televizyonunu almaya gelen (A)'ya kendisinden televizyon aldığını inkar eder. Bu duruma çok kızan (A), yoldan bulduğu taşları (T)'nin dükkanının vitrinine atıp tüm camlarını kırar. Bu arada taşlardan biri (T)'nin yanında çalışan (Ç)'nin gözüne isabet ederek gözünün çıkmasına neden olur. (A) duruşma sırasında camların parasını ödemeyi taahhüt eder.

(Ç), (A)'nın evinde hizmetçi olarak çalışan kız kardeşi (K)'ya intikamını almak istediğini, evin anahtarını vermesini söyler. (K) da bunun çok iyi olacağını söyleyerek anahtarı verir. (Ç) bir gece (A)'nın evine girerek onun dededen kalma çok kıymetli antika saati içinde bulunduğu kasayı kırarak alır. Bununla da tatmin olmayan (Ç) bir gün evine dönmekte olan (A)'yı tehdit ederek arkadaş (Ş)'nin kullandığı arabayla şehir dışında تنها bir mahalle götürür. Yanında getirdiği 1 milyar liralık senede imza attırmak isterse de, polisin geldiğini görerek kaçarlar. İyice hınçlanan (Ç), (Ş)'nin verdiği silahla (A)'yı öldürüp arabadan atar.

BİLGİLER:

(T) işlediği bir suçtan dolayı 30 gün hapis cezasına mahkum olmuştur.

(A) otomobili ile daha önce trafik kazası sonucu bir yayanın yaralanmasına neden olmuş ve 6 ay hapis cezasına mahkum olmuştur.

(Ç) henüz 16 yaşındadır.

SORULAR:

1. Fail ve mağdurları göstererek suçları tesbit ediniz.
2. Suça tesir eden sebepleri gösteriniz.
3. İştirak durumunu inceleyiniz.
4. Suçların içtimai durumunu inceleyiniz.
5. Verilen bilgileri irdeleyiniz.

XVI. (R), kapı komşusu olan (S)'nin her gece elinde çanta evinden çıktığını, içinde para olabileceğini ve çantayı almaları konusundaki planını arkadaşları (A) ve (B)'ye anlatmıştır. (A) ve (B)'nin kabul etmesi ile üç arkadaş bir gece buluşmuşlar, (R)'nin kullandığı otomobil ile olay yerine gelmişler, (R) arabada beklerken (A) ve (B) evinden çıkıp otomobiline binmekte olan (S) ellerindeki silahla tehdit etmiş ve bu arada (S)'nin karşı koyması üzerine (B) elindeki silahı ateşleyerek (S)'yi bacadan vurmuştur. Daha sonra içinde 1 kilo altın 10 milyarlık döviz bulunan çantayı alarak (R)'nin kullandığı oto ile olay yerinden uzaklaşmışlardır.

Sorular : 1) Fail mağdurları göstererek suç/suçları tespit ediniz. 2) Suça tesir eden sebepleri gösteriniz. 3) Suçların içtimaı durumunu gösteriniz. 4) İştirak durumunu inceleyiniz.

XVII. (M) ve (E) kasadaki paraları almak için bir gece (C)'nin lokantasına girerlerse de kasada para bulamazlar. Her ikisi de aç olan (M) ve (E)'den (M) ekmek bulmak için mutfak bölümüne geçerken bekçileri fark eder ve kaçar. Açlıktan ve soğuktan uyuşakalan (E) ise bekçiler tarafından yakalanır. Ertesi gece (K)'nin kullandığı ve içinde (M)'den başka (Z) ve (Y)'nin de bulunduğu araba ile Selçuk'a giderlerken karşı yönden gelen (L)'nin sarhoş olması nedeniyle zikzak yaparak kullandığı otomobili geçişlerini engellediği gerekçesiyle durduran (K), (M), (Z) ve (Y) (L) ile kavgaya tutuşur. (L) kavgada aldığı 11 bıçak darbesi ile ölür. Sabah evine gelen (Z) bir borcu nedeniyle icra memuru (İ), avukat (A) ve alacaklı (B)'nin onu beklediğini görür. Çıkan tartışmada kapının arkasında duran tüfeğini alan (Z) tüfeği ateşlerse de avukat (A) yerine icra memuru (İ)'yi kasığından yaralar. (A) kaçarken (Z) arkasından 4-5 el ateş ederse de vuramaz.

Sorular : 1) Fail ve mağdurları göstererek suç/suçları tespit ediniz. 2) Teşebbüs durumunu inceleyiniz. 3) Suça tesir eden sebepleri gösteriniz. 4) İştirak durumunu inceleyiniz.

XVIII. (A) karısı (B) ile birlikte gezmeye çıktığı bir sırada yolda rastladıkları (C), (B)'nin yüzüne karşı "kocası onu satmaya götürüyor" deyince (A) kapının önünde bulunan soba küreği ile (C)'nin başına vurur; kafa kemiğinde kırık veya çatlak oluşturmayan bu darbeden baygın hale gelen (C)'nin öldüğü kanısına kapılarak onu sürükleyip otoban üst geçidinden aşağı atar ve bunun sonucunda (C) ölür. Bu olaydan bir süre sonra araziye hayvan sokma nedeniyle çıkan tartışmada (D) ve (E) (A)'nın annesi (F)'ye saldırırlar. (F)'nin imdat istemesi üzerine olay yerine koşan (A) (D)'nin üzerine çıkmış vaziyette annesi (F)'yi dövdüğünü görünce elindeki çakı bıçağı ile (D)'nin sırtına bir kez vurup olay yerinden ayrılır. Bu arada (A) karısıyla gayrimeşru cinsel ilişki tesis eden (G)'yi de namusunu temizlemek için uzun süre öldürmeyi düşünmeye başlar; ancak zaman içinde bunun kan husumetinden kaynaklanan iftira olduğu hususunda ikna edilir; fakat ilişkisinin devam ettiğinin yaygın olarak söylenmesi üzerine hısmılarını (G)'nin öldürülmesi gerektiği yönünde tahrik etmeye çalışır. Bu yolla sonuç alamayınca,

pazara gitmekte olduğu bir sırada ormanlık bir bölgede yol kenarındaki çalılığa pusu kurarak aralarında hiçbir konuşma geçmeksizin silahını ateşleyip (G)'yi öldürür. (A)'nın 9 yaşındaki kızı (H) gece vakti anne-babası ile birlikte yürürken (İ)'nin dükkanı önündeki kaldırımında bulunan ve dükkana ait kuyuya düşer. Kızının düştüğünü fark eden anne (B)'nin bağırması üzerine baba (A), kızını kuyudan kurtarmak maksadıyla kuyuya atladığında başını kuyunun kenar ve duvarlarına çarparak kafa travması sonucu suda boğularak ölür. Bu olaydan büyük bir üzüntüye kapılan dükkan sahibi (İ) arkadaşları ile birlikte gazinoya giderken sarhoş olur ve konsomatris (K)'ya eğlenme teklifinde bulunur. Bu isteğinin reddedilmesi üzerine ona hakaret eder. Gazino fedailer (L) ve (M)'nin müdahale etmesi üzerine çıkan kavgada kendisini döven (L) ve (M)'nin elinden başka türlü kurtulamayacağını anlayınca yakındaki göle atlar. Yakalamaya çalıştıklarını görünce iyice açılır, sarhoşluğunun da etkisiyle boğularak ölür.

PRATİK ÇALIŞMA ÖRNEKLERİ- II

No. 1

(A), (B)'yi öldürmek amacıyla silahını ona yöneltirse de okunmaya başlayan ezan sesinin uyandırdığı tanrı korkusu nedeniyle silahını ateşlemekten vazgeçer. A'nın durumunu teşebbüs bakımından değerlendiriniz.

No. 2

(A) ile (B) arasında yapılan boks müsabakasında, (A) (B)'nin yüzüne şiddetli bir yumruk atar ve (B) yere yuvarlanır. (B)'nin kalkamadığını gören (H) nabzını kontrol edince (B)'nin öldüğünü anlar. Bunun üzerine gözaltına alınan (A) hakkında, kasten öldürme suçundan dolayı C.Savcılığı'na kamu davası açılır.

Böyle bir durumda A'nın müdafii olarak siz ne yapardınız?

No. 3

Ayşe'nin yanına gelerek mağdur Emine'nin ders içinde ağlamakta olduğunu gördüğünü kendisine bildirmesi üzerine o tarafa doğru koştuğunda mağdur Emine'yi bileklerinden tutarak zorla götürmek istediğini gördüğü sanık Şaban'ın fiili bir müdahalede bulunmaksızın mücerret (bu kız küçük, bırak) yolunda vuku bulan tavsiyesine uyarak Emine'yi terk ettiğine şahadet etmiş ve tanık Hüseyin de bu safhalarda Ayşe'yi tamamıyla teyit edecek şekilde uzaktan ve geriden Ayşe'nin anlayamadığı bazı sözler söylemesi üzerine sanığın mağduru terk ettiğine şahadet ettikten başka, biraz sonra yanına gelen sanığın sabahleyin aklında bir şey olmadığı halde kör şeytana uyarak Emine'yi kaçırmak istediğini ve nedamet gösterdiğini söylediğini de açıklamış olmasına göre, bu şahadet

detlerden sanığın yakalanmak veya ceza korkusu gibi tesirler altında kalmaksızın duyduğu nedamet hissi ile teşebbüsünü ve icrai hareketlere devam hususunda teşebbüsten sorumluluğu bertaraf ettiği ve Hüseyin ile Ayşe'nin duruşmada, Ayşe'nin mağduru sanığın elinden aldığına dair vaki şahadetlerinin muallle olduğu gözetilmeyerek, cürümden feragati teşvik eden söz konusu fıkra icabı nazara alınmayarak mahkumiyet kararı verilmesinin yolsuz olduğundan bahisle bozularak mualline iade kılınmakla eski hükümde ısrarı mutazammın yerel mahkemece verilen hüküm bozulmuştur (CGK 18.4.1955, 5/34-33).

Soru: Yargıtay'ın kararı hukuka uygun mudur? Değil midir? Neden?

No. 4

Sanığın elini soktuğu cepte para bulunmamasına ve böylece icrai hareketlerinin tamamlanmamış olmasına göre, suçun eksik teşebbüs derecesinde kaldığı düşünülmeksizin, tam teşebbüs kabulü ile yazılı şekilde (TCK'nın 492/7, 62 ve 525'inci maddeleriyle) hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir (6. CD., 24.8.1976, 4834/4566)

Soru 2: Yargıtay'ın kararı hukuka uygun mudur? Değil midir? Neden?

No. 5

(A), arkadaşları (B) ve (C)'ye patronu (P)'nin Çeşme'de bir yazlığının bulunduğunu, burada bulunan değerli eşyayı çalmanın çok kolay olduğunu anlatır. Bunun üzerine (B), (P)'yi iyi tanıdığını, kız kardeşi (K) ile birlikte yaşadığını ve şu sıralarda da (K) ile birlikte yurt dışında bulunduğunu, fırsattan istifade edilerek İzmir'deki kışlık köşkünün de soyulabileceğini söyler. (C), bu anlatılanları başlangıçta ne red, ne de kabul eder; ancak daha sonra kardeşi (D)'nin yardım vaadinde bulunarak onu ikna etmesi üzerine (A) ve (B)'ye telefon ederek her iki iş için plan kurmak üzere onları evine davet eder. Plana göre önce kışlık, sonra da yazlık işi halledilecek, olay sırasında maske takılacak ve mecbur kalınmadıkça da (D) tarafından temin edilecek olan tabancalar kullanılmayacaktır. Kışlığa belli bir miktar para karşılığı bekçi (E) tarafından açık bırakılan kapıdan gece vakti girilir. Seslerden uyanan hizmetçi (H)'nin bağırmağa başladığını gören (A) onu sert bir tokatla etkisiz hale getirir ve bodruma kilitler. (B) ve (C) yanlarında getirdikleri oksijen kaynağı ile kasayı açarlar ve içinde bulunan seksen bin dolar ile önemli miktarda Türk parasını alırlar. (D) ise, kendisine bekçi süsü vererek gözcülük yapmaktadır. (E), diğerleri iş başında iken yaptığı işten pişman olur ve polise telefon etmek ister. Bunu gören (D), (E)'ye önce fiziki kuvvetle engel olmaya çalışır; olamayınca da silahına davranır. (E) de bahçede bulunan küreği (D)'nin başına atar ve onu ağır yaralar. Bunun üzerine zaten işlerini tamamlamış olan (A), (B) ve (C) derhal yoldan geçen bir taksiye binerler ve olay yerinden uzaklaşırlar. Bir müddet gittikten sonra, başka bir taksi ile

yollarında devam etmek üzere taksiden inerler ve fakat taksici (T)'nin parasını ödemezler. Daha sonra kendilerini taşıyan ikinci ve üçüncü taksicilere de para ödemezlerse de, son bindikleri dördüncü taksinin parasını öderler. Sesleri duyup olay yerine gelen komşu (L), (H)'yi kurtarır ve durumu polise bildirir. Bu arada (D)'yi arabasıyla hastaneye götürmek ister; fakat yolda (S)'nin kullandığı kamyonla meydana gelen çarpışma sonucu yaralanır, (D) de ölür. Kışık köşk soygununun olaylı geçmesi üzerine (A) ve (B), Çeşme'deki yazlığın soyulması işinden vazgeçerler. Buna karşılık söz konusu olayda kardeşi (D)'yi kaybeden (C), gazap ve şedit elemin tesiri altında ertesi gün Çeşme'ye gider ve gece vakti yazlığın balkonuna inşa edilmiş olan tuvaletin penceresinden içeri girer ve fakat tuvaletin kapısını açtığı anda kendisini evin içinde değil, balkonunda bulur. Zira tuvaletin kapısı evin içine değil, balkona açılmaktadır. (C), yazlığın öteki pencere ve kapıları sağlam panjurlarla donatılmış olduğundan içeri giremez ve daha sınırlı bir şekilde Çeşme Kalesi'nin önüne gelir. Burada son model bir araba içinde müzik dinleyen (M)'yi silahla etkisiz hale getirerek cüzdanını ve arabasını alarak İzmir'e gelir. (P) ve (K) yurt dışından dönerler: çalınan paralar (B)'nin evinde bulunmaktadır. (K), olaya kardeşi (B)'nin de karıştığını öğrenince daha az ceza göreceği inancıyla (B)'nin evine gider ve paraları bulunduğu yerden alarak (P)'ye getirir.

BİLGİLER

- (A), daha önce bir cürümden mahkum olmuş ve cezası tecil edilmiştir.
- (B), uyuşturucu madde kullanmaktadır ve daha önce yine hırsızlık suçundan mahkum olmuş, cezası infaz edilmekte iken şartla salıverilmiştir.
- (C), daha önce iki suçtan hapis ve ağır hapse mahkum olmuş ve firarda olduğu için cezaları infaz edilmemiştir.
- (D), olay sırasında arkadaşlarının yoğun ısrarları üzerine almak zorunda kaldığı alkolün etkisi altında bulunduğunu iddia etmektedir.
- Karşılıksız yararlanma ile ilgili kanun tasarısı TBMM'de olup, henüz yasalaşmamıştır.

SORULAR

1. Fail ve mağdurlarını göstererek suçları tespit ediniz.
2. Teşebbüs durumunu inceleyiniz.
3. (D)'nin ölümü olayında nedensellik bağıını tartışarak tespit ediniz.
4. Suça tesir eden sebepleri gösteriniz.
5. Suçların ve cezaların içtimai durumlarını gösteriniz
6. İştirak durumunu inceleyiniz
7. Verilen bilgiler doğrultusunda faillerin sorumluluklarını tespit ediniz.

No. 6

Bir gece oğlu (O)'nun eve geç gelmesine sinirlenen (B), (O)'ya küfrederek onu dövmeye başlar. (B) ile aralarında ayrılık kararı verilmiş olan ve o gün çocuklarını görmeye gelen (A), araya girerek oğlunu kurtarmak ister. Buna çok kızan (B), "*namussuz karı aradan çekil*" diyerek silahını çeker ve (A)'ya bir el ateş ederse de, kurşun kızı (K)'nin omzuna isabet ederek yaralanmasına neden olur. (K)'yı kanlar içinde gören (B) onu süratle hastaneye götürür. Acil serviste hastabakıcı (H), gözleri altınlarda kalan hemşire (G)'ye, (K)'yı bayıltarak altın zincir ve bileziklerini almasını söyler. (G), (H)'nin dediğini yapar ve altınları paraya çevirmesi için (H)'ye verir. (H) bu işleri yaptığını bildiği kuyumcu (M) ye altınları gerçek değerinin altında satar. Bu arada hastaneye gitmek üzere olan (A), (O)'ya evdeki kıymetli eşyayı alarak kendi evine gelmesini söyler. (O) da toplayabildiği eşyayı alarak annesinin evine gider.

BİLGİLER

- (O), 2 yıl önce işlediği bir suçtan dolayı 1 yıl hapis cezasına hüküm giymiş ve bu cezası ertelenmiştir.
- (B), daha önce işlediği suçlar nedeniyle içtima kuralları sonucunda 36 yıl ağır hapis cezası alıp, olaydaki suçu nedeniyle de 10 yıl ağır hapse hüküm giymiştir.
- (A), alkol kullanmaktadır ve 30 gün hapse mahkum olmuştur.
- (H), (V) ve (Y) isimli kişilerle birlikte işlediği bir suç nedeniyle aranmaktadır. Olaydaki suç nedeniyle (H)'nin yakalandığı gün aranılan suçla ilgili 20 yıllık zamanaşımı süresinin son günüdür.
- (G), işlediği iddia edilen bir suçtan dolayı bir yıl tutuklu kalmışsa da be-
raat etmiş; fakat olayda işlediği suçtan dolayı mahkum olmuştur.

SORULAR

1. Fail ve mağdurları göstererek suçları tespit ediniz.
2. Teşebbüs durumunu inceleyiniz.
3. Suça tesir eden halleri gösteriniz.
4. Suçların içtima durumlarını gösteriniz.
5. İştirak durumunu inceleyiniz.
6. Bilgileri dikkate alarak failerin sorumluluklarını karşılaştırınız.

No. 7

Konyalı tüccar (T), kendisini iflasa sürükleyip kaçan eski ortağı (O)'nun İzmir-Balçova'da bakkallık yaptığını öğrenir ve büyük bir gazap ve elemnin etkisi ile yakınları (A) ve (B)'ye "(O)'yu öldürmeden bu dünyada kendisine rahat olmadığını" söyler. (A) bunun üzerine, "erkek olana böyle bir davranışın yakışacağını" beyan eder. (B) de bu iş için para yardımında bulunur. Silaha çok meraklı olan (T), silah satan arkadaşı (R)'yi ziyarete gittiğinde ondan bir tabanca edinir. Bir müddet sonra (T), İzmir'e bir otobüs bileti satın alır ve Cuma akşamı yola çıkar. Cumartesi günü saat 7.00 sularında İzmir otogarında otobüsten iner. Oradan da bir taksi ile Konak'a gelir; fakat taksi parasını ödemez. Bir çorbacıda kahvaltı yapan (T), öğlene doğru Balçova minibüslerinden birine biner. Balçova son durakta inerse de yine parasını ödemez. (T), yoldan geçenlere (O)'nun bahçeli evinin bulunduğu (Y) sokağını sorar ve bir müddet sonra bahçe kapısının önüne gelir. Evin giriş kapısına doğru yavaş yavaş yürümeye başlayan (T) evin kapısının önüne geldiğinde bir süre durup düşünür ve zile basar. Kapıyı (O)'nun karısı (K) açar. (T)'yi tanıyan (K), (O)'nun evde olmadığını söylerse de, buna inanmayan (T), (K)'yi iterek tabancasını çeker ve içeriye girer. (T), (O) zannıyla o sırada evde misafir olarak bulunan (M)'ye ateş ederse de isabet ettiremez. Tam o sırada (O)'nun arka kapıdan kaçtığını gören (T), (K)'nin boynundaki altını yolup alarak, onu bodruma kapatır ve (O)'yu takip etmeye başlar. Ormanlık bir alanda onu kıştırır. (T)'nin tabancasının ateş almadığını gören (O) ona bıçakla saldırırsa da, (T) bunu sarışturmakla kalmaz eline geçirdiği odunla (O)'nun başına defalarca vurur. (O)'nun öldüğüne kanaat getiren (T), onu orada toprağa gömer. Daha sonra yaptıklarından pişmanlık duyan (T), (O)'yu topraktan çıkarır, süratle hastaneye götürür ve (K) dan aldığı altını da polise teslim eder. Yapılan otopside (O)'nun ölümünün başa vurulan darbelerden değil, toprağa gömmekten ileri geldiği anlaşılr.

BİLGİLER

- (T), olay sırasında alkollüdür.
- (A), olay sırasında 17 yaşındadır.
- (T), daha önce bir yıl hapis cezasına mahkum olmuş ve cezası tecil edilmiştir.
- (A), olaydaki suçla ilgili olarak zorla getirme işlemine maruz kalmış ve 48 saat hürriyetinden yoksun bırakılmıştır.
- (B), daha önce zina suçundan bir yıl hapis cezasına mahkum olmuş; infaz sırasında karısı şikayetini geri almıştır.
- (T), daha önce işlediği iki suçtan dolayı 20'şer yıl ağır hapis ve bir başka suçundan dolayı da 10 yıl hapis cezası almıştır.

SORULAR

1. Olayda, fail ve mağdurları göstererek suçları tespit ediniz.
2. Teşebbüs durumunu, suç yolunun her safhasını tek tek tartışarak inceleyiniz.
3. Nedensellik bağı konusunu inceleyiniz.
4. İştirak durumunu inceleyiniz.
5. Suçların içtimaı durumunu inceleyiniz.
6. Suça tesir eden sebepleri gösteriniz.
7. Yukarıda verilen bilgiler ışığında;
 - a. Faillerin sorumluluğunu,
 - b. Erteleme durumunu,
 - c. Tekerrür durumunu,
 - d. Tutukluluk süresinin mahsubunu ve işlemin zamanaşımına etkisini,
 - e. Cezaların içtimaı durumunu inceleyiniz.

No. 8

(A) ve (C) banka soymayı planlar. Plan gereği bankaya minibüsle gidilecek, taksi ile olay yerinden uzaklaşılacaktır. (A) ve (C) minibüse binerler. Minibüs yolcularından kalp hastası (K), yanında oturan (C)'nin yayılarak oturmasına sınırlanarak, toplanmasını söyler. Fakat (C)'nin buna, soygun planının da etkisiyle hakaretle karşılık vermesi üzerine (K) kalp krizi geçirir ve ölür. Minibüsten inen (A) ve (C) hızla bankaya girerler. Durumu anlayan bekçi (B), soyguna engel olmak isterse de (A) silahını ateşler ve onu öldürür. Bu esnada dışarda gözcülük yapan (C), bu tür pis işlerin kendine göre olmadığı düşüncesiyle vazgeçer ve olay yerinden uzaklaşır. (A) soygunu tamamlar ve 500 milyon TL. ile kaçar.

(A) ertesi gün karısı (K) ile birlikte gezmeye çıktığı bir sırada yolda rastladıkları (S), (A) ve (K)'nin yüzüne karşı "fahişe gidiyor, kocası da onu satmaya götürüyor" deyince, (A) orada bulunan soba küreği ile (S)'nin başına vurmaya isterse de, (S) silahını çıkarır ve (A)'yı bacağından yaralar. Ancak yere düşen (A)'ya ateş etmeye devam eder. (A) karısı (K)'nin da yardımıyla olay yerinden uzaklaşır. Çalıştığı garaja gelen (A), karısı (K)'nin "bunca olaydan sonra buralarda duramayız, kaçmaktan başka çaremiz yok, patronun arabasını al, kaçalım" demesi üzerine garajdaki arabayı çalıştırır ve

hızla uzaklaşırlar. (A) aşırı hız ve heyecan yüzünden yol kenarındaki telefon kulübesine çarpar ve telefon etmekte olan (P)'nin ağır yaralanmasına neden olur. (P)'nin arkadaşları (L), (M) ve (Z) (P)'yi hastaneye götürmek için taksici (T)'yi durdururlar. Ancak yaralıyı götürmek istemeyen (T)'yi silahla tehdit ederek (P)'yi hastaneye götürürler. Hastaneye ulaşan (P) şeker hastası olması nedeniyle aşırı kan kaybından ölür.

(A) olaylardan bir müddet sonra, eski komşusu (Y)'den bir mektup alır. (Y) mektupta, banka soygununu bildiğini, 24 saat içinde 100 milyon TL.'yi bir çantada içinde buluşma yerine getirmediği takdirde, polise her şeyi anlatacağını yazmaktadır. Bunun üzerine (A) çantayla buluşma yerine gider ve çantayı (Y)'ye verir. Daha sonra eve dönen (Y) çantada para yerine kağıt destelerin bulunduğunu görür.

BİLGİLER

- (A), daha önce yaralama ve ırza geçme suçlarını işlemiş, 2 ve 5 yıl hapis cezasına çarptırılmış, ırza geçme suçunun cezasını çekmiş, yaralamadan dolayı cezası özel affa uğramıştır.
- (K), yabancı bir ülkenin Ankara büyükelçisinin kızıdır.
- (L), hakkında daha önce işlediği suçtan dolayı mahkemece verilen tecil kararını içeren hükmü, Yargıtay yaş küçüklüğü dikkate alınmadığı gerekçesiyle bozmuştur.
- (C), daha önce aldığı 5 yıl ağır hapis cezasının 1/2'sini çekerek şartlı tahliye edilmiş ve olaydaki suçu da bu sırada işlemiştir.
- (M), olay sırasında 19 yaşında olup, sağır ve dilsizdir.
- (Z), alkol fabrikasında çalışmakta olup, olay sırasında fabrikadaki cihazdan sızan alkolün etkisi altındadır.
- (S), daha önce 10 yıl hapis, 20 yıl ağır hapis cezası almış olup, olaydaki suçu nedeniyle 15 yıl hapis cezasına mahkûm edilecektir.

SORULAR:

1. Olayda fail ve mağdurları göstererek suçları tespit ediniz.
2. Teşebbüs durumunu inceleyiniz
3. Nedensellik bağıını inceleyiniz.
4. İştirak durumunu inceleyiniz.
5. Suçların içtimal durumunu inceleyiniz.

6. Suça tesir eden halleri belirtiniz.
7. Yukarıda verilen bilgiler ışığında;
 - a. Faillerin sorumluluğunu,
 - b. Tecil durumunu,
 - c. Tekerrür durumunu.
 - d. Cezaların ictimai durumunu inceleyiniz.

No. 9

(A), (B), (C) ve (D) eğlenceli bir akşam geçirmek ve gezip iade etmek üzere (E) 'ye ait otomobili düz kontak yaparak alırlar. Bir süre gezen dört kafadar, benzinin bitmesi üzerine bir benzin istasyonuna girer ve depoyu doldurturlar. İşçi (İ) 'nin parayı istemesi üzerine "kendilerini (E) 'nin gönderdiğini ve hesabına yazılmasını istediğini" söylerler. Arabayı tanıyan (İ), bunu kabul eder. Daha sonra lokantaya giren (A), (B), (C) ve (D) yedikleri yemeğin ücretini ödmeden kaçarlar. Arabayı iade ettikten sonra eve gelen (A) karısı (K) 'yı komşusu (O) ile yakalar. (A), duvardan aldığı av tüfeğini ateşler; (K) ve (O) kanlar içinde yere serilir. Paniğe kapılan (A), (K) ve (O) 'yu evinin yakınındaki uçurumdan aşağı atar. Yapılan otopside (K) 'nın açılan ateş neticesi, (O) 'nun da uçuruma atılması sırasında kalp krizinden öldüğü belirlenir. Ertesi gün (C) ile buluşan (A) patronu (P) 'nin evindeki mücevherleri çalmayı düşündüğünü söyler. Zaten mücevherleri çalmayı öteden beri istediğini söyleyen (C) ile o gece eve girerlerse de (C) karanlıktan korkup kaçar. Kasayı kıran (A), mücevherleri alır ve evin bahçesine gömer. Kuyumcu olan (C), müşterisi (M) ve (Ü) ile konuşurken arkadaşı (F) ile dükkanına gelen (A) 'ya mücevherleri sorar. (C), (A) 'nın yüzüne "sen adi bir korkaksın" demesi üzerine (A) 'ya ateş ederse de kurşun saparak (M) 'ye isabet eder ve ölümüne neden olur. (C), silahını tekrar (A) 'ya çevirir; ancak (A) 'yı korumak isteyen (F) yanında bulunan bıçakla (C) 'ye saldırır ve boğazını keserek ağır yaralar.

BİLGİLER

- (A), 3 yıl önce Almanya 'da işlediği bir cürümden dolayı 1 yıl hapse mahkum edilmiştir.
- (B), sövme suçundan dolayı iki sene önce mahkum edilmiş ve bu cezası ertelenmiştir.
- (C), olay sırasında 17 yaşında ve alkol bağımlısıdır.
- (D), daha önce işlediği bir cürümden dolayı mahkum olmuş, cezası infaz edilirken şartla salıverilmiştir.

SORULAR

1. Fail ve mağdurları göstererek, suçları tespit ediniz.
2. Teşebbüs durumunu tartışınız.
3. Hukuka uygunluk sebebini tartışınız.
4. Nedensellik bağı konusunu inceleyiniz.
5. İştirak durumunu inceleyiniz.
6. Suça tesir eden sebepleri gösteriniz.
7. Suçların içtimaı durumunu inceleyiniz.
8. Verilen bilgiler ışığında failerin sorumluluklarını belirleyiniz.

No. 10

(A), uzun süredir görmediği arkadaşları (B) ve (C) ile Kordon'da bulunan babasına ait restorana gider. Yemek sırasında arkadaşı (B)'nin diğer müşterilerin de duyabileceği bir şekilde "iktidarsız" olduğunu söylemesi üzerine sinirlenen (A), silahını çekerek (B)'ye ateş eder. (B)'nin koluna giren kurşun, oradan çıkarak restoranın kasasında oturan (A)'nın babası (D)'nin kafasına isabet ederek ölümüne neden olur. Olay yerinden (C) ile birlikte ayrılan (A), (C)'nin kullandığı araba ile Karşıyaka'daki evine gitmek ister. Ancak ters yöne giren (C), karşı yönden gelmekte olan özel bir otoyola çarpar ve içinde bulunan (V) ve (Z)'nin ağır şekilde yaralanmasına sebep olur. (C), (V) ve (Z)'nin ağır şekilde yaralandığını gördüğü halde yoluna devam eder ve bu defa da bir ticari taksiye çarpar; taksici (T) ve müşterisi (M) orada ölür. Sabaha karşı evine ulaşabilen (A), dışarıdan duyduğu sesler üzerine balkona çıkar ve daha önce arabasını birkaç kez soyan (H)'nin yine garajda duran arabasının kapısını açmaya çalıştığını görür. Duruma sinirlenen (A), (H)'ye doğru bir el ateş eder. (H), başına isabet eden kurşunla ölür. Kardeşi (H)'nin intikamını almak isteyen (K), (A)'yı öldürmek amacıyla (L) ve (N)'yi kiralar; ancak (L), (A)'yı öldürmektense, yüksek miktarda bir senet imzalatmanın çok daha iyi olacağını söyleyerek (N)'yi buna ikna eder. (L) ve (N), silah zoruyla (A)'ya 10 milyar liralık bir senet imzalatıp, saklaması için (Y)'ye verirlerse de, bir süre sonra duyduğu pişmanlık üzerine (Y) senedi polise teslim eder.

BİLGİLER

- (A), olaydan 3 yıl önce işlediği bir suçtan dolayı 6 ay hafif hapse mahkum olur ve cezası ertelenir.
- (C), kaza anında alkollü olduğunu ve ne yaptığını bilmediğini söylemektedir.

- (L), olaydan bir süre önce bir yıl hapis ve 5 milyon lira ağır para cezasına mahkûm edilmiş, hapis cezası infaz edilmekle birlikte, para cezası ödenmemiştir.
- (N), duruşmalar sırasında daha önce bir suç işlediği saptanmış ve bundan dolayı 36 yıl ağır hapis cezasına, olaydaki suçtan dolayı da 15 yıl ağır hapis cezasına mahkûm edilmiştir.

SORULAR:

1. Fail ve mağdurları göstererek suçları tespit ediniz.
2. Teşebbüs durumunu tartışınız.
3. İştirak durumunu belirtiniz.
4. Suça tesir eden sebepleri gösteriniz.
5. Suçların içtimaî durumunu inceleyiniz.
6. Verilen bilgileri değerlendiriniz

No. 11

(C), aynı mahallede oturduğu ve çok zengin olan erkek kardeşi (A)'nın evini soymaya karar verir. Düşüncesini yakın arkadaşı olan (E)'ye anlatır. (E), zaten kendisinin de böyle bir düşüncesi olduğunu söyler. Bir gece (E) kapıda gözcülük yaparken, (C) gizlice evine girer ve televizyonla birlikte 100 YTL alır (m. 491 vd. TCK). Bu arada (C) öteden beri nefret ettiği ve o sırada uyumakta olan (A)'yı yastıkla boğarak öldürür.

SORULAR

1. Olayda iştirak durumunu inceleyiniz.
2. (E), iki yıl önce işlediği bir suçtan dolayı bir yıl hapis cezası almış ve bu cezası ertelenmiştir. Ertelemenin koşullarını da göz önünde bulundurarak verilen bilgiyi değerlendiriniz.
3. (E), 30.5.1986 tarihinde işlediği hırsızlık suçundan 6 ay hapis cezasına mahkûm edilmiş ve 26.11.1986 tarihinde cezasının infazı sona ermiştir. 29.5.1987 tarihinde işlediği yine bir hırsızlık suçundan 2 yıl 20 ay 13 gün hapis cezası almış ve bu cezasını da çekerek 21.8.1991 tarihinde salıverilmiştir. Olaydaki hırsızlık suçunu da 7.11.1992 tarihinde işlediği kabul edildiğinde (E) hakkındaki tekerrür durumunu koşullarını da dikkate alarak açıklayınız.
4. Türkiye-Hırvatistan milli maçının sonlarına doğru maçın heyecanlı atmosferinden yararlanmak isteyen (A)'nın karısı (K) intikam almak için maç seyretmekte olan (C)'nin başına ateş eder. Ancak (C)'nin adli

tıp raporuyla Türkiye'nin yediği gol nedeniyle ateş edilmeden önce kalp krizinden öldüğü tespit edilmiştir.

- a. Olayda işlenemez suç var mıdır? Neden?
- b. Olayda illiyet bağıni belirleyiniz.

No. 12

Taksi şoförü Talat ve bir şirkette şoför olarak çalışan Ali ancak tek bir arabanın geçeceği dar bir yolda karşı karşıya gelirler. Ali arabasının büyük olduğunu Talat'ın geri gitmesinin daha iyi olacağını söyler. Talat bunu kabul etmeyip, yolun yarısına kadar geldiğini iddia eder. Ali'nin *"trafiği senin gibiler mahvediyor"* demesi üzerine sınırlanan Talat taksiden aşağı inmek istese de, aşırı kilosunun da etkisiyle koltuğa yığılıp kalır ve orada ölür. Bir süre oğlu Talat'tan haber alamayan Ahmet, Yener'den bir mektup alır. Yener mektupta oğlunun elinde olduğunu, 24 saat içinde 20.000 YTL'yi bir çanta içinde buluşma yerine getirmedeği takdirde, onu öldüreceğini yazmaktadır. Bunun üzerine oğlu Talat'ın öldüğünden haberi olmayan Yener çantayla buluşma yerine gider ve çantayı Yener'e verir. Daha sonra evine dönen Yener çantada para yerine kağıt destelerinin bulunduğunu görür. Bu olaydan bir süre sonra Yener, Zeki ve Hulusi'ye Hulusi'nin amcası olan Abbas'ın işletmekte olduğu döviz bürosunu soymayı önerir. Olay yerine giderken karşılaştıkları Abbas'ın oğlu Kamil, babasının uzun zamandır kendisine para vermediğini ve eline geçen ilk fırsatta döviz bürosunu soyacağını söyler. Bunun üzerine Yener, Zeki ve Hulusi düşündüklerini Kamil'e açarlar. Kamil para için gerekirse babasını da öldüreceğini söyleyerek onlara katılır. Yener, Zeki ve Hulusi, Kamil'in kullandığı otomobille döviz bürosuna gelirler. Yüklü bir miktar para alan kafadarlar bürodan çıkarken Abbas ile karşılaşırlar. Zeki yanında taşıdığı bıçakla Abbas'ı öldürür. Ertesi gün arkadaşları olan ve başka bir döviz bürosunu işleten Mustafa'ya giderek çaldıklarını söyledikleri parayı işletmesi için ona verirler. Mustafa her ay ödeyeceği belli bir komisyon karşılığı onlarla anlaşır.

SORULAR

1. Olayı teşebbüs bakımından değerlendiriniz.
2. Olayda iştirak durumunu değerlendiriniz.
3. Olayda nedensellik bağlantısını tartışınız.
4. Yener, daha önce bir başka suçtan aldığı 5 yıl hapis cezasının ½'sini çekerek şartla salıverilmiş ve olay da bu sırada işlenmiştir.
5. Zeki olaydan 3 yıl önce işlediği bir suçtan dolayı 6 ay hapis cezasına mahkum edilmiş ve cezası ertelenmiştir. Hulusi ise olay anında alkollü olduğunu ve ne yaptığını bilmediğini söylemektedir.

PRATİK ÇALIŞMA ÖRNEKLERİ – III

- I -

Yüklü miktardaki kumar borcunu bir türlü ödeyemeyen Ahmet, çalıştığı antikacıya Burhan tarafından tamirat için bırakılan ve son derece pahalı olan antika saati gizlice Ceyhan'a satmıştır. Ertesi gün saatini almak üzere Ahmet'in çalıştığı antikacıya gelen Burhan'a Ahmet tarafından saatinin kaybolduğu bildirilir. Bunun üzerine çok sinirlenen Burhan, antika dükkanının sahibi Deniz'e hitaben *"sizi adam sandık da aile yadigarını emanet ettik, adam değilmişsiniz"* der. Bunun üzerine sinirlenen Deniz, Burhan'ı zorla dışarı çıkartmak ister fakat Burhan yanında getirdiği ruhsatlı silahını çekerek bir el ateş eder. Kurşun önce antikacıda yer alan bir bibloyu parçalar, ardından duvardan sekerek Ahmet'e isabet eder. Hemofili hastası olan Ahmet kan kaybından yaşamını yitirir.

Ahmet'in kaldırıldığı hastaneye bir olay takibi için gelen muhabir Engin, ölümlü bir çatışma haberini alınca olayı *"Antikacıda kanlı hesaplaşma: Yasa dışı yollardan Türkiye'ye sokulması planlanan bir tarihi eser için yapılan pazarlıkta ünlü iş adamı Burhan antikacıya kana buladı."* şeklinde bir haber yaparak gazetesinde yayınlattır. Bu gazete haberini okuyan ve tarihi eser kaçakçılığından sabıkalı Fuat, iki adamına *"O antikacıya gidin ve konu neymiş öğrenin. Haber gerçekse, bizden habersiz böyle bir işe girişmemesini, yoksa başının büyük belaya gireceğini söyleyin."* der. Bunun üzerine Deniz'in antika dükkanına giden Hamdi ve Kazım, Deniz'i *"Sen kimsin ki patrondan (Fuat'tan) habersiz böyle işlere karışırsın."* diyerek dövmeğe başlarlar. Daha sonra Hamdi, Kazım'a içerdeki değerli birkaç parçayı almayı önerir Kazım'da kabul eder. Eşyaları alan Hamdi ve Kazım olay yerinden ayrılırken Deniz, Kazım'ı kolundan tutarak çıkmasına engel olmaya kalkışır. Bunun üzerine Kazım silahını çeker ve Deniz'i göğsünden vurur. Kazım, Hamdi'ye *"ben gidiyorum, sen onu hastaneye yetiştir."* der. Hamdi de olayın daha fazla büyümemesi için Deniz'i hastaneye götürür. Yapılan müdahaleler sonucu Deniz kurtulur.

BİLGİLER:

1. Ahmet 16 yaşındadır.
2. Burhan akıl hastasıdır.
3. Hamdi'nin, taksirle yaralama suçundan dolayı hükmedilen hapis cezası infaz edilmiş ve 2008 yılında tahliye edilmiştir.
4. Kazım'ın başka bir olayla ilgili basit tıbbi müdahaleyle giderilebilecek kasten yaralama suçundan dolayı aldığı hapis cezası 3 sene önce ertelenmiştir.

- II -

İzmir – Aydın istikameti üzerinde açılacak bir tünel için görevlendirilen sözleşmeli mühendis Veysel'in kontrol ve sorumluluğunda, ilgili iş makinelerinin tünel açılacak yere rahat ulaşabilmeleri için arazide bir dinamitleme çalışması yapılacaktır. Bunun için dinamitler yerleştirilir. Mühendis Veysel'in asistanı Ufuk, herhangi bir uyarı levhası veya duyurusu yapıp yapmayacaklarını sorar. Veysel de şöyle bir etrafına bakar ve *"bu saatte kimse buralarda olmaz, şimdi duyuru ile zaman kaybetmeyelim. Bir an önce dinmitleri patlatıp temizleme çalışmalarına başlayalım."* der. Bunun üzerine verilen komutla dinamitler patlatılır. Fakat o esnada Veysel'in fark etmediği ve o bölgeye çok yakın bir bölgede piknik yapan bir aile vardır.

Dinamitlerin patlatılmasının ardından araziden kopan büyük bir kaya parçası, arazinin eğiminden de hız kazanarak piknik yapan aileye doğru sürüklenir. Kaya parçasını son anda fark eden Taner, üzüz çocuklarının ikisini kucaklar ancak üçüncü çocuğu Nihat'ı orada bırakmak zorunda kalır. O esnada bulaşıkla yıkayan Zehra, üzerine gelmekte olan kaya parçasından kurtulmak için yanındaki Fatma'yı iterek kendini bir ağacın arkasına atar. Fakat kaya parçası Fatma'ya isabet eder. Olay sonrası Nihat ve Fatma yaşamını yitirir. Olayın şokuyla öfkelenen Taner çalışma alanına gider ve bu şantiyede kimin sorumlu olduğunu sorar. Çalışanlar iş makinelerinin başında projeyi inceleyen asistan Ufuk'u bir an için Veysel zannederler ve Ufuk'u işaret ederler. Taner de öfkeyle Ufuk'un yanına gider ve kendisine bir yumruk atar. Yere düşen Ufuk kafasını sert zemine çarpar ve beyin kanaması geçirerek hayatını kaybeder.

BİLGİLER:

1. Veysel'in daha önce herhangi bir sabıkası yoktur.
2. Taner 4 sene önce askerliği esnasında komutanını verdiği emre itaatsizlikte bulunmuş, askeri mahkeme tarafından yapılan yargılama sonucunda 6 ay hapis cezası almış ve bu cezası infaz edilmiştir.

- III -

Sevgilisi Ayşe ile evlenmelerine müsaade etmeyen Ayşe'nin babası Caner'e kin besleyen Salih, Caner'i dövmeyi planlar. Ancak bunu açık bir şekilde yapmaktan çekinen Salih bir plan yapar. Bu plan çerçevesinde yakın arkadaşı Hayrettin'i yemeğe çağırır. Hayrettin'in bir an lavaboya gitmek için masadan ayrılmasını fırsat bilen Salih, alkole karşı dayanıksız olan ve geçmişte alkol tedavisi görmüş olan Hayrettin'in içeceğine alkol karıştırır. Daha sonra Salih, alkollü içeceklerle sarhoş olan Hayrettin ile birlikte Ayşe'nin evinin önüne gider. Salih Hayrettin'e Caner'e hakaret etmesini söyler o da alkolün etkisiyle Caner'e hakaret eder ve kendisini aşağıya çağırır. Rezil olduğunu düşünen Caner, olayı

sonlandırmak için aşağı iner. Bu esnada Salih Hayrettin'in eline bir bıçak tutuşturur ve Caner'e savurmasını ister. Hayrettin de bıçağı Caner'e savurur, bıçak Caner'in karın boşluğuna isabet eder.

Ağır yaralı bir şekilde hastaneye kaldırılan Caner derhal ameliyata alınır. Ameliyatı gerçekleştirmekte olan cerrah Arif, ameliyat esnasında Caner'in, ikisi birbirine yapışık ve biri olmadan diğerinin hiçbir fonksiyon kaybına uğramadan çalışabilecek durumda olan toplam üç adet böbreği olduğunu fark eder. Tıpta ender görülen bir vaka olan bu durum karşısında Arif *"bu yapışık böbreklerden birini alsak ve ihtiyacı olan başka bir hastaya nakletsek hiçbir sorun olmaz. Zaten bu böbreklerden biri olmasa da hasta (Caner) kalan iki böbreğiyle sağlıklı bir şekilde yaşar."* der ve böbreklerden birini kimseye haber vermeden alır. Bu arada ameliyatı başarıyla tamamlanan Caner hayatı tehlikeyi atlattır. Cerrah Arif de ameliyat esnasında aldığı böbreği hangi hastaya nakledeceğine karar vermeye çalışır. Durumları ağır olan iki hastadan yaşça daha genç olan Samet'i tercih eden Arif böbreği Samet'e nakleder. Ancak diğer hasta Nurhan ise iki gün sonra böbrek yetmezliğinden yaşamını yitirir.

BİLGİLER:

1. Salih daha önce bir suçtan kasten işlediği bir suçtan dolayı mahkum olmuş ve cezası ertelenmiştir. Olaydaki davranışları bir önceki ertelenmiş suçun denetim süresi içerisinde işlenmiştir.
2. Hayrettin 18 yaşındadır.
3. Arif ameliyata girmeden önce, olası bir ölüm durumunda hastanın organlarının bağışlanıp bağışlanmayacağını sormuş, Caner'in eşi Funda hiçbir organını bağışlamak istemediklerini söyler.

- IV -

İzmir'de yapılan bir operasyon sırasında polisle girdikleri silahlı çatışmada ölen bir uyuşturucu çetesinin iki mensubunun cenaze töreninden sonra, ölen örgüt üyelerinin yakınları operasyonu protesto etmek amacıyla İzmir Valiliği'nin önüne doğru sloganlar eşliğinde yürümeye başlarlar. Durumdan haberdar olan emniyet amiri Timur yaklaşık 30 kişilik bir çevik kuvvet personeli ile göstericilerin güzergâhını kapatır. Emniyet amiri Timur, grubun sözcüsünü yanına çağırır ve eylemin hukuka aykırı olduğunu, daha fazla devam edemeyeceklerini, ısrarcı olmaları halinde ise dağıtılacaklarını söyler. Bu konu üzerinde müzakereler devam ederken, grubun yola kalkanlarıyla barikat kuran çevik kuvvetin üzerine doğru harekete geçtiği görülür. Bunun üzerine emniyet amiri Timur, polislerin sayısının azlığı ve grubun saldırgan tutumu nedeniyle olayın daha fazla büyümesini engellemek için polisleri grubu dağıtma emri verir. Bu emir üzerine kalkan ve coplariyle gruba müdahale ederler. Fakat grubun yanlarında getirdik-

leri havai fişek ve molotof kokteyllerini kullanmaları üzerine Timur biber gazı ve gaz bombası kullanılması talimatını verir.

Kullanılan gaz bombalarının etkisiyle küçük gruplar halinde dağılan göstericileri yakalamak için onları takip eden polis memurlarından Lemi, gazdan etkilenir ve bir iş hanına girerek gazın etkisinin geçmesini bekler. Bu esnada Lemi'yi tek başına gören göstericilerden Osman, elindeki molotof kokteyli ile Lemi'ye doğru koşma başlar. Osman'ı son anda fark eden Lemi, aralarında yaklaşık 10 metre kadar bir mesafe kaldığı bir anda silahını kullanır ve Osman'ı karnından yaralar. Lemi daha sonra, Osman'ın etkisiz hale geldiğini görünce diğer göstericilerin peşinden gider. Ancak Osman olay yerinde kan kaybından yaşamını yitirir.

BİLGİLER:

1. Polis memuru Lemi panik atak hastasıdır.
2. Polis memuru Lemi, Osman'ın elindeki su şişesini molotof kokteyli zannetmiştir.

- V -

Aralarında bir borç meselesi yüzünden husumet bulunan Metin ile Bülent, bir gün sürekli gittikleri kahvede tartışmaya başlarlar. Tartışma esnasında Metin Bülent'e *"benim sana borcum yok, varsa elinde belgen git mahkemeye, sana verecek beş kuruşum yok."* der. Kalabalık bir ortamda bunların söylenmesinden rahatsız olan Bülent öfkelenir ve yakın arkadaşları Ali, Fazıl ve Recep'e *"benim Metin'e iyi bir ders vermem lazım, onu dağa kaldıracağım, bana yardımcı olun."* der. Bunun üzerine Ali kuruşuk olduğunu ifade ettiği bir tabanca getirir ve Fazıl'ın arabasıyla dört arkadaş Metin'in iş yerinden çıkmasını beklerler. İş yerinden ayrılan Metin'i yol üzerinden apar topar araca alan dört arkadaş onu ormanlık bir araziye götürürler. Kuytu bir bölgeye geldiklerinde araçtan inerler, Recep gözcülük yapar, Bülent ise kuruşuk olduğunu bildiği tabancayı korkutmak amaçlı Metin'in baldırına dayar ve *"öyle kahvede şov yapmak kolay, şimdi konuş cesaretin varsa, basayım mı tetiğe?"* der.

Daha sonra patlamayacağını düşünerek tetiğe basar fakat esasında o tabanca kuruşukdan normal silaha çevrilmiş bir silahtır. Ali bu durumu bilmesine rağmen, Bülent'i uyarmamış ve kendisinin de başka bir konudan dolayı kin beslediği Metin'in bu şekilde yaralanmasını sağlamıştır. Silahın ateş aldığını gören Bülent bir anda paniğe kapılır. Bu esnada o bölgede devriye gezmekte olan bir polis ekibi silah sesini duyar ve olay mahalline yönelir. Polis aracını gören Recep derhal arkadaşlarını uyarır. Bu şekilde yakalanacaklarından endişe eden Bülent, yaralanan Metin'i, ellerini ve ayaklarını bağlayarak aracın bagajına yerleştirir. Daha sonra dört arkadaş araca binerek oradan uzaklaşmaya çalışırlar.

Fakat durumlarından şüphelenen polis ekibinin kendilerini takip ettiğini görünce kaçmaya başlarlar. Aşırı sürat nedeniyle direksiyon hâkimiyetini kaybeden Fazıl kaza yapar. Kaza sonucu: o ana kadar yaralı olan ve bagaja kapatılan Metin, sıkıştığı yerde hayatını kaybeder.

BİLGİLER:

1. Bülent uyuşturucu bağımlısıdır.
2. Recep 25 yaşındadır ve 10 yaşında geçirdiği ateşli bir rahatsızlık nedeniyle sağır olmuştur.
3. Fazıl daha önce işlediği bir suçtan dolayı cezası infaz edilirken, olaydan 3 hafta önce koşullu salıverilmiştir.
4. Bülent'in daha önceden saldırgan sarhoşluk kabahatinden dolayı 1200 TL'lik idari para cezası vardır.

- VI -

Ailesiyle birlikte Çeşme'deki yazlıklarından dönen Suat, aracıyla seyir halindeyken bir anlık dikkatsizliği sonucu girmesi gereken yolu kaçırmıştır. Yanlış yola girdiğini sonradan fark eden Suat: ilerideki kavşaktan dönerek kaçırdığı yola girmek üzere, gecenin geç saatinde yolun da boş olmasından faydalanarak bölünmüş yolun ters istikametinde hızla ilerlerken, bir anda kendi şeridinde nizami bir şekilde seyretmekte olan ve Semih'in idaresindeki araçla çarpışır. Çarpışma sonucu diğer aracın sürücüsü Semih ile birlikte Suat'ın eşi ve bir çocuğu yaşamını yitirir.

BİLGİLER:

1. Suat'ın eşi ile arasında şiddetli geçimsizlik mevcut olup halen devam etmekte olan bir boşanma davası vardır.
2. Semih kendi şeridinde seyretmesine rağmen alkollüdür.

- VII -

Bir gemi tersanesinde bakım - onarım işlerini yüklenen bir firma Norveç'ten gelen ve barındırdığı asbest oranı çok yoğun olan bir gemiyi söker. Asbestli metal malzemelerin muhafazası ve imhası çok maliyetli olduğundan firma sahibi Serhat, hurdacılık yapan Ahmet'i çağırır ve hiçbir bedel istemeden bu metalleri kendisine hibe edeceğini söyler. Durumdan habersiz olan Ahmet memnuniyetle kabul eder ve tüm metalleri yükleyerek hurdacı dükkanına götürür. Yaklaşık bir sene boyunca dükkanında muhafaza ettiği bu metallerdeki asbest Ahmet'i kanser hastası yapar. Tedavisine başlanan Ahmet'in ilaçları çok pahalıdır ve Ahmet bu ilaçları alacak maddi durumda değildir. Bir gece nöbetçi bir eczaneye gider ve o an eczanede bulunan kalfa Serpil'e bıçak çekerek: ihtiyacı olan ilaçları vermesini,

eczacı adına bir sözleşme hazırlamasını ve bu sözleşmede güya kendisinin bir hizmeti karşılığında bir yıl boyunca bu ilaçları ücretsiz olarak bu eczaneden alacağını yer almasını, ardından da eczacının imzasını taklit ederek eczane kaşesinin basılmasını ister. Korkuya kapılan kalfa Serpil, Ahmet'in dediklerini yapar. Eğer bundan birini haberdar ederse kendisini bir şekilde bulup öldüreceği tehdidinde bulunan Ahmet *"ben zaten ölmüştüm, ha bugün ha yarın, kaybedecek bir şeyim yok sen düşün..."* der. Aradan geçen iki aylık sürede eczacıya bir şey söyleyemeyen Serpil, durumun fark edilmesi üzerine kovulur. Kovulmayı hazmedemeyen Serpil, Ahmet'i bulur fakat artık Ahmet çok ağır hastadır. Ahmet'in eşine kendisinin doktor olduğunu ve odadan çıkması gerektiğini söyler. Ardından Ahmet'e ölümcül dozda bir ilaç enjekte eder ancak Ahmet henüz ilaç enjekte edilirken hastalığın etkisiyle hayatını kaybeder.

BİLGİLER:

1. Serhat Azerbaycan vatandaşıdır ve hakkında ihaleye fesat karıştırma suçundan dolayı Azerbaycan'da kesinleşmiş mahkûmiyet kararı nedeniyle Azerbaycan tarafından geri verilmesi talep edilmektedir.
2. Ahmet, Serpil'i tehdit etmeden önce almış olduğu cesaret verici uyarıcı hapin etkisindedir.
3. Serpil'in herhangi bir sabıkası yoktur ve lisansüstü eğitim için yurt dışına gitmek istemektedir.

- VIII -

Bir ilköğretim okulunda okul yönetimi tarafından, bahçedeki basketbol potalarının hasar gördüğü ve kaynak yapılmak suretiyle güçlendirilmesi gerektiği belirlenir. Bu iş için teklif götürülen Güven Demircilik A.Ş. işi yüklenir. Güven Demircilik A.Ş. tarafından görevlendirilen işçi Nihat, potaların olduğu yere gider. Özellikle bir potanın düşmek üzere olduğunu fark edince çalışma o potadan başlar ve güvenliği için potayı demir bir boru ile desteklerler. Çalışma esnasında, lava-boya gitmek üzere kısa bir süre için oradan uzaklaşması gerekir. Bu süre içinde öğrencilerin pota etrafında dolaşabileceğini ve potanın düşmesi sonucu ölüm neticesinin bile doğabileceğini düşünen Nihat, bu ihtimali önlemek için sadece üzerinde, *"Faklaşmayın, tehlikeli"* yazan bir kâğıdı potanın demirine yapıştırır ve oradan uzaklaşır. Fakat bu esnada henüz birinci sınıfta olan Hikmet, arkadaşları ile oynarken potayı destekleyen demir boruyu iter ve kaynak yerleri açılan pota Hikmet'in üstüne düşer. Bunun neticesinde Hikmet yaşamını yitirir.

BİLGİLER:

1. Nihat daha önce taksirli bir suçtan dolayı mahkûm olmuş ve cezası ertelenmiştir. Ancak olay erteleme süresi içerisinde gerçekleşmiş olmasına rağmen, denetim süresi tamamlandıktan sonra öğrenilmiştir.

- IX -

Yakın arkadaş olan Ayşe, Betül ve Ceyda'dan Ayşe 1.5 aylık, Betül 2 aylık hamiledir. Aynı zamanda elti olan ve aynı evi paylaşan Ayşe ve Betül bir gün Ceyda'yı ziyarete giderler. Ziyaret esnasında Ayşe, sohbeti sürekli hamilelik ve çocuk üzerine kurmakta Betül de Ayşe'ye destek vermektedir. Bu durum evli olan ve fakat 5 yıldır tedavi görmesine rağmen çocuk sahip olamayan Ceyda'yı rahatsız eder ve bundan dolayı çok hiddetlenir ancak hiddetini o an göstermez. Ertesi gün Ceyda bir pasta yapar ve pastanın hamuruna hamileliğin ilk üç ayında kullanılması yasaklanan bir bitki ilacı koyar. Amacı bu pastayı, özellikle kendisini rencide etmeye çalıştığını düşündüğü Ayşe'ye yedirmek ve Ayşe'nin çocuğunun düşmesine sebebiyet vermektir. Bir an için bu pastadan aynı evi paylaşan ve hamile olan Betül'ün de yiyebileceğini düşünen Ceyda, o gün Betül'ün de Ayşe'ye destek vermesinden dolayı "*Yerse yersin, onun da çocuğu düşerse hiç umursamam*" der. Daha sonra pastayı Ayşe ve Betül'e götürür ve Ayşe'ye, hoşuna gideceğini düşündüğü bir pasta yaptığını söyleyerek pastayı verir. Pastayı alan Ayşe, Betül'e de haber verir. Betül pastadan sadece bir lokma aldığı için etkin madde Betül'e bir zarar vermemiştir. Ancak pastadan bir dilim yiyen Ayşe o günün akşamı sancılanır ve kontrol için gittiği hastanede çocuğunu düşürdüğünü öğrenir.

- X -

Mehmet, Akif ve Sıtkı bir bankanın Buca şubesinde bir soygun gerçekleştirmek için, şubenin yaklaşık 500 m. ötesinden iş makineleriyle bir çukur açmışlar daha sonra da kazma ve kürek yardımıyla şubenin bodrumuna ulaşmışlardır. Mehmet, Akif ve Sıtkı şubenin boşalması için akşam saatlerini beklemişler, saat 22:00 civarında da soyguna başlamışlardır. Ancak soygun esnasında güvenlik görevlisine yakalanmışlardır. Birden üç hırsız banka içerisinde gören görevli Necdet derhal silahına sarılmış ve ardı arkasına 7 el ateş etmiştir. Bu esnada Mehmet vurulmuş ve hayatını kaybetmiştir. Fakat kurşunu biten Necdet daha fazla direnememiştir. Ardından Akif ve Sıtkı Necdet'i ellerinden ve ayaklarından bağlamışlardır. Soygunu gerçekleştirdikten sonra olay yerinden ayrılırken Akif, geride bir kanıt bırakmamak için bodrumdaki aletleri ateşe vermiştir. Ancak alev bir anda büyümüş, yukarıdaki katta elleri ve ayakları bağlı bir şekilde bırakılan ve aynı zamanda gizli astım hastalığı bulunan güvenlik görevlisi Necdet de dumandan etkilenerek ölmüştür.

- XI -

Arabasının motor bakımını yaptırmak isteyen iş adamı Ahmet, arabasını yetkili servislerden biri olan Bülent'in işlettiği tamirhaneye götürür. Motordan bir takım sesler geldiğini söyleyen Ahmet sorunun giderilmesini ister. Bülent de tamirhanede çırak olarak çalışan Cevdet, Dursun ve Engin'e derhal arabayla ilgilenmelerini söyler. Tamirhaneden ayrılırken de Ahmet: Cevdet, Dursun ve Engin'e karşı "*İşinizi iyi yapın, ekmeğinizden olmayın*" şeklinde bir ifade kullanır.

Arabanın bakımını yapan çıraklar, arabadan gelen seslerin motordan gelmediğini, fren balatalarından kaynaklanan bir sorun olduğunu tespit ederler. Fakat Ahmet'in tamirhaneden ayrılırken kullandığı ifadeye çok sinirlenen Cevdet ve Dursun: *"Kimseyi haberdar etmeyelim. Bizi tehdit edene kadar arabasıyla doğru dürtüsü ilgilenseydi. Hem zaten motora bakın dedi, biz de baktık motora bir sorun yok, gerisi bizi ilgilendirmez. Ayrıca bu balatalar daha bir iki ay idare eder. Etmezse de etmesin, biz de iş adamı helvası yeriz artık."* derler. Onlara katılmasa da en küçük çırak olduğu için Engin ses çıkarmaz ve müdahale etmez. Gerekli işlemleri yaptıktan sonra çıraklar bakım raporunu Bülent'e verirler. Bülent ise işlerinin yoğunluğu nedeniyle her zaman yaptığına aksine gerekli işlemin yapıp yapılmadığını kontrol etmez ve *"zaten işi eksik yapmışlarsa da arabayı yeniden getirir yeniden bakım parası alırız"* der ve raporu imzalar. Ertesi gün arabasını alan Ahmet yola çıkar. Fakat çıraklar Cevdet ve Dursun'un tavrından rahatsız olan ve içi rahat etmeyen Engin bir bahane ile Ahmet'in arkasından başka bir araçla onu takip eder. Otobana çıkan Ahmet hız yapmaya başlayınca bir anda frenler devre dışı kalır ve aracın kontrolünü kaybeden Ahmet kaza yapar. Onu takip eden Engin de hemen olaya müdahale eder ve ölmek üzere olan Ahmet'i hastaneye kaldırarak Ahmet'in olaydan yaralı kurtulmasını sağlar.

- XII -

Ahmet bir alışveriş merkezinde yer alan bir mağazada tezgâhtar olarak çalışmaktadır. Bir gün alışveriş yapmak üzere mağazaya gelen Bülent, Ahmet'ten aldığı ürünleri arabasına kadar götürmesi için yardım ister ancak Ahmet bu isteği reddeder. Bunun üzerine Bülent Ahmet'e hakaret eder. Bunun üzerine sinirlenen Ahmet, Bülent'i kovalamaya başlar. Ahmet'ten kaçan Bülent yakalanacağını anlayınca yürüyen merdivenlerden inmek yerine bir kat aşağıya atlamayı tercih eder. Bunu fark eden Ahmet, aşağıya atladığı takdirde ölme riskiyle karşılaşacak olan Bülent'i son anda iterek onun atlamasına engel olmuştur. Ancak Ahmet'in itmesi sonucu Bülent, oradan geçmekte olan Ceyda'ya çarpmış Ceyda'nın düşerek yaralanmasına sebebiyet vermiştir. Bu esnada Bülent'in de kolu kırılmıştır.

Hastaneye kaldırılan Ceyda'nın beyin kanaması geçirdiği anlaşılmış ve derhal ameliyata alınmıştır. Ameliyat esnasında acil kan ihtiyacı ortaya çıkması üzerine Ceyda ile aynı kan grubundan olan arkadaşı Deniz hemen kan vermek istemiş. Kan ünitesinde görevli tekniksen Emin, durumun aciliyeti nedeniyle gerekli tetkikleri yapmadan aldığı kanı doğrudan ameliyathaneye ulaştırır. Ameliyat neticesinde Ceyda kurtulur ancak kendisine verilen kanda HIV virüsü olduğu anlaşılır. Beyin kanaması tehlikesini atlatan Ceyda kendisine verilen kanla bulaşan HIV virüsü nedeniyle iki yıl sonra hayatını kaybeder.

Ceyda'nın ölümünden sorumlu tuttukları Bülent'i takip ederek bulan Ceyda'nın ailesi Bülent'ten intikam almaya karar verirler. Bu çerçevede bir gece Bülent'in aracının fren sistemlerini tahrip ederler. Ertesi gün işe girmek isteyen

Bülent bir anlık dalgınlıkla sapması gereken sokağı kaçırmıştır. Bülent yolu daha fazla uzatmamak için U dönüşü yapılmasının yasak olduğu yoldan hızla U dönüşü yapmak isterse de bir anda aracın frenleri boşalır. Aracını kontrol edemeyen Bülent, yayalara çarpmamak için direksiyonu boş olan yola doğru kırar. Ancak o esnada Bülent'i fark etmeyen ve yolun boş olmasından yararlanmak için kırmızı ışıkta geçen Fuat'la çarpışır. Kazada her iki sürücü de ölür.

Bülent'in ölüm haberini alan Bülent'in babası Galip üzüntüsünden kalp krizi geçirir ve hastaneye kaldırılır. Hastanede yoğun bakım ünitesine alınan Galip'in doktoru Galip'in oğulları Hikmet ve İrfan'a, çok yaşlı olan Galip'in bu krizden kurtulmasının imkansız olduğunu, beyne giden damarlarda da tıkanıklık olduğunu çok yakın bir süre içinde beyin ölümünün gerçekleşme ihtimalinin yüksek olduğunu söyler. Bunun üzerine Hikmet ve İrfan çok büyük bir malvarlığı olan Galip'in bir an önce ölmesi için birbirlerinden habersiz olarak bir plan yaparlar. Bu çerçevede Hikmet, her iki saatte bir doz verilmesi gereken bir ağır kesiciden bir seferde beş doz birden verir ve ardından odadan çıkar. Daha sonra odaya giren İrfan ise her şeyden habersiz olarak ve odanın boş olmasından da yararlanarak Galip'in bağlı bulunduğu yaşam destek ünitesini devre dışı bırakır. Aradan üç saat geçtikten sonra hastayı kontrol etmek için odaya giren doktorlar, Galip'in öldüğünü fark eder.

Galip'in ölümünden dolayı başlatılan soruşturmada tanık sıfatıyla ifadeye çağırılan Hikmet, olayın ortaya çıkacağından endişe ederek yurt dışına gitmeye karar verir. Arabasıyla Edirne Kapıkule Sınır Kapısı'na gelen Hikmet'e yurt dışına çıkış için gerekli belgeleri sorulur. Gerekli incelemeler yapılırken bir anda paniğe kapılan Hikmet gaza basar sınırı usulsüz bir şekilde geçer bu arada Türk tarafından sınır kapısında görevli polis memuru Kemal Hikmet'e doğru ateş eder. Yaralanan Hikmet hızını kesmeden Bulgaristan sınırına doğru hareket ederken Türk tarafınca haberdar edilen Bulgaristan sınır muhafızlarının dur ihtarına uymayan Hikmet Bulgaristan tarafından açılan ateş sonucu hayatını kaybeder.

Hikmet'in ölümü üzerine Kemal hakkında soruşturma başlatılır. Soruşturma devam ederken amirleri hava değişimi olması ve kendini toplaması için Kemal'e bir hafta izin verirler. Kemal de Almanya'daki kardeşi Osman'ın yanına gider. Orada dinlenirken kendisine bir haber ulaştırılır. Türkiye'de yapılan bir operasyon sonucu Kemal'in gizli bir takım resmi belgeleri Bulgaristan gizli servisine veren yapılanmada yer aldığı tespit edilir ve hakkında ikinci bir soruşturma başlatılır. Bunun üzerine Kemal süresi dolmuş olmasına rağmen Türkiye'ye dönmez. Türkiye ise Almanya'dan Kemal'in iade edilmesini ister. Ancak alman makamları bu suçun siyasi suç niteliğinde olduğunu ve bu nedenle iadenin mümkün olmadığını iletirler. Bu esnada Kemal, Türk Başkonsolüğü'nde çalışan görevli Tufan ile irtibata geçer. Tufan'a yüklü miktarda para verir, Tufan da Kemal adına sahte belgelerle Almanya'da ikamet etmesini sağlayacak belgeleri düzenler. Durumu fark eden Alman yetkililer Tufan hakkında belgede sahtecilik suçundan dolayı 2 yıl hapis cezası verirler.

- XIII -

Ahmet hakkında dolandırıcılık suçundan dolayı yargılanırken milletvekili seçilmiştir. Milletvekili seçilmesiyle yargılamaya devam edilemeyeceği için Ahmet hakkında düşme kararı verilmiştir. Daha sonra mecliste yemin ederek milletvekili olan Ahmet, partisince Plan ve Bütçe Komisyonu için görevlendirilir. Komisyon çalışmaları sırasında bir diğer milletvekili Burhan "Ahmet gibi alçak bir dolandırıcının Plan ve Bütçe Komisyonu'na görevlendirilmesi tam bir rezalettir" şeklinde bir açıklamada bulunur. Bu açıklamaya öfkelenen Ahmet önündeki delgeçi Burhan'a doğru fırlatır, delgeç Burhan'ın yanındaki Komisyon Başkanı'na isabet eder, Başkan yaralanır. Olaylar üzerine Komisyon toplantısı iptal edilir. Başkanın kaldırıldığı hastaneye giden Ahmet, Başkan'a öncelikli olarak hizmet verilmesi için hastane başhekimini Ceyhun'a yüklü miktarda para verirken, polis memurları ile odaya baskın yapan milletvekili Burhan, Ahmet'in rüşvet suçunu işlemekte olduğunu ve derhal yakalanması gerektiğini söyler. Ancak polis memurları milletvekili sıfatı taşıyan Ahmet'in yakalanamayacağı bildirerek sadece başhekimini gözaltına alırlar. Hakkında rüşvet suçundan dolayı kamu davası açılan Ceyhun yargılanırken hüküm aşamasında rüşvet suçuna ilişkin bir takım değişiklikler yaşanmıştır. Buna göre; rüşvet suçunun cezası yarı yarıya düşürülmüş ancak bu suçtan dolayı hüküm giyenler koşullu salıvermeden yararlanamayacaklardır.

- XIV -

Murat 17 yaşında olan kız arkadaşı Şule ile mahkeme onayı ile evlenir. Evliliklerinin ardından bir süre geçtikten sonra Şule ormandaki elma ağaçlarından elma toplarken Faruk Şule'nin ırzına geçer. Olayı suçun tipe uygunluk unsuru bakımından gösterdiği özellik bakımından değerlendiriniz.

I. GEÇMİŞ YILLARDA MESLEK SINAVLARINDA ÇIKMIŞ BAZI SORULAR VE AÇIKLAMALI YANITLARI

1. Yasama sorumsuzluğu ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Meclis çalışmaları ile ilgili sorumsuzluk milletvekilliği sıfatı sona erdikten sonra da devam eder.
- B) Sorumsuzluktan feragat edilemez.
- C) Sorumsuzluk, Meclisin kararı ile kaldırılabilir.
- D) Dışarıdan atanan bakanlar da sorumsuzluktan yararlanabilirler.
- E) Sorumsuzluk şiddete dayalı fiilleri kapsamaz.

(Ad. Yar. Hkm. ve Sav. Aday. / 2009- Nisan)

Yanıt: Ceza Kanunlarının kişi bakımından uygulama alanı içerisinde; yasama erkinin süjeleri olarak milletvekillerinin eylemlerini, yasama sorumsuzluğu ve yasama dokunulmazlığı olarak iki alanda değerlendirmek mümkündür. Bu iki alan birbirlerinden farklı alanlardır. Yasama dokunulmazlığı ile yasama sorumsuzluğu arasındaki önemli farklılıklardan biri yasama dokunulmazlığının TBMM'nin kararı ile kaldırılabilir nitelikte olmasına rağmen, yasama sorumsuzluğuna bu şekilde bir müdahalenin mümkün olmamasıdır. Yani yasama sorumsuzluğuna Meclis dâhil hiçbir kurum dokunamaz. Bu nedenle doğru yanıt (C) şıkkıdır.

2. Türk Ceza Kanunu'na göre, suçun işlendiği yerle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Davranışın kısmen ya da tamamen Türkiye'de gerçekleşmesi hâlinde suç Türkiye'de işlenmiş sayılır.
- B) Neticenin Türkiye'de gerçekleşmesi hâlinde suç Türkiye'de işlenmiş sayılır.
- C) Türkiye'nin münhasır ekonomik bölgesindeki sabit platformlarda işlenmiş suç Türkiye'de işlenmiş sayılır.
- D) Türkiye Cumhuriyeti konsolosluk temsilciliklerinde işlenen suçlar Türkiye'de işlenmiş sayılır.
- E) Türk bayrağı taşıyan deniz ve hava savaş araçlarında işlenen suçlar bu araçlar hangi sularda bulunursa bulunsun Türkiye'de işlenmiş sayılır.

(Ad. Yar. Hkm. ve Sav. Aday. / 2008 - Mart)

Yanıt: TCK m. 8 1'e göre, suç teşkil eden fiilin kısmen ya da tamamen Türkiye'de işlenmesi ya da neticenin Türkiye'de gerçekleşmesi halinde suç Türkiye'de işlenmiş kabul edilecektir. İkinci fıkrada ise mülkiyet prensibi gereği "Türkiye"den ne kastedildiği izah edilmektedir. Şıklarda verilen konsolosluk temsilciliği TCK m. 8 2'de sayılan yerlerden olmadı için doğru yanıt (D) şıkkıdır.

3. Milletvekili A'nın parti grup kararına aykırı oy kullanmasından dolayı hiddete kapılan eski milletvekili B, milletvekili olan oğlu C'ye A'yı dövmesini söyler. Ertesi gün meclis koridorunda A ile karşılaşan C, arkadaşı D'nin elinden çekip aldığı şemsiye ile A'nın başına vurur. Orada bulunan diğer milletvekilleri araya girerek saldırının devamını önler. Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) A, teşvik edendir.
B) B, haksız tahriktten yararlanır.
C) D, vasıta sağlamak suretiyle yardım edendir.
D) C, yasama dokunulmazlığından yararlanır.
E) A'nın yaralama fiili teşebbüs halinde kalmıştır.

(Ad. Bak. Ad. Yar. Hkm. ve Sav. Aday. / 2007 - Mart)

Yanıt: Olayda (A)'ya saldıran (C) milletvekilidir. Bilindiği üzere; Anayasa m. 83/2'ye göre bir milletvekili görevine devam ettiği sürece ağır cezayı gerektiren suçüstü halleri hariç olmak üzere işlediği fiillerden dolayı Meclis kararı olmadıkça tutulamaz, sorguya çekilemez, tutuklanamaz ve yargılanamaz. Olayda da burada sayılan istisnanın söz konusu olmamasından dolayı milletvekili olan fail (C) verilen bilgiler ışığında yasama dokunulmazlığından yararlanır. Bu nedenle doğru yanıt (D) şıkkıdır.

4. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na göre, Kanun'un hükümlerinin zaman bakımından uygulanmasıyla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Sanık lehine olan normun geçmişe uygulanması kuralı geçici kanunlar yönünden geçerli değildir.
B) Yargılamanın yapıldığı zaman yürürlüğe giren kanun tarafından suç olmaktan çıkarılan fiil yönünden "Lehe kanun geçmişe uygulanır." İlkesi geçerlidir.
C) Zaman bakımından uygulama açısından cezalar ile güvenlik tedbirleri aynı rejime tabidir.
D) Sanık lehine olan kanunun belirlenmesinde tüm cezai sonuçlar dükkate alınarak değerlendirme yapılır.
E) İnfaz rejimine ilişkin tüm kurallarda da lehe kanunun geçmişe uygulanırlığı ilkesi geçerlidir.

(Ad. Bak. Ad. Yar. Hkm. ve Sav. Aday. / 2007 - Kasım)

Yanıt: TCK m. 7/3'e göre hapis cezalarının ertelenmesi, koşullu salıverme ve tekerürle ilgili hükümler hariç, olmak üzere infaz rejimine ilişkin hükümler derhal uygulanır. Dolayısıyla infaz rejimine ilişkin tüm kurallarda da lehe kanunun geçmişe uygulanırlığı ilkesinin geçerli olacağı yönündeki yaklaşım hatalıdır. Bu nedenle doğru yanıt (E) şıkkıdır.

5. Aşağıdakilerin hangisinde yabancı ülkede, yabancı tarafından işlenen bir suç nedeniyle geri verme talebi diğer kanuni şartların da varlığı halinde kabul edilebilir?

- A) Fiil, 2 yıl hapis cezasını gerektiriyor ise
B) Fiil, affa uğramış ise
C) Fiil, düşünce suçu ise
D) Fiil, Türk kanunlarına göre suç değil ise
E) Fiil, askeri suç ise

(Ad. Bak. Adli Yar. Hkm. Aday. / 2006 - Nisan)

Yanıt: Geri vermeye ilişkin olarak suçun affa uğramış olması, suçun düşünce veya askeri suç olması ya da fiilin Türk kanunlarına göre suç teşkil etmemesi geri verme talebinin geri çekilmesi nedenleri arasında yer almaktadır. Bu nedenle doğru yanıt (A) şıkkıdır.

6. Kanunilik ilkesiyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Suç ve cezanın sadece kanunla yaratılmasını amaçlar.
- B) Yürütmenin keyfilliğini önlemeyi amaçlar.
- C) Yargının keyfilliğini önlemeyi amaçlar.
- D) Yasamanın keyfilliğini önlemeyi amaçlar.
- E) Suç ve ceza yaratan normlar yönünden kıyas işlemi yasaklamayı amaçlar.

(2009 - KPSS / AB-PS)

Yanıt: Kanunilik ilkesinin yasama organı ve yasama yetkisi üzerinde bir fonksiyonu yoktur. Kanunilik yargı organı açısından bir sınırlama, şüpheli veya sanık için bir koruma güvencesi niteliğindedir. Kanunilik ilkesinin niteliği ile ilgili açıklamalarımıza bakılmalıdır. Kanunilik ilkesinin, kanunları yapan organ için bir sınırlandırma fonksiyonu içinde olması beklemek hatalı olur. Dolayısıyla doğru yanıt (D) şıkkıdır.

7. Sonucu sebebiyle ağırlaşan suçlarla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Meydana gelen sonuç kastedilenden daha ağır olmalıdır.
- B) Ağır sonuç mutlaka istenmiş olmalıdır.
- C) Ağır sonuç yönünden en azından taksir olmalıdır.
- D) Bazı hâllerde sonuç istenmiş olsa bile fail sonucun oluşturduğu suçtan değil, sonucu nedeniyle ağırlaşan suçtan sorumlu tutulur.
- E) Bazı hâllerde ağır sonuç istenmişse, fail sonucu nedeniyle ağırlaşan suçtan değil, ağır sonucun oluşturduğu suçtan sorumlu tutulur.

(Ad.Yar.Hkm. ve Sav.Aday. / 2008- Mart)

Yanıt: Sonucu (neticesi) sebebiyle ağırlaşan suçlarda, belli bir düşünceyle girişilen eylemlerin neticeleri daha ağır sonuçları ortaya çıkarmaktadır. TCK m. 23'de de "Bir fiilin kastedilenden daha ağır veya başka bir neticenin oluşumuna sebebiyet vermesi halinde..." demek suretiyle bu durumu ortaya koymaktadır. Bu açıdan neticesi sebebiyle ağırlaşan suçlarda, ağır sonucun mutlaka istenmesi kurumun bu çerçevesiyle çatışmaktadır. Çünkü neticesi sebebiyle ağırlaşan suçlarda netice nedenseldir ama bu netice mutlaka kastedilen netice olmak zorunda değildir. Keza neticesi sebebiyle ağırlaşan suçlar için en azından taksirle hareket edilmesi aranmaktadır. Bu nedenle doğru yanıt (B) şıkkıdır.

8. Türk Ceza Kanunu'na göre, hata ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Fiili hata, suçu oluşturan fiilin kurucu unsurlarının bilinmemesidir.
- B) Fiili hata kastı ortadan kaldırır.
- C) Fiili hata hâlinde taksirden dolayı sorumluluk söz konusu olamaz.
- D) Hatası sonucu cezayı azaltan bir nedenin var olduğunu zanneden kimse bundan yararlanır.
- E) Hatası sonucu cezayı artıran bir nedenin var olduğunu zanneden kimsenin cezası bu nedenden dolayı artırılmaz.

(Ad.Yar.Hkm. ve Sav.Aday. / 2008- Mart)

Yanıt: Ceza sorumluluğunu etkileyen hallerden biri olan hata, kast üzerinde etkilidir. Bu durum TCK m. 30 1'de "*Fililin ıcrası sırasında suçun kanunî tanımındaki maddî unsurları bilmeyen bir kimse, kasten hareket etmiş olmaz. Bu hata dolayısıyla taksirli sorumluluk hali saklıdır.*" şeklinde ifade edilmektedir. Hata halinde failin kasten hareket etmemiş olduğu kabul edilir ancak bu hata failin taksirli de davranmamış olduğu anlamına gelmez. Başka bir ifade ile hata kast üzerinde etkiliyken taksire karşı bir etki göstermemekte, taksirden doğan sorumluluğu kaldırmamaktadır. Bu nedenle doğru yanıt (C) şıkkıdır.

9. Sınıfta çocuğunu döven öğretmeni entesi gün okul çıkışında tokatlayan babanın cezai sorumluluğu ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Meşru savunmadan yararlanabilir.
- B) Zorunluluk durumundan yararlanabilir.
- C) Haksız tahrikten yararlanabilir.
- D) Kasıtlı yaralamanın tam cezasıyla cezalandırılır.
- E) Tasarlanmış (taammüden) yaralamadan sorumlu olur.

(Ad.Yar.Hkm. ve Sav.Aday. / 2008- Aralık)

Yanıt: Babanın öğretmeni tokatlamasının temelinde; babada, öğretmenin oğluna uyguladığı haksız fiilden dolayı (dövme eylemi) öğretmene karşı ortaya çıkan hiddet duygusu yatmaktadır. Hali hazırda mevcut veya tekrarlanması kuvvetle muhtemel bir tehlikenin söz konusu olmaması nedeniyle meşru savunmadan veya zorunluluk halinden de bahsetmek imkânsızdır. Burada babanın kasten yaralama niteliğindeki eyleminin TCK m. 29 çerçevesinde haksız tahrik altında yapıldığı kabul edilmelidir. Keza TCK m. 29'da "*Haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işleyen kimseye...*" demek suretiyle haksız tahrikin hangi koşulda söz konusu olacağı belirtilmiştir. Bu nedenle doğru yanıt (C) şıkkıdır.

10. M, uzun zamandır öldürmeyi düşündüğü eşi H'nin çayına zehir zannederken pudra şekeri koyar. Buna göre aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Aracın elverişsizliği nedeniyle işlenemez suçtur.
- B) İnsan öldürmeye teşebbüstür.
- C) Fiili hata nedeniyle sözde suçtur.
- D) Maddi konunun yokluğu nedeniyle işlenemez suçtur.
- E) Sözde suçtur ve fail tehlikeli kişiliğini ortaya koyduğu için emniyet tedbiru uygulanır.

(Ad.Yar.Hkm. ve Sav.Aday. / 2007- Mart)

Yanıt: M'nin, H'yi öldürmek için çayına zehir zannıyla koyduğu pudra şekeri esasında tasarlanan öldürme suçunun aracı niteliğindedir. Ancak söz konusu araç, amaçlanan suçun gerçekleşmesini veya teşebbüs aşamasında dahi kalmasını mümkün kılabilen bir araç değildir. Araç elverişsizliği yüzünden buradaki suç işlenemez suç niteliğini kazanmıştır. Bilindiği üzere, failin işlemek isteyip de kullandığı araçların elverişsiz olması veya sucun maddi konusunun bulunmaması nedeniyle işleyemediği suça işlenemez suç denir. Bu nedenle doğru yanıt (A) şıkkıdır.

11. Neticesi sebebiyle ağırlaşan suçlarla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Failin kastettiği neticeden başka herhangi bir neticenin oluşmasına sebebiyet vermesi halinde, neticesi sebebiyle ağırlaşan suç vardır.
- B) Neticesi sebebiyle ağırlaşan suçlarda ağır neticeden sorumlu tutulabilmesi için bu netice bakımından failin en azından taksirli hareket etmesi gerekir.
- C) İşkence sonucunda ölümün gerçekleşmesi hali, neticesi sebebiyle ağırlaşan suç sayılır.
- D) Kasıtlı yaralama suçunda, mağdur duyu organlarından birini kaybetmişse bu ağır sonuç faili, neticesi sebebiyle ağırlaşan suç esasına göre yüklenir.
- E) Kasten yaralama suçunun üst soya karşı işlenmesi nedeniyle cezanın ağırlaştırılması durumu, neticesi sebebiyle ağırlaşan suç modeli değildir.

(Ad.Yar.Hkm. ve Sav.Aday./ 2007- Mart)

Yanıt: TCK m. 23'e göre: "*bir fiilin, kastedilenden daha ağır veya başka bir neticenin oluşumuna sebebiyet vermesi hâlinde, kişinin bundan dolayı sorumlu tutulabilmesi için bu netice bakımından en azından taksirli hareket etmesi gerekir.*" Netice sebebiyle ağırlaşmış suç iki şekilde ortaya çıkar: 1- Fiilin kastedilenden daha ağır neticenin oluşmasına sebebiyet vermesi ile; 2- Fiilin failin istediği netice dışında başka bir neticeye sebebiyet vermesi ile, (A) şıkkındaki açıklamada: kastedilen netice dışında herhangi bir neticenin oluşumu esas alındığı için bu kategoriye daha hafif nitelikli neticeler de girmektedir ki, bu durum neticesi sebebiyle ağırlaşan suçların karakteriyle çelişki içindedir. Bu nedenle doğru yanıt (A) şıkkıdır.

12. A tarafından üzerine bir tabanca doğrultulmak suretiyle ölümlle tehdit edilen B, A'dan kaçabilmek için C'ye ait arabayı çalmıştır.

Buna göre, B'nin cezai sorumluluğuyla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) B'ye zorunluluk hali nedeniyle ceza verilmez.
- B) B'ye hırsızlık suçundan ceza verilir ve bu ceza tehdit nedeniyle azaltılır.
- C) B'ye hırsızlık suçundan ceza verilir.
- D) B'ye meşru savunma nedeniyle ceza verilmez.
- E) B'ye hırsızlık suçundan ceza verilir ve bu ceza haksız tahrik nedeniyle azaltılır.

(Ad.Yar.Hkm. ve Sav.Aday./ 2007- Mart)

Yanıt: TCK m. 25/2'ye göre, "*gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhtak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faili ceza verilmez.*" B, A'nın yaşam bütünlüğüne ve buna bağlı haklara yönelttiği haksız saldırıdan kurtulabilmek için kusursuz üçüncü kişi konumundaki C'ye ait otomobili çalmıştır. Bu durum tipik bir zorunluluk hali örneğidir. Bu konuda zorunluluk haline ilişkin açıklamalarımız bir kez daha gözden geçirilmelidir. Bu nedenle doğru yanıt (A) şıkkıdır.

13. *A, yaralama kastıyla B'nin kafasına sopayla vurmuş; B, beyin kanamasından ölmüştür.* Buna göre, A'nın cezai sorumluluğuyla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) A, taksirli insan öldürmeden sorumludur.
B) A, hem kasıtlı yaralama hem taksirli insan öldürmeden sorumludur.
C) A, ağırlaştırılmış yaralamadan sorumludur.
D) A, hem ağırlaştırılmış yaralama hem taksirli insan öldürmeden sorumludur.
E) İnsan öldürme yönünden objektif sorumluluk vardır.

(Ad.Yar.Hkm. ve Sav.Aday./ 2007- Mart)

Yanıt: Soruda özellikle ölüm neticesiyle sonlanan olayda fail A'ya yaralama kastıyla hareket ettiği vurgulanmaktadır. Bu vurgu kastedilenden daha ağır veya başka bir neticenin doğması durumunu, yani neticesi sebebiyle ağırlaşan suçu işaret etmektedir. Bu nedenle doğru yanıt (C) şıkkıdır.

14. Aralarındaki sorunu normal yollardan halletmek yerine silahla halletmeye kararlı olan A, B'yi tenha bir ormana gitmeye zorlar. Orada B'ye hakaret eder ve B'nin cevap vermesine fırsat vermeden B'yi öldürmek amacıyla tabancasını çeker. B atık davranır, A'ya yumruk atarak onu yere yıkar ve tabancayı A'nın elinden alarak A'ya ateş eder ve öldürür.

Buna göre aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) B, meşru savunmadan yararlanır.
B) B, haksız tahriktten yararlanır.
C) B yönünden mücbir sebep (zorlayıcı neden) vardır.
D) B'ye insan öldürme suçunun tam cezası verilir.
E) B, sadece takdirli hafifletici nedenlerden yararlanır.

(Ad.Yar.Hkm. ve Sav.Aday./ 2007- Kasım)

Yanıt: Olayda ilk bakışta A'nın silah çekmesi üzerine B'nin atık davranıp önce A'yi etkisiz hale getirip sonra ona ateş etmesi meşru savunma gibi algılanmaktadır. Ancak meşru savunma koşullarından olan, haksız saldırıdan kaçma imkânının bulunmaması ve ölçülülük burada söz konusu değildir. Yani B, ilk yumruktan sonra artık A'dan kurtulma veya konum itibarıyla saldırıdan daha ölçülü bir şekilde korunma imkânı varken bunu kullanmamıştır. Dolayısıyla burada verilen şıklar doğrultusunda ancak B'nin, A tarafından kaçırılmasının verdiği hiddet ile bu suçu işlediği söylenebilir. Bu nedenle doğru yanıt (B) şıkkıdır.

15. *A, babası B'yi öldürmek için zehir vermiş ancak B, zehir henüz etkisini göstermeden komşusu C ile tartışmış ve C tabancayla ateş ederek B'yi öldürmüştür.*

Buna göre A'nın cezai sorumluluğu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kasıtlı insan öldürme
B) Kasıtlı insan yaralama
C) İnsan öldürmeye teşebbüs
D) Taksirle insan yaralama
E) Sonucu nedeniyle ağırlaşan insan yaralama

(Ad.Yar.Hkm. ve Sav.Aday./ 2007- Kasım)

Yanıt: A'nın B'yi öldürmek için yapmış olduğu zehirlenme eylemi tek başına öldürme neticesini gerçekleştirecek durumda olsa dahi, henüz daha bu netice gerçekleşmeden araya giren başka bir hareketle (C'nin silahlı saldırısı) ölüm neticesi gerçekleşirse, A'nın hareketi ile ölüm neticesi arasındaki nedensellik bağlantısı etkisini kaybeder. Bu nedenle C'nin hareketi ile ölüm neticesi arasındaki nedensellik bağlantısı esas alınır ve C kasten öldürme suçundan sorumlu olur. A ise öldürme neticesini kastederek icra hareketlerini tamamladığı ancak C'nin eylemi nedeniyle tamamlanan hareketi ölüm neticesini gerçekleştirmede için ancak kasten öldürmeye teşebbüsten sorumlu tutulmalıdır. Konuyla ilgili nedensellik bağlantısının kesilmesi sorununa ilişkin açıklamalarımıza bakılmalıdır. Bu nedenle doğru yanıt (C) şıkkıdır.

17. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 179/1 maddesine göre "Kara, deniz, hava veya demiryolu ulaşımının güven içinde akışını sağlamak için konulmuş her türlü işaret değiştirerek, kullanılamaz hale getirerek, konuldukları yerden kaldırarak, yanlış işaretler vererek, geçiş, varış, kalkış veya iniş yolları üzerine bir şey koyarak ya da teknik işlem sistemine müdahale ederek, başkalarının hayatı, sağlığı veya mal varlığı bakımından bir tehlikeye neden olan kişiye 1 yıldan 6 yıla kadar hapis cezası verilir."

Buna göre, maddede öngörülen suçla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Birden çok hareketli suçtur.
- B) Seçimlik hareketli bir tehlike suçudur.
- C) Mütemadi suçtur.
- D) Sadece ihmali hareketlerle işlenebilen bir suçtur.
- E) Zarar suçudur.

(Ad.Yar.Hkm. ve Sav.Aday. / 2007- Kasım)

Yanıt: Verilen suç tipine bakılacak olursa, yasa koyucu ilgili maddede suçun birden çok eylem alternatifinden birinin gerçekleştirilmesi suretiyle işlenebileceğini belirtmektedir. Bu alternatiflerin tümünün gerçekleşmesi aranmamakta, sadece bir tanesinin gerçekleşmesiyle suç işlenmiş kabul edilmektedir. Ayrıca bu suç bir zarar neticesini zorunlu kabul etmemekte, başkalarının hayatı, sağlığı veya mal varlığı bakımından bir tehlikenin ortaya çıkarılmasını yeterli görmektedir. Bu anlamda TCK m. 179/1'in seçimlik hareketli bir tehlike suçu olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle doğru yanıt (B) şıkkıdır.

18. A, Marmaris'e tatil için gittiğinde otobüsten inerken acele ile kendi valizi zannederek yolculardan B'nin valizini alır. A, otelde valizin kendisine ait olmadığını anlar. B ise valizinin çalındığını ileri sürerek Cumhuriyet Başsavcılığına şikâyetle bulunur. Polis, valizin A'da olduğunu tespit eder ve valizi A'dan alarak B'ye teslim eder.

Buna göre, A'nın cezai sorumluluğu ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) A, başkasının taşınır malını aldığı için hırsızlık suçundan sorumludur.
- B) A, hırsızlık suçunun maddi unsurlarından biri olan "başkasının taşınır malını alma"da hatası bulunduğu için kasıtlı hareket etmiş olmaz ve A'nın fiili suç teşkil etmez.
- C) A, suçun kanuni tanımındaki maddi unsurlar üzerinde kusurlu bir hata ile ve dikkatsizce davranış için hırsızlık suçunun taksirli şeklinden sorumludur.
- D) A, hırsızlık suçuna teşebbüsten sorumludur.
- E) A, olayda hukuki hata söz konusu olduğundan basit hırsızlık suçundan sorumludur.

(Ad.Yar.Hkm. ve Sav.Aday. / 2006- Nisan)

Yanıt: A'nın eylemi TCK m. 301'de düzenlenen suçun maddi unsurundaki hata olarak değerlendirilmelidir. Çünkü A, kendisinin zannederek başkasının taşınır bir malını kendi hakimiyet alanına geçirmiştir. Bu eylem kural olarak hırsızlık suçunun maddi unsuru çerçevesinde değerlendirilir. Ancak A bu bağlamda suçun maddi unsurunda hataya düşüldüğü kabul edildiği için A'nın kasten hareket etmediği kabul edilir. Hırsızlık suçu da taksirle işlenebilen bir suç olmadığı için, A'nın eylemi, suçun maddi unsurunda hatadan ve hırsızlık suçunun taksirle işlenememesinden dolayı herhangi bir suç teşkil etmez. Bu nedenle doğru yanıt (B) şıkkıdır.

19. Kesintisiz (mütemadi) suçla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Her suçun kesintisiz suç olarak işlenmesi mümkündür.
- B) Kesintisiz suç cezayı ağırlaştıran bir nedendir.
- C) Bazı ani suçlar da kesintisiz suç şeklinde işlenebilir.
- D) Kesintisiz suç, ihlal edici durumun oluşturulduğu anda sona ermiş olur.
- E) Ani suç ve kesintisiz suç ayrımı sadece suçun tamamlanması anı yönünden önemlidir.

(KPSS - 2008 / AB-PS)

Yanıt: "Bazı suçlar esas itibarıyla ani suç olmakla birlikte, kimi durumlarda mütemadi suç şeklinde de işlenebilmektedir. Örneğin hırsızlık suçu ani suçtur. Taşınır bir eşyanın alınmasıyla tamamlanır ve biter. Ancak suçun konusunu elektrik enerjisinin oluşturmazı durumunda elektrik akımının alındığı sürece bu suç işlenmeye devam edecektir. İşte enerji alımının süreklilik göstermesi elektrik hırsızlığını mütemadi suç haline getirmektedir." (bkz. Koca Üzülmüş, s. 141). Bu nedenle doğru yanıt (C) şıkkıdır.

20. Haksız tahrikle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Haksız tahrik hâlinde fiil suç olma niteliğini korur.
- B) Haksız tahrik, Ceza Kanunu'nda basit ve ağır haksız tahrik olmak üzere ikiye ayrılmıştır.
- C) Tahrik oluşturan fiilin, tepkide bulunan kişiye karşı işlenmiş olması gerekir.
- D) Tahrik fiilinin haksız olması için suç teşkil etmesi gerekir.
- E) Tepki, haksız tahrikten hemen sonra gerçekleştirilmelidir.

(KPSS - 2008 / AB-PS)

Yanıt: TCK m. 29'da düzenlenen haksız tahrik hükmü kusurluluğu azaltan, her suç ve fail bakımından uygulanabilen genel bir hükümdür. Buradan da anlaşılacağı üzere haksız tahrik, kusurluluk üzerinde etki eden bir durumdur fakat kusurluluğu ortadan kaldırmaz. Bilindiği üzere; bir eylemin suç olarak kabul edilebilmesi için tipe uygunluk, hukuka aykırılık ve kusurluluk özelliklerini haiz olması şarttır. Bu unsurların söz konusu olduğu bir durumda, yoğunlukları ne olursa olsun, suç vardır. Haksız tahrik de kusurluluğu ortadan kaldırmayıp sadece azalttığı için, eylem haksız tahrik altında işlenmiş dahi olsa suç olma niteliğini koruyacaktır. Bu nedenle doğru yanıt (A) şıkkıdır.

21. Kastla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Kastın kurucu unsurları, bilme ve istemdir.
- B) Kastın, suçu oluşturan davranışın icrası anında var olması yeterlidir.
- C) Olası kast hâlinde ceza artırılır.
- D) Bazı suçlar yönünden genel kasttan başka özel kast da aranır.
- E) Kast, hareketin yapılmasından sonra da ortaya çıkabilir.

(KPSS - 2009 / AB-PS)

Yanıt: Olası kast, suçun manevi unsuru içerisinde değerlendirilen ve esas kabul edilen kastın bir türü olarak 5237 sayılı TCK ile normatif bir hüviyete bürünmüştür. Kastın düzenlediği 21. maddenin 2. fıkrasına göre *"Kişinin, suçun kanunî tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi hâlinde olası kast vardır. Bu hâlde, ağırlatılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda müebbet hapis cezasına, müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi yıldan yirmi beş yıla kadar hapis cezasına hükümlenir; diğ*

Yanıt: Bilindiği üzere;birden fazla hareket yapılmasaydı, netice de meydana gelmeyecekti ise kümülatif nedensellik (toplamsal ya da ortak nedensellik) vardır. Burada hareketlere anlamını neticenin gerçekleşmesi verir. Ancak faillerin iştirak halinde değil, birbirinden tamamen habersiz olarak hareket ettikleri bilinmektedir. Olayda A ve B birbirlerinden habersiz olarak C'ye zehir vermişlerdir. Her ikisinin de verdiği doz öldürücü nitelikte değildir. Tek başlarına öldürme neticesini sonuçlayamadığı için her ne kadar ölüm neticesi doğmuş dahi olsa, bu netice A ve B'ye isnad edilemeyeceğinden her iki fail de insan öldürme suçuna teşebbüsten sorumlu olmalıdırlar. Bu nedenle doğru yanıt (C) şıkkıdır.

24. Meşru savunmada haksız saldırı ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Sadece hayata yönelik olmalıdır.
- B) Sadece hayata ve vücut bütünlüğüne yönelik olmalıdır.
- C) Sadece hayata, vücut bütünlüğüne ve ırza yönelik olmalıdır.
- D) Sadece kişilik haklarına yönelik olmalıdır.
- E) Her türlü hakka yönelik olabilir.

(KPSS - 2006 / AB-PS)

Yanıt: 5237 s. TCK m. 25/1'e göre, 765 s. TCK'den farklı olarak, meşru savunma kapsamında görülebilecek bir eylem, belli bir hakka değil, her türlü hakka yönelmiş bir saldırıya yönelik olması gerekmektedir. Bu nedenle doğru yanıt (E) şıkkıdır.

25. Kast ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Kast sorumluluk istisnai bir sorumluluktur.
- B) Kast için fiilin bilinmesi yeterlidir.
- C) Olası (muhtemel) kast cezayı ağırlaştıran bir nedendir.
- D) Kast için sadece hareketin bilinip istenmesinin yeterli olduğu suç tipleri vardır.
- E) Özel kast suçun kurucu unsuru değil, sadece suça etki eden nedendir.

(KPSS - 2006 / AB-PS)

Yanıt: Kanunun neticeyi göstermediği, icrai ya da ihmali hareketin yapılmasıyla suçun tamamlandığını kabul ettiği suçlara *şekli ya da neticesiz* (sarf hareket suçları-neticesi harekete bitişik suçlar) *suçlar* denir. Bu suçlarda netice harekete bitişik olup yer ve zaman olarak hareketten ayrılmazlar. Hareketin yapılması suçun gerçekleşmesi için yeterlidir. Bu tür suçlarda manevî unsurun belirleyici kaynağı harekettir. Dolayısıyla saf hareket suçlarında kast tespiti sadece hareketin bilinip istenmesiyle mümkün olabilir. Bu nedenle doğru yanıt (D) şıkkıdır.

26. A, babası B ile tartışan C'ye kızar ve onu dövmek için elindeki sopasıyla C'ye vurur. Sopanın ucundaki demir C'nin başına isabet eder ve C beyin kanamasından ölür.

Buna göre, A'nın cezai sorumluluğuyla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Kasıtlı insan öldürmeden sorumludur.
- B) Taksirli insan öldürmeden sorumludur.
- C) Olası kasıtlı insan öldürmeden sorumludur.
- D) Yaralama ve taksirli insan öldürmeden sorumludur.
- E) Sonucu nedeniyle ağırlaşan insan yaralamadan sorumludur.

(Av. Ad. Yar. Hkm. ve Sav. Aday. / 2008)

Yanıt: Neticesi sebebiyle ağırlaşan suçlarla ilgili genel bilgi için 1. ve 5. soruların cevaplarına bakılmalıdır. Olayda A'nın C'ye uyguladığı eylem yaralama kastıyla yapılmış bir eylemdir ancak bu eylem neticesinde C ölmüştür. Burada TCK m. 87'de düzenlenen neticesi sebebiyle ağırlaşan yaralama suçu gerçekleşmiştir. Bu nedenle doğru yanıt (E) şıkkıdır.

27. A, B'ye ait bir malın başkasına ait olduğu konusunda B'yi ikna ederek B tarafından malın tahrip edilmesini sağlamıştır.

Türk Ceza Kanunu'na göre, bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) A, fail olarak sorumludur.
- B) A, azmettiren olarak sorumludur.
- C) B'nin tahrip ettiği mal kendisine ait olduğundan suç teşkil etmez ve kimse cezalandırılmaz.
- D) A'nın sadece hukuki sorumluluğu söz konusudur.
- E) B, mala zarar verme suçundan taksiri nedeniyle sorumludur.

(Ad. Yar. Hkm. ve Sav. Aday. / 2009- Nisan)

Yanıt: TCK m. 37/2'ye göre, *"suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulur"*. Olayda her ne kadar B kendi malını tahrip etmiş dahi olsa, bunu hukuken geçerli olan bir rızaya dayalı olarak mülkiyet hakkının kullanımını kapsamında değerlendirilemez. Burada A, amacına ulaşmakta ve B'yi yanıltarak mala zarar verme suçunu işlemeye araç olarak kullanmaktadır. Bu nedenle doğru yanıt (A) şıkkıdır.

28. Türk Ceza Kanunu'na göre, taksirle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Basit taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılıkdolayısıyla sonucun öngörüle-meyerek gerçekleştirilmesidir.
- B) Öngörülü taksir, öngörülen sonucun istenmemesine rağmen gerçekleştirilmesidir.
- C) Birden fazla kişinin taksirle işlediği suçlarda herkes aynı derecede sorumludur.
- D) Taksirli suçlarda fail de kişisel durumu yönünden fiilden mağdur olmuşsa ceza verilmaz.
- E) Bir fiilin taksirli şeklinin cezalandırılabilmesi için kanunda açık hüküm olması gerekir.

(Ad. Yar. Hkm. ve Sav. Aday. / 2008- Mart)

Yanıt: Taksirin düzenlendiği TCK m 22'nin 5. fıkrasına göre, *"birden fazla kişinin taksirle işlediği suçlarda, herkes kendi kusurundan dolayı sorumlu olur. Her failin cezası kusuruna göre ayrı ayrı belirlenir."* Buradan da anlaşılacağı üzere, birden fazla kişinin taksirle işlediği suçlarda her fail neticeden, kendi taksir düzeyindeki kusurunun yoğunluğuna göre ayrı ayrı sorumlu olurlar. Bu nedenle doğru yanıt (C) şıkkıdır.

29. Suça teşebbüsle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Teşebbüs aşamasındaki suçlarda suçun işlendiği zaman son icra hareketinin yapıldığı zamandır.
- B) Fail, icra hareketlerinden gönüllü vazgeçerse gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlanır.
- C) Fail, icra hareketlerinden sonra suçun tamamlanmasını kendi çabasıyla önlerse etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanır.
- D) Hareketin elverişli olmadığı hâllerde teşebbüsün varlığından bahsedilemez.
- E) Fail, icra hareketlerinden sonra suçun tamamlanmasını kendi çabasıyla önlerse gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlanır.

(Ad. Yar. Hkm. ve Sav. Aday. 2008- Mart)

Yanıt: Gönüllü vazgeçmenin düzenlendiği TCK m. 36'ya göre; *"fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz; fakat tamam olan kısım etrazen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suça ait ceza ile cezalandırılır"*. Bu hükmün açık düzenlemesi karşısında, icra hareketlerinden sonra suçun tamamlanması failin kendi çabasıyla önlediği takdirde etkin pişmanlık değil gönüllü vazgeçme söz konusu olacaktır. Etkin pişmanlık bir kurum olarak ceza sorumluluğunu etkileyen haller içerisinde genel hükümler dahilinde düzenlenmemiş ve fakat özel hükümlerde münferiden başvurulmuş bir kurumdur. Bu nedenle doğru yanıt (C) şıkkıdır.

30. A. B'ye ait sandığı kırarak içindeki değerli mücevheri almıştır.

Türk Ceza Kanunu'na göre, A'nın cezai sorumluluğu ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) A, zincirleme suç nedeniyle cezalandırılır.
- B) A, fikri içtimaya göre cezalandırılır.
- C) A, bileşik suç nedeniyle cezalandırılır.
- D) A, mütemadi suç nedeniyle cezalandırılır.
- E) A'ya iki ayrı suçtan dolayı ceza verilir.

(Ad. Yar. Hkm. ve Sav. Aday. 2008- Aralık)

Yanıt: Verilen yanıtlar üzerinden hareket edilecek olursa; öncelikle olayda fikri içtimanın söz konusu olmadığı görülmektedir. Çünkü fail, sandığı kırmak ve hırsızlık yapmak gibi iki ayrı eylem gerçekleştirmiştir. Fikri içtimanın şartları ile ilgili yaptığımız açıklamalara bakılmalıdır. Bunun yanında zincirleme suçtan da söz edilemez. Çünkü genel bir anlatımla, aynı suç işleme kararıyla bir kişiye karşı farklı zamanlarda işlenen bir suç söz konusu değildir. Yine olayda bileşik suç da yoktur. Çünkü söz konusu iki eylem, biri diğerinin unsuru veya ağırlaştırıcı nedeni olma niteliğindeki eylemler değildir. Ayrıca soru bütünlüğünden; sorunun suçların içtimayı içerisinde çözülmesi gerektiği anlaşıldığından, suçların içtimayı kapsamında mütemadi suç şeklinde bir özelliğin olmadığı söylenmelidir. Bu durumda; fail A'nın sandığı kırması (mala zarar verme) ve mücevheri alması (hırsızlık) iki ayrı suç kabul edilip her iki suçtan dolayı cezalandırılması kabul edilmelidir. Bu nedenle doğru yanıt (E) şıkkıdır.

31. Öğrenci A, fakülte yönetim kurulunun kendisi hakkında verdiği bir karar nedeniyle kurula hakaret etmiştir.

Türk Ceza Kanunu'na göre, A'nın cezai sorumluluğu ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) A, tek kamu görevlisine hakaret etmekten dolayı cezalandırılır.
 B) A, kurul üyesi sayısınınca hakaret suçundan dolayı cezalandırılır.
 C) A, şikâyet eden üye sayısınınca hakaret suçundan dolayı cezalandırılır.
 D) A, zincirleme suç hükümlerine göre cezalandırılır.
 E) A, fikri iptima hükümlerine göre cezalandırılır.

(Ad. Yar. Hkm. ve Sav. Aday. / 2008- Aralık)

Yanıt: TCK m. 43 2'ye göre; aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda da, zincirleme suçun düzenlendiği birinci fıkra hükmü uygulanır. Olayda öğrenci, kendi aleyhine verilen karar ardından tüm kurul üyelerini hedef alarak hakaret uçuşunu işlemiştir. İşlenen suç bakımından tek suçun varlığı görülmektedir. Aynı suç teşkil eden hareketle birden fazla kişi hedef aldığı, başka bir anlamla birden fazla kişiye karşı işlediği için ortada bir zincirleme suçun varlığından bahsetmek mümkündür. Bu nedenle doğru yanıt (D) şıkkıdır.

32. A, havaya ateş etmek için silahını çeker, ancak aşırı sarhoş olduğu için yere paralel olarak ateş eder ve bir kişinin ölümüne neden olur.

Buna göre, A'nın cezai sorumluluğuyla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) A, kasten insan öldürmeden sorumludur.
 B) A, olası kastla insan öldürmeden sorumludur.
 C) A, taksirle insan öldürmeden sorumludur.
 D) A, neticesi sebebiyle ağırlaşan yaralamadan sorumludur.
 E) A'nın cezai sorumluluğu yoktur.

(Ad. Yar. Hkm. ve Sav. Aday. / 2007- Mart)

Yanıt: A, aldığı alkolün de etkisiyle tedbirsizce havaya ateş etmeye kalkışırken, doğacak neticesi öngörmeksizin bir kişinin ölümüne sebebiyet vermiştir. A'nın bu davranışı taksirle insan öldürme suçuna vücut verir. Keza TCK m. 22 2'ye göre; *"taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanunî tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyerek gerçekleştirilmesidir"*. Olayın verilmiş şekli itibarıyla doğrudan veya olası kastla hareket edildiği izlenimi doğmamaktadır. Yine, bir taksir türü olan bilinçli taksirin de burada söz konusu olmadığı vurgulanmalıdır. Çünkü olayda A'nın eyleminden önce böyle bir neticenin doğmasının muhtemel olduğu, A'nın da bu ihtimali değerlendirmiş olduğu yönünde bir bilgi yoktur. Olay bu haliyle sadece taksirle işlenmiş bir suçtan ibarettir. Bu nedenle doğru yanıt (C) şıkkıdır.

33. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na göre, iştirak kurumuyla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Özgü (mahsus) suça iştirak mümkün değildir.
- B) Azmettirenin kim olduğunun ortaya çıkmasını sağlayan failin cezasında indirim yapılabilir.
- C) Türk Ceza Kanunu, ortakların cezalandırılması bakımından eşitlik sistemini kabul etmiştir.
- D) Çok failli suçlara iştirak mümkün değildir.
- E) Suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi yardım eden olarak sorumlu tutulur.

(Ad. Yar. Hkm. ve Sav. Aday. 2007- Kasım)

Yanıt: TCK'da azmettirmenin düzenlendiği 38. maddeye göre, "azmettirenin belli olmaması hâlinde, kim olduğunun ortaya çıkmasını sağlayan fail veya diğer suç ortağı hakkında ağırlatılmış müebbet hapis cezası yerine yirmi yıldan yirmi beş yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine on beş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezasına hükmolunabilir. Diğer hâllerde verilecek cezada, üçte bir oranında indirim yapılabilir". Bu nedenle doğru yanıt (B) şıkkıdır.

34. A, evindeki elektrik sayacının mandalını düşürerek kaçak elektrik kullanmakta iken TEDAŞ yetkililerinin inceleme yapmak üzere geldiklerini fark ederek mandalı düzeltir. ancak ertesi gün tekrar mandalı düşürerek kaçak elektrik kullanmaya devam eder.

Buna göre A'nın cezai sorumluluğuyla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Olayda 1 hırsızlık suçu vardır.
- B) Olayda A, 2 ayrı hırsızlık suçundan dolayı cezalandırılır.
- C) Olayda zincirleme suç vardır.
- D) Olayda mütemadi suç nedeniyle A'ya tek ceza verilir.
- E) Olayda itiyadi suç vardır.

(Ad. Yar. Hkm. ve Sav. Aday. 2007- Kasım)

Yanıt: Enerji (elektrik) hırsızlığı, niteliği itibarıyla mütemadi suç niteliğinde bir suçtur. Dolayısıyla A'nın, TEDAŞ yetkililerinin inceleme yapmak üzere geldiklerinde mandalı düzeltilmesine kadar geçen sürede bir hırsızlık suçu işlenmiştir. Yetkililer gidince mandalın yine eski haline getirilmesi, yani kaçak kullanıma devam edilmesi aynı suç işleme kararıyla değişik zamanlarda aynı suçun işlenmesi kapsamında değerlendirilerek zincirleme suç olarak kabul edilmelidir. Bu nedenle doğru yanıt (C) şıkkıdır.

35. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na göre, gönüllü vazgeçmeyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Gönüllü vazgeçme icra hareketleri tamamlandıktan sonra da mümkündür.
- B) İştirak halinde işlenen suçlarda gönüllü vazgeçenin davranışı sonucunda suç tamamlanmamış ise diğer ortaklara da ceza verilmez.
- C) İştirak halinde işlenen suçlarda gönüllü vazgeçenin gayretine rağmen suç işlenmiş ise gönüllü vazgeçen sonuştan sorumludur.
- D) Gönüllü vazgeçene hiçbir şekilde ceza verilmez.
- E) Gönüllü vazgeçmeden söz edilebilmesi için vazgeçenin yaptığından pişman olması gerekir.

(Ad. Yar. Hkm. ve Sav. Aday. 2007- Kasım)

Yanıt: TCK m. 36'ya göre: "fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz." Dolayısıyla icra hareketleri tamamlandıktan sonra neticenin gerçekleşmesini önleyen fail de gönüllü vazgeçmeden yararlanır. Çünkü suçun tamamlanmasıyla icra hareketinin tamamlanması aynı şey değildir. Bu konuda Suçun Tamamlanması = İcra hareketleri + Neticenin gerçekleşmesi formülümüz göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle doğru yanıt (A) şıkkıdır.

II. ÖZGÜN ÇOKTAN SEÇMELİ SORULAR

1. Bir arkadaşının düğün yemeğinde birkaç kadeh içki içen Burak, hasmı Hilmi'yi görür. Alkolün etkisiyle ona saldırır. Hilmi'nin gözlüğü kırılır ve gözlük camları gözüne battığı için kör olur. Panîğe kapılan Burak, Koray'ın evine gider ve kendisini saklamasını ister. Koray, Burak'ı bahçesindeki müstemilata saklar.

Olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Burak olay sırasında içkili olduğu için kusurlu davranmamıştır. Dolayısıyla kendisine ceza verilmez.
- B) Koray dolayısıyla fail olarak sorumludur.
- C) Burak'ın fiili ve Hilmi'nin kör olması arasında nedensellik bağlantısı yoktur. Zira gözlüğün kırılmasıyla yeni bir nedensel seri başlamıştır.
- D) Burak daha önce kasıtlı bir suçtan 3 ay hapis cezasına mahkum olmuştur. Bu durumda yaralama fiilinden alacağı ceza ertelenemez.
- E) Burak'ın alacağı 3 ay hapis cezası çetirmeye konu olamaz.

2. Aşağıdakilerden hangisi bağlı hareketli suçtur?

- A) Kasten öldürme
- B) Güveni kötüye kullanma
- C) İntihara yönlendirme
- D) Özel belgede sahtecilik
- E) Yaralama

3. Aşağıdaki olayların hangisinde haksız tahrik hükümleri uygulanabilir?

- I. A, B ile tartışır. Bunun üzerine B, A'nın kızını döver.
- II. A, B'nin karısına sarkıntılık eder. Bunun üzerine B, A'nın evini yakar.
- III. A, B'nin yanında bulunan kız arkadaşına laf atınca, B, A'ya tokat atar.
- IV. Milletvekili A'nın kürsüden kendisine söylediklerine içerleyen B, yaptığı basın toplantısında A'ya hakaret eder.

- A) I-II
- B) I-IV
- C) II-III-IV
- D) I-II-III
- E) Hepsi

4. Aşağıdaki hukuka uygunluk nedenlerinden hangileri aynıdır?
- A'nın evinde çekilmiş resimleri basına dağıtması
 - Jandamanın kaçan tutukluyu yakalamak amacıyla ayağından vurması
 - A'nın iki bobreğinden birini annesine vermesi
 - Ağrı Dağına tımanan C'nin ipin ikisini birden taşımasının mümkün olmaması nedeniyle aşağıda kalan arkadaşları ile aralarındaki ipi kesmesi
- A) I-III B) I-II-IV C) II-III D) II-III-IV E) I-IV
5. Aşağıdakilerden hangisi kanunilik ilkesinin getirdiği güvencelerden değildir?
- Belirlilik
 - Cezanın kusurun derecesini aşamaması
 - Kıyas yasağı
 - Örf ve adete dayanarak suç ve ceza yaratılamaması
 - Aleyhe kanunun geçmişe yürütmesi yasağı
6. Aşağıdakilerden hangisi ceza hukukunun dolayısıyla kaynaklarından biri değildir?
- Örf ve adet kuralları
 - Uşulüne uygun yürürlüğe konmuş milletlerarası andlaşmalar
 - Ahlak
 - Mahkeme içtihatları
 - Öğreti
7. Aşağıdakilerden hangisi koruma (gerçeklik) sisteminin tanımıdır?
- Mağdurun milliyeti esas alınarak yabancı uyruklu fail hakkında, mağdurun vatandaşlığı bulunduğu devletin kanununun uygulanmasını gerektiren sistemdir.
 - Failin veya mağdurun vatandaşlığı dikkate alınmaksızın ülkesinde suç işlenen devletin ceza kanununun uygulanmasına denir.
 - Devletin kendi varlığına yönelik suçların yurt dışında işlenmesi halinde, bunları cezalandırmasına olanak tanıyan sisteme denir.
 - Yabancı bir ülkede yargılanmış olan bir kimsenin fiili hakkında Türkiye'de yargılama yapılabilmesini mümkün kılan sistemdir.
 - Yabancı ülkede Türkiye namına memuriyet veya vazife üstlenmiş olan ve bu memuriyet veya vazifeden dolayı cürüm işleyen kimse hakkında Türkiye'de takibat yapılmasını mümkün kılan sisteme denir.
8. Aşağıdakilerden hangisi mutlak yasama dokunulmazlığının bir sonucu değildir?
- Mutlak yasama dokunulmazlığı TBMM üyeleri ve meclis dışından atanan bakanları kapsar.
 - Dokunulmazlık süreklidir.
 - TBMM içinde sarfedilen sözler, oy ve sözleri kuvvetlendiren el yüz vs. hareketleri, bağırma, küfür etme bu dokunulmazlık içindedir.
 - Mutlak yasama dokunulmazlığının varlığı halinde milletvekili hakkında kamu davası açılmaz.
 - Mutlak dokunulmazlık cezaya engel olur.

9. Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?
- A) TCK tekerrürü tuzel kişilere uygulanabilecek bir güvenlik tedbirı olarak düzenlemiştir.
- B) 18 yaşından küçüklerin işledikleri suçlarda erteleme iki yıla kadar hapis cezası gerektiren suçlar için mümkündür.
- C) Mukerrır suçlular şartla salıvermeden diğer suçlularla aynı sürede yararlanır.
- D) Bir kimsenin bir suç sebebiyle tutuklanıp daha sonra o suçtan beraat etmesi ve bu arada yargılandığı bir başka suçtan mahkum olması halinde tutuklulukta geçen sürenin mahsubu için beraatle neticelenen suçun mahkumiyetle neticelenen suçtan sonra işlenmiş olması gerekir.
- E) Kısa süreli özgürlüğü bağlayıcı cezaların sakıncalarından birisi de korkutucu etkisinin varlığıdır.
10. Sonuç cezanın belirlenmesinde aşağıdaki sıralamalardan hangisi doğrudur?
- A) Teşebbüs, zincirleme suç, yaş küçüklüğü, haksız tahrik, indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebeplere ilişkin hükümler, iştirak, akıl hastalığı, cezada, takdiri indirim nedenleri.
- B) Yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, teşebbüs, iştirak, haksız tahrik, zincirleme suç, cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebeplere ilişkin hükümler, takdiri indirim nedenleri
- C) Teşebbüs, iştirak, yaş küçüklüğü, cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebeplere ilişkin hükümler, zincirleme suç, haksız tahrik, akıl hastalığı, takdiri indirim nedenleri
- D) Cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebeplere ilişkin hükümler, teşebbüs, zincirleme suç, iştirak, haksız tahrik, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, takdiri indirim nedenleri
- E) Teşebbüs, iştirak, zincirleme suç, haksız tahrik, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebeplere ilişkin hükümler ile takdiri indirim nedenleri
11. Aşağıdakilerden hangisi temel cezanın belirlenmesinde esas alınacak kriterlerden biri değildir?
- A) Failin daha önce ertelenmiş bir cezasının bulunmaması.
- B) Suçun işlendiği yer ve zaman
- C) Suçta kullanılan araç.
- D) Zararın veya tehlikenin ağırlığı.
- E) Suçun işleniş biçimi
12. Aşağıdakilerden hangisi Anayasada yer alan, ceza hukukuna ait ilkelerden değildir?
- A) Suçta ve cezada kanunilik
- B) Ceza sorumluluğunun şahsiliği
- C) Kanunu bilmemenin mazeret sayılmaması
- D) Vatandaşın iade edilmemesi
- E) Masumiyet karinesi

13. Evden kovulmuş ve (B)'nin mirasına göz koymuş olan oğlu (C), açık bırakılmış olan pencereden eve girer ve (B)'yi öldürür. (B)'ye yapılan otopside, ölmüş olmasaydı dahi, intihar etmek amacıyla olaydan pek az önce içmiş olduğu zehrin etkisiyle zaten ölecek olduğu anlaşılır.

Nedensellik bağlantısı bakımından aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Şart teorisi hareket yapılmasaydı nencenin gerçekleşmeyeceğini kabul eder. Buna göre rezerv sebebin düşünülmesi, yani varsayuma dayalı illi seri nedeniyle nedensellik bağının kesildiği şart teorisi bakımından kabul edilemez. Bu nedenle C kasten adam öldürmeden sorumludur.
- B) (C), (B)'yi kasten öldürmekten sorumlu değildir; zira, C, B'yi yaralamasaydı dahi B zehrin etkisiyle ölecekti.
- C) (C), sadece adam öldürmeye tam teşebbüsten sorumlu tutulabilir. Çünkü C, B'yi yaralamasaydı dahi B zehrin etkisiyle ölecekti.
- D) Şart teorisi hareket yapılmasaydı nencenin gerçekleşmeyeceğini kabul eder. Buna göre rezerv sebebin düşünülmesi, yani varsayuma dayalı illi seri nedeniyle nedensellik bağının kesildiği şart teorisi bakımından kabul edilemez. Bu nedenle C kasten adam öldürmeden sorumludur.
- E) Şart teorisi hareket yapılmasaydı nencenin gerçekleşmeyeceğini kabul eder. Buna göre rezerv sebebin düşünülmesi, yani varsayuma dayalı illi seri nedeniyle nedensellik bağının kesildiği şart teorisi bakımından kabul edilemez. Bu nedenle C kasten adam öldürmeye tam teşebbüsten sorumludur.
14. Hapiste bulunan (H), 9 yaşındaki oğlu (O)'dan kendisini aldattığını düşündüğü karısı (K)'yi öldürmesini ister. (O) olaydan haberdar olan amcası (B)'den tabancayı alır ve dedesi (D)'nin kullandığı arabayla eve gelir ve annesini öldürür.

Olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) (O) 9 yaşında olduğu için cezai ehliyeti bulunmaz ve cezalandırılmaz. Ancak (H) azmettirme, (B) ve (D) yardım eden olarak cezalandırılır.
- B) (O) 9 yaşında olduğu için cezai ehliyeti bulunmaz ve cezalandırılmaz. Ancak (H) azmettirme, (B) birlikte fail, (D) yardım eden olarak cezalandırılır.
- C) (O) 9 yaşında olduğu için cezai ehliyeti bulunmaz ve cezalandırılmaz. Ancak (H) dolayısıyla faillik nedeniyle fail gibi cezalandırılır iken, (B) ve (D) yardım eden olarak cezalandırılır.
- D) (O) 9 yaşında olduğu için cezai ehliyeti bulunmaz ve cezalandırılmaz. Ancak (H) dolayısıyla faillik nedeniyle azmettiren gibi cezalandırılır iken, (B) birlikte fail (D) de yardım eden olarak cezalandırılır.
- E) (O) 9 yaşında olduğu için cezai ehliyeti bulunmaz ve cezalandırılmaz. Ancak (H) azmettirme, (B) ve (D) yardım eden olarak cezalandırılır.
15. Aşağıdakilerden hangisi disiplin cezalarının özelliği değildir?
- A) Ceza hukuku anlamında suçların aksine, sadece kısmi sosyal düzeni korurlar.
- B) Verilmeleri, mahkeme kararına bağlı değildir.
- C) Suçun işlenmesini önlemeye yönelik amaç güderler.
- D) Uygulanmaları bakımından, non bis in idem ilkesi geçerli değildir.
- E) İdari yaptırımlarda kanunilik ilkesi geçerli değildir.

16. Aşağıda yer alan olay/bilgilerden yanlış olanı işaretleyiniz.

- A) Bir evi soyamak üzere anlaşılan (A) ve (B)'den (A) içeri girecek (B) ise gözcülük yapacaktır. (A) eve girer, fakat (B) kendiliğinden (ihtiyarı ile) vazgeçerek olay yerinden uzaklaşır. (B) ihtiyarıyla vazgeçtiği için cezalandırılmaz.
- B) Zimmet suçu bir özgü suçtur.
- C) TCK'da tüzel kişiler için yaptırımlara yer verilmiştir.
- D) Erteleme, cezanın sanığın kişiliğine uydurulmasını sağlayan cezanın bireyselleştirilmesi kurumudur.
- E) Hakimın tutuklama kararı vermesi üzerine sınırlenerek hakime hakaret suçunu işleyen sanık hakkında haksız tahrik hükümleri uygulanamaz.

17. Ali katıldığı partide arkadaşlarının ısrarına dayanamaz ve çok miktarda alkol alarak sarhoş olur. Kız arkadaşını elinden aldığını düşündüğü Burak'a öteden beri kızgın olan Ali alkolün de etkisiyle ona küfreder. Bunun üzerine Burak da kendisine hakim olamaz ve Ali'ye yumruk atar.

Olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Ali sarhoş olduğu için hakaret suçundan dolayı cezalandırılmaz. Burak bakımından ise meşru savunma hukuka uygunluk sebebi bulunur.
- B) Ali kendi isteği ile sarhoş olmuştur. Bu nedenle sarhoş olması kusur yeteneğini ortadan kaldırmaz hakaret suçundan dolayı cezalandırılır. Burak ise meşru savunma hükümlerinden yararlanır.
- C) Ali kendi isteği ile sarhoş olmuştur. Bu nedenle sarhoş olması kusur yeteneğini ortadan kaldırmaz hakaret suçundan dolayı cezalandırılır. Burak ise yaralama (yumruk atma) dolayı cezalandırılır ise de haksız tahrik hükümlerinden yararlanır ve cezası indirilerek verilir.
- D) Ali kendi isteği ile sarhoş olmuştur. Bu nedenle sarhoş olması kusur yeteneğini ortadan kaldırmaz hakaret suçundan dolayı cezalandırılır. Ancak taksirle sarhoş olduğu için cezası indirilir. Burak ise yaralama (yumruk atma) dolayı cezalandırılır ise de haksız tahrik hükümlerinden yararlanır ve cezası indirilerek verilir.
- E) Ali kendi isteği ile sarhoş olsa da, sarhoş olması kusur yeteneğini ortadan kaldırır. Bu nedenle hakaret suçundan dolayı cezalandırılmaz.

18. Aşağıdakilerden hangisi suçların içtimaı hallerinden birisi değildir?

- A) Fikri içtima
- B) Zincirleme suç
- C) Asli-tali norm ilişkisi
- D) Tekerrür
- E) Bileşik suç

19. Bir suç planı hazırlayan (A), bunu (B), (C), (D) ve (E) isimli arkadaşlarına anlatır. Buna göre, (B), (C), (D) ve (E), sokakta dumakta olan (F)'ye ait otomobili alıp, parçalayarak satacaklardır. (B), bir tomavida ile el fenerini (D) ve (E)'ye verir. (C) de, (D) ve (E)'ye, yakalanmaları halinde kendilerine cezaevinde bakacağını söyler. Bir gece (E), hiç ışık bulunmayan bir sokakta park halinde bulunan F'ye ait otoyol el feneri ile ışık tutarken, (D) de tomavida ile camı kırar ve otoyola girerler. Direksiyona geçen (D), düz kontak yaparak otoyolu çalıştırır ve araba kaçırılır.
- İştirak açısından faillerin durumu, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak belirtilmiştir?
- A) A: azmettiren; B: yardım eden; C: yardım eden; D: fail; E: fail
 B) A: azmettiren; B: yardım eden; C: yardım eden; D: fail; E: dolayısıyla fail
 C) A: azmettiren; B: yardım eden; C: yardım eden; D: fail; E: birlikte fail
 D) A: dolayısıyla fail; B: yardım eden; C: yardım eden; D: fail; E: fail
 E) A: birlikte fail; B: yardım eden; C: fail; D: yardım eden; E: fail

20. İtalyan vatandaşı Fernando tıstık bir seyahat için Türkiye'de bulunduğu bir sırada tartıştığı İngiliz vatandaşı James'i öldürerek İtalya'ya kaçır.

Burada yakalanan Fernando bakımından aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Suç Türkiye'de işlenmiş olmakla birlikte vatandaş iade edilmez kuralı gereği İtalya Türkiye'nin iade talebini geri çevirebilir.
 B) Fernando mülkîlik ilkesi gereği Türkiye'de yargılanabilir.
 C) Fernando İtalya'da yargılanıp cezalandırılmış olsa bile Türkiye'de yeniden yargılanabilir.
 D) Fernando İtalya'da yargılanıp cezalandırılmış olsa bile Türkiye'de yapılan yargılamada TCK m. 19 gereği İtalya'da verilen cezadan daha fazla ceza verilemez.
 E) Fernando İtalya'da yargılanıp mahkum edilmiş ise Türkiye'de yargılanabilmesi Adalet Bakanının talebine bağlıdır.
21. Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?
- A) Fırlan ırasında önce gerçekleşen şarta, cezalandırılabilme şartı denir.
 B) İştirak halinde işlenen suçlarda şeriklerden birisinin şikâyet edilmiş olması yeterli değildir; tüm şerikler şikâyet edilmelidir.
 C) Suç tipinde öngörülen suçun maddi konusu üzerinde bir zarar meydana getirilmesinin gerekli olduğu suçlara tehlike suçları denir.
 D) Ötenazi bir hukuka uygunluk sebebi değildir.
 E) Zincirleme suçun kabulü için her bir suçun mağdurunun farklı olması gerekir.

22. KARYA isimli bir şirket vasıtasıyla halktan çeşitli vaatlerde para toplayan Melih olayın ortaya çıkması üzerine yurt dışına kaçır. Bu arada hakkında yakalama kararı verilir. Yurt dışında memleket ve vatandaş hasretini çeken Melih, ülkesine döner ve sevdiği doğum yerinden milletvekili seçilir.

Melih ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Melih artık mutlak dokunulmazlığa sahiptir. Bu nedenle hakkındaki tutuklama kararının kaldırılması doğrudur.
 B) TBMM isterse Melih'in geçici yasama dokunulmazlığını kaldırabilir.
 C) Melih'in milletvekili seçilmekle kazandığı dokunulmazlık sadece geçici yasama dokunulmazlığıdır.
 D) Melih milletvekilliği süresi dolsa bile artık bu suçtan dolayı yargılanamaz.
 E) Hiçbiri.

23. Kanunda suçun tarifinde öngörülen neticenin meydana getirilebilmesi için aynı hareketin bir yılda en az iki defa tekrarlanması aranmışsa,
- A) Seçimlik hareketli suç söz konusudur.
 - B) Birden fazla hareketli suç söz konusudur.
 - C) İtiyadi suç söz konusudur.
 - D) Bağlı hareketli bir suç söz konusudur.
 - E) Tehlike suçu söz konusudur.
24. İspanya'da çalışan Türk vatandaşı Timuçin, aralarında tartışma çıkan İspanyol vatandaşı Pablo'yu öldürür ve Türkiye'ye kaçar.
- Olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?
- A) Timuçin İspanya'nın talep etmesi halinde suç İspanya'da işlendiği için mülkiyet ilkesinin bir gereği olarak derhal o ülkeye iade edilmelidir.
 - B) Suç İspanya'da ve bir İspanyol vatandaşına karşı işlendiği için Timuçin'in Türkiye'de yargılanması mümkün değildir.
 - C) Timuçin Türk vatandaşı olduğu için İspanya'ya iade edilmez, Türkiye'de yargılanır. Ancak mağdur İspanyol vatandaşı olduğu için hakkında İspanyol Ceza Kanunu uygulanır.
 - D) Timuçin Türk vatandaşı olduğu için İspanya'ya iade edilmez. Ancak suç İspanya'da işlendiği için hakkında İspanyol Ceza Kanunu uygulanır.
 - E) Talat Türk vatandaşı olduğu için İspanya'ya iade edilmez. Ancak suç İspanya'da işlendiği için verilecek ceza İspanyol Kanunu'nda öngörülen cezanın üst sınırından fazla olamaz.
25. Tüzel kişilerin cezai sorumluluğu bulunmaz. Çünkü;
- A) Hareket yeteneği kusur yeteneğinden farklıdır.
 - B) Tüzel kişiler ancak icrai surette hareket yeteneğine sahiptir.
 - C) Tüzel kişilerin hareket ve kusur yetenekleri yoktur.
 - D) Aksını kabul amaçlı hareket teorisi ile çelişir.
 - E) Tüzel kişilerin yargı bağımsızlığı bulunmaktadır.
26. Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?
- A) İlkel ceza hukuku döneminde ceza sorumluluğu şahsi idi.
 - B) Klasik ve pozitivist okul metod bakımından farklı ve fakat ceza ve sorumluluk bakımından aynı görüşü savunmaktadır.
 - C) Örf ve adet ceza hukukunun doğrudan kaynakları arasında yer alır.
 - D) Bir genel kanun bir özel kanundan sonra yayınlanmışsa, özel kanunun tüm hükümlerini zımnen ilga etmiş (yürürlükten kaldırmış) sayılır.
 - E) Hukuken yürürlükte bulunan kanunların fiilen uygulanmayıp terk edilmesi ile kanunları yürürlükten kaldırmak mümkün değildir.

27. Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?
- A) İçtihadı Birleştirme Kararları failin lehine olması halinde geçmişe yürür.
 - B) Suçun maddi unsurunun hareket ve netice kısımlarının başka zamanlarda gerçekleştiği durumlara mesafe suçları denir.
 - C) Cumhurbaşkanı kişisel suçlarından dolayı yargılanamaz.
 - D) Nato mensubu asker kişinin işlediği suçun resmi görevin ifası dolayısıyla ya da ifası sırasında olması halinde kabul eden devletin ruçhanlı yargı yetkisi bulunmaktadır.
 - E) Bir Türk vatandaşının Roma'da bir İspanyol vatandaşı tarafından dövülmesi halinde Türkiye'de yargılanabilmesi ancak mağdurun şikayeti halinde mümkündür.
28. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
- A) Dar anlamda ceza hukuku, maddi ceza hukuku olarak da adlandırılır ve suç ve yaptırımlarını konu alır.
 - B) Türk Ceza Kanunu'nun 2. Kitabını özel suç tipleri oluşturur.
 - C) Ceza hukukunun toplum için iki işlevi bulunur: Bunlardan ilki, suçun işlenmesi halinde cezalandırma görevi, yani cezalandırıcı ya da cezalandırma işlevi; ikincisi ise, bu cezalandırma işlevinin gerçekleşmesi sırasında toplumu koruma işlevi.
 - D) Ceza hukuku yaptırımları son çare niteliğindedir.
 - E) Kanunilik ilkesi disiplin suçları bakımından da geçerlidir.
29. Aşağıdakilerden hangisi suçun unsurlarından birisidir?
- A) Suçun cezası
 - B) Objektif cezalandırma şartı
 - C) Hukuka aykırılık unsuru
 - D) Tıpe uygunluk
 - E) Failin saliki
30. Şikâyet ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
- A) Kanunî temsilcilerinin rızası olmasa da, suçtan zarar gören sevgin (mümeyyiz) küçükler, şikâyet hakkını kullanabilirler.
 - B) Şikâyet, sadece mahkemeye yapılır.
 - C) Şikâyetle bulunan şahsın kendisine karşı işlenen fiili belirtmekle birlikte, hata sonucu yanlış failin ismini bildirmesi durumunda, suçu işleyen ilgili kimse hakkında yine de dava açılabilir.
 - D) Failler birden fazla ise, şikâyet süresi, herhangi bir failin öğrenülmesinden itibaren 6 aydır.
 - E) Takibi şikâyete bağlı suç iştirak halinde işlenmiş ise faillerden biri hakkında şikâyetle bulunulması yeterlidir.
31. Daha ağır veya daha az cezayı gerektiren birden fazla nitelikli halin varlığı durumunda temel cezanın saptanması bakımından aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
- A) Olayda sadece daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal varsa ceza artırılır.
 - B) Olayda hem daha ağır, hem de daha az cezayı gerektiren nitelikli hal varsa önce artırma sebep sonra indirim uygulanır.
 - C) Daha ağır veya daha az cezayı gerektiren birden fazla nitelikli hallerden sonra ilk önce teşebbüs uygulanır.
 - D) Sadece daha az cezayı gerektiren nitelikli hal varsa, önce takdir indirim sebebi uygulanır.
 - E) Daha ağır veya daha az cezayı gerektiren birden fazla nitelikli hallerin tümünün uygulanmasından sonra en son suçun olası kastla ya da bilinçli taksirle işlenmesi nedeniyle indirim veya artırım yapılır.

32. Aşağıdakilerden hangisi bir cezada bulunması gereken niteliklerden biri değildir?
- A) İnsan haysiyetine uygun olmalıdır
B) Sadece suçluya tesir etmelidir.
C) Tamiri ve geri alınması mümkün olmalıdır.
D) Korkutucu olmalıdır.
E) Bölünebilir olmalıdır.
33. Tekerrürle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğru değildir?
- A) İlk suç dolayısıyla verilen mahkumiyet hükmü kesinleşmelidir.
B) Cezanın infaz edilmiş olması gerekir
C) Fail yeni bir suç işlemelidir.
D) Yeni suç belli süre içinde işlenmelidir.
E) Ertelenmiş cezalar da tekerrüre esas olacaktır.
34. Aşağıdaki eylemlerden hangisi bir hukuka uygunluk sebebi içinde değerlendirilemez?
- A) Gazetecilik mesleğinin icrası
B) Estetik ameliyat öncesi hastanın rıza beyanı
C) Askerin karargâh önünden geçen herkese ateş edilmesi emrini yerine getirmesi
D) Kızını korumak için saldırganı yaralayan baba
E) Kanuna uygun şekilde silah kullanan polis
35. Aşağıdaki bilgilerden hangisi doğrudur?
- A) Kanunun gösterdiği hareketlerden birisinin yapılmasıyla işlenebilen suçlara serbest hareketli suçlar denir.
B) Kasten öldürme suçu bağlı hareketli bir suçtur.
C) Neticesi belli bir süre devam eden suçlara itiyadi suçlar denir.
D) Bir hareketin sebep değerini taşıyabilmesi için belirli bir neticeyi meydana getirmeye uygun ve elverişli olmasını arayan teoriye şart teorisi denir.
E) Taksirin unsurlarından biri de neticenin öngörülebilmesi ancak istenmemesidir.
36. Aşağıdakilerden hangisi dava ve ceza ilişkisini düşüren sebeplerden biri değildir?
- A) Af B) Zamanaşımı C) Şikâyet D) Ölüm E) Lehe kanun
37. Hırsızlık suçunu işleyen (A), 3 yıl önce bir suçtan mahkûm olmuş ve cezası tecil ertelenmiştir. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
- A) (A), deneme süresi içinde yeni bir suç işlediği için (işlemişse) erteleme düşer, geri kalan cezasını yeni cezası ile birlikte çeker.
B) (A)'nın cezası bir daha ertelenmez.
C) Yeni suç bakımından tekerrür söz konusu olacaktır.
D) (A)'nın şartla salıverilmesi mümkündür.
E) (A)'nın koşullu salıvermeden yararlanması için cezasında geçirilmesi gereken süre daha uzun olacaktır.

38. Yasadışı örgüt üyesi Fatih Mehmet büyük bir holdingin genel müdürü Cavit'i bürosunda suikast düzenleyerek öldürür. Olaydan sonra harekete geçen polis, Fatih Mehmet'in önce Yunanistan'a oradan da Belçika'ya kaçtığını belirler. Bunun üzerine Türkiye Fatih Mehmet'in bu suçtan yargılanmak üzere iadesini talep eder.

Olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Belçika, suç Türkiye'de işlendiği ve Fatih Mehmet Türk vatandaşı da olduğu için onu Türkiye'ye iade etmelidir.
- B) Belçika, Fatih Mehmet önce Yunanistan'a kaçtığı için iade talebinin muhatabının Yunanistan olduğunu ileri sürerek iade talebini reddedebilir.
- C) Belçika Fatih Mehmet'in suçunu siyasi suç kapsamı içinde değerlendirirse Türkiye'ye iadesini reddedebilir.
- D) Belçika Fatih Mehmet'i iade ederse daha önce de bir bankayı soyarken iki polis memurunu yaraladığının anlaşılması halinde Fatih Mehmet bu suçlardan da yargılanıp mahkum edilir.
- E) Mülkiyet ilkesi gereği Belçika Fatih Mehmet'i iade etmelidir.
39. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
- A) A'nın yaralama kastıyla bıçakladığı arkadaşı B'nin kan kaybından ölmesi A'nın taksir seviyesinde kusuru olması halinde kastın aşılması suretiyle adam öldürmedir.
- B) A ve B, C'nin aracını gasp etmek amacıyla C'yi öldürürler. Fakat arabayı alamadan yakalanırlar. Bu durumda yağma suçu teşebbüs aşamasında kalmıştır.
- C) A, taklit ettiği bir miktar parayı tedavüle koyar. Olayda birden fazla banknot söz konusu olduğu için suç, zincirleme suç oluşturur.
- D) Tabancayla oğlu yerine eşini öldüren E'nin cezası, herhangi bir nedenle ağırlaştırılmaz.
- E) A'ya ait mahkûmiyet kararı kesinleşir ancak ertelenir. Bu durumda A'nın daha sonra herhangi bir suçtan mahkûm olması halinde, ilk mahkûmiyet kararı tekerrüre esas olur.

40. Aşağıdakilerden hangisi güvenlik tedbiri değildir?

- A) Tekerrür B) Kamu hizmetlerinden yasaklılık C) Müsadere
- D) Elkoyma E) İznin iptali

41. Aşağıdaki kusurluluk türleri hangi seçenekte yoğunundan hafife doğru sıralanmıştır?

- I. Gayrimuayyen Kast
II. Taksir
III. Taammüd
IV. Kast
V. Bilinçli Taksir

- A) IV-I-II-V-III B) IV-II-V-III-I C) III-IV-I-V-II
- D) IV-II-I-V-III E) III-I-IV-V-II

42. Aşağıdakilerden hangisi kastın aşılması ve netice sebebiyle ağırlaşan suçların farklarındandır?
- A) Kastın aşılması suretiyle işlenen suçlar TCK'da, netice sebebiyle ağırlaşan suçlar özel kanunlarda düzenlenmiştir.
- B) Kastın aşılması suretiyle işlenen suçlarda, failin kastından farklı bir suç ortaya çıkar, oysa netice sebebiyle ağırlaşan suçlarda, failin işlemeyi kastettiği suç ile neticede meydana gelen suç aynıdır. Ancak neticede meydana gelen suç daha ağır cezayı gerektirir.
- C) Kastın aşılması suretiyle işlenen suçlarda, failin işlemeyi kastettiği suç ile neticede meydana gelen suç aynıdır. Ancak neticede meydana gelen suç daha ağır cezayı gerektirir. Oysa netice sebebiyle ağırlaşan suçlarda, failin kastından farklı bir suç ortaya çıkar.
- D) Netice sebebiyle ağırlaşan suçlarda failin temel suçu kasten işlemiş olması gerekir. Oysa kastın aşılması suretiyle işlenen suçlarda temel suç taksirle de işlenmiş olabilir.
- E) Netice sebebiyle ağırlaşan suçlarda ceza sonuca göre belirlenirken kastın aşılması suretiyle işlenen suçlarda ceza temel suça göre belirlenir.
43. Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?
- A) Dava zamanaşımı her suç için aynıdır.
- B) Dava zamanaşımının kesilmesi bütün şeriklere sırayet etmez.
- C) Dava zamanaşımının kesilmesi ve durması mümkünken ceza zamanaşımı sadece kesilir.
- D) Ceza zamanaşımının kesilmesi diğer şeriklere sırayet eder.
- E) Zamanaşımı re'sen dikkate alınmaz.
44. İslâm Hukukunda, aşağıdakilerden hangisi Allah'ın haklarına karşı işlendiği kabul edilen suçlardan değildir?
- A) Hırsızlık
- B) Adam öldürme
- C) Şarap içmek
- D) Devletle isyan
- E) Zina
45. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
- A) Tipte gösterilmiş olan birden fazla hareketin yapılmasının suçun oluşması için zorunlu olduğu suçlar birleşmiş hareketli suçlardır.
- B) Amaç elde edilmese de tamamlanan birden fazla hareketli suçlara seçimlik hareketli suç denir.
- C) İtîyadî suçun özelliği, mükerrirlere özgü infaz rejimine ve denetimli serbestlik tedbirine tabi olmasıdır.
- D) Neticenin yer, zaman veya nedensellik bağlantısı bakımından birbirinden ayrılabilirdiği suçlara maddî (neticeli) suç denir.
- E) Neticenin bir süre devam ettiği suçlara ise kesintisiz (mütemadî) suç denir.

46. ASTE AŞ Turizm Acentesi ve Manken Ajansı olarak faaliyet göstermektedir. Ancak polisin yaptığı inceleme sonunda şirketin yabancı kadınlara zorla fuhuş yaptırarak insan ticareti fiilleri işlediği anlaşılar.

Olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) ASTE AŞ'nin faaliyetlerinin durdurulması mümkündür.
 B) ASTE AŞ'nin insan ticareti fiillerinden elde ettiği para ile aldığı tahviller müsadere edilemez.
 C) Şirket yöneticileri hakkında infazdan sonraya etkili olmak üzere şirket yöneticisi olmaktan men kararı verilebilir.
 D) ASTE AŞ'nin yöneticileri hakkında ayrıca hapis cezasına hükümlenabilir.
 E) Şirketin malvarlığının suçtan kaynaklanmayan kısmının müsadere si mümkün değildir.
47. Aşağıdakilerden hangisi dava ilişkisini düşüren sebeplerden değildir?
 A) Af B) Zamanaşımı C) Uzlaşma
 D) Ölüm E) Yasama dokunulmazlığı

48. I. A'nın aldığı 6 ay hapis cezası
 II. Taksirli suçtan alınan 2 yıl hapis cezası
 III. A'nın bilinçli taksir neticesi aldığı 2 yıllık hapis cezası
 IV. Hapis cezası ve adli para cezası öngörülen suçtan dolayı hükmedilen hapis cezası

Yukarıdakilerden hangileri çevirmeye konu olamaz?

- A) I-III B) II-IV C) I-IV D) II-III E) III-IV
49. Aşağıdakilerden hangisi TCK'da kusur yeteneğini etkileyen hallerden değildir?
 A) Yaş küçüklüğü B) Akıl Hastalığı C) Haksız Tahrik
 D) Geçici Nedenler E) Alkol ve Uyuşturucu etkisinde olma

50. Aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?
 A) Dar anlamda ceza hukuku, maddi ceza hukuku olarak da adlandırılır ve suç ve yaptırımlarını konu alır.
 B) Yeni TCK iki kitaptan oluşur: Genel hükümler ve özel hükümler
 C) Ceza hukukunda taksir sorumluluğu istisna olup, ancak yasa ile açıkça düzenlenmiş olması halinde mümkündür.
 D) İki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir.
 E) Koşullu (şartla) salıverilme TCK içinde düzenlenmiş, bir cezanın bireyselleştirilmesi kurumudur.

51. Kabahatler bakımından aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
 A) Bir fiil hem kabahat hem de suç olarak tanımlanmış ise, sadece suçtan dolayı yaptırım uygulanabilir.
 B) Kabahatın işlenişine birden fazla kişinin iştirak etmesi halinde bu kişilerin her biri hakkında, fail olarak idari para cezası verilir.
 C) Kabahate teşebbüs cezalandırılmaz.
 D) 15 yaşını doldurmayan çocuk kabahat fiilinden sorumlu değildir.
 E) Kabahat fiilinin işlendiği zaman neticenin gerçekleştiği zamandır.

52. İdari para cezaları ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?
- A) İdari para cezası sadece maktu olabilir.
 - B) İdari para cezası, ilgili kamu kurumuna ödenir.
 - C) Kabahat dolayısıyla idari para cezası veren kamu görevlisi, ilgilinin rıza göstermesi halinde bunun tahsilatını derhal kendisi gerçekleştirir.
 - D) İdari para cezasının ödenmemesi halinde mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verilir.
 - E) İdari para cezası yasada yazılı usule göre belirlenen tam gün sayısının, bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ile çarpılması suretiyle hesaplanan meblağın hükümlü tarafından Devlet Hazinesine ödenmesidir.
53. Suçlar ve kabahatlerin karşılaştırılması bakımından aşağıda verilen bilgilerden hangisi doğrudur?
- A) Hem suç ve hem de kabahatlerin mutlaka kanunla düzenlenmesi gerekir.
 - B) Hem suç ve hem de kabahatler bakımından lehe kanunun geçmişe yürümesi kuralı geçerlidir.
 - C) Hem suçlara ve hem de kabahatlere teşebbüs mümkündür.
 - D) Gerek suçlar gerekse kabahatler hem kasten hem de taksirle işlenebilir.
 - E) Hem suçların hem de kabahatlerin zincirleme suç şeklinde işlenmesi mümkündür.
54. Aşağıdakilerden hangisi kusursuz suç ve ceza olmaz ilkesinin sonuçlarından biri değildir?
- A) Ceza kusurun oranını geçemez.
 - B) Ceza hukukunda objektif sorumluluğa yer verilemez.
 - C) Failin kişiliği ve geçmişi fiilden sorumluluğunun belirlenmesi bakımından önemli değildir.
 - D) Ceza sorumluluğu bireyseldir.
 - E) Ceza hukukunda netice sorumluluğu esastır.
55. Aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?
- A) Belirli kişi ya da fiillere uygulanan kanunlara özel ceza kanunu denir.
 - B) Yasama organı tarafından belirli usullerden geçirilerek oluşturulan metinlere biçimsel anlamda kanun denir.
 - C) Bir kuralın örf-adet kuralı haline gelmesi için sürekli tekrarlanması ve toplumda uygulanmasının zorunlu olduğu inancının yerleşmesi gerekir.
 - D) Cezalandırılmaya engel olan hal bazen bir "şahsi cezasızlık sebebi", bazen de bir "muafiyet" olarak ortaya çıkabilir.
 - E) Şahsi cezasızlık sebebinin varlığı fiili suç olmaktan çıkarır.

56. Aşağıda sayılan durumların hangisinde koşullu salıverme hükümleri uygulanabilir?
- A) Fail hakkında ikinci defa tekerrür hükümlerinin uygulanması halinde
 - B) Cezanın özel infaz usulüne göre çektirilmesine karar verilenler hakkında
 - C) Cezası ertelenmesine rağmen denetim süresinde kendisine yüklenen yükümlülüklerle uymayan fail hakkında
 - D) Ödenmeyen adli para cezası yerine çektirilen hapis cezası ile ilgili olarak
 - E) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının 10 yılı infaz edilen iyi halli kişi
57. Mahmut, 12.11.1990 tarihinde işlemiş olduğu yağma suçundan 17 yıl hapis cezasına mahkûm edilir. Daha sonra 01.06.2005 tarihinde yürürlüğü giren TCK yağma suçunun cezasını 6 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası olarak değiştirir. Bu durumda yapılması gereken nedir?
- A) Mahmut'un cezası lehe kanun olan TCK'ya göre tekrar hesaplanır ve gerekirse Mahmut tahliye edilir.
 - B) Mahmut'un cezası daha önceden kesinleşmiş olduğu için lehe kanun uygulamasından yararlanması mümkün değildir.
 - C) Ceza hukukunda derhal uygulama ilkesi geçerli olduğundan Mahmut'un durumu değişmez.
 - D) İki kanundaki lehe hususlar karma olarak uygulanır.
 - E) İşlenen suç, ağır cezayı gerektiğinden Mahmut'un durumu değişmez.
58. Aşağıdakilerden hangisi ceza hukukuna egemen ilkelerden değildir?
- A) Kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesi
 - B) İnsan haysiyetinin dokunulmazlığı ilkesi
 - C) Derhal uygulama ilkesi
 - D) Kusursuz suç ve ceza olmaz ilkesi
 - E) Ceza sorumluluğunun şahsiyeti ilkesi
59. Şirinyer çarşısında birbirine komşu iki büfeye sahip Abdülnasır ve Emre arasında müşterî yüzünden kavga çıkar. Kavga neticesinde Abdülnasır, Emre'yi büfeden aldığı bıçakla kovalamaya başlar. Bunun üzerine yola doğru kaçan Emre, yoldan geçen arabanın altında kalarak ölür. Nedensellik bağına ilişkin aşağıdakilerden hangisi doğrudur?
- A) Olayda şart teorisine göre nedensellik bağı olmasına rağmen, objektif isnadiyet yoktur.
 - B) Olayda hem şart hem de objektif isnadiyet teorisine göre nedensellik bağı vardır.
 - C) Olayda objektif isnadiyet olmasına rağmen, şart teorisine göre nedensellik bağı yoktur.
 - D) Olayda her iki teoriye göre de nedensellik bağı yoktur.
 - E) Olayda nedensellik bağlantısı olmamasına rağmen fail kusurlu olduğu için netice ona isnad edilebilir.

60. Aşağıdaki suçlardan hangisinin kovuşturulması ve soruşturulması şikayete bağlı değildir?
- A) İşkence B) Mala zarar verme
C) Hakaret D) Kullanma hırsızlığı E) Cinsel Saldırı
61. Şikayet ile ilgili olarak yapılan açıklamalardan hangisi yanlıştır?
- A) Şikayet süresi, failin ve fiilin öğrenilmesinden itibaren 6 aydır.
B) Şikayet, olaya şahit olan herkes tarafından yapılabilir.
C) Şikayet yazılı olarak veya tutanağa geçirilmek üzere sözlü olarak yapılabilir.
D) Şikayet, Cumhuriyet Başsavcılığına, kolluğu, valilik, kaymakamlık veya mahkemeye yapılabilir.
E) Şikayet süresinin kusursuz olarak geçirilmesi halinde eski hale iade mümkündür.
62. Aşağıdakilerden hangisi geri vermeye (iade) engel değildir?
- A) Suçlunun geri verileceği ülkede idam cezasının uygulanıyor olması.
B) Suçlunun, Türk kanunlarına göre suç teşkil etmeyen bir suçtan dolayı geri verilmesinin talep ediliyor olması
C) Geri verilmesi talep edilen suçlunun işlemiş olduğu suçun zamanaşımı veya affa uğramış olması
D) Geri vermeye konu suçun siyasi suç olması
E) Geri vermeyi talep eden devlet ile suçlunun vatandaşlığının farklı olması.
63. Aşağıdakilerden hangisi mağdura göre şahsilik ilkesinin koşullarından biri değildir?
- A) Mağdur Türkiye veya Türk kanunlarına göre kurulmuş bir kamu hukuku tüzel kişisi olmalıdır.
B) Fail, Türkiye’de bulunmalıdır.
C) Yabancı ülkede hüküm verilmemiş olmalıdır.
D) Fail, fiili işlediği sırada yabancı olmalıdır.
E) Suç, Türkiye’de işlenmiş olmalıdır.
64. Milletvekili dokunulmazlığı ile ilgili olarak verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
- A) Mutlak yasama dokunulmazlığı milletvekilinin görev süresi ile sınırlı değildir.
B) Mutlak yasama dokunulmazlığından faydalanabilmek için suçun bir meclis çalışmasında işlenmiş olması gerekmez.
C) Geçici yasama dokunulmazlığının meclis kararı ile kaldırılması mümkündür.
D) Geçici yasama dokunulmazlığının istisnası ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçlarda suçüstü halidir.
E) Geçici yasama dokunulmazlığında yakalama, tutuklama ve sorgulama yapılamaz ancak diğer delillerin toplanmasına bir engel yoktur.

65. Ceza kanununun yer bakımından uygulamasında "hiçbir suçun cezasız kalmamasını" sağlamaya yönelik olarak kabul edilen ilke aşağıdakilerden hangisidir?
 A) Mülkiyet ilkesi B) Koruma ilkesi C) Faile göre şahsılık ilkesi
 D) Evrensellik ilkesi E) Mağdura göre şahsılık ilkesi
66. Aşağıdakilerden hangisi seçimlik hareketli bir suçtur?
 A) Kasten öldürme B) Hırsızlık C) Organ ve doku ticareti
 D) Göçmen Kaçakçılığı E) Cinsel taciz
67. Aşağıdakilerden hangisi bağlı hareketli bir suçtur?
 A) İrtikap B) Kasten öldürme C) Hırsızlık
 D) Hakaret E) Kasten yaralama
68. Aşağıdakilerden hangisi ihmali bir suçtur?
 A) Tehdit B) Cinsel Saldırı C) Görevi kötüye kullanma
 D) Suçu bildirmeme E) Zimmet
69. Aşağıdakilerden hangisi neticesi hareketten ayrılabilen bir suçtur?
 A) İnsan öldürme B) Huzurda hakaret C) Tehdit
 D) Mala zarar verme E) Hırsızlık
70. Aşağıdakilerden hangisi bir zarar suçudur?
 A) Ruhsatsız silah taşıma
 B) Cinsel saldırı
 C) Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması
 D) Trafik güvenliğini tehlikeye sokma
 E) Suç işlemek için örgüt kurma

CEVAP ANAHTARI

1. E	2. D	3. C	4. A	5. B
6. B	7. C	8. E	9. D	10. E
11. A	12. C	13. D	14. C	15. D
16. A	17. C	18. D	19. C	20. D
21. D	22. B	23. C	24. E	25. C
26. E	27. D	28. E	29. C	30. B
31. D	32. D	33. B	34. C	35. E
36. C	37. E	38. C	39. C	40. D
41. C	42. B	43. C	44. B	45. B
46. B	47. E	48. E	49. C	50. E
51. E	52. C	53. D	54. E	55. E
56. C	57. A	58. C	59. B	60. A
61. B	62. E	63. A	64. B	65. D
66. D	67. A	68. D	69. A	70. B

**2009 – 2010 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ
CEZA GENEL HUKUKU DERSİ SINAV SORULARI VE YANITLARI**

**DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ
CEZA GENEL HUKUKU
I. ARA SINAV SORULARI**

***Açıklamalar:** Sınav süresi 1 saattir. Ayrıca cevap kağıdı verilmeyecektir. Paragraf sorularının değerlendirilmesinde sadece yanlış ifadeler yeniden doğru şekilde yazılacaktır. Yanlış olduğunu düşündüğünüz cümleyi numaralandırarak doğrusunu aşağıda bırakılan boşluğa yazınız. Doğru ifadelerle ilgili açıklama beklenmemektedir. Olay sorularında cevaplarınızın gerekçeli olmasına özen gösteriniz. Tükenmez kalem kullanınız. Yazınızı okunaklı olmasına özen gösteriniz. Başarılar dileriz.*

PARAGRAF SORUSU

(1) Suçun yapısal unsurlarından olan tipe uygunluk (tipiklik veya kanuni unsur), failin gerçekleştirdiği bir eylemden dolayı cezalandırılabilmesi için gereken tüm özellikleri ihtiva eder. (2) Bu bağlamda tipe uygunluğu objektif ve sübjektif nitelikteki unsurlar şeklinde yapılacak bir ayrımla incelemek mümkündür. (3) Tipe uygunluğun objektif unsurlarından biri hareketin konusudur. (4) Hareketin konusu tipe uygun hareketin üzerinde gerçekleştiği maddi şeydir. (5) Bu anlamda suçla korunan hukuksal yarar kavramı ile eşdeğer kabul edilmesi gerekir. (6) Objektif nitelikli unsurlardan bir diğeri ise hareket, netice ve nedensellik bağlantısının birlikte oluşturdıkları “eylem”dir. (7) Fakat ceza hukuku anlamında geçerli bir eylemin varlığı için bu üç alt unsurun varlığı yetmez, ayrıca nedensellik bağlantısının kurulup kurulmadığı objektif isnadiyet teorisi ile kanıtlanmalı ve desteklenmelidir. (8) Tipe uygunluğun sübjektif nitelikli unsurları ise kast ve taksirdir. (9) Kast, kural olarak bir suçun varlığı için aranan sübjektif unsur niteliğindeyken, taksir ise suçun özel görünüş şekli olarak istisnai bir niteliğe sahiptir. (10) Kastın iki unsuru vardır. (11) Bunlar bilmek ve istemektir. (12) Buna göre bilmekten kastedilen şey; failin yasal tanımda yer alan, başta eylemin alt unsurları olmak üzere, kural olarak tüm hususların bilincinde olması ve bunları öngörebilmesidir. (13) Bu kuralın birtakım istisnaları da vardır. (14) Örneğin cezalandırabilme şartlarının, suçun nite-

likli hallerinin veya tekerrüre ilişkin hallerin fail tarafından bilinip bilinmemesi, failin kastına her hangi bir etkide bulunmaz. (15) Kastın diğer unsuru da isteme unsurudur ki bu unsur kısaca irade etmek olarak da isimlendirilebilir (20 puan).

Cevap:(1) Tipe uygunluk ile tipiklik eşdeğer kabul edilebilir ancak tipiklik ile kanuni unsur aynı anlamda kullanılamaz. Zira kanuni unsur, suçun kanunda yazılı olduğunu belirtir ve bu yönde kanunilik ilkesinin bir görünüş şeklini ortaya koyarken içeriği hakkında bilgi vermez.

(5) Hareketin konusu ile suçla korunan hukuksal yarar kavramları eş değerde kabul edilemez. Çünkü suç ile korunan hukuki yarar, yasa koyucuyu tipi düzenlemeye iten soyut menfaati ifade eder.

(7) Objektif isnadiyet teorisi nedensellik bağlantısının kurulup kurulmadığını kanıtlamaz. Bu teori, bir nedensellik bağlantısı kurulduktan sonra ortaya çıkan neticenin faile objektif olarak yüklenip yüklenemeyeceği sorununa bir cevap bulamak için başvurulan bir teoridir.

(14) Cezalandırabilme şartlarının ve tekerrüre ilişkin hallerin fail tarafından bilinmemesi, failin kastına herhangi bir etkide bulunmaz. Ancak nitelikli haller bakımından ikili bir ayrıma gitmek gerekmektedir. Fail suçun ağırlaştırıcı hallerini bilmek zorundayken, suçun hafifletici hallerini bilmek zorunda değildir.

OLAY SORULARI

OLAY - 1

Yabancı ülkeler adına Türkiye aleyhine casusluk yapan, devletin ülkesiyle bölünmez bütünlüğüne zarar verecek nitelikte çalışmalar yürüten ve bu eylemlerinden dolayı mahkum olmuş olan Türk vatandaşı (A)'nın Vatandaşlık Kanunu hükümlerine göre Türk vatandaşlığından çıkartılması için işlemler başlatılmıştır. Durumu öğrenen (A), 12.12.2009 tarihinde Türk Hava Yollarına ait bir uçakla İzmir'den Portekiz'e gitmek üzere yola çıkar. Uçağın Türk hava sahasından çıkıp henüz bir ülkenin hava sahasına girmediği ve Ege denizi üzerinde seyrettiği bir zaman diliminde, (A)'yı tanıyan yolcu (B), böyle bir kişi ile uçakta yan yana oturmak istemediğini belirtir. Bunun üzerine hiddetlenen (A), (B)'ye saldırır ve vurduğu darbeye (B)'nin gözünü kör eder. Olayın ardından uçaktaki diğer yolcuların (A) ve (B)'yi ayırmaya çalıştıkları bir esnada, uçağın pilotu an itibariyle Yunanistan hava sahasına girdiklerini anons eder. Herkesin pilotun yaptığı anonsu anlamaya çalıştığı bir anda (A) bu sefer de yolcuların ve (B)'nin bir anlık dikkatsizliğinden faydalanarak (B)'nin değerli kol saatini kimseye hissettirmeden gizli bir şekilde alır.

Not: Olayda geçen yaralama ve hırsızlık suçları için TCK'nın öngördüğü cezalar bir yıldan fazla hürriyeti bağlayıcı cezadır.

1. Olayda (A)'nın (B)'ye karşı gerçekleştirdiği yaralama ve hırsızlık suçlarına TCK hükümlerinin uygulanabilip uygulanamayacağını, yer bakımından uygulama ilkeleri çerçevesinde değerlendiriniz (Şayet bir ilkeye dayanılacaksa o ilkenin koşullarının sayılması gerekmektedir) (10 puan).

Cevap: Olayda (A)'nın (B)'ye karşı yaralama eylemini gerçekleştirdiği anda Türk Hava Yollarına ait uçak, Türk hava sahasından çıkıp henüz bir ülkenin hava sahasına girmemiş olup, Ege denizi üzerinde seyretmektedir. Bu durumda işlenen suç Türkiye'de işlenmiş kabul edilmektedir. Dolayısıyla bu suçta TCK hükümleri uygulanabilir. Şöyle ki;

TCK m. 8/1'e göre; Türkiye'de işlenen suçlar hakkında Türk kanunları uygulanır. Fiilin kısmen veya tamamen Türkiye'de işlenmesi veya neticenin Türkiye'de gerçekleşmesi halinde suç, Türkiye'de işlenmiş sayılır. Bu hüküm doğrudan, hangi hallerde suçun Türkiye'de işlenmiş olacağı sorusunu beraberinde getirmektedir. Bu soruya cevap aynı maddenin ikinci fıkrasında yer almaktadır. Buna göre; suç

- a) Türk kara ve hava sahaları ile Türk karasularında,
- b) Açık denizde ve bunun üzerindeki hava sahasında, Türk deniz ve hava araçlarında veya bu araçlarla,
- c) Türk deniz ve hava savaş araçlarında veya bu araçlarla,
- d) Türkiye'nin kıta sahanlığında veya münhasır ekonomik bölgesinde tesis edilmiş sabit platformlarda veya bunlara karşı,

işlendiğinde Türkiye'de işlenmiş sayılır. Somut olaya bakıldığında (A), (B)'yi yaraladığında Türk hava taşıtı (THY'ye ait uçak) açık denizde seyretmektedir. O halde bu suç TCK m. 8/2 – c'ye göre Türkiye'de işlenmiş sayılır. Bu durumda mülkilik ilkesi geçerli olacak ve yaralama fiili ile ilgili TCK hükümlerine başvurmak mümkün hale gelecektir.

Aynı uçakta işlenen hırsızlık suçuna bakılacak olursa; suç, Yunanistan hava sahasına girildikten sonra işlenmiştir. Dolayısıyla artık suç yabancı bir ülkede işlenmiş sayılmaktadır. Dolayısıyla mülkilik prensibi bu durumda geçerli olmayacaktır. Bu durumda faile göre şahsılık ilkesinin geçerli olduğu TCK m. 11'in uygulanması gerekecektir. Buna göre; bir Türk vatandaşı, 13'üncü maddede yazılı suçlar dışında, Türk kanunlarına göre aşağı sınırı bir yıldan az olmayan hapis cezasını gerektiren bir suçu yabancı ülkede işlediği ve kendisi Türkiye'de bulunduğu takdirde, bu suçtan dolayı yabancı ülkede hüküm verilmemiş olması ve Türkiye'de kovuşturulabilirliğin bulunması koşulu ile Türk kanunlarına göre

cezalandırılır. Bu bakımdan (A)'nın, (B)'nin saatini çalmasından dolayı TCK hükümlerine göre yargılanması için aşağıdaki şu koşulların sağlanmış olması gerekmektedir:

- Suç bir Türk vatandaşı tarafından işlenmelidir.
- Bu suç koruma ilkesi kapsamına girmeyen (m. 13'te yazılı olanlar dışında) bir suç olmalıdır.
- Türk vatandaşının işlediği suç Türk kanunlarına göre aşağı sınırı bir yıldan az olmayan hapis cezasını gerektirmelidir.
- Fail Türkiye'de bulunmalıdır.
- Bu suçtan dolayı yabancı ülkede hüküm verilmemiş olmalı ve fail Türkiye'de kovuşturulabilir olmalıdır.

İlk üç koşul olayda gerçekleşmiştir. Son iki koşulun olayda gerçekleşip gerçekleşmediğine ilişkin bilgi yoktur. Onların da gerçekleşmiş olması koşuluyla A'nın Türkiye'de yargılanabilmesi mümkündür.

2. Olayda verildiği çerçevede, işlediği suçlardan dolayı hakkında herhangi bir ceza hukuku işlemi yapılmayan (A) 20.12.2009 Türk vatandaşlığından çıkartılırsa, yukarıda vereceğiniz cevaplarda bir değişiklik olur mu? (10 puan)

Cevap: İşlediği suçlardan dolayı hakkında herhangi bir ceza hukuku işlemi yapılmayan (A) 20.12.2009 Türk vatandaşlığından çıkartılırsa, yukarıdaki soruya verilen yanıtlarda herhangi bir değişiklik olmaz. Çünkü yer bakımından uygulanma noktasında suçun işlendiği tarihte sahip olunan vatandaşlık esas alınmaktadır. Olayda (A) suç teşkil eden eylemlerini 12.12.2009 tarihinde gerçekleştirmiştir. Bu tarihten sonra vatandaşlık durumunda ortaya çıkacak her türlü değişiklik yer bakımından uygulanma bakımından tercih edilecek ilkede herhangi bir farklılığa sebebiyet vermeyecektir. Başka bir anlatımla, vatandaşlığın değiştiği tarih değil, suçun işlendiği tarih esas alınacaktır.

OLAY - 2

(C) varlıklı fakat ileri derecede kanser hastası olan bir iş adamıdır. Son anlarını yaşadığı günlerde tüm yeğenlerini yanında görmek istemiştir. Yeğenlerinden (D) ve (E), amcaları (C)'nin zamanında ailelerine yaptıkları haksızlıklardan dolayı (C)'ye kin beslemektedirler. Amcasının kendini çağırdığını öğrenen (D) hastaneye gider. Aynı zamanda tıbbi raporla akıl hastalığı tespit edilmiş olan (D), hastanede kimsenin odada olmadığı bir anda, bilinci kapalı olarak yatan (C)'nin serumuna öldürücü etkiye sahip dozda ilacı enjekte eder ve odadan ayrılır. (D)'nin hastanede olduğundan habersiz olan (E) de, (D)'nin odadan çıkmasından birkaç dakika sonra

odaya gelir ve (C) ile hiç konuşmadan (C)'nin bağlı bulunduğu solunum cihazının fişini çeker. (D) ve (E)'nin bu eylemlerinden sonra (C) hayatını kaybeder.

3. (D) ve (E)'nin hareketleri ile (C)'nin ölüm neticesi arasında bir nedensellik bağlantısının kurulup kurulamayacağını, en az iki ihtimal üzerinden tartışınız. (10 puan)

Cevap: Ceza hukuku bakımından tipik neticenin sorumluluk doğurması, yapılan hareket ile meydana gelen tipe uygun netice arasında mutlaka nedensellik bağlantısı kurulmasını gerektirir. Nedensellik bağlantısının ortaya konulması hususunda genel – geçer bir yaklaşımın varlığından söz etmek mümkün değildir. Bu konuda öğretide ağırlıklı olarak iki teorisinin varlığından bahsedilebilir. Birinci teori olan şart teorisine göre, neticenin meydana gelme sürecinde yer alan tüm faktörler neticenin meydana gelmesi bakımından eşit değere sahiptir. Diğer bir deyişle, neticenin meydana gelmesi bakımından her koşul nedenseldir (sebepseldir). Şartların her biri, neticenin oluşması bakımından zorunludur. Sebep, tüm bu şartların birleşmesinden meydana gelir. O halde şart, sebebin bir parçasıdır. Eğer bunlardan birinin bulunmaması durumunda şart gerçekleşmiyorsa o şart netice yönünden sebeptir. Sebepler arasında ayırım gözetilmez. Dolayısıyla failin hareketinden önce veya sonra eklenen şartlar da sebep değerini taşır. O halde, normu uygulayan, varsayma dayalı şöyle bir değerlendirme yapmak durumundadır: Hareket yapılmasaydı netice meydana gelmeyecekti ise hareket netice bakımında nedenseldir.

Bu karşılık ikinci teori olan uygun sebep teorisine göre bir hareketin bir neticenin nedeni sayılabilmesi hareketin o neticeyi meydana getirmeye uygun ve elverişli olmasına bağlıdır. Bir neticenin meydana gelmesinde rol oynayan birden çok hareketten nedensel değer taşıyan hareket, neticeyi meydana getirmeye uygun ve elverişli olan harekettir. Uygunluk ve elverişlilik genel yaşam tecrübeleri ve olayların sıklıkla oluş biçimine göre belirlenir.

Bu teorilerden şart teorisi tercih edilecek olursa: olayda verilen bilgiler ışığında gerek (D)'nin gerekse (E)'nin hareketlerinin neticeye sebebiyet verecek nitelikte olduğu, dolayısıyla nedensel olduklarını söylemek mümkündür. Ancak her iki hareketin tek başına nedensel olması yetmemekte, olay kurgusu bakımından aynı neticeye yönelik iki hareketten hangisinin neticeyi gerçekleştirdiği noktasındaki soru işaretinin eylemlerin nedensellik bağlantısı ilişkisinde özellikli durumların ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir. Bu bağlamda iki ihtimali şu şekilde değerlendirmek mümkündür.

- Şayet (E), (C)'nin solunum cihazının fişini çektiğinde aslında havasız kaldığı için değil, bu eylemden hemen önce (D)'nin enjekte ettiği ilaçtan dolayı ölmüşse artık burada (E)'nin davranışındaki nedensel süreç (D)'nin ha-

reketiyle ikinci plana atılmaktadır. Bu bağlamda iki nedensel süreçten (D)'nin hareketiyle oluşan süreç öne geçmektedir. Artık bu durumda (E)'nin davranışı nedensel bir etkiye sahip değildir. Bu durumda şayet (C)'nin ölüm nedeninin (D) tarafından enjekte edilen ilaç olduğu anlaşılırsa, (D) kasten öldürme suçundan (E) ise kasten öldürmeye teşebbüsten dolayı sorumlu olur. Ancak bu iki nedensel süreçten hangisinin ölüme sebebiyet verdiği anlaşılamazsa "şüpheden sanık yararlanır" ilkesi gereğince hem (D) hem de (E) kasten öldürmeye teşebbüsten sorumlu olur.

- Hem (D)'nin hem de (E)'nin davranışlarının tek başına neticeyi gerçekleştirebilme özelliğine sahip olması varsayma dayalı nedensellik durumunun tartışılmasını gündeme getirmektedir. Şart teorisi rezerv' sebebinin düşünülmesini, yani diğer davranış olmasaydı da neticenin gerçekleşeceğinin varsayılmasını kabul etmemektedir. Dolayısıyla (D)'nin veya (E)'nin davranışının tek başına bir varsayma dayalı nedensel seri teşkil ettiği ve bu serinin diğer davranışla kurulan nedensellik bağlantısını kestiği kabul edilemez.
- 4. Bir an için (C)'nin ölüm neticesine (D)'nin enjekte ettiği ilacının neden olduğu kabul edilecek olursa, ortaya çıkan neticenin (D)'ye objektif olarak isnad edilip edilememesinde (D)'nin akıl hastası olmasının herhangi bir etkisi var mıdır? Niçin? (10 puan)

Cevap: C'nin ölüm neticesine (D)'nin enjekte ettiği ilacının neden olduğu kabul edilecek olursa, ortaya çıkan neticenin (D)'ye objektif olarak isnad edilip edilememesinde (D)'nin akıl hastası olmasının herhangi bir etkisi yoktur. Çünkü objektif isnadiyet teorisinde, failden kaynaklanan özel durumlar neticenin faile yüklenmesinde herhangi bir rol oynamaz. Bir netice faile ancak korunmuş olan ve üzerinde tecavüzün gerçekleştiği konu için hukuken yasaklanmış bir risk yaratmış ve bu risk uygun bir netice içinde gerçekleşmişse yüklenebilir. Başka bir ifade ile, fail tipe uygun neticeyi gerçekleştiren hukuken önemli bir tehlike veya risk yaratmışsa neticeden fail sorumlu tutulabilir. Zaten objektif isnadiyet teorisinin nedensellik bağlantısıyla birlikte düşünülmesi ve suçun yapısal unsurlarından tipe uygunluk içerisinde değerlendirilmesi, failin özellikle kusur yeteneğinden kaynaklanan özel sebeplerle ilişkisi olmadığını ortaya koymaktadır. Failin bu gibi özel durumlarının isnadiyete etkisi subjektif isnadiyet çerçevesinde kabul edilmektedir. Bu bağlamda akıl hastası olan bir kimsenin hareket yeteneğine sahip olduğu kabul edilecek olursa, failin (D)'ye objektif olarak isnad edilebileceği söylenebilir.

- 5. (E), (C)'nin solunum cihazının fişini çekmek üzereyken, durumu fark eden temizlik görevlisi (F), görevi olmamasına rağmen bir anda (E)'nin üzerine atlar ve (E)'yi suçüstü yakalar. Bu esnada kaçmaya çalışan (E)'nin ceketini yırtılır. (F)'nin bu davranışını ve (E)'nin ceketinin yırtılmış olmasının bir suça vücut verip vermeyeceğini suçun hukuka aykırılık unsuru çerçevesinde değerlendiriniz (10 puan)

Cevap: (F)'nin, (C)'nin solunum cihazının fişini çekmek üzere olan (E)'yi doğrudan görevi olmasa dahi yakalaması TCK m. 24/1 kapsamında kanun hükmünün yerine getirilmesi hukuka uygunluk sebebi çerçevesinde değerlendirilmelidir. TCK m. 24/1'e göre, kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez. Kanun hükmü, kişiye bir hak veya bir yetki vermiş olabilir. O halde kişiye herhangi bir hak veya yetki veren kanun hükmünün yerine getirilmesi halinde fiil suç oluşturmaz. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus şudur: Kanun hükmünün yerine getirilmesini hakkın icrasından ayıran esas itibarıyla onun görev ya da yetki niteliğinde olmasıdır. O halde kanunun belli kişilere belirli bir davranışta bulunmaları konusunda doğrudan yetki vermesine *kanun hükmünü yerine getirme* denir. Diğer bir deyişle, kanun hükmünü yerine getirme, kanunlarca doğrudan verilen yetkiye bağlı olarak kişilerin öngörülen davranışlarda bulunmalarıdır. O halde örneğin yakalama yapan ve durumu hemen yetkili makamlara haber veren, kişi hürriyetinden yoksun kılma suçunu (TCK m. 193) işlemiş olmaz. Bu açıklamaların ışığında (F)'nin davranışı değerlendirilecek olursa: CMK m. 90, suçüstü halinde herkese faili yakalama görev ve yetkisi vermektedir. Bu anlamda (F), doğrudan görevi olmasa bile, suç işlemekte olan (E)'yi suçüstü halinde CMK m. 90'dan kaynaklanan genel yetki ile yakalayabilir. Her ne kadar (E)'nin kişi hürriyeti kısıtlansa ve TCK m. 109'de düzenlenen kişiye hürriyetinden yoksun kılma suçunun tipe uygun eylem unsuru gerçekleşmiş bile olsa, TCK m. 24/1'den hareketle CMK m. 90'daki yetkiyi kullanma hukuka uygun olduğundan herhangi bir suç oluşmaz.

METİN SORULARI

1. Aşağıdaki suçları birer cümleyle tanımlayıp birer örnek veriniz ve hangi tasnif grubunda (harekete göre / neticeye göre) yer aldıklarını belirtiniz (20 puan).
 - A) **Zarar suçu:** Suç tipinde belirtilen hareketin yöneldiği konuda bir zarar neticesi meydana getiren suça zarar suçu denir. Neticeye göre suçlar kategorisinde yer alan bu suça hırsızlık, kasten öldürme veya mala zarar verme suçları örnek gösterilebilir.
 - B) **Bağlı hareketli suç:** Suçun ne şekilde işleneceğinin kanunda sınırlayıcı şekilde düzenlendiği suçlara bağlı hareketli suç denir. Hareketin önemine göre suçlar kategorisinde yer alan bu suçlara örnek olarak irtikap suçu verilebilir.
 - C) **İhmali suç:** Failin kanundan, sözleşmeden veya ön gelen tehlikeli hareketinden kaynaklanan yükümlülüklerini bilerek yerine getirmeyerek sebebiyet vermiş olduğu suçlara ihmali suç denir. Hareketin şekline göre suçlar kategorisinde yer alan bu suçlara örnek olarak suçu bildirme suçu verilebilir.
 - D) **Ani suç:** Neticenin devam etmeyip hareketin icrasıyla birlikte sona erdiği suçlara ani suç denir. Neticeye göre suçlara kategorisinde yer alan bu suçlara örnek olarak hakaret suçu verilebilir.

2. Kastın çifte fonksiyonu kavramını kısaca açıklayınız (10 puan).

Cevap: Özellikle Alman öğretisinde savunulan kastın çifte fonksiyonu görüşüne göre kast bir yönüyle bir davranış şekli (tipikliğe dahil olan kast) diğer yönüyle ise kusur şeklidir. Ancak kastın çifte fonksiyonu işlevsel olduğu tek durum, hukuka uygunluk sebebinin koşullarında yanılma halidir. Bu durumda tipikliğe dahil olan kast mevcut olmasına rağmen, kusur şekli olan kast gerçekleşmemiştir. Örneğin aslında mevcut olmayan bir saldırana karşı meşru savunma kapsamında kendisini korumak için hareket eden failin tipikliğe dahil olan kastı vardır ancak kusur şekli olarak kasıtlı hareket etmemiştir. Bunun dışındaki diğer durumların tamamında tipikliğe dahil olan kastın varlığı aynı zamanda kusur şekli olan kastın da varlığı anlamına gelir.

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ
CEZA GENEL HUKUKU
II. ARA SINAV SORULARI

CEVAP ÇİZELGESİ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
B	☐	☒	☒	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐
C	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☒
D	☒	☐	☐	☒	☐	☐	☒	☒	☐	☐
E	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐

Açıklamalar: Sınav süresi 1 saattir. Ayrıca cevap kağıdı verilmeyecektir. Test soruları 5'er puan, olay soruları 20'er puan, yorum sorusu ise 10 puandır. Olay sorularında cevaplarınızın gerekçeli olmasına özen gösteriniz. Tükenmez kalem kullanınız. Yazınızın okunaklı olmasına özen gösteriniz. Başarılar dileriz.

TEST SORULARI

1. Ahmet, kardeşinin düğünü esnasında aldığı alkolün de etkisiyle ruhsatlı silahıyla havaya dört el ateş etmiştir. Beşinci kez tetiğe bastığında silah ateş almaz. Silahın tutukluk yaptığını düşünen Ahmet silahı kontrol ederken bir anda silah ateş alır ve karşıda oturmakta olan en yakın arkadaşı Bülent'i yaralar. Hastaneye kaldırılan Bülent, kurtulamaz ve hayatını kaybeder.

Buna göre Ahmet'in ceza sorumluluğu ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi doğrudur?

- A) Kusur yeteneği icra hareketlerinin gerçekleştiği anda mevcut olmalıdır. Ahmet ise, Bülent'in ölüm neticesini doğuran eylemi gerçekleştirirken alkollüdür. Dolayısıyla Ahmet'e bir ceza sorumluluğu yüklenemez.
- B) Olayda ilk aşamada yaralanan Bülent, hastaneye kaldırıldığında öldüğünden dolayı, burada neticesi sebebiyle ağırlaşan bir suç söz konusudur.
- C) Ahmet düğün ortamında kalabalığa rağmen silahını kullandığı için, ortaya çıkan ölüm neticesi bakımından olası kastla hareket ettiği kabul edilmelidir.
- D) Ahmet düğün ortamında kalabalığa rağmen silahını kullandığı için ve fakat ortaya çıkan ölüm neticesini istemediği için bilinçli taksirle hareket etmiş sayılmalıdır.
- E) Bülent Ahmet'in en yakın arkadaşıdır ve Ahmet Bülent'in ölümüne taksirle sebebiyet vermiştir. Dolayısıyla ortaya çıkan netice Ahmet açısından, Bülent'le kişisel ilişkisinin yoğunluğu nedeniyle cezalandırılmayı gereksiz kılacak bir mağduriyet doğduğundan Ahmet'e ceza verilmez (TCK m. 22/6).
2. Aşağıdaki eylemlerden hangisi bir hukuka uygunluk sebebi içinde değerlendirilemez?
- A) Bir gazetecinin Belediye'deki yolsuzluk iddialarını haber yaparak "Belediyede rüşvet trafiği iddiası" başlığıyla gazetede yayımlaması.
- B) Emniyet amirinin oturma eylemi yapan uyarı yapılmaksızın doğrudan maddi güç kullanılması yönündeki emrinin ifası
- C) Kocası tarafından sokak ortasında dayak yiyen bir kadını kurtarmak için yoldan geçen birinin kocaya müdahalede bulunması
- D) Hekimin bir zorunluluk bulunmasa dahi hastanın rızasıyla estetik operasyon yapması.
- E) Bir boşanma davası esnasında davacı avukatının, davalının iffetsizce bir yaşam sürdüğünü iddia ederek, ortak çocuklarının velayetini davacıya talep etmesi.

3. Recep, aralarında husumet bulunan Bekir'i evinin çıkışında silahla vurarak öldürmeyi planlar ve evin 20 metre uzağında gizlenir. Bekir evden çıktığını görünce silahını ateşler ve Bekir'i vurur ancak Bekir henüz ölmeden yaptığından pişman olarak onu hastaneye götürmeye karar verir. Hastane yolunda polis çevirmesiyle karşılaşınca yakalanacağı korkusuyla bir anda telaşa kapılır ve Bekir'i araçtan indirerek yol kenarına bırakır. Aşırı kan kaybeden Bekir bırakıldığı yol kenarında ölür.

Buna göre Recep'in ceza sorumluluğu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Bekir, Recep'in onu yol kenarına bırakması ile kan kaybından öldüğü için ortada ihmâl suretiyle kasten öldürmeden sorumludur.
- B) Recep icra hareketlerini gerçekleştirdiği için kasten öldürme eyleminden sorumludur.
- C) Recep neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralamadan sorumludur.
- D) Recep öldürme kastıyla ateş ettikten sonra Bekir henüz ölmeden yaptığından pişman olarak onu hastaneye götürme iradesini gösterdiği için gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlanır.
- E) Recep, kapıldığı korkunun ve telaşın etkisiyle Bekir'i arabadan indirip hastaneye götürmediği için herhangi bir ceza sorumluluğu yoktur.
4. 'Sanığın, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmen olarak atanmamasına tepki olarak Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu olan Atatürk'ün iki ilköğretim Okulu bahçesinde bulunan büstlerini sekiz gün arayla ikişer kez ve peşinden ilçe merkezindeki meydanda bulunan büstünün boyanması eylemlerinin yakın tarihlerde aynı suç işleme kararı altında işlenmesi nedeniyle _____ olarak kabulü gerekir (11. CD 06.04.2006, 501/2735)' şeklinde verilen kararda boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?
- A) Mütemadi suç
- B) Fikri ıçtım
- C) Bileşik suç
- D) Zincirleme suç
- E) Gerçek ıçtım

5. Aşağıdakilerin hangisinde geçici bir nedenin ceza sorumluluğuna etkisinden bahsedilemez?

- A) Uyum-gezer bir kişinin değerli bir vazoyu kırması.
- B) Uyku problemi yaşayan bir şoförün seyir halinde gördüğü halüsinasyonun etkisiyle kaza yapması.
- C) Hipnotize edilen bir kişinin telkinler doğrultusunda hırsızlık yapması.
- D) Ateşli hastalığının etkisiyle hakaret eden kişi.
- E) Ameliyat sonrası narkozun etkisiyle hemşireye cinsel tacizde bulunan kişi

6. Aşağıdakilerden hangisi meşru savunma ile zorunluluk hali arasındaki farklardan biri değildir?
- A) Meşru savunma halinde saldırı, zorunluluk halinde tehlike söz konusudur.
- B) Meşru savunma bir hukuka uygunluk nedenidir, zorunluluk hali ise kusurluluğu ortadan kaldıran bir haldir.
- C) Meşru savunma ile ilgili mahkeme ceza verilmesine yer olmama kararı verirken, zorunluluk halinde ise beraat kararı verir.
- D) Meşru savunmanın kaynağının bir insan davranışı oluştururken zorunluluk halinde kaynak bir hayvan davranışı olabileceği gibi bir doğa olayı da olabilir.
- E) Zorunluluk halinde tehlikeye bilerek neden olmama koşulu açık olarak aranırken, meşru savunmada böyle bir unsur aranmamaktadır.
7. Neticesi sebebiyle ağırlaşan suçlarla ilgili aşağıdaki bilgilerin hangisi doğrudur?
- A) Neticesi sebebiyle ağırlaşan suçların bir diğer adı kastın aşılması suretiyle işlenen suçlardır.
- B) İlk yapılan hareketle ağırlaşan netice arasında nedensellik bağı aranmak zorunda değildir.
- C) Neticesi sebebiyle ağırlaşan suçlarda gerçekleştirilen fiil neticesinde kastedilenden başka herhangi bir neticenin doğması yeterlidir.
- D) Neticesi sebebiyle ağırlaşan suçlarda failin, ortaya çıkan daha ağır veya başkaca bir neticenin dolaylı en az taksir düzeyinde kusuru olması gerekmektedir.
- E) Neticesi sebebiyle ağırlaşan suçlara teşebbüs mümkün olduğu gibi gönüllü vazgeçme hükümlerinin de işletilebileceği söylenebilir.
8. Tekerrüre ilişkin aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?
- A) Sırf askeri suçlarla diğer suçlar arasında tekerrür hükümleri uygulanmaz.
- B) Kasten işlenen suçlarla taksirli suçlar arasında tekerrür hükümleri uygulanmaz.
- C) Fiili işlediği sırada 18 yaşını doldurmayanlar hakkında tekerrür hükümleri uygulanmaz.
- D) Genel ve özel af tekerrür hükümlerinin uygulanmasını engeller.
- E) Şikayetten vazgeçme ve feragat hallerinde artık bir mahkumiyet bulunmayacağından tekerrürü söz konusu olmaz.
9. Para cezalarının belirlenmesinde TCK tarafından kabul edilen yöntem aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Maktu para cezası B) Alt ve üst sınırları belirlenmiş para cezası
- C) Nisbi para cezası D) Takdiri para cezası E) Gün para cezası
10. Aşağıdakilerden hangisi eşya müsaderesinin koşulları arasında sayılmaz?
- A) Müsadere edilebilecek bir eşya olmalı.
- B) İyiniyetli üçüncü kişilere ait olmamalı.
- C) Kasten yada taksirle bir suçun işlenmesinde kullanılmalı veya işlenmesine tahsis edilmeli.
- D) Eşya suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanmışsa, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olmalı.
- E) Müsadere uygulaması işlenen suça göre daha ağır neticeler doğurmamalı.

OLAY SORULARI

1. Kordon'da sevgilisi Leyla ile yürüyüş yapan Nihat, Leyla'yı öper. Bu esnada orada yürüyüş yapmakta olan Kamil, Nihat ve Leyla'ya seslenerek "*Burada öpüşmeye utanmıyor musunuz? Eşek kadar olmuştunuz ama adam olamamışsınız.*" şeklinde müdahale eder. Bunun üzerine öfkelenen Nihat Kamil ile tartışır ve tartışma sonucunda ruhsatlı silahıyla Kamil'e iki el ateş eder. Kurşunlardan biri Kamil'e diğeri ise denizden geçmekte olan vapurdaki Zeynep'e isabet eder. Olay sonucunda her ikisi de ölür. Meydana gelen ölüm neticelerinden dolayı Nihat'ın ceza sorumluluğunu tartışınız.

Cevap: Nihat'ın ceza sorumluluğunu her bir ölüm neticesi üzerinden değerlendirmek gerekirse; Kamil Nihat ve sevgilisi Leyla'ya hitaben "*Burada öpüşmeye utanmıyor musunuz? Eşek kadar olmuştunuz ama adam olamamışsınız.*" demiştir. Buna öfkelenen Nihat da tartışma sonrası Kamil'i öldürmüştür. Burada Nihat'ın kasten öldürme suçunu işlediği noktasında bir şüphe yoktur. Ancak Kamil'in tartışmadan önce sarf ettiği ifadelerin, Nihat'ın kusurluluğuna bir etkisinin olup olmayacağı tartışılmalıdır. Olayda Kamil'in kullandığı ifade hakaretamiz bir ifade olup, Nihat'ta bir öfkenin ortaya çıkmasına neden olmuş, Nihat tarafından gerçekleştirilen eylem de bu öfkenin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda TCK m. 29'da düzenlenen haksız tahrik kurumunun uygulanabilirliği söz konusu olacaktır. Haksız fiilin koşulları sayılacak olursa;

- tahriki teşkil eden bir haksız fiilin varlığı,
- bu haksız fiilin bir hiddet veya şiddetli elem meydana getirmesi,
- işlenen suçun bu hiddet veya şiddetli elemin etkisinde işlenmesi,
- tepki niteliğindeki suçun haksız fiili işleyen kişiye karşı gerçekleştirilmesi.

Bu çerçevede; Kamil'in kullandığı ifadenin haksız bir fiil olması, bu haksız fiilin Nihat'ta bir hiddete neden olması, işlenen suçun bu hiddetin etkisiyle gerçekleşmesi ve suçun haksız fiil sahibi Kamil'e karşı ilenmesi, Nihat lehine kusurluluğu etkileyen bir hal olarak haksız tahrik hükmüne başvurulabileceği sonucunu ortaya koymaktadır.

Vapurda seyahat eden Zeynep'in vurularak ölmesinde de, Nihat'ın esas itibarıyla Kamil'i hedef aldığı ve fakat hedefte sapma sonucu Zeynep'i vurduğu söylenebilir. Bilindiği üzere hedefte sapma bir hata türü olarak kabul edilmediği için iştirak hükümleri çerçevesinde hareket etmek gerekmektedir. Bu bağlamda öncelikle bu netice bakımından kasten mi yoksa taksirle mi hareket edildiği ortaya konulmalıdır. Nihat'ın Zeynep'i bilerek ve isteyerek öldürmediği ve somut olayın verilmiş tarzı bakımından da bu neticeyi öngördüğüne ilişkin herhangi

bir emarenin söz konusu olmadığından Nihat'ın Zeynep'i taksirle öldürme suçundan sorumlu olacağı söylenebilir. Bu durumda Nihat'ın aynı suç işleme kararıyla Kamil'e arka arkaya iki el ateş ettiği ve fakat bunun tek bir fiil olarak kabul edilmesi gerektiği gözetildiğinde, ortada tek bir fiille birden fazla farklı suçun (kasten öldürme ve taksirle öldürme) işlenmesi hali söz konusu olacaktır. Dolayısıyla Zeynep'in ölümüyle gerçekleşen hedefte sapma haline iştirak hükümleri çerçevesinde getirilecek çözümde TCK m. 44'de düzenlenen fıkri içtima esas alınmalıdır. Buna göre Nihat tek bir fiille (=hareketle) gerçekleştirdiği farklı suçlardan, yani kasten öldürme ve taksirle öldürme suçlarından, daha ağır cezaı gerektiren kasten öldürme suçundan cezalandırılır.

2. Hırsızlık yapmak için girdikleri dükkânda yer alan kasayı Emre ve Salih dışarı çıkarırlar. Daha sonra kasayı açamayınca tanıdıkları tornacı Cevdet'ten yardım isterler. Cevdet'e kasanın kendilerine ait olduğunu ancak anahtarı kaybettiklerini ve açarsa kendisine yüklü miktarda para vereceklerini söylerler. Cevdet kasayı açmayı denese de başarılı olamaz. Bu sırada Cevdet'in çalıştığı atölyenin şefi olanlardan haberdar olarak polise haber verir ve üçünün de olay yerinde kasayı açmadan yakalanmasını sağlar. Somut olayda verilen bilgiler ışığında Emre, Salih ve Cevdet'in ceza sorumluluklarını tartışınız.

Cevap: Olayda Emre ve Salih gerçekleştirmeyi planladıkları hırsızlık suçunu açısından birlikte fail konumundadırlar. Çünkü her ikisi de aynı suç işleme kararı çerçevesinde hırsızlık suçunun kanuni tanımında yer alan fiilleri birlikte gerçekleştirmişlerdir. Bu nedenle hem Emre hem de Salih suçun faili kabul edilirler. Ancak Emre ve Salih her ne kadar hırsızlık suçunun icra hareketlerini tamamlamış olsalar da, hırsızlık suçunun neticesi doğmamıştır. Çünkü Salih ve Emre kasanın içindeki paraları almak için kasayı dükkân dışına çıkarmışlar, kasayı açamamışlar, bunun üzerine Cevdet'i çağırarak kasayı açtırmaya çalışmışlar ve nihayet kasayı açmadan yakalanmışlardır. Bu bağlamda hırsızlık suçunun neticesinin gerçekleşmemiş olduğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla Salih ve Emre'nin hırsızlık suçuna teşebbüsten sorumlu olacaklardır. TCK m. 35'te düzenlenen suça teşebbüsün şartları şöyledir:

- Ön Şart: Suç tipinin teşebbüse elverişli olması
- Suç işleme kastının varlığı (Suç, kasten işlenen suçlardan olmalıdır)
- Suçun icrasına elverişli hareketlerle doğrudan doğruya başlamak
- Failin işlemeyi kastettiği suçu elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaması.

Bu koşullar göz önünde bulundurulduğunda Emre ve Salih'in teşebbüse elverişli ve kasten işlenebilen bir suç olan hırsızlık suçunun icra hareketlerine doğrudan doğruya başladıkları, icra hareketlerini tamamladıkları ancak neticeyi

gerçekleştiremedikleri görülmektedir. Bir suçun tamamlanmasının icra hareketleriyle birlikte neticenin de gerçekleşmiş olması anlamına geldiği düşünüldüğünde, olayda polis baskınıyla yani faillerin elinde olmayan bir nedenle suçun tamamlanamadığı söylenebilir. Bu nedenle birlikte fail olan Salih ve Emre hırsızlık suçuna teşebbüsten sorumlu olacaklardır.

Cevdet'in konumuna gelinecek olursa; Cevdet, Salih ve Emre tarafından kasanın kendilerine ait olduğu hususunda aldatıldığı ve suça iştirak iradesine sahip olmadığı için kendisine bir cezai sorumluluğun yüklenemeyeceği söylenebilir. Burada Cevdet, Salih ve Emre tarafından suçun işlenmesi adına bir araç olarak kullanılmıştır.

YORUM SORUSU

TCK m.27/2: *"Meşru savunmada sınırın aşılması mazur görülebilecek bir heyecan, korku veya telaştan ileri gelmiş ise faile ceza verilmez."*

Yukarıdaki kanun hükmünü ana hatlarıyla kısaca açıklayınız.

Cevap: 5237 s. TCK meşru savunma bakımından sınırın korku, panik ya da heyecan nedeniyle aşılması durumuna ilişkin bir düzenleme getirmiştir. Buna göre *"meşru savunmada sınırın aşılması mazur görülebilecek bir heyecan, korku veya telaştan ileri gelmiş ise faile ceza verilmez"* (m. 27/2). Öncelikle meşru savunmada sınırın aşılmasından söz edebilmek için meşru savunmanın bütün şartları ile birlikte bulunması gerekir. Eğer olayda bir hukuka uygunluk sebebi olarak meşru savunma mevcut değilse, sınırın aşıldığından da bahsedilemez. Meşru savunmada sınırın heyecan, korku veya telaşla aşılmasına ilişkin m. 27/2'nin uygulanması bakımından sınırın kasten ya da taksirle aşılmış olup olmaması önemli değildir. Burada failin ruhsal hali yani subjektif bir durum söz konusu olduğundan bu şekildeki ruhsal karışıklığın failin kusur yeteneğini ortadan kaldırdığı söylenmelidir.

Nitekim CMK m. 223/3-c'ye göre *"meşru savunmada sınırın heyecan, korku ve telaş nedeniyle aşılması halinde kusurun bulunmaması nedeniyle ceza verilmesine yer olmadığına"* karar verilecektir. Bu durumda artık fail meydana gelen neticeden sorumlu tutulamaz. Örneğin, saldırıya uğrayan kişi korku ve panikle eline geçirdiği ilk alet olan tabancayla saldırgana birkaç el ateş etmiş olsa faile ceza verilmeyecektir. Ancak heyecan, korku ya da telaşın mazur görülebilecek nitelikte olması gerekir. TCK'nın getirdiği bu düzenleme cebir, şiddet, tehdit gibi subjektif isnadiyeti kaldıran yeni bir sebep olarak kabul edilebilir. Heyecan, korku ya da telaşın ne zaman mazur görülebilecek nitelikte olduğu somut olaya göre hâkimce belirlenmelidir.

Esasen bu yönüyle de söz konusu halin kusuru kaldırarak azaltarak bir *"mazerete sebebi"* olduğu da vurgulanmış olmaktadır.

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ
CEZA GENEL HUKUKU FİNAL SINAVI SORULARI

Açıklamalar: Sınav süresi 90 dakikadır. Test soruları, metin soruları ve karar tahlili soru kağıdı üzerine yapılacaktır. Olay soruları için ise sadece tek cevap kağıdı kullanılacaktır. Sorular için belirlenen puanlama, her soruda belirtilmiştir. Tükenmez kalem kullanmaya ve yanıtlarınızın gerekçeli, ifadelerinizin düzgün olmasına özen gösteriniz. Başarılar dileriz.

CEVAP ÇİZELGESİ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A	•	○	○	○	○	○	○	○	○	○
B	○	○	•	○	○	•	○	•	○	○
C	○	○	○	○	○	○	•	○	○	•
D	○	•	○	•	○	○	○	○	•	○
E	○	○	○	○	•	○	○	○	○	○

TEST SORULARI (30 Puan)

1. Aşağıdakilerden hangisi Anayasa m. 38'de açıkça düzenlenmiş güvencelerden biri değildir?
 - A) Kusursuz suç ve ceza olmaz.
 - B) Kanunsuz ceza ve güvenlik tedbiri konulamaz.
 - C) Uluslararası Ceza Divanı'na taraf olmanın gerektirdiği yükümlülükler hariç olmak üzere vatandaş, suç sebebiyle yabancı bir ülkeye verilemez.
 - D) Kimseye genel müsadere cezası verilemez.
 - E) Ceza sorumluluğu şahsıdır.
2. Ceza hukuku kurallarının zaman bakımından uygulanmasına ilişkin ilkelerden biri de derhal uygulanma ilkesidir. Bu ilkeye göre bir kanun hükmü yürürlüğe girdiği anda lehe olup olmadığına bakılmaksızın derhal uygulanır. Kural olarak infaz rejimine ilişkin hükümler için derhal uygulanma ilkesi geçerlidir. Aşağıda verilen kurumlardan hangisi/ hangileri bu açıklama bakımından istisnai nitelik taşır?
 - I. Koşullu salıverme
 - II. Kısa süreli hapis cezası yerine seçenек yaptırımlara başvurma
 - III. Adli para cezasının ertelenmesi
 - IV. Tekerrür
 - V. Genel Af

A) Yalnız I B) I, III, IV C) II, IV, V D) I, IV E) III, V
3. İsrail'in uluslararası sularda Mavi Marmara gemisine gerçekleştirdiği askeri müdahale sonucu gemide bulunan İtalyan vatandaşı Silvio ve Türk vatandaşı Nihat yaralanmışlardır. Bu olay sonrası Silvio ve Nihat Türkiye'de müdahaleyi gerçekleştiren İsrail askerleri aleyhinde TCK'nın ilgili hükümleri çerçevesinde şikayette bulunmuşlardır. Şikayeti değerlendiren C.Savcılığı, TCK'nın yer bakımından uygulanmasına ilişkin aşağıdaki ilkelerden hangisine/ hangilerine göre hareket etmelidir?
 - A) Müdahale uluslararası sularda gerçekleştiğinden TCK hükümlerine başvurulamaz.
 - B) Mavi Marmara'nın Türk bandralı bir gemi olduğu kabul edilirse, müdahalenin yapıldığı yer de göz önünde bulundurulduğunda Silvio ve Nihat'ın şikayetlerinde mülkiyet ilkesi gereğince hareket etmelidir.
 - C) Silvio İtalyan vatandaşı olduğundan mağdura göre şahıslık, Nihat Türk vatandaşı olduğundan mülkiyet ilkesine göre hareket etmelidir.
 - D) Müdahale uluslararası sularda gerçekleştiğinden ve Silvio İtalyan vatandaşı olduğundan evrensellik ilkesine göre, aynı gemide bulunan Nihat içinse mağdura göre şahıslık ilkesine göre hareket edilmelidir.
 - E) Uluslararası suların kendine özgü statüsü olduğundan ve bu suların güvenliği uluslararası hukuk tarafından sağlandığından evrensellik ilkesi gereğince hareket edilmelidir.

4. Aşağıdaki suçlardan hangisi niteliğine göre diğerlerinden farklıdır?
- A) Tek hareketli suçlar
 - B) Birleşmiş hareketli suçlar
 - C) Seçimlik hareketli suçlar
 - D) Serbest hareketli suçlar
 - E) Bölünebilen hareketli suçlar
5. Aşağıda verilen bilgilerden hangisi doğrudur?
- A) Kusur yeteneği hareketin yapıldığı zaman mevcut olmalıdır. Bu nedenle kusur yeteneğinin söz konusu olmadığı bir durumda hareket yeteneğinden bahsedilemez.
 - B) Taksirli bir hareket sonucu neden olunan netice: failin, kişisel ve ailevi durumu bakımından bir cezanın verilmesini gereksiz kılacak derecede mağdur olmasına yol açmışsa, bu netice dolayısıyla faile ceza verilir verilmemesine hakim takdir yetkisini kullanarak karar verir.
 - C) TCK 54 2'ye göre; çalınan uç çuval unun ekmek yapılarak tüketilmesi halinde, çalınan unların değeri kadar paranın failden alınması kaim değerın müsadereğine bir örnek teşkil eder.
 - D) Hapis cezası ertelenmiş fail kendisi için öngörülen denetim süresi içerisinde kasıtlı bir suç işlememişse, denetim süresinin sonunda hakkında verilen ve ertelenen mahkumiyet kararı ortadan kalkar.
 - E) Zincirleme suç hükümlerinin uygulanabileceği bir durumda, fail ilk suçu işlemiş ve fakat ikinci suçu işlerken yakalanmışsa, ikinci suç teşebbüs aşamasında kalmış sayılır. Ancak fail tamamlanmış suça göre cezalandırılır.
6. Kısa süreli hapis cezasının seçenek yaptırımlardan birine çevrilmesi ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
- A) Seçenek yaptırımlardan birine çevrilecek cezanın en fazla bir yıllık hürriyeti bağlayıcı hapis cezası olması gerekmektedir.
 - B) Şayet suç tanımında hapis cezası ile adli para cezası seçenek yaptırım olarak düzenlenmişse, mahkeme adli para cezası dışında başka bir seçenek yaptırıma başvuramaz.
 - C) Seçenek yaptırıma hükmeden mahkeme; söz konusu yaptırımın yerine getirilmesinin, hükümlünün elinde olmayan nedenlerle imkansız olduğuna karar verirse başka bir seçenek yaptırıma hükmedebilir.
 - D) Otuz gün ve daha az hapis cezasına hükümlü olduğu takdirde, mahkeme bu cezayı seçenek bir yaptırıma çevirmek zorundadır.
 - E) Suç tanımında hapis cezası ile adli para cezası seçenek yaptırım olarak düzenlenmişse ve hapis cezasına hükmedilmişse, mahkeme artık bu cezayı adli para cezasına çeviremez.

7. Aşağıdakilerden hangisi dava zamanasını kesen sebeplerden biri değildir?
 - A) Suç ile ilgili olarak iddianame düzenlenmesi.
 - B) Şüphelinin savcı huzurunda ifadesinin alınması
 - C) Şüpheli veya sanığın yakalanması
 - D) Şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararının verilmesi
 - E) Sanık hakkında mahkumiyet kararı verilmesi

8. Aşağıdakilerden hangisi hükmolunan cezadan mahsup edilmesi gereken süreler arasında sayılmaz?
 - A) Tutuklulukta geçen süre
 - B) Turt dışına çıkma yasağının uygulandığı süre
 - C) Gözetiminde geçirilen süre
 - D) Adli kontrol bağlamında alkol bağımlılığı nedeniyle tedavi amacıyla hastanede geçirilen süre
 - E) Gözlem altında geçirilen süre

9. Aşağıdaki kurum – koşul eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?
 - A) Hapis cezasının ertelenmesi – daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkum edilmemiş olmak.
 - B) Dolayısıyla faillik – bir suçun işlenmesinde bir başkasının araç olarak kullanılması.
 - C) Kaim değer musaderesi – müsadereye tabi eşya veya malvarlığı değerlerine el konulamaması veya bunların mercine teslim edilememesi
 - D) Fikri ıptima – tek bir fülle birden fazla suç işlenmesi
 - E) Teşebbüs – failin işlemeyi kastettiği suçu elinde olmayan bir nedenle tamamlayamaması

10. Aşağıdakilerden hangisi takdiri indirim sebebi kapsamında göz önünde bulundurulması gereken hususlardan biri değildir?
 - A) Failin fiilden sonraki davranışları
 - B) Failin sosyal ilişkileri
 - C) Failin vatandaşlığı
 - D) Failin yargılama sürecindeki davranışları
 - E) Failin geçmişi

METİN SORULARI

1. Temel ceza kavramını tanımlayınız ve TCK m. 61/1'e göre temel cezanın belirlenmesinde göz önünde bulundurulması gereken hususlardan dört tanesini yazınız (8 Puan).

Cevap: Somut olayın işleniş tarzına göre, o olaya uygulanacak suç tipi için belirlenen alt ve üst sınırları içerisinde belirlenen somut cezaya temel ceza denir. Temel cezanın belirlenmesinde göz önünde bulundurulacak unsurlardan dört tanesini şöyle ifade etmek mümkündür:

- a) Suçun işleniş biçimini,
- b) Suçun işlenmesinde kullanılan araçları,
- c) Suçun işlendiği zaman ve yeri,
- d) Suçun konusunun önem ve değeri.

2. Aşağıda verilen fıkra hükümlerinde boş bırakılan yerleri doldurunuz (7 Puan).

a) TCK m. 51/1 (Hapis Cezasının Ertelenmesi): İşlediği suçtan dolayı _____ veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada _____ yaşını doldurmamış veya _____ yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından _____.

Cevap: Yukarıdaki soruda boş bırakılan yerlere sırasıyla; "iki yıl", "on sekiz", "altmış beş", "üç yıl" ifadeleri getirilmelidir.

b) TCK m. 18/1 (Geri verme): _____ işlenen veya işlendiği iddia edilen bir suç nedeniyle hakkında _____ başlatılan veya mahkûmiyet kararı verilmiş olan bir yabancı, talep üzerine, kovuşturmanın yapılabilmesi veya hükmedilen _____ amacıyla geri verilebilir.

Cevap: Yukarıdaki soruda boş bırakılan yerlere sırasıyla: "Yabancı bir ülkede", "ceza kovuşturması", "cezanın infazı" ifadeleri getirilmelidir.

OLAY SORULARI

OLAY - A

Balıkesir'de işletilen bir maden ocağında, üretim hacmini arttırmak için yeni bir galeri açılmasına karar verilir. Bu konuda gerekli ön çalışmaları tamamlayan sorumlu maden mühendisi Mehmet, yeni galeri için en uygun yeri tespit ederek 20 işçiyle birlikte yerin 350 metre altındaki bölgeye ulaşır. Bu esnada yapılan grizu ölçümünde sınır seviyesinde bir yoğunluk tespit edilmesine rağmen Mehmet; işçiler arasında kendisini madeni işleten Şirketin yönetimine almayan ve bu nedenle kendisine kin beslediği Temel'in yeğeni Dursun'un da

bulunmasını fırsat bilerek ve gerçekleşecek bir patlamada Dursun'un da ölme ihtimalini düşünerek çalışmalara devam edilmesi talimatını verir. Çalışmanın henüz başlarında bir patlama gerçekleşir. Patlamanın etkisiyle aralarında Dursun'un da bulunduğu 3 işçi yaşamını yitirir. Patlamadan kurtulan işçilerden Rıfki yeni bir patlama olma riskinden dolayı olay yerinden uzaklaşmak için mağara önündeki arkadaşı Samet'i iterek asansöre ulaşır. Fakat yere düşen Samet başını çarparak baygınlık geçirir ve daha sonra gazın etkisiyle hayatını kaybeder. Bu esnada bir üst galerideki çalışmaları kontrol eden mühendis Mehmet patlamayı duyar ve asansöre yönelir. Bu esnada kurtulan işçilerden Mahmut, elindeki kazmayla Mehmet'in üstüne yürür ve *"Bizi göz göre göre ölüme nasıl gönderirsin"* bağırmaya başlar. Mahmut'un kendisine bir zarar vereceğinden endişelenen ve paniğe kapılan Mehmet elindeki sivri demiri Mahmut'a doğru savurur. Fakat demir Mahmut'un göğsüne saplanır. Demiri Mahmut'un göğsünden çıkararak bir bezi kanayan yaraya tampon yapmaya çalışan Mehmet, gelmekte olan yardım ekiplerinin sesini duyar ve *"çaten yardım ekipleri geliyor, Mahmut'u kurtarırlar, onlar geldiğinde ben burada olmamalıyım"* diyerek inlemekte olan Mahmut'u orada bırakarak maden ocağından ayrılır. Fakat ekipler doğrudan patlamanın yaşandığı galeriye yöneldiklerinden Mahmut'u görmezler ve Mahmut da kan kaybından yaşamını yitirir.

1. Maden ocağında 3 işçinin ölümüyle sonuçlanan grizu patlamasından dolayı sorumlu maden mühendisi Mehmet'in ihmali davranışı nedeniyle cezalandırılması mümkün müdür? Yanıtınız olumsuzsa nedenini, olumluysa ortaya çıkan neticeleri suçların iştiraki hükümleri çerçevesinde tartışınız (10 Puan).

Cevap: Maden ocağında 3 işçinin ölümüyle sonuçlanan grizu patlamasından dolayı sorumlu maden mühendisi Mehmet'in ihmali davranışı nedeniyle cezalandırılması mümkündür. Çünkü sorumlu maden mühendisi olan Mehmet, gerekli ölçümleri yaptıktan sonra sınır seviyesindeki grizu yoğunluğunu tespit ettiğinde derhal çalışmayı durdurmalıydı. Ancak mevcut patlama tehlikesini önleme yükümlülüğünün gereklerini kasten yerine getirmeyerek, olası bir patlamada Dursun'un ölme ihtimalini de göz önünde bulundurarak tepkisiz kalmış ve patlamanın gerçekleşmesine neden olmuştur. Nitekim patlama sonucu Dursun ve iki işçi ölmüştür. Bu bağlamda sorumlu maden mühendisi Mehmet'in kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesi suçundan cezalandırılabileceği (TCK m. 83) söylenmelidir.

Ölüm neticeleri tipikliğin subjektif unsuru açısından değerlendirildiğinde, her üç ölüm neticesi açısından kasten hareket edildiği görülmektedir. Ancak Mehmet'in ihmali davranışı doğrudan Dursun'un ölüm neticesine yönelik olduğundan Dursun açısından doğrudan kast söz konusudur. Bunun yanında; Mehmet tarafından, gerçekleşen neticenin (patlama neticesinin) Dursun dışında diğer işçilerin ölmelerine neden olabileceğinin objektif olarak öngörülebileceği ve

fakat buna rağmen söz konusu ölüm tehlikesine kayıtsız kalındığı için de, ölen diğer iki işçi için olası kastla hareket edildiği kabul edilmelidir.

Mehmet'in ihmali davranışı nedeniyle cezalandırılabileceği ortaya konulduktan sonra, ortaya çıkan 3 ölüm neticesi suçların içtimaı hükümleri çerçevesinde değerlendirilecek olursa; ortada aynı suçun (kasten öldürme) birden fazla kişiye (3 kişiye) tek bir fiile işlenmesi durumu mevcuttur. Bu durum, ilk bakışta TCK m. 43'2'de düzenlenen aynı neviden fikri içtima müessesesini çağrıştırmaktadır. Ancak TCK m. 43'3'de kasten öldürme, kasten yaralama, yağma ve işkence suçunun söz konusu olduğu durumlarda aynı neviden fikri içtima uygulamasının yapılamayacağını ifade edilmektedir. Buna göre; somut olayda gerçekleşen neticelerin üçü de kasten öldürme suçuna vücut verdiğinden, bu ölüm neticeleri için aynı neviden fikri içtima hükmü (TCK m. 43'2) uygulanamaz. Bu durumda Mehmet'in gerçek içtima hükümleri çerçevesinde 3 ölüm neticesinden de ayrı ayrı sorumlu olması gerekmektedir.

2. Olayda Rıfki'nin Samet'e, Mehmet'in de Mahmut'a karşı sergilediği davranışları ceza hukuku açısından değerlendiriniz (10 Puan).

Cevap: Rıfki'nin, Samet'e karşı gerçekleştirdiği eylem TCK m. 25'2 hükmüne göre zorunluluk hali çerçevesinde değerlendirilmelidir. Öncelikle zorunluluk halinin koşulları ifade edilecek olursa;

Tehlikeye ilişkin koşullar:

1. Ağır ve muhakkak bir tehlikenin varlığı,
2. Tehlikenin bir hakka yönelmiş olması,
3. Tehlikeye bilerek sebebiyet verilmemiş olması.

Korumaya ilişkin koşullar ise:

1. Tehlike ile korunma hareketi arasında nedensellik bağlantısının bulunması,
2. Fiilden başka türlü kurtulma imkânının bulunmaması,
3. İşlenen fiille tehlike arasında bir orantının bulunması,
4. Tehlikeye göğüs germe yükümlülüğünün bulunmaması.

Sayılan bu koşullar somut olaya uygulandığında; Rıfki'nin kendisi dışında gelişen bir olay olarak yeni bir grizu patlaması tehlikesinden kurtulmak için, güvenli bir yere ulaşmak amacıyla yolu üzerindeki Samet'i itmesi, mevcut tehlikeden başka türlü kurtulma olanağının olmaması ve bu tehlikeye göğüs germe yükümlülüğünün bulunmaması nedeniyle, ortaya çıkan netice bakımından (Samet'in yere düşerek baygınlık geçirmesi, daha sonra da gazdan zehirlenerek ölmesi) zorunluluk halinin varlığı kabul edilmelidir. Bu durumda Rıfki'ya ceza verilmez.

Mehmet'in Mahmut'a karşı gerçekleştirdiği eylem değerlendirilecek olursa da: önce Mehmet'in elindeki demiri Mahmut'a savurması ve demirin Mahmut'u yaralaması eylemi değerlendirilmelidir. Burada Mahmut elindeki kazmayla öfkeli bir şekilde gelmektedir. Mehmet de bu hareketi kendi yaşam hakkı veya vücut bütünlüğe karşı bir haksız bir saldırı olarak kabul ederek saldırıdan kurtulmak amacıyla elindeki demiri saldırgan konumundaki Mahmut'a savurmuştur. Bu noktaya kadar Mehmet'in eylemi TCK m. 25/1 hükmüne göre meşru savunma kapsamında değerlendirilebilir. Ancak demirin doğrudan Mahmut'un yaşamsal bir bölgesi olan göğsüne saplanması, meşru savunmanın savunmaya ilişkin koşullarından savunmada ölçülülüğün bir görünüm olan aracın kullanılmasında ölçülülük koşulunda sınırın aşıldığını göstermektedir. Bu sınır aşma durumu; Mehmet'in panik halinden kaynaklandığı için meşru savunmada sınırın korku, panik telaşla aşılmasının düzenlendiği TCK m. 27/2 çerçevesinde değerlendirilmeli ve mazur görülerek cezalandırılmamalıdır. Ancak daha sonra Mehmet'in yaralı haldeki Mahmut'u, gelmekte olan yardım görevlilerine güvenerek olay yerinde bırakması durumu artık tek başına değerlendirilmesi gereken ve TCK m. 27/2'den bağımsız bir durumdur. Burada Mehmet, yaralı Mahmut'un kurtarılabilmesi için gerekli özen yükümlülüğünü yerine getirmeyerek ihmali bir davranış sergilemiştir. Mahmut'un ölüm neticesine ilişkin bir kastının olmadığı, yaralamadan sonraki hareketleri (demiri çıkarması ve tampon oluşturmaya çalışması) ve yardım görevlilerinin Mahmut'u kurtarma ihtimalini göz önüne bulundurmasından anlaşılmaktadır. Ancak yine de görevlilere güvenerek olay yerinden uzaklaşması objektif özen yükümlülüğünün ihlali kabul edilmelidir. Mehmet'in bu ihmali davranışının bir ihmali suça vücut verip vermeyeceği noktada tipikliğin subjektif nitelikli unsuru çerçevesinde bir değerlendirme yapmak gerekecektir.

TCK'da düzenlenen gerçek olmayan ihmali suçların ancak kasten işenebilen suçlar olduğu ve olayda Mehmet'in Mahmut'un ölmesi noktasında bir kastının bulunmadığı göz önünde bulundurulduğunda, Mehmet'in ölüm neticesinden sorumlu tutulmaması gerekmektedir. Ancak Mehmet, yaralı olan Mahmut'un durumunu görevli sağlık mensuplarına kasten bildirmemiştir. Bu çerçevede gerçek bir ihmali suç olan yardım ve bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi suçunu işlemiştir. Dolayısıyla Mehmet'i ancak bu suçtan sorumlu tutmak yerinde olacaktır.

OLAY - B

04.05.2005 tarihinde hırsızlık suçundan yargılanan Ahmet, 15.10.2005 tarihinde 2 yıl hapis cezası almış ve bu cezası infaz edilmiştir. 15.10.2007 tarihinde cezaevinden çıkan Ahmet, çalışmak için bazı girişimlerde bulunmuş ancak sabıkalı olması dolayısıyla bir türlü aradığı işi bulamaz. Bu durum Ahmet'i bunalıma sürüklemiştir. Aradan uzun bir süre geçtikten sonra bir gün (22.09.2010) gazetede gördüğü bir iş ilanı için Nurullah'ın yanına gider ancak Nurullah da kendisine aynı gerekçeyle iş vermeyince sinirlenen Ahmet, Nurullah'a saldırır ve vurduğu darbeyle Nurullah kolunu kırar.

3. Nurullah'ın kolunu kırdığı için kasten yaralama suçundan yargılanan Ahmet'in suçlu bulunması halinde; mahkeme tarafından verilecek cezaya, daha önce işlediği hırsızlık suçundan dolayı verilen cezanın bir etkisinin olup olmayacağını tartışınız (10 Puan).

Cevap: Şayet Ahmet, Nurullah'ın kolunu kırdığı için kasten yaralama suçundan dolayı suçlu bulunursa, bu suçtan verilecek ceza ile daha önce hırsızlık suçundan dolayı aldığı ve infaz edilen ceza tekerrür hükümleri çerçevesinde birlikte değerlendirilir. Dolayısıyla daha önce infaz edilen hırsızlık suçu, kasten yaralamadan dolayı verilecek cezanın tayinine değil, cezanın infazına etki edecektir. Zira 5237 s. TCK ile tekerrür cezanın tayininde etkili olan bir kurum olmaktan çıkarılmış ve verilen cezanın infazına etki eden bir kurum haline dönüştürülmüştür.

Bu bağlamda daha önce işlenen hırsızlık suçunun cezasının infazı 15.10.2007 tarihinde tamamlanmıştır. Yargılamaya konu olan kasten yaralama suçu ise 22.09.2010 tarihinde gerçekleşmiştir. Daha önce işlenen hırsızlık suçundan dolayı verilen ve infaz edilen ceza 2 yıl hapis cezası olduğundan; TCK m. 58'e göre söz konusu cezanın infazının tamamlandığı 15.10.2007 tarihinden sonra üç yıl içerisinde tekerrüre tabi yeni bir suç işlenirse, işlenen yeni suçtan dolayı verilecek cezada tekerrür hükümleri uygulanır. Somut olayda söz konusu olan iki suç da kasten işlenen suçlar olduğundan ve yeni suç niteliğindeki kasten yaralama ile hırsızlık suçu arasında 3 yılından daha az bir zaman söz konusu olduğundan tekerrür hükümlerinin uygulanmasında bir sakınca yoktur. Bu durumda kasten yaralama suçundan dolayı verilecek ceza mükerrirlere özgü infaz rejimine göre çektirilecektir.

4. Kasten yaralama eyleminden dolayı yapılan ceza yargılaması esnasında Ahmet'in davranışlarından şüphelenen mahkeme, Ahmet'i Adli Tıp'a sevk eder. Yapılan tetkikler sonucu, Ahmet'in işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayacak seviyede akıl hastası olduğu tespit edilir. Mahkemenin, bu tespitten hareketle Ahmet için ceza hukuku anlamında yaptırıma başvurup başvuramayacağını tartışınız (10 Puan).

Cevap: Ahmet'in suç teşkil eden eylemi gerçekleştirdiği zaman işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayacak seviyede akıl hastası olduğu tespiti için artık Ahmet'in kusur yeteneğinden bahsedilemeyeceğinden dolayı, Ahmet'e TCK m. 32/1 gereğince herhangi bir cezai yaptırım uygulanamaz. Ancak bu durum Ahmet'e hiçbir ceza hukuku yaptırımının uygulanamayacağı anlamına gelmemektedir. Bilindiği üzere ceza hukuku yaptırımları cezalar ve güvenlik tedbirleri olmak üzere ikiye ayrılır. TCK m. 32/1 gereğince Ahmet'e herhangi bir cezai yaptırım uygulanamasa da, aynı fıkranın ikinci cümlesi gereğince akıl hastalarına özgü güvenlik tedbiri uygulanabilir. Akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirlerinin neler olduğu ve

nasıl uygulanacağı da TCK m. 57’de düzenlenmiştir. Buna göre: fiili işlediği sırada akıl hastası olan kişi hakkında koruma ve tedavi amaçlı olarak güvenlik tedbiri uygulanır. Hakkında güvenlik tedbirine hükmedilen akıl hastaları yüksek güvenlikli sağlık kurumlarında koruma ve tedavi altına alınırlar. Şayet yürütülen tedavi sonucunda hakkında güvenlik tedbirine hükmolunan akıl hastasının durumu toplum açısından bir tehlikelilik arz etmiyorsa hazırlanan rapora istinaden mahkemenin vereceği kararla tedbir sona erdirilir. Eğer tıbbi kontrol ve takipler sonucu kişinin akıl hastalığı itibarıyla toplum açısından tehlikeliliğin yeniden arttığı gözlemlenirse, koruma ve tedavi amaçlı güvenlik tedbirine yeniden başvurulur.

KARAR TAHLİLİ

Aşağıdaki Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararı’nı, karar tahlil metodolojisine uygun bir şekilde değerlendiriniz (15 Puan).

E... Genel Müdürlüğü tarafından verilen süresi: olarak toplu taşıma araçlarında çalışmama cezası bulunan sanığın kullanmakta olduğu halk otobüsü ile olayın olduğu kavşağa yaklaşırken 2918 sayılı Karayolları Trafik Yasasının 52/A ve 57/A maddeleri uyarınca hızını azaltması ve dikkatli olmak suretiyle geçiş hakkı olan araçların geçmesine imkan vermesi gerekirken süratli bir şekilde kavşağa yaklaşması, Trafik İşaretleri Hakkında Yönetmeliğin 9. maddesine göre dur işareti anlamına gelen ve ancak gidilecek yolun açık olduğunu gördükten sonra hareket edilmesi gerektiğini belirten fasılalı kırmızı ışığın kendisine yanıyor olmasına karşın anılan Yasanın 47/B maddesine aykırı olarak durmak bir yana hızını dahi azaltmadan kavşağa girmesi, kavşağın ortasındaki ikinci fasılalı kırmızı ışığı da geçtikten sonra kendisine fasılalı sarı ışık yanması nedeniyle kavşağa giren ölen M... Ç...’ın kullandığı araca fren yapma fırsatı bile bulamadan yandan çarpması hususları bir bütün olarak göz önüne alındığında, sanığın meydana gelen neticeyi 5237 sayılı TCY’nın 22/3. maddesi kapsamında öngördüğünün ancak istemediğinin dolaşısıyla da olayda bilinçli taksir halinin bulunduğu kabulü gerekir. Bu nedenle Ferel Mahkemenin direnme kararı isabeti olduğundan onanmasına karar verilmelidir.

Çoğunluk görüşüne katılmayan bir kısım Kurul Üyesi; “olayda bilinçli taksirin koşullarının bulunmadığı” görüşüyle karşı oy kullanmışlardır (CGK, 25.03.2008, E: 2008/9-43 – K: 2008/62)”

Cevap: Yukarıda verilen karar aşağıdaki gibi çözümlenmelidir.

Olayın Özeti: Taşıma araçlarında çalışmama cezası bulunan sanık, kullanmakta olduğu halk otobüsü ile kavşağa yaklaşırken fasılalı kırmızı ışığın kendisine yanıyor olmasına karşın hızını azaltmadan kavşağa girmiş, kavşağın ortasındaki ikinci fasılalı kırmızı ışığı da geçtikten sonra kendisine fasılalı sarı

ışık yanması nedeniyle kavşağa giren ölen M... Ç...’ın kullandığı araca fren yapma fırsatı bile bulamadan yandan çarpmıştır.

Mercilerin Görüşü: Açık olarak anlaşılacakla birlikte yerel mahkeme sanığın bilinçli taksirle hareket ettiğini savunmaktadır. Yine aynı şekilde temyiz incelemesi yapan Yargıtay Ceza Dairesi’nin yerel mahkemenin kararını isabetsiz bulup, somut olayda sanığın bilinçli taksirle hareket etmediğini savunduğu anlaşılmaktadır. Ceza Genel Kurulu sanığın meydana gelen neticeyi 5237 sayılı TCY’nın 22/3. maddesi kapsamında öngördüğünün ancak istemediğinin dolayısıyla da olayda bilinçli taksir halinin bulunduğunu kabul ederken, Kurulun azınlıkta kalan bir kısım üyesi de olayda bilinçli taksirin koşullarının oluşmadığını savunmaktadırlar.

Çözümlemesi Gereken Hukuki Sorun: Yetkisi bulunmadığı halde kullandığı araçla, kendisine yönelik ikaz anlamını taşıyan tüm işaretlerin gereklerini yerine getirmeksizin kavşağa giren sanığın kaza yapması durumunda, sanığın bilinçli taksirle hareket edip etmediği çözümlenmesi gereken hukuki sorundur.

Kanaat: TCK m. 22/3’ göre; “*kişinin öngördüğü neticeyi istememesine karşın, neticenin meydana gelmesi halinde bilinçli taksir vardır*”. Bu açıdan taksirin bu şekli bilinçsiz taksire göre daha yoğun bir kusurluluk şekli oluşturduğundan cezası ceza üçte birden yarısına kadar artırılır. Bu tanımlama karşısında bilinçli taksir ile olası kast arasındaki farklılığın isabetli bir şekilde ortaya konulması gerekmektedir. Bu nedenle bilinçli taksir esas itibarıyla olası kast ile birlikte ele alınmalıdır. Zira neticenin öngörülməsi her iki kusur şeklinin ortak unsudur. Yine her iki kusur şeklinde de fail neticeyi aslında istememektedir. Ancak bilinçli taksirde, olası kasttan farklı olarak, fail öngörmüş olduğu neticeyi istemez ve bu nedenle göze almaz, aldırılmaz bir tavır takınmaz. Neticenin meydana gelmeyeceğine inanır. Farklı bir anlatımla fail, neticenin meydana gelmeyeceğine yükümlülüklerine aykırı bir şekilde güven beslemektedir. Bu çerçevede “neticenin meydana geleceğine inansaydı, hareketi yapmayacaktı” diyebiliyorsak artık failin bilinçli taksirle hareket ettiği kabul edilir. Buna karşılık fail neticenin meydana gelmeyeceğini umar ve fakat aldırılmaz ise artık olası kast vardır.

Bu açıklamalar ışığında inceleme konusu olayda; sürücünün kaza yapılan aracı kullanma yetkisi olmamakla ve asgari trafik kurallarına riayet etmemekle birlikte, kavşaktaki ışıklı uyarıları dikkate almayıp ayrıca aracın hızını da kesmemesi olası bir kaza durumunun öngörülmesi bakımından yeterlidir. Fakat kararda olayın verilişinden anlaşıldığı kadarıyla, failde doğabilecek neticelerin umursanmayarak her türlü neticenin kabul edildiği, başka bir ifade ile “neticenin gerçekleşmemesini istemediği” açık bir şekilde anlaşılmadığı için failin olası kastla hareket ettiği söylenemez. Bunun yanında somut olaydaki koşullar failin basit bilinçsiz taksir düzeyinden daha yoğun bir taksirle hareket ettiğini göstermekte. Bu bağlamda olayda bilinçli taksirin varlığı kabul edilebilir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu çoğunluk üyelerinin ulaştığı oldukları netice isabetlidir.

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ
CEZA GENEL HUKUKU
BÜTÜNLEME SINAVI SORULARI

Açıklamalar: Sınav süresi 75 dakikadır. Ayrıca cevap kağıdı verilmeyecektir. Sorular için belirlenen puanlama, her soruda belirtilmiştir. Tükenmez kalem kullanmaya ve yanıtlarınızı gerekçeli, ifadelerinizin düzgün olmasına özen gösteriniz. Başarılar dileriz.

CEVAP ÇİZELGESİ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐
B	☐	☐	☒	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☒
C	☐	☒	☐	☐	☒	☒	☐	☐	☒	☐
D	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐

TEST SORULARI (40 Puan)

1. TCK m 116'da düzenlenen konut dokunulmazlığının ihlali suçu, kişilerin ihtiyaç duydukları güvenlik ve sükuna karşı işlenen bir suç olduğu için hürriyete karşı işlenen suçlar arasında düzenlenmiştir. Dolayısıyla, konut olarak kullanılmayan, terk edilmiş bir eve girilmesi, kişi hürriyetine karşı bir ihlal neticesi doğurmadığından bu durumda konut dokunulmazlığının ihlali suçu oluşmaz.

Yukarıdaki açıklamada varılan sonuca ulaşmak için kullanılan yorum yöntemi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Amaçsal yorum. B) Tarihsel yorum. C) Gramatik yorum. D) Sistematik yorum.

2. Brüksel'deki Türk Konsoloslukunda evrak kayıt bürosunda görev yapmakta olan Türk vatandaşı memur (A), oturma izni ile ilgili gerekli belgeleri almak üzere Konsolosluk'a başvuran Türk vatandaşı (B) ile işlem sırası yüzünden önce sözlü münakaşada bulunmuş sonra da çıkan arbede esnasında (B)'nin burnunu kırarak yaralanmasına neden olmuştur.

Buna göre, aşağıda verilen bilgilerden hangisi doğrudur?

- A) (B)'nin yaralanmasına neden olan olay Türk Konsoloslukunda gerçekleştiği için suç Türkiye'de gerçekleşmiş sayılmaktadır.
B) (A), Türk konsoloslukunda Türkiye adına görev yaptığı için sadece Türkiye'de yargılanır.
C) (A)'nın suçu yaralama değil de görevi kötüye kullanma olsaydı, bu eylem görevi suçu olarak kabul edileceğinden Belçika'da hakkında mahkûmiyet kararı verilmiş olsa bile Türkiye'de yeniden yargılanabilirdi.
D) (A) ve (B) Türk vatandaşı olduğundan, suç yurt dışında işlenmiş olsa bile (B)'nin şikâyeti üzerine ek bir koşul aranmaksızın (A) bu eyleminden dolayı Türkiye'de yargılanabilir.

3. Bir yetenek yarışmasında jüriyi etkilemek amacıyla zehirli olduğunu bildiği bir yılanla şov yapan A, daha çok dikkat çekmek için yılanı aşırı derecede rahatsız eder ve kontrolü imkânsız hale gelen yılan bir anda saldırmaya başlar. Saldırdan kurtulmak isteyen A, program sunucusu iterek sahneden düşmesine ve beyin kanaması geçirerek ölmesine sebebiyet verir.

Buna göre A'nın ceza sorumluluğu ile ilgili aşağıda söylenenlerden hangisi doğrudur?

- A) A'nın eylemi meşru savunma niteliğinde olduğu için herhangi bir cezai sorumluluğu yoktur.
B) A yılanın saldırıya geçmesine bilerek sebebiyet verdiği için zorunluluk halinden yararlanamaz.
C) A, yılanın saldırısının verdiği korku panik ve telaşla hareket ettiği için kasten hareket etmiş sayılmaz.
D) A sunucuyu yanlışlıkla sahneden düşürdüğü için hata hükümlerinden yararlanır.

4. Altı yaşındaki bir çocuğa, aile meclisinin aldığı karar gereği ablasını vurması gerektiği telkininde bulunan ve bu eylemi gerçekleştirdiği takdirde her istediğine sahip olabileceğini vadeden babanın ceza hukuku açısından pozisyonu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Azmettirici B) Dolaylı fail C) Birlikte fail D) Yardım eden

5. Suçluların geri verilmesiyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
- A) Siyasal ve askeri suçlar, nitelikli imbaniyle suç nedeniyle geri vermeye konu edilemezler.
- B) Uluslararası Ceza Divanına taraf olmanın gerektirdiği yükümlülükler dışında vatan dışı suç nedeniyle yabancı bir ülkeye verilmez.
- C) Geri vermeye ilişkin şartların gerçekleşip gerçekleşmediğine karar verecek olan mahkemedir. Mahkeme gerekli şartların gerçekleştiğine karar vermesiyle birlikte geri verme işlemi gerçekleştirilir.
- D) Geri verme halinde kişi, ancak geri verme kararına dayanak teşkil eden suçtan dolayı yargılanabilir.
6. Aşağıdakilerden hangisi, suçun yapısal unsurlarıyla ilişkisi bakımından diğerlerinden farklıdır?
- A) Akıl hastalığı
- B) Zorunluluk hali
- C) Kanun hükmünün yerine getirilmesi
- D) Hata
7. "TCK m. 265'te düzenlenen "görevi yaptırmamak için direnme" suçu, kamu görevlisine karşı görevini yapmasını engellemek amacıyla cebir veya tehdit kullanılması suretiyle işlenmektedir. Cebir ve tehdit suç tipinin unsuru olarak, görevini yaptırmamak için direnme suçu içerisinde eridiğinden artık faile ayrıca cebir veya tehdit suçlarından ceza verilmemektedir."
- Yukarıdaki bu açıklamalar hangi suçların içtimaı türüne örnek teşkil eder?
- A) Bileşik suç
- B) Fikri içtima
- C) Zincirleme suç
- D) Gerçek içtima
8. Aşağıdakilerden hangisi TCK'da düzenlenen bir güvenlik tedbiri değildir?
- A) Musadere
- B) Belli haklardan yoksun bırakma
- C) Sınır dışı edilme
- D) Kısa süreli hapis cezasının seçenек yaptırma çevrilmesi
9. Aşağıdakilerden hangisi cezanın bireyselleştirilmesi araçlarından biri değildir?
- A) Mahsup
- B) Hapis cezasının ertelenmesi
- C) Adli kontrol
- D) Takdiri indirim sebepleri
10. Aşağıdakilerden hangisi dava zaman aşımını durduran sebeplerden biri değildir?
- A) Bekletici mesele
- B) Sanığın ölmesi
- C) Kaçaklık kararı
- D) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı kapsamında öngörülen denetim

OLAY SORULARI

Ahmet, Bülent ve Cevdet; çalışmakta oldukları iplik fabrikasından, üretim hacminin düştüğü ve yaşanan ekonomik kriz gerekçeleriyle işten çıkarılmışlardır. Evlilik hazırlıkları yapmaktayken işten çıkarılan Ahmet bu durumu hazmedemez ve yakın arkadaşları Bülent ve Cevdet'e; eski patronları Dursun'un ölme-yi hak ettiğini, bu konuda kendisine yardımcı olup olamayacaklarını sorar. Yüklü miktarda borcu nedeniyle aynı sıkıntıları yaşayan Bülent her ne olursa olsun Ahmet'le birlikte hareket edeceğini ifade ederken, Cevdet ise daha önce hiç düşünmediği bu fikre önce olumsuz yaklaşıp da, arkadaşlarını yalnız bırakmamak için kendisini plana dahil olmak zorunda hisseder.

Üç arkadaşın yaptığı plana göre; Ahmet, Dursun'un her gün kullandığı güzergahı tespit edecek, Bülent olayda kullanılmak üzere üç adet tüfeği av malzemeleri satan arkadaşı Engin'den ödünç alacak ve nihayet Cevdet de olay öncesi ve sonrası kullanılmak üzere arkadaşı Fuat'tan bir araç ayarlayacaktır. Dursun'un öldürülmesine ilişkin tüm hazırlıklar tamamlandıktan sonra, Ahmet, Bülent ve Cevdet, Dursun'un iş çıkışı aracıyla geçeceği ara sokakta pusuya yatarlar. Fakat Cevdet, son anda bu suça dâhil olmayacağını ifade ederek olay yerinden ayrılır. Ahmet ve Bülent ise beklemeye devam ederler. Saat 23:00 sıralarında Dursun'un kullandığı aracın yaklaştığını gören Ahmet ve Bülent silahlarını doğrulturlar. Araç tam önlerine geldiğinde araçta ayrıca iki kişinin de olduğunu görmelerine rağmen hedef gözetmeksizin harekete geçerler. Fakat Bülent'in silahı tutukluk yapar ve ateş almaz. Ahmet'in ise ilk sıktığı kurşun aracın deposuna isabet eder ve araç infilak eder. Patlama sonucu Dursun ve araçta bulunan bir kişi ölür, diğer kişi ise yaralı olarak kurtulur.

1. Olayda Ahmet, Bülent ve Cevdet'in konumlarını suça iştirak hükümleri çerçevesinde değerlendiriniz. Fuat ve Engin'in işlenecek suçtan haberdar olup olmamalarının suça iştirak kurumu açısından bir önemi var mıdır? (10 puan)

Cevap: Olaya katkıları çerçevesinde Ahmet, Bülent ve Cevdet'in konumları değerlendirilecek olursa; öncelikle Ahmet ve Bülent TCK m. 37 düzenlemesi karşısında birlikte fail olarak kabul edilmelidirler. TCK m. 37'ye göre, fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri faildir. TCK bakımından faillik kavramının anlamı *"Suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur"* düzenlemesi ile ifade edilmek istenmiştir. Birlikte faillikten söz edilebilmesi için objektif ve subjektif iki unsurun bir arada bulunması gerekir:

1. Objektif unsur: Fiilin birlikte icra edilmesi

Birlikte ya da müşterek faillik suçun takım halinde işbölümüne dayalı olarak gerçekleştirilmesi esasına dayanır. Böylelikle suçun işlenmesi kolaylaştırılır

mümkün kılınmak ya da en azından başarısız kalması engellenmek istenir. Bu çerçevede şeriklerin fiil üzerinde müşterek bir hâkimiyet kurmaları ve suçun icrasında üstlendikleri roller önem kazanır. Birlikte failliği belirleyen işte bu fonksiyonel hâkimiyettir. Burada faillerin hareketlerinin neticenin gerçekleşmesinde önemi ve zorunluluğu göz önünde bulundurulur.

2. Subjektif unsur: Birlikte suç işleme kararı

Birlikte ya da müşterek failliğin mevcut olduğunun kabulü bakımından fiilin birlikte icra edilmesi ve failin suçun icrasına olan işlevsel katkı yeterli değildir. Faillerin suçu birlikte işleme kararına sahip olması gerekir. Aslında birlikte gerçekleştirmek ile kastedilen hususlardan biri de işte bu iradedeki birliktir. Söz konusu karar belli bir suçun işlenmesine yönelik olmalıdır. Failler karşılıklı olarak aynı suç işleme konusunda karara varmalıdır.

Somut olayın koşulları göz önünde bulundurulduğunda her ne kadar Bülent'in ateş ettiği anda silahlı tutukluk yapsa da; üzerinde iştirak iradesinin olduğu suçun Ahmet'in eylemiyle gerçekleşmesi sonucu Ahmet ve Bülent ortaya çıkan neticeler bakımından birlikte fail olarak sorumlu olurlar.

Bunun dışında Cevdet'in konumu göz önünde bulundurulacak olursa, Cevdet birlikte failliğin objektif unsuru olan fiilin birlikte icra edilmesi aşamasında yer almamıştır. Bu bakımdan Cevdet için birlikte failliğin söz konusu olması mümkün değildir. Dolayısıyla Cevdet'in konumunu, suça iştirak iradesinin ortaya çıktığı andan suçu gerçekleştirmekten vazgeçtiği ana kadar geçen süredeki katkılarını çerçevesinde değerlendirmek gerekmektedir. Bu bağlamda Cevdet'in TCK m. 39'a göre yardım eden konumunda bulunduğunu söylemek mümkündür. TCK m. 39'da yardım etme;

- Suç işlemeye teşvik etmek veya suç işleme kararını kuvvetlendirmek veya fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat etmek,
- Suçun nasıl işleneceği hususunda yol göstermek veya fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak ve
- Suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak

biçiminde karşımıza çıkar. Burada Cevdet'in arkadaşı Fuat'ın arabasını alması, olay yerine o arabayla gidilmesi ve Cevdet'in tüm bu aşamalarda işlenecek suçun bilincinde olması, TCK m. 39 bağlamında *"suçun nasıl işleneceği hususunda yol göstermek veya fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak ve suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak"* çerçevesinde bir yardım etme konumunun varlığını ortaya koymaktadır.

Sorunun ikinci kısmına gelinecek olursa; Fuat ve Engin'in işlenecek suçtan haberdar olup olmamalarının suça iştirak kurumu açısından bir önemi vardır. Zira

Fuat ve Engin'in işlenecek suçtan haberdar olmamaları halinde, Fuat ve Engin bakımından bir iştirak iradesinden bahsedilemeyeceği için kendilerine herhangi bir ceza sorumluluğunu da yüklenemez. Buna karşın işlenecek suçtan haberdar olmalarına rağmen araç teminine katkıda bulunurlarsa onlar da işlenen suçlardan Cevdet gibi TCK m. 39 çerçevesinde yardım eden sıfatıyla sorumlu olacaklardır. Çünkü söz konusu suçun işlenmesinde Fuat'tan temin edilen silahlar ve Engin'den temin edilen araçlar etkili olmuştur. Dolayısıyla işlenecek suçtan haberdar olmaları koşuluyla Fuat ve Engin de *"suçun nasıl işleneceği hususunda yol göstermek veya fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak ve suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak"* çerçevesinde yardım eden konumunda olacaklardır.

2. Cevdet'in son anda vazgeçerek olay yerinden ayrılması, ortaya çıkan neticeler bakımından ceza sorumluluğuna bir etkide bulunur mu? Yanıtınız olumluysa nedenini, olumsuzsa Cevdet'in hangi koşullar altında ceza sorumluluğundan kurtulabileceğini açıklayınız (10 Puan).

Cevap: Yukarıdaki soruda da ifade edildiği üzere Cevdet'in son anda fiilin icrasından vazgeçmiş olması TCK m. 37 anlamında Cevdet'in birlikte fail sıfatıyla sorumlu olmasının önüne geçecektir. Zira TCK m. 41 1'e göre iştirak halinde işlenen suçlarda gönüllü vazgeçme koşullarını sağlayan suç ortağı gönüllü vazgeçmeden yararlanır. Gönüllü vazgeçmenin koşulları TCK m. 36'da sayılmıştır. Buna göre: fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz. Bu bakımdan Cevdet'in suçun icra hareketlerine başlamadan vazgeçerek oradan uzaklaşması birlikte faillik için gönüllü vazgeçenin sağlandığı sonucunu doğurur ve bu çevrede gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlanır. Ancak gönüllü vazgeçme anına kadar Cevdet'in aynı zamanda, suçun işlenmesi için araç temin etme dolayısıyla yardım eden sıfatını da haiz olduğu düşünülecek olursa o halde iştirak halinde işlenen suçlarda yardım edenin gönüllü vazgeçmeden nasıl yararlanacağını da irdelenmesi gerekmektedir.

TCK m. 41 1'den açıkça anlaşılamıyor ise de fail icra hareketlerine başlamışsa, yardım edenin bu hareketler başladıktan sonra gönüllü vazgeçtiğinin kabulü için hareketinin illi değerini ortadan kaldırması gerektiği kabul edilmelidir. O halde tek başına vazgeçme onun gönüllü olarak nitelendirilmesi için yeterli değildir. Vazgeçen şerikin en azından icra hareketlerinin tamamlanmasına engel olması gerekmektedir. Somut olayda Cevdet'in sadece olay yerinden ayrılması yeterli değildir. Cevdet suçun işlenmemesi için elinden gelen tüm gayreti sarf etmesi gerekmektedir. Zira suça yardım eden olarak katkısı araç temini olmuştur. Ancak yasa koyucu sadece suç teşkil eden fiil esnasında veya sonrasında değil fiilden önce bir aracın kullanılmasını ve bu suretle suçun işlenmesinin kolaylaştırılmasını yardım etme kapsamına almıştır. Dolayısıyla Cevdet'in

suç teşkil eden fiilin gerçekleşmesinden önceki katkısının illi değeri ancak bu fiilin gerçekleşmesini engellemekle mümkün olacaktır. Bu bağlamda en azından Cevdet'in Ahmet ve Bülent'i vazgeçmeye ikna etmesi veya güvenlik birimleri-ne suçu ihbar etmesi beklenmektedir. Bu gibi girişimlerde bulunmadan sadece olay yerini terk etmek TCK m. 41 anlamında iştirak halinde işlenen suçlarda gönüllü vazgeçme olarak değerlendirilemez ve dolayısıyla yardım eden sıfatını haiz Cevdet'in de bu hükümden faydalanması düşünülemez.

3. Aracın infilak etmesi sonucu ortaya çıkan neticeleri suçların içtimai hükümleri çerçevesinde değerlendiriniz (10 Puan).

Cevap: Olayda Ahmet'in silahından çıkan kurşun Dursun'un da içinde bulunduğu aracın deposuna isabet etmiştir ve bu nedenle infilak eden araçta Dursun'la birlikte bir kişi daha ölmüş bir kişi de yalanmıştır. Dikkat edilecek olursa tek bir hareketle birden fazla farklı suçun gerçekleşmesi (kasten öldürme ve kasten yaralama) söz konusudur. Bu durumda, ortaya çıkan neticeler suçların içtimai hükümleri çerçevesinde değerlendirilecek olursa TCK m. 44'de düzenlenen fikri içtima göz önünde bulundurulmalıdır. Zira TCK m. 44'de göre: işlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır ceza-yı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır. Dikkat edilecek olursa fikri içtimadan bahsedebilmek için iki şartın gerçekleşmesi gerekmektedir. Bunlardan biri tek bir fiilin varlığıdır. TCK çerçevesinde fiil ve hareket eşanlamlı olarak kabul edildiği için bu koşul aynı zamanda tek bir hareketin varlığı olarak da ifade edilebilir. İkinci koşul ise, söz konusu tek hareketle birden fazla farklı suçun gerçekleşmesidir. Burada birden fazla farklı suçun TCK'daki suçlar veya TCK dışında bir ceza kanunuyla belirlenen suç olması arasında bir fark yoktur. Önemli olan arasında bu suçlar arasında kurulacak bir fikri içtima ilişkisinin yasa koyucu tarafından engellenmemesidir. Örneğin TCK m.212 böyledir. Buna göre sahte fatura ile vergi kaçırılması durumunda hem özel belgede sahtecilik (TCK m.207) hem de vergi kaçakçılığı suçundan (VUK m.359) ceza vermek gerekir.

Bu açıklamalardan sonra olaya dönülecek olursa; Ahmet, Dursun'u öldürmek için giriştiği fiilde araçtaki diğer kişilerin de ölebileceğini öngörmesine rağmen bu neticenin doğmaması için hiçbir tedbir almamış ve umursamaz davranmıştır. Dolayısıyla Ahmet'in Dursun için doğrudan kastla, araçtaki diğer kişiler için ise olası kastla hareket ettiği söylenebilir. Keza aracın infilak etmesiyle Dursun'la birlikte bir yolcu da ölmüştür. Bu nedenle Dursun'un doğrudan kastla diğer yolcunun ise olası kastla ölümüne sebebiyet vermiştir. Fakat yaralanan diğer yolcu için; olası kastla gerçekleştirilen fiillerde teşebbüsün kabul edilmediği görüşünden hareketle, olası kastla öldürmeye teşebbüsün değil tamamlanan netice bakımından olası kastla yaralama suçunun varlığı kabul edilmelidir. Bunların dışında aracın infilak etmesi nedeniyle de mala zarar verme suçunun da öz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Bu açıdan ortada tek bir hareketle gerçekleşmiş birden fazla farklı suçun varlığı söz konusudur. Bu nedenle TCK m. 4'de düzenlenen fikri içtima uygulama alanı bulacaktır. Bu durumda da Ahmet, ortaya çıkan neticelerden en ağır cezayı gerektiren suçtan yani kasten öldürme suçundan dolayı sorumlu olacaktır.

4. Olayın verilen bilgilerden hareketle; Ahmet, Bülent ve Cevdet'e verilecek temel cezanın belirlenmesinde hangi hususların dikkate alınacağını TCK m. 61'deki düzenlemeyi de göz önünde bulundurarak açıklayınız. (10 Puan).

Cevap: TCK m. 61'e göre; Hâkim, somut olayda;

- Suçun işleniş biçimini,
- Suçun işlenmesinde kullanılan araçları,
- Suçun işlendiği zaman ve yeri,
- konusunun önem ve değerini,
- Meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığını,
- Failin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığını,
- Failin güttüğü amaç ve saiki,

göz önünde bulundurarak, işlenen suçun kanuni tanımında öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında temel cezayı belirler. Bu hükümden hareketle Ahmet, Bülent ve Cevdet'e verilecek temel cezanın belirlenmesinde;

- suç teşkil eden fiilin tasarlanarak gerçekleştirilmesi
- suç teşkil eden fiilin silahla ve gece vakti gerçekleştirilmesi,
- yukarıdaki soruda da üzerinde durulduğu üzere, ortaya çıkan neticeler bakımından kusurun ağırlığını ortaya koyması bakımından kastın türü (doğrudan – olası kast) gibi hususlar dikkate alınmalıdır.

METİN SORULARI

Aşağıdaki kavramları kısaca açıklayınız (4 x 5 = 20 Puan)

1. Takdiri İndirim Sebepleri

Cevap: TCK'da tanımlanan her suçun işleniş şekli ve failleri bakımından farklılıklar arz ediyor olması ve bu farklılıkları önceden kanun koyucunun belirleyemeyecek durumda bulunması nedeniyle takdiri indirim nedenleri kabul edilmiştir. Bu indirim nedenleri genel bir kural olup, her suç tipi bakımından uygulanabilir niteliktedir. Adından da anlaşılacağı üzere bu indirim nedenleri,

takdiridir yani hakim gerekçesini göstererek bu maddede belirtilen indirimi resen uygulayabileceği gibi uygulamayabilir de. TCK m. 62'de belirtilen takdiri indirim nedeni olarak sayılabilecek haller şunlardır;

- a. **Failin geçmişi:** Kural olarak fiil ceza hukukunda, failin geçmişi değil suçun işlenme anındaki kusurluluğu esas alınır. Ancak sonuçta failin geçmişi, daha önce suç işleyip işlemediği, işlemiş olduğu suçlardaki benzerlikler de failin cezasının belirlenmesinde dikkate alınmalıdır.
- b. **Failin sosyal ilişkileri:** Failin takdiri indirim sebebi olarak göz önünde bulundurulacak sosyal ilişkilerinden; şahsi ve sosyal durumu, cezanın ferdileştirilmesi için çok önemli olan ve failin psikolojik, sosyo-psikolojik durumu, alışkanlıkları, ailevi ve toplumsal konumu, geliri, eğitim ve öğrenimi ve mesleği gibi objektif ve subjektif koşullar anlaşılmaktadır.
- c. **Failin fiilden sonraki davranışı:** Gönüllü vazgeçme ve etkin pişmanlık halleri dışında, failin gösterdiği; suç sonrası oluşan zararı giderme, teslim olup delillerin ortaya çıkmasına yardımcı olma, mağdurun hastane masraflarını karşılama gibi olumlu hareketleri takdiri indirim sebebinin uygulanmasını gerektirebilecektir.
- d. **Failin yargılama sürecindeki davranışları:** Failin yargılama esnasında maddi gerçeğin açığa çıkarılması bakımından gösterdiği özen ve hassasiyet, disiplin kurallarına riayeti, ceza muhakemesi süreçlerinin sağlıklı bir şekilde işleyişine yardımcı olmak gibi davranışlar da failin cezasının tespitinde fail lehine kullanılabilecek takdiri indirim sebeplerinden sayılabilir.
- e. **Cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkileri:** Cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkilerinin de takdiri indirim nedeni olabileceğini düzenlemiştir. Burada bahsi geçen olası etkiler, failin geleceğini olumsuz yönde etkilemesi muhtemel etkilerdir.

2. Koşullu Salıverilme:

Cevap: Koşullu salıverme, CGTİHK m. 107'de düzenlenmiştir. Koşullu salıverilme genel olarak, cezasının çekmekte olan hükümlünün ceza süresi dolmadan serbest bırakılmasıdır. Salıverilmesinin koşullu olmasının sebebi hükümlünün kalan ceza süresi içinde suç işlememesi, bazı yükümlülükler uyması şarttır. Bu kurumun ertelemeden farkı, koşullu salıverilmeye hükümlü belli bir süreyi cezaevinde geçirmelidir. Halbuki ertelemeye hükümlü cezaevine girmez. Yine erteleme sadece 2 yıla kadar hapis cezaları içi mümkünken koşullu salıverilme kural olarak her türlü hapis cezası bakımından mümkündür. Koşullu salıverilmenin iki temel şartı vardır. Bunlardan birincisi hükmedilmiş cezanın bir süre ceza infaz kurumunda çekilmiş olmasıdır (CGTİHK m. 107). İkinci koşul ise ceza infaz kurumunda sürenin iyi halle geçirilmesidir. Hangi davranışların

iyi hal kapsamında değerlendirildiği Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'te belirtilmiştir.

Koşullu salıvermeye hükmü veren mahkeme karar verir. Bu konuda hükümlünün talebi veya rızasına gerek yoktur. Buna göre bir hükümlünün koşullu salıverilmesi hakkında ceza infaz kurumu idaresi tarafından hazırlanan gerekçeli rapor, hükmü veren mahkemeye; hükümlü başka bir yerde bulunuyorsa o yerde bulunan aynı derecedeki mahkemeye verilir. Mahkeme bu raporu uygun buluyorsa hükümlünün koşullu salıverilmesine dosya üzerinden karar verilir. Koşullu salıverilen kişi bir denetim süresine tabi tutulur. Koşullu salıverilen hükümlünün tabi tutulacağı denetim CGTİHK m. 107'de belirtilen sürelerin yarısı kadardır.

3. Ceza Sorumluluğunun Şahsiliği:

Cevap: Ceza sorumluluğunun şahsiliği ceza hukukunun en temel ilkelerinden biridir. İlke aynı zamanda anayasal bir niteliğe sahiptir. Buna göre ceza hukukunda suç kim işlediyse o cezalandırılır. Ceza hukukunda kollektif ceza sorumluluğu kabul edilmez. Dolayısıyla kimse başkasının işlediği bir fiilden sorumlu tutulamaz. *TCK* da Anayasa m. 38 3'e benzer bir şekilde "*Ceza sorumluluğu şahsidir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz.*" (m. 20 1) hükmünü getirmek suretiyle söz konusu ilkeyi açıkça düzenlemiş bulunmaktadır.

4. Tekerrür:

Cevap: Tekerrür, bir suçtan mahkum edilen kişinin mahkumiyet kararının kesinleşmesinden itibaren belli süre içinde yeniden suç işlemesi durumudur. Tekerrür, 765 s. *TCK*'da cezanın artırılması sonucunu doğuran ve cezanın belirlenmesi sırasında ele alınan bir kurum iken 5237 s. *TCK* tekerrürü cezayı artıran bir sebep olmaktan çıkarmış ve hukuki niteliğini de değiştirerek güvenlik tedbiri olarak düzenlemiştir. Tekerrürden bahsedilebilmesi için iki temel koşulun gerçekleşmesi gerekmektedir. Bunlardan birincisi önceden işlenen suçtan dolayı verilen hükmün kesinleşmiş olmasıdır. İkinci olarak da, önceden işlenen suçla ilişkin mahkumiyet hükmünün kesinleşmesinden sonra yeni bir suç işlenmelidir. Suçun niteliği önemli değildir. Yine bu suçun hapis ya da para cezasını gerektiriyor olup olmaması da önem taşımaz. Öte yandan suçun tamamlanmış ya da teşebbüs aşamasında kalması da önemsizdir. Ancak; kasıtlı suçlarla taksirli suçlar arasında, sırf askeri suçlarla diğer suçlar arasında tekerrürden bahsedilemeyeceği gibi, yurt içinde işlenen suçlar bakımından yabancı ülke mahkemelerinden verilen hükümler ile Fıili işlediği sırada 18 yaşını doldurmayanlar hakkında tekerrür hükümleri uygulanmaz.

Tekerrürün söz konusu olabilmesi için yeni suçun kanunda öngörülen belli süreler içinde işlenmesi gerekir. Kanunun süre yönünden ikili bir ayırım yaptığı görülmektedir. Buna göre;

- 5 yıldan fazla hürriyeti bağlayıcı cezalar için 5 yıl,
- 5 yıldan az hürriyeti bağlayıcı cezalar için 3 yıldır.